

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना

छेडागाड नगरपालिका, जाजरकोट
(आ.व. २०८२/८३ देखि ०८६/८७)

फोटो: पहिरोको अति उच्च संकटासन्नता अवस्थामा रहेको देवल वस्ती छेडागाड नगरपालिका-६, जाजरकोट, नेपाल

तयार गर्ने

छेडागाड नगरपालिका

कार्कीगाउँ, जाजरकोट,

कर्णाली प्रदेश, नेपाल

२०८२

सर्वाधिकार : © छेडागाड नगरपालिका, जाजरकोट

योजनाको नाम: स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना (लापा)

तयार गरिएको वर्ष : २०८२

तयार गर्ने : छेडागाड नगरपालिका, नगरकार्यपालिकाको कार्यालय, कार्कीगाउँ, जाजरकोट,
कर्णाली प्रदेश, नेपाल

प्राविधिक सहयोग : पाँचतारा युवा संरक्षक मञ्च (PTYSM), जाजरकोट र Ipas Nepal

छेडागाड नगरपालिका
नगरकार्यपालिकाको कार्यालय
कार्कीगाँउ, जाजरकोट
कर्णाली प्रदेश, नेपाल

दुई शब्द

जलवायु परिवर्तन आजको विश्वव्यापी चुनौती हो, जसले गरिबी, सामाजिक असमानता र जोखिमहरूलाई अझ बढाइरहेको छ। पहिरो, जनवारआतंक, मिचाह प्रजातिको वनस्पति, चट्याड, खडेरी, आगलागी, रोग किराको प्रकोप, पशु महामारी, हावाहुरी, मानवीय महामारी, असिना, बाढी, सडक दुर्घटना, तुसारो, चिसो हावा र तातो हावा जस्ता प्रकोपहरूले क्रमशः छेडागाड नगरपालिकाको नागरिकको जीविकोपार्जन र विकास गतिविधिमा प्रत्यक्ष प्रभाव पारेका छन्।

यहाँको मुख्य पेशा कृषि तथा पशुपालन भएकाले अधिकांश घरधुरी जलवायु परिवर्तनको असरबाट प्रत्यक्ष रूपमा प्रभावित भइरहेका छन्। यस परिस्थितिलाई मध्यनजर गर्दै, पाँचतारा युवा संरक्षक मञ्च (PTYSM) र Ipas को आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग तथा ग्रिन एनालाईटिक्स प्रा.लि. को सहजीकरणमा छेडागाड नगरपालिकाले स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना, २०८२ तयार गरेको छ। यो योजना जलवायु परिवर्तन नीति, २०७६ तथा राष्ट्रिय लापा (LAPA) ढाँचा अनुसार विकास गरिएको हो।

कार्ययोजनाले नगरका जलवायु तथा विपद् जोखिम पहिचान गरी आगामी पाँच वर्षका कार्यदिशा, कार्यक्रम र प्राथमिकताहरू निर्धारण गरेको छ। यसलाई नगरपालिकाको योजना प्रक्रियासँग समायोजन गरी सरोकारवालाहरूको सहकार्य र समन्वयमा कार्यान्वयन गरिनेछ।

नगरपालिकाले स्थानीय स्रोतसाधन परिचालन गर्दै, सरोकारवालाको निरन्तर सहकार्य र समर्थनसहित योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा प्रतिबद्ध रहन्छ। यस योजना निर्माणमा सहयोग गर्ने सबैप्रति धन्यवाद व्यक्त गर्दछु।

रत्न बहादुर खड्का

नगर प्रमुख

छेडागाड नगरपालिका नगरकार्यपालिकाको कार्यालय

कार्कीगाँउ, जाजरकोट
कर्णाली प्रदेश, नेपाल

मन्तव्य

विश्वव्यापी रूपमा तीव्र बन्दै गएको जलवायु परिवर्तनको प्रभावले विशेष गरी गरिब तथा अल्पविकसित राष्ट्रहरू अत्यधिक प्रभावित भएका छन्। जाजरकोट जिल्ला जलवायु परिवर्तनका दृष्टिले जोखिमपूर्ण क्षेत्र भएकाले छेडागाड नगरपालिकाको कृषक लगायत अधिकांश बासिन्दाहरू प्रत्यक्ष रूपमा प्रभावित बनेका छन्।

यहाँका अधिकांश मानिस जीविकोपार्जनका लागि निर्वाहमुखी कृषिमा निर्भर रहेका कारण जलवायु परिवर्तनले खेती प्रणालीमा विविध चुनौतिहरू सिर्जना गरेको छ। यी प्रभावहरूसँग जुध्न तथा जोखिम न्यूनीकरण गर्न समुदायको सचेतना र अनुकूलन क्षमता विकास आवश्यक भएकाले बहुसरोकारवाला तथा प्रभावित समुदायको सहभागितामा पाँच वर्षे स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिएको हो। यस कार्ययोजनाले पहिचान गरिएका जलवायुजन्य विपद्हरूलाई सम्बोधन गर्दै आवश्यक आर्थिक, प्राविधिक तथा संस्थागत व्यवस्थापन मार्फत प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने लक्ष्य राखेको छ। योजना तयारी र कार्यान्वयनका लागि सहयोग पुऱ्याउने पाँचतारा युवा संरक्षक मञ्च (PTYSM) र Ipas, सहजीकरणमा संलग्न संस्थाहरू, जनप्रतिनिधि, राजनीतिक दल, कृषि-वन-वातावरण समिति, रेडक्रस, सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह, समुदायमा आधारित संघसंस्था, शिक्षक, समाजसेवी, महिला, दलित, संकटासन्ना समुदाय तथा अन्य सरोकारवाला सबैप्रति आभार व्यक्त गर्न चाहन्छु।

यस कार्ययोजनाको तयारीमा सहजीकरण गरी सहयोग पुऱ्याउनु भएकोमा ग्रिनएनालाईटिक्स प्रा.लि.का विपद् तथा जलवायु विज्ञहरूप्रति धन्यवाद व्यक्त गर्दछु। अन्त्यमा, योजनाको सफल कार्यान्वयनका लागि छेडागाड नगरपालिकाको तर्फबाट प्रतिबद्धता व्यक्त गर्दै सम्पूर्ण बासिन्दालाई बधाई तथा शुभकामना व्यक्त गर्दछु।

चन्द्र बहादुर थापा
नगर उप-प्रमुख

छेडागाड नगरपालिका

नगरकार्यपालिकाको कार्यालय

कार्कीगाँउ, जाजरकोट

कर्णाली प्रदेश, नेपाल

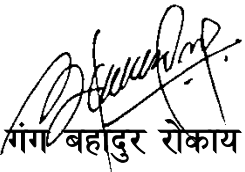
मन्तव्य

जलवायु परिवर्तन आजको विश्वव्यापी चुनौती हो, जसको प्रभाव स्थानीय तहसम्म स्पष्ट रूपमा अनुभूत भइरहेको छ। असामान्य वर्षा, खडेरी, बाढी-पहिरो तथा तापक्रममा देखिएको उतार-चढावले हाम्रो जनजीवन, कृषि प्रणाली, पूर्वाधार तथा प्राकृतिक स्रोतहरूमा प्रत्यक्ष असर पुऱ्याइरहेको छ। यस सन्दर्भमा तयार गरिएको स्थानीय अनुकूलन योजना (लापा) हाम्रो नगरपालिकाको दिगो विकासतर्फको महत्वपूर्ण मार्गचित्र हो।

यो योजना स्थानीय समुदायको सहभागिता, सरोकारवालाको सुझाव, प्राविधिक अध्ययन तथा तथ्यमा आधारित विश्लेषणका आधारमा तयार गरिएको छ। यसले जलवायु परिवर्तनका जोखिमहरू पहिचान गरी तिनको न्यूनीकरण तथा अनुकूलनका लागि स्पष्ट प्राथमिकता, रणनीति र कार्ययोजना निर्धारण गरेको छ। यसै योजना मार्फत पालिकाले विकासका हरेक कार्यक्रम तथा पूर्वाधार निर्माणमा जलवायु संवेदनशीलता समेट्ने प्रतिबद्धता व्यक्त गरेकोछ। लापाले सुरक्षित बस्ती विकास, दिगो कृषि, वन तथा जैविक विविधता संरक्षण, खानेपानी तथा सरसफाइ, विपद् जोखिम न्यूनीकरण र समुदायको क्षमता अभिवृद्धिलाई विशेष प्राथमिकता दिएको छ।

हामी विश्वस्त छौं कि यस योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनबाट पालिकालाई सुरक्षित, हरित र दिगो भविष्यतर्फ अग्रसर गराउन महत्वपूर्ण योगदान पुग्नेछ। यस कार्यमा सयहोग तथा सहकार्य गर्ने सम्पूर्ण सरोकारवाला निकाय, जनप्रतिनिधि, प्राविधिक टोली तथा स्थानीय समुदायप्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु।

अन्त्यमा, स्थानीय अनुकूलन योजना सफल कार्यान्वयनका लागि आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग व्यवस्थापन गर्नको लागि सरोकारवाला निकायहरूलाई हार्दिक आह्वान समेत गर्दछु।

गंगा बहादुर रोकाय

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको संक्षिप्त सारांश

शिर्षक	विवरण
परिकल्पना	जलवायु उत्थानशील छेडागाड नगरपालिका निर्माण
पृष्ठभूमि	<p>विश्वभर जलवायु परिवर्तनका प्रतिकूल प्रभावहरू चुनौतीका रूपमा देखा परिरहेका छन्। नेपाल सरकारले जलवायु परिवर्तन नीति २०७६, राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम २०६७ तथा परिमार्जित स्थानीय अनुकूलन योजना संरचना २०७६ अनुसार अनुकूलन कार्यक्रमहरूलाई राष्ट्रिय तथा स्थानीय स्तरमा प्राथमिकता दिँदै आएको छ।</p> <p>वन तथा वातावरण मन्त्रालयका अध्ययन अनुसार जाजरकोट जिल्ला जलवायु परिवर्तनप्रति अति उच्च संकटासन्न क्षेत्रमा परेकाले पहिरो, खडेरी, पशु तथा मानवीय महामारी, रोग किराको प्रकोप, जनावर आतंक र अन्य प्रकोपबाट जोखिम बढ्दै गएको छ। यस सन्दर्भमा पाँचतारा युवा संरक्षक मञ्च (PTYSM) र Ipas ले स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाहरू तयार र कार्यान्वयनका लागि सहयोग गर्दै आएको छ।</p> <p>छेडागाड नगरपालिकाको स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना २०८२, लापा संरचना २०७६ अनुसार तयार गरिएको हो।</p>
तयारी प्रक्रिया	कार्ययोजना निर्माण प्रक्रियामा नगर जनप्रतिनिधि, राजनीतिक दल, कर्मचारी, रेडक्रस, शिक्षक, सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह, समाजसेवी, नगरकर्मी, महिला, दलित, जनजाति तथा विपन्न समुदाय, संकटासन्न समुदाय, समुदायमा आधारित संघ संस्थाको सक्रिय सहभागीता रहेको थियो। नगरका सामाजिक, आर्थिक, प्राकृतिक, भौतिक र मानव स्रोतका आधारमा जलवायु संकटासन्नता मूल्यांकन गरी पाँच वर्षका लागि अनुकूलन योजना तयार गरिएको हो।
वडा संख्या	१३
क्षेत्रफल	२८४.२ वर्ग कि.मी.
घरधुरी	७१९७
औषत घरधुरी आकार	५.२६
लिङ्ग अनुपात	९७.४९
जनसंख्या	३७,८७७ जना (१८६९८ पुरुष र १९१७९ महिला)
उचाइ	६४१ मिटरदेखि २८५५ मिटर

हावापानी	उष्णदेखि हिमाली
मुख्य जातजाति	क्षेत्री, ब्राह्मण, ठकुरी, दमाई र सार्की आदि
मुख्य पेशा	कृषि, पशुपालन, व्यापार तथा वैदेशिक रोजगारी
जलवायु परिवर्तनका प्रभाव	<ul style="list-style-type: none"> बाढी, पहिरो, खडेरी जस्ता प्रकोपबाट जनधनको क्षती कृषि उत्पादकत्वमा कमी, रोगकिराको वृद्धि पानीका मुहान सुक्दै गएको, जडीबुटी उत्पादन घटेको
जलवायु संकेतहरू	<ul style="list-style-type: none"> गुंरास/काफल फुल्ने-फल्ने समय अगाडि सर्ने असिना, असामान्य बाढी-पहिरोको वृद्धि धान उत्पादन समय फेरबदल मनसुनी-जाडो वर्षा/समय परिवर्तन तुषारो र चिसो समय घट्दो पहिरोका कारण बाटो अवरुद्ध हुँदा स्वास्थ्य सेवा प्राप्ति रोकिएको अस्थायी टहरा, खाद्यान्न र लत्ताकपडा बगाउँदा विशेष गरी सुत्केरी र गर्भवती महिलामा बढी असर सुत्केरी तथा गर्भवती महिलाहरूलाई नियमित स्वास्थ्य जाँच गराउन समस्या भएको जलवायुजन्य विपत्तीको कारण नियमित औषधि सेवन गर्नुपर्ने व्यक्तिहरूका लागि औषधिको अभाव बस्तीमा बाढी पस्ने डरले मानसिक त्रास बढेको अन्न उत्पादन कम हुँदा सुत्केरी तथा गर्भवती महिलामा पौष्टिक आहारको अभाव खडेरीका कारण पानीका मुहान टाढा हुँदा महिलाहरूलाई पानी ल्याउन धेरै समय खर्च हुने गरेको
मुख्य प्रकोप	पहिरो, जनावर आतंक, मिचाह प्रजाति वनस्पतिको प्रकोप, चट्याङ, खडेरी, आगलागी, रोग किराको प्रकोप, पशु महामारी, हावाहुरी, मानवीयमहामारी, असिना, बाढी, सडक दुर्घटना, तुसारो, चिसो हावा र तातो हावा ।
संकटासन्न समूह	बालबालिका, महिला, दलित, वृद्ध, विपन्न तथा फरक क्षमता भएका व्यक्ति ।
वडा-स्तर संकटासन्नता	<ul style="list-style-type: none"> अति उच्च जोखिम: वडा ६, १२ र २ (क्रमशः) उच्च जोखिम: वडा ११, ३, १. ४, ५ र ७ (क्रमशः)

	<ul style="list-style-type: none"> • मध्यम जोखिम: वडा १३, १०, ९ र ८ (क्रमशः)
योजना समायोजन तथा अनुगमन	नगरका वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रमसँग समायोजन गरी नियमित अनुगमन, समीक्षा र मूल्यांकन मार्फत योजनाको कार्यान्वयन गरिनेछ। सम्बन्धित सरकारी तथा गैरसरकारी निकायसँग सहकार्य हुनेछ।
कार्ययोजना कार्यान्वयन अनुमानित बजेट	रु. ९६,७८,३५,००० (५ वर्ष, २०८२/०८३ देखि २०८६/०८७ सम्म)
मुख्य अनुकूलन गतिविधिहरू	<ul style="list-style-type: none"> • सिंचाइ सुधार, प्लास्टिक घर खेती, पानीका मुहान संरक्षण, पोखरी निर्माण • नदि कटान नियन्त्रण, वृक्षारोपण, ग्याविन पर्खाल • रोग-किरा प्रतिरोधी बाली, माटो परीक्षण • वन व्यवस्थापन, आगो नियन्त्रण • बहुप्रकोप पूर्वसूचना तथा अग्रिम प्रतिकार्य प्रणाली • सरसफाइ, स्वास्थ्य तथा पोषण सुधार • महिला तथा विपन्न लक्षित सीप विकास • विपद् तथा जलवायु अनुकूलन कोष स्थापना • जलवायु कृषक पाठशाला • प्रजनन स्वास्थ्य शिविर तथा परामर्श कार्यक्रम सञ्चालन • परिवार नियोजन तथा प्रजनन स्वास्थ्य सेवामा पहुँच विस्तार • सेनेटरी प्याड उत्पादन तालिमको व्यवस्था • दलित समुदायका महिलालाई सुधारिएको चुल्हो वितरण • हिंसा तथा जोखिमबाट बचाउन सुरक्षित बसोबासको व्यवस्था

विषय सूची

विषय सूची.....	ix
नक्सा सूची.....	xii
तालिका सूची.....	xiii
चित्र सूची.....	xiv
परिच्छेद १ : योजनाको औचित्य तथा मान्यता.....	१
१.१ स्थानीय अनुकूलन कार्य योजनाको औचित्य र मान्यता.....	१
१.२ स्थानीय अनुकूलन कार्य योजनाको मान्यता एवं निर्देशक सिद्धान्तहरू.....	३
१.३ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना र विपद् जोखिम व्यवस्थापनको अन्तर सम्बन्ध.....	४
१.४ स्थानीय अनुकूलन कार्य योजनामा राष्ट्रिय जलवायु लक्ष्यहरूको स्थानीयकरणमा भएका पहल तथा चुनौतिहरू.....	६
परिच्छेद २ : छेडगाड नगरपालिकको परिचय.....	७
२.१ जलाधार.....	७
२.२ अवस्थिति र भौगोलिक अवस्था.....	८
२.३ सामाजिक, आर्थिक तथा मानवीय अवस्था.....	११
२.३.२ मानवीय अवस्था.....	११
२.३.१ सामाजिक अवस्था.....	११
२.३.३ आर्थिक क्रियाकलापहरूको अवस्था.....	१२
२.४ प्राकृतिक स्रोतको अवस्था (वन, जलस्रोत, जमिन).....	१४
२.४.१ वन तथा भू-उपयोग सम्बन्धी विवरण.....	१४
२.४.२ जमिन सम्बन्धी विवरण.....	१७
२.४.३ जलस्रोत सम्बन्धी विवरण.....	१७
२.५ भौतिक पूर्वाधारको अवस्था.....	२०
२.६ नगरपालिकामा कार्यरत संघसंस्थाहरूको अवस्था तथा उपलब्ध सेवाहरू.....	२०
२.७ नगरपालिकामा जलवायु सुशासनको अवस्था.....	२१
२.८ नगरपालिकामा जलवायु वित्तका साथै जलवायु बजेटको अवस्था.....	२२

परिच्छेद ३ : स्थानीय अनुकूलन कार्य योजना निर्माणको विधि र प्रक्रिया.....	२३
३.१ कार्ययोजनाको तर्जुमा विधि र प्रक्रिया.....	२३
परिच्छेद ४ : स्थानीय अनुकूलन कार्य योजना तर्जुमा चरणहरू.....	२५
४.१ जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना तथा क्षमता अभिवृद्धि.....	२५
४.२ संकटासन्नता, जोखिम विश्लेषण तथा वस्तुगत विवरणको तयारी.....	२५
४.२.१ प्रकोपको ऐतिहासिक घटनाक्रम.....	२५
४.२.२ परिवर्तित प्रकोप तथा मौसमी पात्रो.....	५३
४.२.३ तापक्रम र वर्षाका तथ्यांकहरूको विश्लेषण.....	५६
४.२.४ सामाजिक स्रोत तथा संकटासन्नता नक्सांकन.....	५९
४.२.५ जोखिमको रूपरेखा.....	६२
४.२.६ कार्यबोझ विश्लेषण.....	६९
४.२.७ संकटासन्न वर्ग तथा समुदाय पहिचान.....	७०
४.२.८ प्रकोपको प्राथमिकीकरण.....	८०
४.२.९ वडा जोखिम स्तरीकरण.....	८३
४.२.१० प्रकोप तथा जोखिम विश्लेषण.....	८८
४.२.११ जीविकोपार्जनका स्रोतहरूमा पर्न गएको प्रभावको विश्लेषण.....	९१
४.२.१२ विषयगत क्षेत्रमा पारेको प्रभाव.....	९६
परिच्छेद ५ : स्थानीय अनुकूलन कार्य योजनाको स्थानीयकरण र व्यवस्थापनका रणनीतिहरू.....	११०
५.१ स्थानीय अनुकूलन कार्य योजना (अनुकूलन, न्यूनीकरण तथा सह-लाभहरू).....	११०
५.२ स्थानीय अनुकूलन कार्य योजनाका कार्यहरूको प्राथमिकीकरण.....	१२४
५.३ कार्ययोजनाको निर्माण.....	१३६
परिच्छेद ६ : स्थानीय अनुकूलन कार्य योजनाहरूको मूलप्रवाहीकरण/कार्य योजनाहरू कार्यान्वयन गर्नका लागि शासन संरचना.....	२०६
६.१ आवधिक योजना तथा विकासका नीतिहरूमा मूलप्रवाहीकरण.....	२०७
६.२ स्थानीय तहको वार्षिक योजना, बजेट तर्जुमा, अनुगमन तथा मूल्यांकन प्रक्रियामा मूलप्रवाहीकरण.....	२०७
परिच्छेद ७ : कार्यहरूको तर्जुमा र कार्यान्वयन.....	२०९

परिच्छेद ढ : अनुगमन, मूल्यांकन तथा पृष्ठपोषण.....	२११
सन्दर्भ सामग्री.....	२१२
अनुसूची.....	२१३

नक्सा सूची

नक्सा १ छेडागाड नगरपालिकाको जलाधार क्षेत्र :.....	७
नक्सा २ छेडागाड नगरपालिकाको भौगोलिक अवस्थिति :.....	९
नक्सा ३ धरातलीय उचाई- छेडागाड नगरपालिकाको भू :.....	९
नक्सा ४ छेडागाड नगरपालिकाको मोहोडा :.....	१०
नक्सा ५ छेडागाड नगरपालिकाको भिरालोपन :.....	१०
नक्सा ६ छेडागाड नगरपालिकामा रहेका मुख्य बस्ती क्षेत्रहरु :.....	१२
नक्सा ७ छेडागाड नगरपालिकामा रहेका सहायक सडकबाटो :.....	१३
नक्सा ८ (२०२२ ,इसिमोड :स्रोत) उपयोग अवस्था-छेडागाड नगरपालिकाको भू :.....	१५
नक्सा ९ छेडागाड नगरपालिकाको वन : क्षेत्र.....	१६
नक्सा १० छेडागाड नगरपालिकाको कृषि क्षेत्र :.....	१७
नक्सा ११ स्थानीयहरूले तयार गरेको छेडागाड नगरपालिका वडा न ३ को प्रकोप तथा स्रोत नक्शा :	६०
नक्सा १२ छेडागाड नगरपालिकाको पहिरो जोखिम क्षेत्र :.....	६१
नक्सा १३ छेडागाड नगरपालिकाको बाढी जोखिम क्षेत्र :.....	६२
नक्सा १४ छेडागाड नगरपालिकाको वडागत संकटासन्नता स :्तरीकरण.....	८७

तालिका सूची

तालिका १: प्रकोपको ऐतिहासिक घटनाक्रम.....	२७
तालिका २: परिवर्तित प्रकोप तथा मौसमी पात्रो.....	५३
तालिका ३: छेडागाड नगरपालिकाको जोखिमको रूपरेखा	६२
तालिका ४: छेडागाड नगरपालिकामा गरिएको कार्यबोझ विश्लेषण.....	६९
तालिका ५: संकटासन्न वर्ग तथा सामाजिक समुहहरूको पहिचान	७०
तालिका ६: समग्र पालिकागत र वडागत संकटासन्न समुदाय/वस्ती पहिचान	७३
तालिका ७: संकटासन्न वग तथा समुदायसमा परेको यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्यको असरको विवरण ...	७४
तालिका ८ : प्रकोपको जोडागत स्तरीकरण	८१
तालिका ९: वडा जोखिमको जोडागत स्तरीकरण.....	८३
तालिका १०: नगरपालिकाको प्रकोपको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयासहरूको विश्लेषण.....	८८
तालिका ११ : जीविकोपार्जनका स्रोतहरूमा प्रभाव विश्लेषण.....	९१
तालिका १२ : प्रभाव विश्लेषण.....	९६
तालिका १३ : वन जंगल पारिस्थितिकीय प्रणालीमा परेको जोखिमहरूको विश्लेषण	१०५
तालिका १४: कृषि पारिस्थितिकीय प्रणालीमा परेको जोखिमहरूको विश्लेषण.....	१०६
तालिका १५ : जल (खोला, ताल, नदी) पारिस्थितिकीय प्रणालीमा परेको जोखिमहरूको विश्लेषण	१०७
तालिका १६: पारिस्थितिकीय प्रणालीहरूको तुलनात्मक जोखिम विश्लेषण.....	१०८
तालिका १७ : जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनका रणनीतिहरूको पहिचान	११०
तालिका १८ : अनुकूलनका उपायहरूको पहिचान तथा प्राथमिकीकरण	१२५
तालिका १९ : स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना	१३६

चित्र सूची

चित्र १ छेडागाड नगरपालिकाको संस्थागत रोटीचित्र :.....	२१
चित्र २ लापाको समग्र प्रक्रिया :	२३
चित्र ३ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना प्रक्रिया :.....	२४
चित्र ४ सन् :१९९२ देखि २०२२ सम्म औसत न्युनतम तापक्रम र अधिकतम तापक्रममा देखिएका परिवर्तन.....	५७
चित्र ५ सन् १९९२ देखि २०२२ सम्म औसत ऋतुहरूको औसत अधिकतम तापक्रममा देखिएका : परिवर्तन.....	५८
चित्र ६ सन् १९९२ देखि २०२२ सम्म वर्षामा देखिएका परिवर्तन :.....	५९
चित्र ७ कार्यान्वयन गर्नका लागि शासन संरचना/अनुकूलन कार्य योजनाहरूको मूलप्रवाहीकरण :....	२०६

परिच्छेद १ : योजनाको औचित्य तथा मान्यता

१.१ स्थानीय अनुकूलन कार्य योजनाको औचित्य र मान्यता

जलवायु परिवर्तन नियमित प्राकृतिक प्रक्रिया हो यद्यपि मानव जन्य क्रियाकलापहरू वन विनाश, बढ्दो औद्योगिकीकरण, यातायात क्षेत्रमा पारम्परिक खनिज इन्धनको व्यापक प्रयोग र अव्यवस्थित शहरीकरणले हरितगृह ग्यासको चिन्ताजनक उत्सर्जनबाट जलवायु परिवर्तनमा तिब्रता आएको छ। जलवायु परिवर्तनको कारकको रूपमा मानिएको हरितगृह ग्याँसको उत्सर्जनमा नगण्य भूमिका हुँदा हुँदै पनि जर्मनवाचद्वारा प्रकाशित “ग्लोबल क्लाइमेट रिस्क इन्डेक्स-२०२१” को १६ संस्करणका अनुसार, सन् २०००-२०१९ को अवधिमा जलवायु परिवर्तनबाट प्रभावित प्रमुख दस देशको सूचीमा नेपाल दशौं नम्बरमा परेको छ। ११ हजार भन्दा बढी त्यस्ता घटनाहरूको कारण ४,७५,००० भन्दा बढी व्यक्तिले जीवन गुमाए र विश्व अर्थतन्त्रले २.६६ ट्रिलियन अमेरिकी डलरको नोक्सानी बेहोर्नुपरेको छ।

जलवायु परिवर्तनले गर्दा तापक्रममा वृद्धि हुने, वर्षामा परिवर्तन हुने र समग्र पृथ्वीको प्राकृतिक सन्तुलनमा फरक पर्न थालेको महशुस हुन थालेको छ। हिमालका हिँउ पगलने, हिमतालहरू फुट्ने, अनियमित तथा अधिक वर्षा हुने, समुन्द्री सतह बढ्ने, बाढी, पहिरोको जोखिम तथा आवृत्ति बढ्ने, खडेरी लम्बिने तथा कृषि उत्पादनमा ह्रास आउने जस्ता समस्याहरू विकाराल रूपमा देखिदै आएका छन्। जिविकोपार्जनका लागि प्राकृतिक स्रोतहरू र बर्खे पानीमा अधिक निर्भर रहने हाम्रो देशमा यसको असर र पार्न सक्ने प्रभावहरू आउने दिनमा अझै बढोत्तर हुने देखिन्छ। नेपाल विश्वका १९८ मलुक मध्ये एक भू-कम्पीय जोखिमको हिसाबले ११ औं (यु.एनवि.सि.पि.आर २००४), पानीजन्य प्रकोपबाट हुने क्षतिका हिसाबले ३० औं (मानव विकास प्रतिवेदन २००९) स्थानमा रहेको छ। जलवायु परिवर्तनका कारण जिविकोपार्जन, प्राकृतिक स्रोत, कृषि तथा खाद्य सुरक्षा, जलस्रोत तथा ऊर्जा, वन तथा जैविक विविधता, मानव स्वास्थ्य, ग्रामीण बसोवास तथा भौतिक पूर्वाधारमा धेरै नकारात्मक असर परेको विवरण राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (नापा) २०६७ ले जनाएको छ। जलवायु परिवर्तनका कारण सामाजिक, आर्थिक, पर्यावरणीय र विकासका संरचनाहरूमा नकारात्मक असर पुगेको कुरा विभिन्न तथ्याङ्क र प्रमाणहरूले पुष्टि गरेका छन् भने यसको असरबाट गरिब, विपन्न, महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धाहरू, साधन स्रोतमा कम पहुँच भएका घरधुरी साथै प्राकृतिक स्रोतमा आश्रित समुदायहरू बढी प्रभावित हुन्छन् भन्ने तथ्य समेत विभिन्न अध्ययनहरूले प्रष्ट पारिसकेका छन्। जलवायुजन्य प्रकोपहरू पहिरो र बाढीका कारण सडक तथा यातायात अवरुद्ध हुँदा सुत्केरी, गर्भवती महिला र नवजात शिशुले समयमै स्वास्थ्य सेवा प्राप्त गर्न नसक्ने अवस्था सिर्जना भई मातृ तथा नवजात मृत्युको जोखिम बढेको छ। विपद्का कारण अस्थायी आवास, खाद्यान्न र लत्ताकपडा नष्ट हुँदा सुरक्षित बसोवास, स्वच्छता र पोषणमा गम्भीर असर परेको छ। साथै, नियमित स्वास्थ्य जाँच र औषधि आपूर्तिमा अवरोध हुँदा दीर्घरोगी, गर्भवती तथा सुत्केरी महिलाको स्वास्थ्य अवस्था थप जटिल बनेको छ। अन्न उत्पादनमा कमी र खाद्य असुरक्षाले विशेष गरी गर्भवती र सुत्केरी महिलामा पोषणको अभाव बढाई शिशुको दीर्घकालीन विकासमा नकारात्मक असर पार्ने जोखिम बढाएको छ। त्यसमाथि,

खडेरीका कारण पानीका मुहान टाढा हुँदा महिलाहरुलाई समय, श्रम र शारीरिक बोझ थपिएको छ भने बाढी, जनावर आतंक र निरन्तर विपद्को डरले मानसिक त्रास, तनाव र मनोसामाजिक समस्याहरू बढाई समग्र रूपमा यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्यमा प्रत्यक्ष असर पुऱ्याएको देखिन्छ।

यसै सन्दर्भमा जलवायु परिवर्तनको कारणबाट श्रृजित समस्याहरूको सामना गर्न नेपाल सरकारले जलवायु परिवर्तन राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (NAPA) २०६७, जलवायु परिवर्तन नीति २०६७, राष्ट्रिय स्वास्थ्य अनुकूलन योजना (HNAP) २०८०-२०८७ र स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना (National Framework on LAPA) २०६७ का साथसाथै विभिन्न स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाहरू (LAPA) समेत तयार गरी सफलतापूर्वक कार्यान्वयन गरिदै आएका छन्।सँगसँगै जलवायु परिवर्तन अनुकूलन सम्बन्धी आवश्यकताहरू पहिचान तथा प्राथमिकीकरण गर्ने र सोही आधारमा मध्यकालीन (सन् २०३० सम्म) र दीर्घकालीन (सन् २०५० सम्म) समयका लागि जनसंख्या तथा वातावरण मन्त्रालयको समन्वयमा राष्ट्रिय अनुकूलन योजना (National Adaptation Plan- NAP) न्याप तयारी गरिसकेकोछ।विगतका अनुभव, अन्तराष्ट्रिय सन्दर्भ र नेपालमा भएको राज्य पूर्णसंरचना अनुकूल हुने गरी नेपाल सरकारले स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४, वातावरण संरक्षण ऐन २०७६ र जलवायु नीति २०७६, जारी गरिसकेको छ भने स्थानीय स्तरमा विकास निर्माणको समग्र प्रक्रियामा जलवायु अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनलाई मूलप्रवाहीकरणगर्नुपर्दछ भन्ने सैद्धान्तिक अवधारणामा आधारित रही परीमार्जीत स्थानीय अनुकूलन योजनाको राष्ट्रिय संरचना (Revised LAPA Framework) २०७६ पारितभैसकेकोछ।यो परिमार्जीत खाकाले स्थानीय सरकारहरूलाई स्थानीय स्तरमा जलवायु परिवर्तनका असरहरू व्यवस्थापन गर्न र दीर्घकालिनजलवायुमैत्री विकासका योजनाहरू पहिचान तथा कार्यान्वयन गर्न सहयोग गर्नेछ।यसले स्थानीयस्तरमा विभिन्न सरोकारवालाहरूबीच नियमित सहकार्य तथा सम्वादमार्फत् स्थानीय क्रियाकलापहरूको कार्यान्वयनमा सहमति निर्माण गरी जलवायु परिवर्तन अनुकूलन, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन र दिगो विकाससँग सम्बन्धित अन्तराष्ट्रिय प्रतिवद्धताहरूको कार्यान्वयन गर्न समेत मद्दत गर्नेछ।

यसै सन्दर्भमा स्थानीय समुदायको जलवायु परिवर्तनले विभिन्न क्षेत्रमा पारेको असरहरूसँग सामना गर्न सक्ने क्षमताको अभिवृद्धि गर्न स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने उद्देश्यका साथ जाजरकोट जिल्लाको छेडागाड नगरपालिकाको संकटासन्नता, सम्मुखता र अनुकूलन क्षमताको विश्लेषणको आधारमा जोखिम मुल्याँडकन, तयार पारिएको संकटासन्नतानकशामा आधारित भई स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचनाले निर्दिष्ट गरेका विधि, प्रक्रिया र चरणहरूलाई अवलम्बन गरी बहुसरोकारवाला निकायहरू नगरपालिकाका जनप्रतिनिधिहरू, विषयगत शाखा प्रमुख, स्थानीय गैरसरकारी संघसंस्थाहरूको प्रतिनिधि, रेडक्रस, विपद् तथा जलवायु परिवर्तन क्षेत्रमा कार्यरत संघसंस्थाहरू, महिला तथा अन्य सरोकारवाला निकायहरूको सक्रिय सहभागीतामा वडा स्तरबाट पहिचान भएको प्रकोप तथा

अनुकूलनका प्रयासहरूलाई समेत समावेश गरी यो स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिएको छ। यो कार्ययोजना मिति मंसिर १६, २०८२ देखि मंसिर २५, २०८२ सम्म छेडागाड नगरपालिकाको विभिन्न तहमा संचालित अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमा विधि गोष्ठीबाट तयार गरिएको हो।

१.२ स्थानीय अनुकूलन कार्य योजनाको मान्यता एवं निर्देशक सिद्धान्तहरू

स्थानीय अनुकूलन योजनाको लक्ष्य र मान्यता

लक्ष्य:

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको लक्ष्य छेडागाड नगरपालिकाका सम्पूर्ण वडा, वस्ती र टोलहरूमा समुदायको अनुकूलन क्षमता अभिवृद्धि गरी जीवनस्तर सुधार गर्नु हो। यस योजनाले जलवायु जोखिम र चुनौतीलाई व्यवस्थापन गर्दै स्थानीय आवश्यकता अनुरूप प्राथमिकता निर्धारण गर्ने उद्देश्य राख्दछ।

औचित्य:

- अति जोखिमयुक्त वडा, टोल, वस्ती र समुदायको पहिचान गरी तिनका अनुकूलन चुनौती र अवसर मूल्याङ्कन गर्नु।
- स्थानीय समुदायलाई आफ्ना आवश्यकताअनुसार अनुकूलन कार्यहरू पहिचान र प्राथमिकता निर्धारण गर्न सक्षम बनाउनु।
- स्थानीय स्वायत्त शासन ऐनअनुसार कार्ययोजनालाई स्थानीय र राष्ट्रिय योजनामा समायोजन गर्नु।
- सेवा प्रदायक निकायलाई समयमै स्रोत परिचालन गरी कार्य प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्न सक्षम बनाउनु।
- कार्ययोजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन सुनिश्चित गर्दै अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्नु।
- लागतअनुसार प्रभावकारी अनुकूलन विकल्पहरूको पहिचान गर्नु।

मान्यता:

- स्थानीय अनुकूलन योजना स्थान, समुदाय र अवस्था अनुसार फरक हुन सक्छ।
- समुदाय र सरोकारवालाहरूको सक्रिय सहभागितामा लक्षित क्षेत्र, वर्ग र जोखिमयुक्त समुदाय पहिचान गरी अनुकूलन उपायहरूको प्राथमिकीकरण गरिएको छ।

- नगरपालिका स्तरमा लक्षित समूह र जोखिम क्षेत्र पहिचान गरिसकिएको हुनाले योजना प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्न सकिन्छ।
- स्थानीय निर्वाचित जनप्रतिनिधिको उपस्थितिले कार्यान्वयनको अनुकूल वातावरण सिर्जना गर्छ।
- सम्पूर्ण सरोकारवालालाई समावेश गरी योजना तयार गरिएको हुनाले प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयन सहज हुन्छ।
- योजना राष्ट्रिय संरचनाको सिद्धान्त (उर्ध्वगामी, समावेशी, तत्परता र लचिलोपन) मा आधारित छ।
- राष्ट्रिय अनुकूलन योजनाले पहिचान गरेका क्षेत्र र विषयगत क्षेत्रहरू समेटेर विभिन्न सरोकारवालसँग सहकार्यमा योजना तयार गरिएको छ।
- स्थानीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन पक्षलाई पनि विशेष ध्यान दिइएको छ।

१.३ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना र विपद् जोखिम व्यवस्थापनको अन्तरसम्बन्ध

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार पार्न वन तथा वातावरण मन्त्रालयले राष्ट्रिय संरचना तयार गरी लागू गरेको छ भने स्थानीय विपद् व्यवस्थापन योजना तयार पार्न संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले मार्गदर्शन जारी गरेको छ। दुवै दस्तावेज अलग-अलग मन्त्रालयबाट जारी भए तापनि उद्देश्य, योजना तर्जुमा, प्रक्रिया र विधिमा विशेष भिन्नता छैन।

दुवै योजनाको मुख्य उद्देश्य भनेको नेपालमा बारम्बार हुने बाढी, पहिरो, महामारी, आगलागी, शीतलहर जस्ता विनासकारी जोखिमसँग जुध्न समुदायको क्षमता अभिवृद्धि गर्नु हो। स्थानीय अनुकूलन योजना जलवायु परिवर्तनबाट उत्पन्न प्रकोपमा केन्द्रित भएर संकटासन्न समुदायको अनुकूलीत क्षमता बढाउने लक्ष्य राख्छ भने स्थानीय विपद् व्यवस्थापन योजना जलवायुजन्य र अन्य प्रकोपलाई समेटेर विपद् व्यवस्थापन पक्षमा केन्द्रित छ।

जलवायु परिवर्तन अनुकूलन

लैंगिक, यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्य अधिकार

जलवायु परिवर्तनको असर जस्तै तापक्रममा बुद्धि, हिउँ स्खलन, पानीका मुहान सुक्नु तथा पानी पर्ने मात्रा र समयमा फरक आदि

साझा सवाल: जलवायु जन्य प्रकोपहरूको वारम्बारता र तिब्रतामा अभिवृद्धि जस्तै बाढी, खडेरी, पहिरो, आँधि, महिलाको कार्यबोझ वृद्धि, यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धी सेवा पहुँचमा अबरोध, पोषण अभाव, सरसफाईमा कमी

जलवायु जन्य बाहेकका प्रकोपहरू जस्तै भुकम्प, विस्फोटन, रासायनिक पदार्थको चुहावट, मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व, सडक दुर्घटना आदि

विपद् जोखिम न्यूनीकरण

यस कारण, दुवै योजनाका समान पक्षलाई समायोजन गरी कार्यान्वयन गर्दा प्रभावकारिता बढ्ने भएकाले यस योजनामा दुवै योजनाका अनुकूलन र विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी उपायहरू समावेश गरिएको छ।

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना, विपद् जोखिम व्यवस्थापनमा यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्य (SRHR) अधिकार, जलवायु परिवर्तन र प्राकृतिक प्रकोपहरूले समुदायमा प्रत्यक्ष जोखिम सिर्जना गर्दा, विशेषगरी महिला, किशोरी, गर्भवती महिला र अन्य संवेदनशील समूहमा यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्यसम्बन्धी चुनौतीहरू बढ्छन्। बाढी, पहिरो, खडेरी वा महामारीजस्ता प्रकोपका समयमा स्वास्थ्य सेवामा पहुँच सीमित हुने, पोषण अभाव, सरसफाईको कमी र असुरक्षित वातावरण सिर्जना हुन सक्छ, जसले गर्भवती र किशोरी महिलामा जोखिम बढाउँछ।

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना र विपद् जोखिम व्यवस्थापनले यी जोखिमहरू घटाउन महत्वपूर्ण भूमिका खेल्छ। उदाहरणका लागि, खानेपानी र सरसफाइको सुधार, सुरक्षित आश्रय र स्वास्थ्य केन्द्रहरूको उपलब्धता, आपतकालीन प्रतिक्रिया प्रणालीको सुदृढीकरणले SRH सेवामा निरन्तर पहुँच सुनिश्चित गर्न सक्छ। यसरी, अनुकूलन र जोखिम व्यवस्थापनका उपायहरूले स्वास्थ्य सुरक्षा, विशेष गरी यौन र प्रजनन स्वास्थ्यको सुधारमा प्रत्यक्ष योगदान पुऱ्याउँछन्।

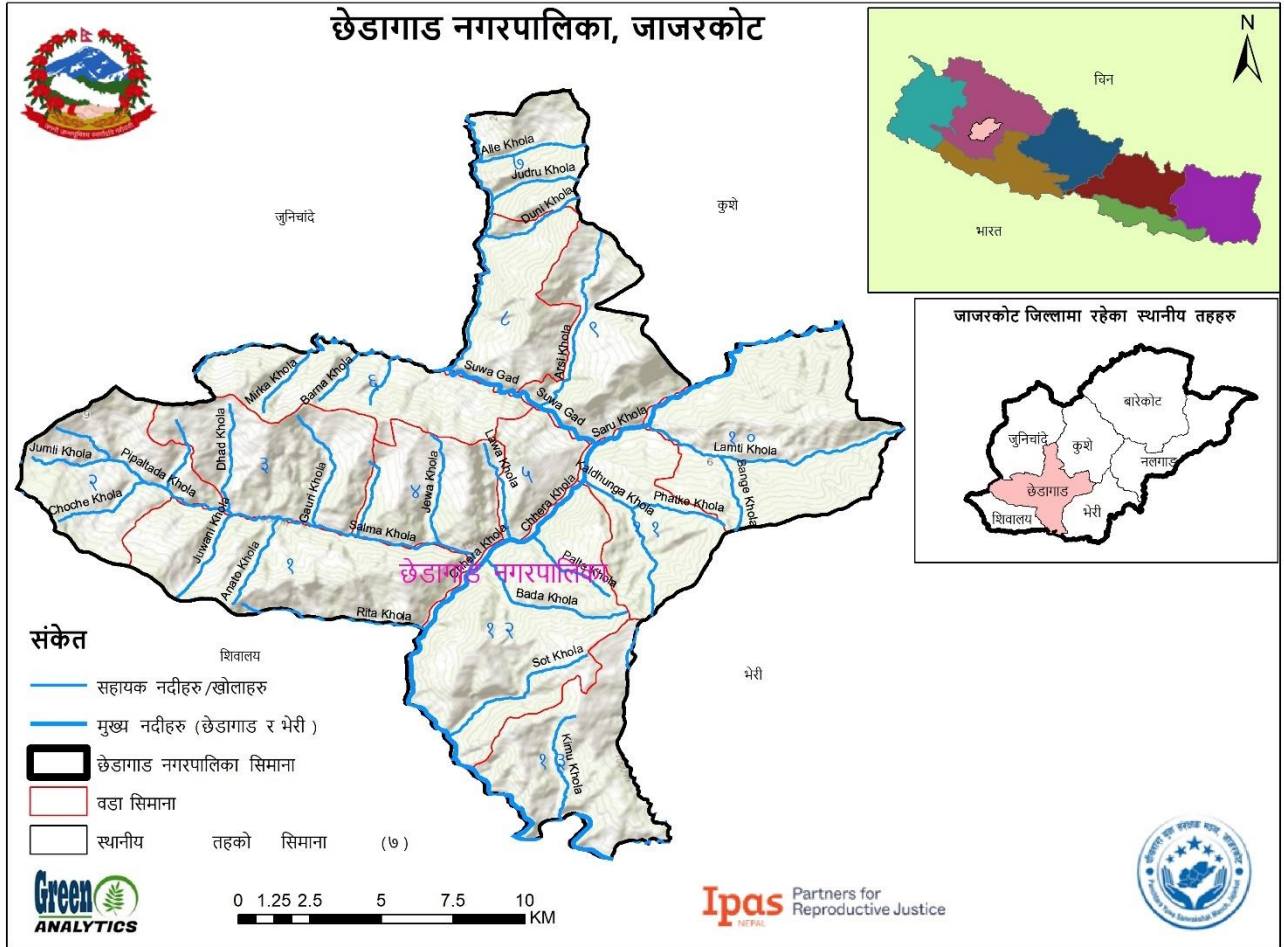
१.४ स्थानीय अनुकूलन कार्य योजनामा राष्ट्रिय जलवायु लक्ष्यहरूको स्थानीयकरणमा भएका पहल तथा चुनौतिहरू

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाले राष्ट्रिय जलवायु लक्ष्यहरूको स्थानीय स्तरमा प्रभावकारी कार्यान्वयन सुनिश्चित गर्न महत्वपूर्ण भूमिका खेलेको छ। यस कार्ययोजनाले राष्ट्रिय नीतिगत ढाँचा, जस्तै जलवायु परिवर्तन नीति २०७६, राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (NAPA 2067) र Revised LAPA Framework २०७६, स्थानीय स्तरमा अनुकूलित गरेर गाउँ, वडा र टोल तहसम्म विस्तार गरेको छ। यसले स्थानीय समुदायको जोखिम मूल्याङ्कन, संकटासन्न क्षेत्र र संवेदनशील समूहको पहिचान, तथा अनुकूलनका प्राथमिकताहरू निर्धारण गर्न योगदान पुऱ्याएको छ। यद्यपि, कार्ययोजना कार्यान्वयनमा केही चुनौतीहरू पनि देखिएका छन्। स्थानीय जनप्रतिनिधि र समुदायमा जलवायु परिवर्तन र अनुकूलनसम्बन्धी सीमित चेतना, स्रोतको अपर्याप्तता, स्थानीय स्तरमा प्राविधिक क्षमता अभाव, र विभिन्न सरोकारवालाबीच समन्वयको कमीले कार्ययोजनाको प्रभावकारिता सीमित गर्ने जोखिम रहेका छन्। साथै, जलवायु र प्रकोपसँग सम्बन्धित तथ्याङ्कको अभाव तथा अनियमित निगरानीले रणनीतिहरूको निरन्तर सुधारमा चुनौती प्रस्तुत गरेको छ। यी चुनौतीहरूको बावजुद, स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाले राष्ट्रिय जलवायु लक्ष्यहरूको स्थानीयकरणमा पहल गर्दै दीर्घकालीन दिगो विकास र समुदायको अनुकूलित क्षमता अभिवृद्धिमा सकारात्मक योगदान पुऱ्याइरहेको छ।

परिच्छेद २ : छेडागाड नगरपालिकाको परिचय

२.१ जलाधार

छेडागाड नगरपालिका छेडाखोला, सुवाखोला, साल्माखोला, लम्ती खोला आदि नदीहरूको काखमा अवस्थित छ। छेडागाड नदी यहाँको प्रमुख नदी हो, जसले नगरपालिकाका बस्तीहरूमा सिँचाई र घरेलु आवश्यकताका लागि पानी आपूर्ति गर्दछ। यसका साथै साना सहायक खोलाहरू जस्तै सुवा, साल्मा र सरु लगायतका खोलाहरू जलाधारलाई पूर्णतः दिन्छन्, जसबाट सिंचित खेतीयोग्य जमिन मार्फत भू-क्षय कम गर्न, माटोको उर्वराशक्ति बढाउन र स्थानीय कृषि उत्पादनमा सहयोग पुऱ्याउँछ। जलाधारले वन्यजन्तु र वनस्पतिका लागि प्राकृतिक आवासको रूपमा पनि कार्य गर्दछ, र बाढी नियन्त्रण, माटो संरक्षण तथा जलस्रोत दिगोपनमा महत्त्वपूर्ण भूमिका खेल्दछ। स्थानीय समुदायले समेत पानीघट्ट संचालन, बाँध र सिँचाई प्रणालीमार्फत यस जलाधारको उपयोग गर्दै समावेशी र दिगो विकासमा योगदान पुऱ्याइरहेका छन्। साथै, स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तय गर्दा जलाधार क्षेत्रहरूलाई आधार मानिएको छ भने तल्लो तथा माथिल्लो तटीय क्षेत्रहरूको अन्तरसम्बन्धलाई समेत मध्यनजर दिइएको छ।

नक्सा १: छेडागाड नगरपालिकाको जलाधार क्षेत्र

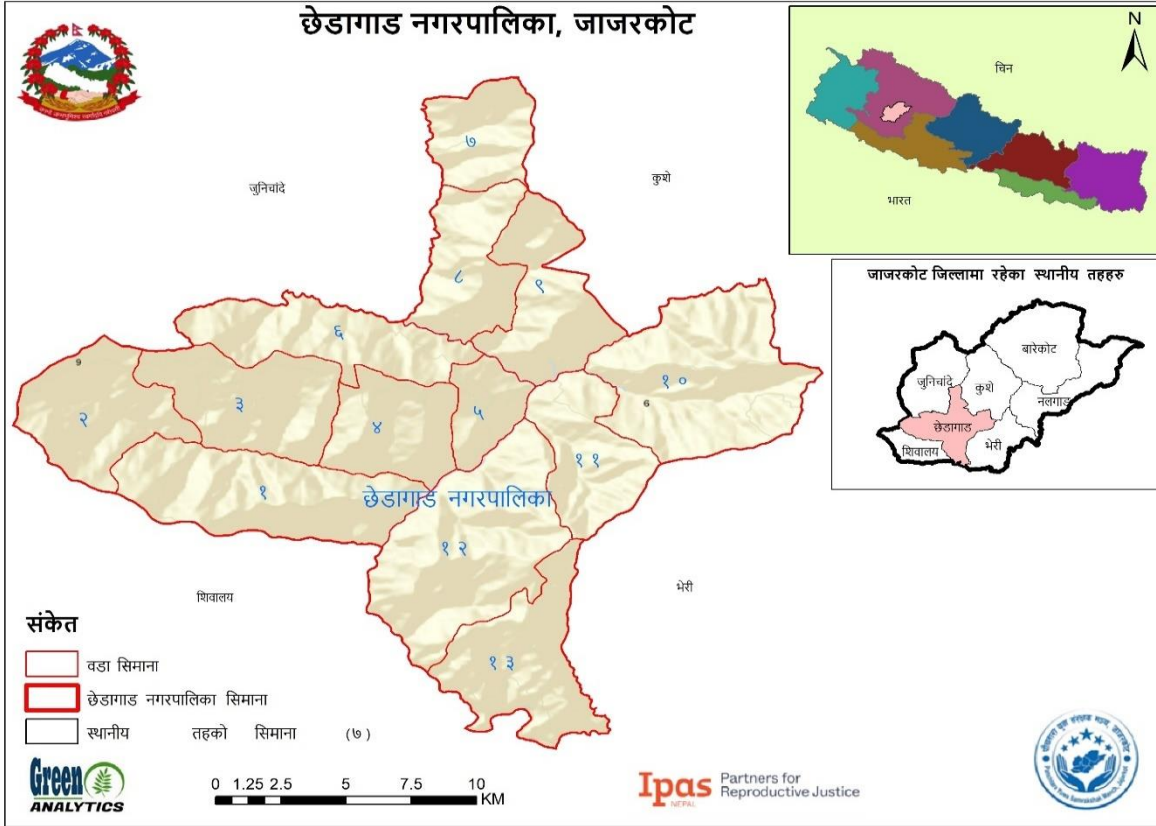
२.२ अवस्थिति र भौगोलिक अवस्था

छेडागाड नगरपालिका, कर्णाली प्रदेशको जाजरकोट जिल्लामा अवस्थित, भौगोलिक, सामाजिक, साँस्कृतिक र सामरिक दृष्टिले विविधतायुक्त क्षेत्र हो। यो जिल्ला सदरमुकाम खलंगाबाट झन्डै १० कोश पश्चिममा पर्छ। साविकका दशेरा, साल्मा, कार्किगाउँ, झाप्रा, पजारु र सुवानाउली गाउँविकास समितिहरूको समायोजनपछि राज्यको पुनर्संरचना सँगै छेडागाड नगरपालिका घोषणा भएको हो। हाल यो नगरपालिका १३ वटा वडामा विभाजित छ र आफ्ना भौगोलिक, प्रशासनिक तथा विकासका काममा तीव्र गति लिँदै आएको छ। यहाँ सुयाडा मालिका, कार्किगाउँ समालथाना मालिका, छत्याल देवालय, पजारुका पौराणिक देवलहरू जस्ता विभिन्न पर्यटकीय स्थलहरू पाइन्छन्।

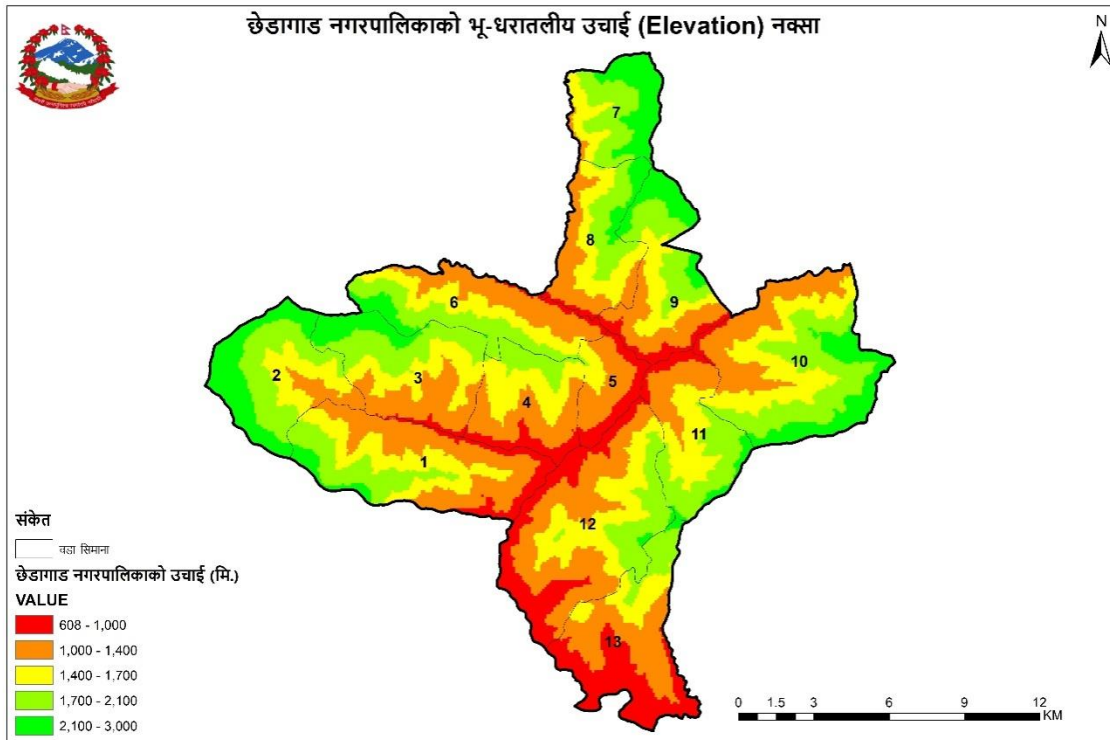
यो नगरपालिका राष्ट्रिय सडक (मध्यपहाडी राजमार्ग) र प्रादेशिक सडक जस्तै छेडा-चंखिला, सानाखोला-जुम्ला, छेडा-चंखिला, थलह-ढुङ्गिल-साधि विसाउन-कुशे-जुम्ला सडकमार्फत् सञ्जालले जोडिएको छ। यसले भविष्यमै छेडागाडलाई व्यवसायिक तथा व्यापारीक केन्द्रको रूपमा विकास हुने सम्भावना बढाएको छ।

पूर्वमा भेरी नगरपालिका, पश्चिममा दैलेखको भगवतीमाइ गाउँपालिका, उत्तरमा कुशे गाउँपालिका तथा जुनीचाँदे र दक्षिणमा शिवालय गाउँपालिकासँग सिमाना जोडिएको यो नगरपालिका २८४.२ वर्गकिलोमिटर क्षेत्रमा फैलिएको छ। यस नगरपालिकाको कुल जनसंख्या ३७,८७७ रहेको छ। यसपालिकाको भू-धरातलीय स्वरूप र क्षेत्र निम्न प्रकारको रहेको छ।

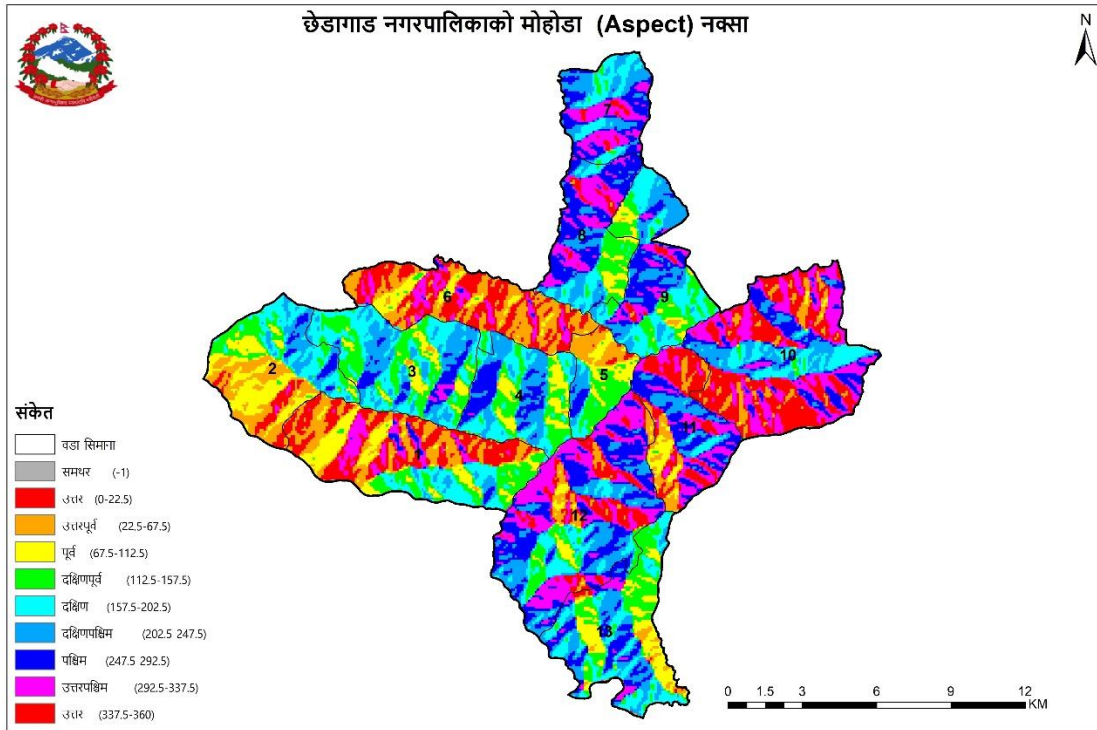
- बीच भागमा छेडागाड खोला, अग्ला-अग्ला पहाडहरू छन् ।
- सरुगाड र सुवागाड खोला मिलेर छेडागाड खोला बनेको छ ।
- अक्षांश २८ डिग्रि ३७ मिनेट ४८ सेकेण्ड उत्तर देखि २८ डिग्रि १२ मिनेट १२ सेकेण्ड अक्षांश
- देशान्तर ८१ डिग्रि ५२ मिनेट ४८ सेकेण्ड पुर्वे देखि ८२ डिग्रि ९ मिनेट ३६ सेकेण्ड देशान्तर
- सब भन्दा अग्ला भू-भाग: २८५५ मिटर
- सब भन्दा होचा भू-भाग: ६४१ मिटर

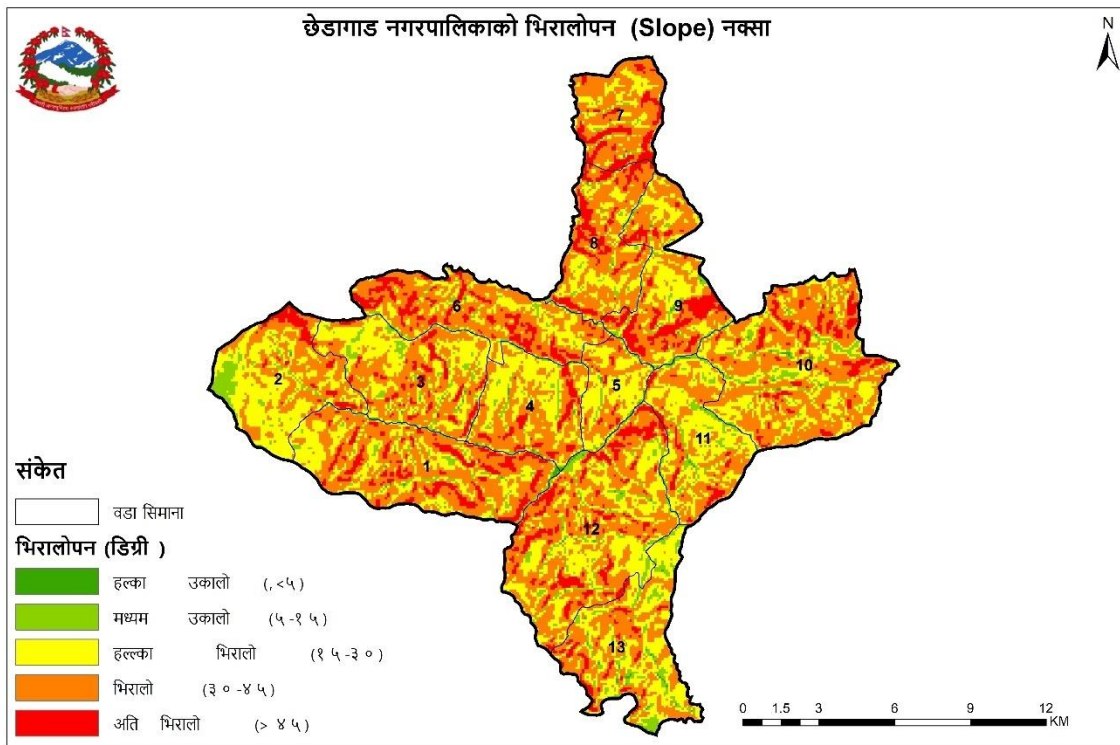
नक्सा २ : छेडागाड नगरपालिकाको भौगोलिक अवस्थिति

नक्सा ३ : छेडागाड नगरपालिकाको भू-धरातलीय उचाई

नक्सा ४ : छेडागाड नगरपालिकाको मोहोडा

नक्सा ५ : छेडागाड नगरपालिकाको भिरालोपन

२.३ सामाजिक, आर्थिक तथा मानवीय अवस्था

२.३.२ मानवीय अवस्था

छेडागाड नगरपालिकाको स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना २०७४ अनुसार, यस नगरपालिकामा आपतकालीन व्यवस्थापन र स्वास्थ्य सेवाका लागि पर्याप्त जनशक्ति रहेको छ। नगरपालिकामा हाल ९३ जना स्वास्थ्यकर्मी कार्यरत रहेका छन् भने अस्थायी आवास निर्माण गर्न सक्षम २५ जना जनशक्ति उपलब्ध छन्। सुरक्षाका दृष्टिले नेपाल प्रहरीका ४५ जना कर्मचारी तैनाथ छन्। यस नगरपालिकामा विपद् व्यवस्थापन तथा प्रतिक्रिया क्षमतामा सहयोग गर्न ६ जना विपद् सम्बन्धी तालिम दिनसक्ने जनशक्ति पनि छन्, जसले विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य पक्ष बलियो बनाउन योगदान पुऱ्याउन सक्छ। साथै, वडा अनुसारको मानवशक्ति विवरण सम्बन्धित तपशिलमा उल्लेख गरिएको छ। पुरुष साक्षरता ८६.०५ प्रतिशत र महिला ७६.६२ प्रतिशत रहेको छ। यसले विपद् पूर्वतयारी तथा स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना २०८२ अन्तर्गत नगरपालिकामा आपतकालीन सेवा प्रदान गर्ने क्षमता बढाउने उद्देश्य राख्दछ।

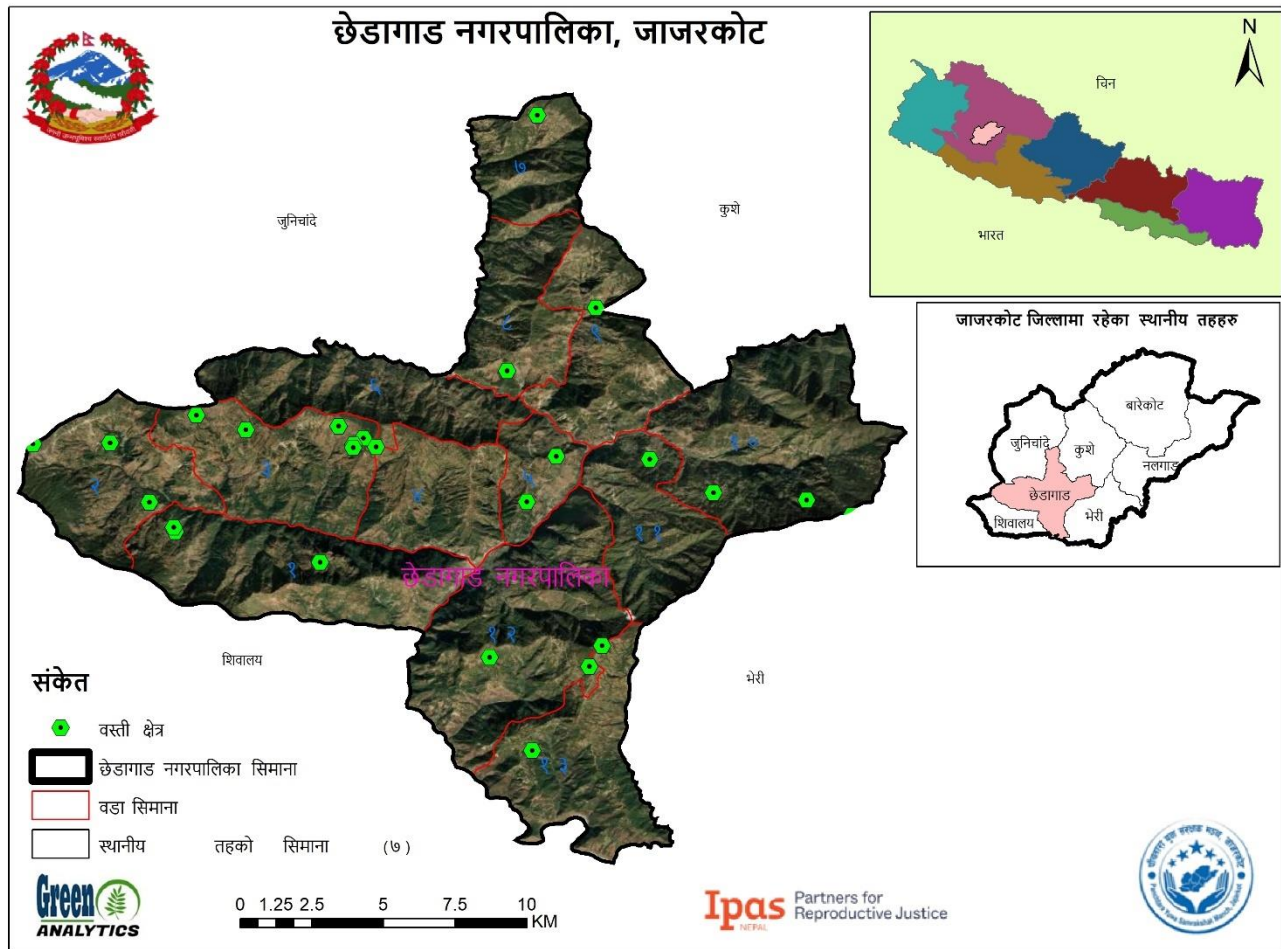
क्र.स.	निकाय वा कार्यालयका नाम	कार्यरत प्रदेश/जिल्ला/नगर	सम्पूक व्यक्तिका नाम र पद	सम्पूक विवरण
१.	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी	छेडागाड नगरपालिका	बिर् बहादुर बस्नेत	९८६६२२१६०२
२.	नेपाल प्रहरी	छेडागाड नगरपालिका	भक्त बहादुर थापा	९८५८०८९५०६

स्रोत: नगर प्रोफाइल, २०७६

२.३.१ सामाजिक अवस्था

छेडागाड नगरपालिका पहाडी क्षेत्रमा पर्ने भएकाले यहाँ ब्राह्मण, क्षेत्री, पहाडी दलित, जनजाती लगायत विभिन्न जातजातिका समुदायको बसोबास छ। यसले गर्दा नगरपालिकामा विशेषगरी खस जातको साँस्कृतिक बहुल्यता देखिन्छ। यहाँका साँस्कृतिक गतिविधिहरूमा पैँसरी नाँच, मयुर नाँच, ससंगारु नाच, सररङ्गा नाँच, देउडा पैँठ, देउर, मङ्गल गीत, लोक दोहोरी, दर्दा, रत्यौली जस्ता नाँच र गानहरू प्रख्यात छन्। बाजागाजामा पञ्चे बाजा, बाँसुरी, मादल, सनई, नरसङ्गहा, ढाल/झाँम्टा आदि प्रचलनमा छन्। यसैगरी नगरपालिकाका मुख्य बस्तीहरूमा छेडागाड, कार्कीगाउँ, खारा, रिठेखोला, सालमा खोला, डेढकुला, काँडाखेत, कल्यानखोला, सान्ताखोला, जेवातडा, तिजुखोला, बैसेनी, दह, सुवाकुला, बैकुन्द, नाउलीखोला,

कुवाखोला, अधेरीखोला, खाराखोला, सिम्लि, चंखेली, मनघाट, दशेरा, टिकाचौर, रेलकोट, राजीकोट र पजारू हुन्। यी बस्तीहरूले स्थानीय जनजीवन, कृषि गतिविधि, बजार र सामाजिक-सांस्कृतिक क्रियाकलापको केन्द्रको रूपमा काम गर्छन्। छेडागाडका बस्तीहरू प्रायः पहाडी र मध्यपहाडी भू-भागमा फैलिएका छन्, जसले यातायात, शिक्षा, स्वास्थ्य र आधारभूत पूर्वाधारको पहुँचमा चुनौती र अवसर दुवै प्रदान गर्छ। यसका अतिरिक्त यहाँका समुदायहरूले विभिन्न देउडा-देउर तथा अन्य स्थानीय देवताको पूजा-अर्चना निरन्तर रूपमा गर्दै आएका छन्, जसले नगरपालिकाको सांस्कृतिक पहिचानलाई अझ समृद्ध बनाएको छ।

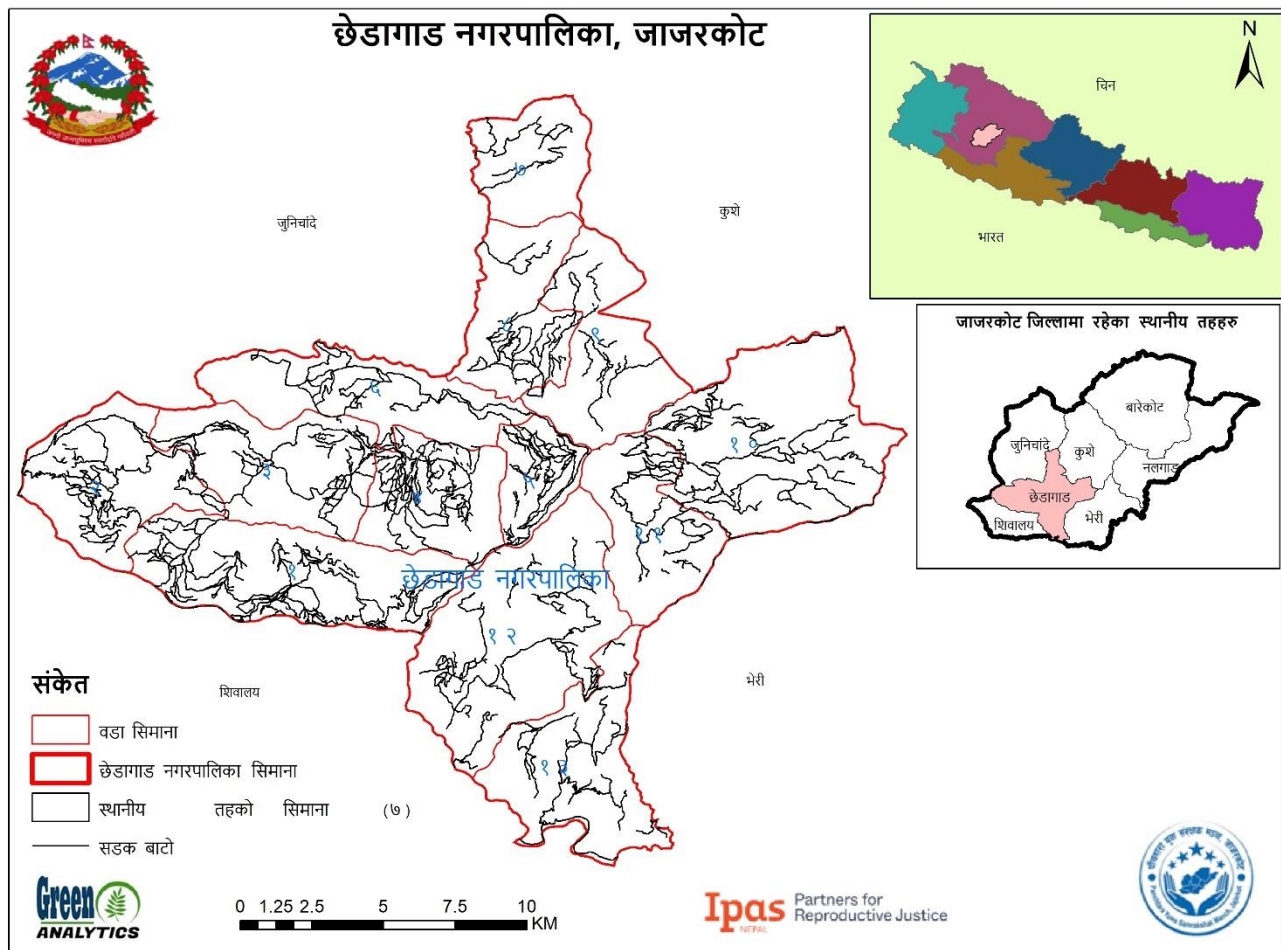

नक्सा ६ : छेडागाड नगरपालिकामा रहेका मुख्य बस्ती क्षेत्रहरू

२.३.३ आर्थिक क्रियाकलापहरूको अवस्था

छेडागाड नगरपालिकामा अधिकांश घरधुरीको मुख्य पेशा कृषि तथा पशुपालन हो। स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना २०७४ अनुसार, यस नगरपालिकामा २५२ जना घरधुरी व्यापारमा संलग्न छन्, १ बाणिज्य बैंक, ३ लघुवित्त र ४७ वटा वचत तथा ऋण सहकारी संस्था रहेका छन्। नगरपालिकाका प्रमुख बजार क्षेत्रहरूमा मनाघाट, विशाल बजार, रिठेखोला, पिपलचौतरी, प्रेसडाँडा,

जेवाकोट, थालह, सुवानाउली, सुयाडा, कोहलडाँडा र थर्पु पर्छन्। यहाँका मानिस प्राय रोजगारीका निम्ति बार्षिक ३००५ जना भारत र ६९२ जना मलेसिया लगायत अन्य देश जान्छन्। यस नगरपालिकामा आर्थिक क्रियाकलापको विस्तृत अवस्था सम्बन्धित तपशिलमा उल्लेख गरिएको छ। छेडागाड नगरपालिका, जाजरकोटमा सडक सञ्जाल प्रायः पहाडी भू-भागमा फैलिएको छ, जहाँ मुख्यतः माटो र ढुंगा आधारित सडकमार्गहरूले विभिन्न गाउँ र बजार केन्द्रलाई जोड्छन्। मोटरसाइकल, जीप र साना सार्वजनिक सवारी साधनहरू यहाँको मुख्य यातायात माध्यम हुन्। वर्षा र भूस्खलनका कारण कतिपय सडक अस्थिर भए पनि स्थानीय सरकारले पक्की सडक निर्माण कार्य र मुख्य मार्गसँग जोड्ने प्रयास गरिरहेको छ। यसले व्यापारमा पहुँच सहज बनाई आर्थिक विकासमा टेवापुग्नेछ र साना गाउँभित्रको पैदलपथले दैनिक आवतजावतमा सहयोग पुऱ्याउँछ।

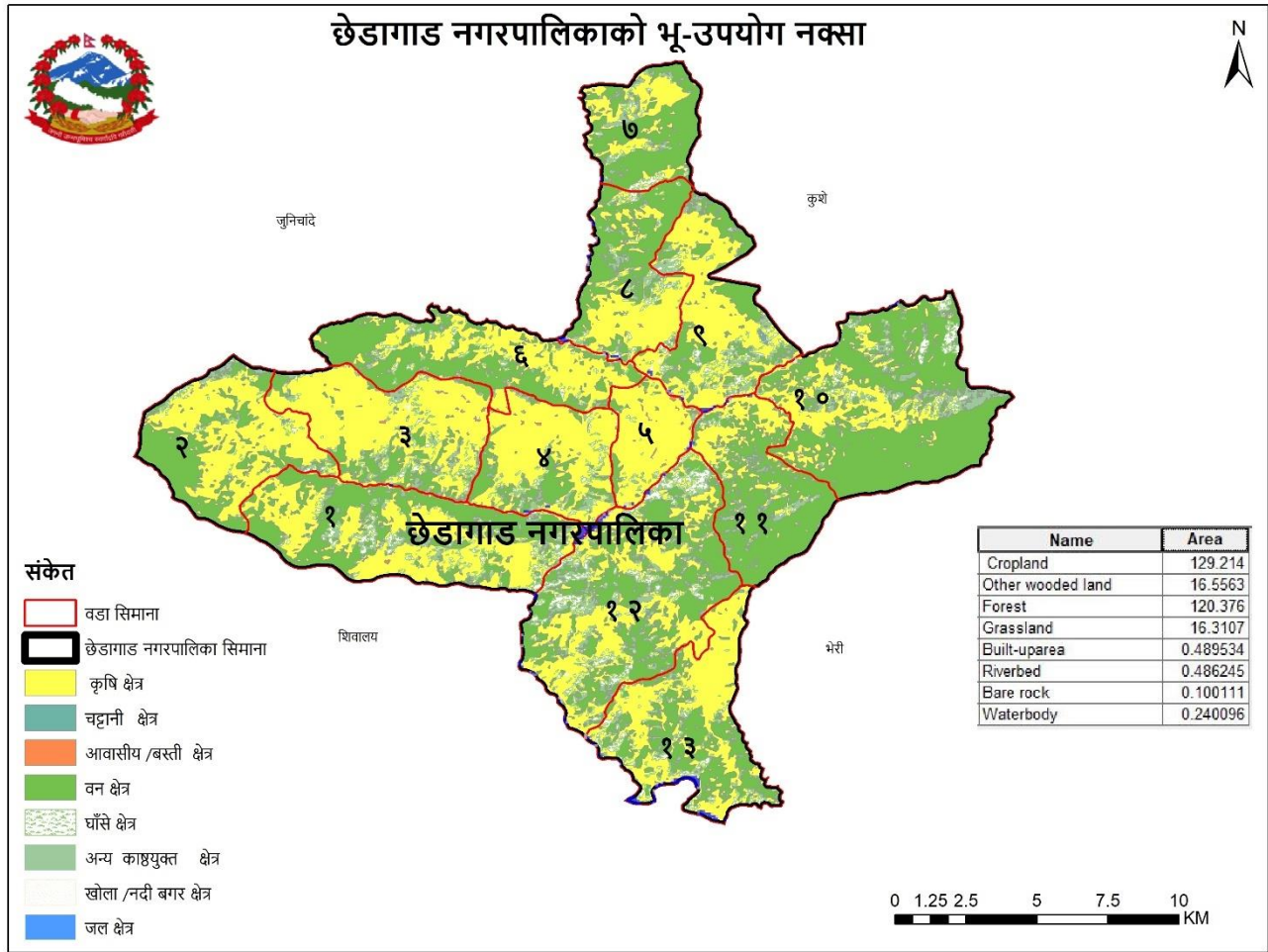

नक्सा ७ : छेडागाड नगरपालिकामा रहेका सहायक सडकबाटो

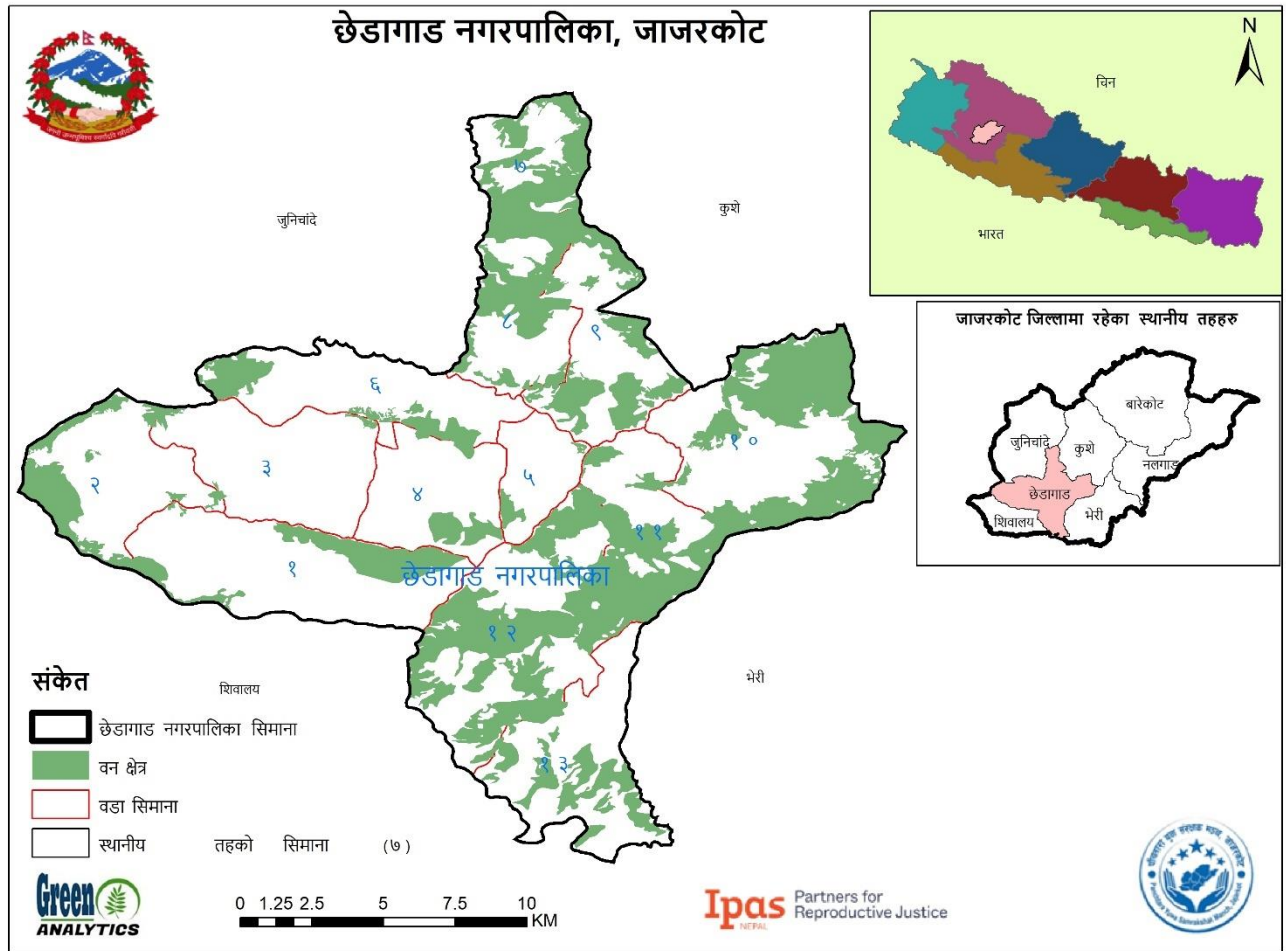
२.४ प्राकृतिक स्रोतको अवस्था (वन, जलस्रोत, जमिन)

२.४.१ वन तथा भू-उपयोग सम्बन्धी विवरण

छेडागाड नगरपालिकाको कुल भू-भाग २८४.२० वर्गकिलोमिटर रहेको छ। यस भू-भागलाई भौगोलिक दृष्टिले भिन्न-भिन्न उपक्षेत्रमा विभाजन गर्न सकिन्छ। सबैभन्दा ठूलो क्षेत्र कृषियोग्य क्षेत्र हो, जुन १२९.२१ वर्गकिलोमिटर ओगटेको छ। त्यसपछि वन क्षेत्र १२०.३८ वर्गकिलोमिटर फैलिएको छ भने झाडी तथा बुट्यान क्षेत्र (अन्य काष्ठयुक्त क्षेत्र) १६.५६ वर्गकिलोमिटरमा फैलिएको छ। घाँसे मैदान क्षेत्र १६.३१ वर्गकिलोमिटर, बाँझो तथा उजाड क्षेत्र ०.१० वर्गकिलोमिटर, नदी-नाला क्षेत्र ०.२४ वर्गकिलोमिटर, नदी बगर क्षेत्र ०.४९ वर्गकिलोमिटर मानव बस्ती तथा अन्य क्षेत्र ०.४९ वर्गकिलोमिटरमा फैलिएको छ। यस नगरपालिकामा अन्य देशका भू-भाग जस्तै कृषि योग्य भू-भाग नै प्राथमिक उपयोगका लागि रहेको छ भने वन क्षेत्र सबैभन्दा बढी फैलिएको क्षेत्र हो। छेडागाड नगरपालिकाका विभिन्न वडाहरूबाट गिट्टी, ढुंगा, बालुवा लगायतका खानीजन्य वस्तुहरूको सहज उपलब्धता र स्थिर उत्खनन तथा वितरण सम्भव भएको खण्डमा यसले नगरपालिकाको आन्तरिक राजस्व वृद्धि गर्न महत्वपूर्ण योगदान पुऱ्याएको देखिन्छ। यससँगै वन पैदावार जस्ता रुख, दाउरा, बाँस र हिमाली जडीबुटी लगायतका वस्तुहरू पनि उपलब्ध छन्। ६० सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरू छन्। यदि वनजङ्गलभित्रका अन्य जडीबुटीजन्य वस्तुहरूको संरचना व्यवस्थित गर्न सकियो भने, यसले नगरपालिकाको आन्तरिक आयमा थप टेवा पुऱ्याउने सम्भावना रहेको छ। यस नगरपालिकाको भू-उपयोग नक्सा तल देखाइएको छ।

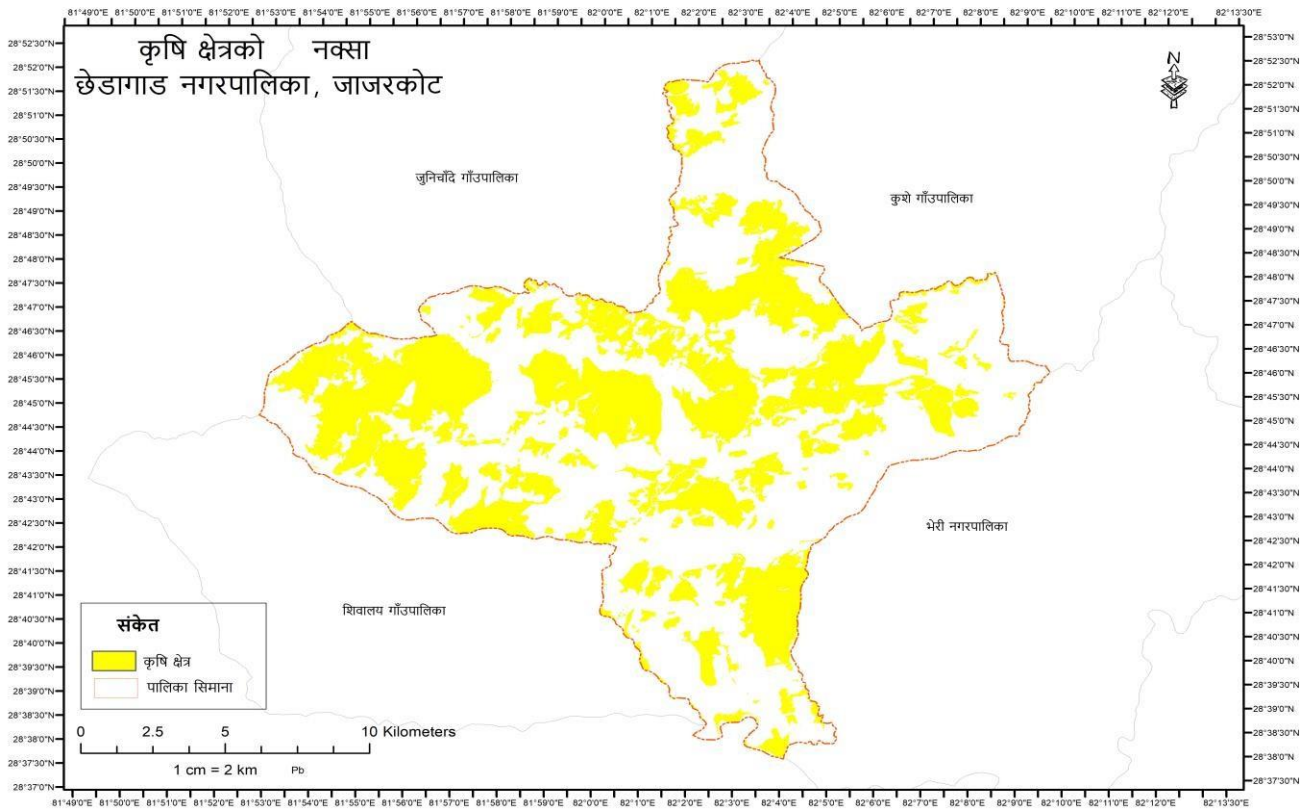
नक्सा ८ : छेडागाड नगरपालिकाको भू-उपयोग अवस्था (स्रोत:इसिमोड, २०२२)

नक्सा ९ : छेडागाड नगरपालिकाको वन क्षेत्र

२.४.२ जमिन सम्बन्धी विवरण

छेडागाड नगरपालिकाको कुल जमिन क्षेत्रफल १२७,२४८ रोपनी अर्थात ६३.६२ प्रतिशत रहेको छ। यसमा सिंचाइ योग्य जमिन ५,५७९ रोपनी, आकाशे पानीमा भरि खेतीपाती हुने जमिन ५४,००७ रोपनी, पाखोवारी ५७,१०५ रोपनी र बाँझो वा घाँसेवारी १०,५५७ रोपनी रहेका छन्। हाल यहाँ अस्थायी रूपमा बसोबास गरिरहेका घरपरिवारका लागि प्रयोगमा रहेका जमिन र अन्य खेतीपाती नगरिएको क्षेत्र विवरण छुटेको हुँदा, नगरपालिकाले जम्मा जमिनको कर ११३ प्रतिशत प्राप्त गर्ने अनुमान गरिएको छ। कृषि योग्य जमिनको कर ५६५ रोपनी मात्र घरपरिवारले भोगचलन गर्दै आएका छन्।

नक्सा १० : छेडागाड नगरपालिकाको कृषि क्षेत्र

२.४.३ जलस्रोत सम्बन्धी विवरण

छेडागाड नगरपालिकाका विभिन्न वडामा सिँगुरा भएका नदी, खोला, ताल तथा अन्य जलस्रोतहरू विविध प्रकारका छन्। यी जलस्रोतहरूले स्थानीय समुदायको पानी आपूर्ति, कृषि, सिंचाइ तथा अन्य आर्थिक र सामाजिक क्रियाकलापमा महत्वपूर्ण भूमिका खेल्छन्।

क्र.स.	खोला नदी/पोखरीको नाम	समेटेका वडाहरू	उपयोगको विवरण	दुरी /क्षेत्र
१	साल्मा खोला	१,२,३,४	सिचाई, घट्ट, मिल	१४ कि.मि.
	छेडा खोला	१,१२	सिचाई,	१२ कि.मि.
	रिठे खोला	१ र सिवालय ९	सिचाई, घट्ट,	१० कि.मि.
	सोडारी खोला	१	घट्ट, खानेपानी	११ कि.मि.
	धम्म पोखरी	१	पशुका लागि पानी	१ रोपनी
	चिनकम्द	१ सिवालयका ७		
	घट्टेखोला	१	खेत	५५ रोपनी
	सिलङ्गी जाल्म	१	खेत	७५ रोपनी
	साङ्गेखेत	१	खेत	२८ रोपनी
	२	जुम्ली खोला	२	घट्ट
घट्ट खोला		२ र १	घट्ट विद्युत	१.५ कि.मि.
जोगाडा खोला		२	घट्ट मिल	१.५ कि.मि.
गाडगाडा खोला		१, २, ३, ४	घट्ट मिल	१.५ कि.मि.
सिम खेत		२	धान गह फलाउन	१ कि.मि.
३		बडिमुल ढाँड खोला	साविकका १ र २	सिचाइ
	आर्ने खोला सिपा खोला	साविकका २	पानी घट्ट	३०० मि.
	अधेरी खोला नाउला खोला	साविकका २ र ३	पानी घट्ट सिचाइ	३०० मि.
	गिठि खोला	साविकका २ र ३	पानी घट्ट सिचाइ	५०० मि.
	सोता ताल रिगदुला	चुवा	प्रयोग नभएका	११०० रोपनी
	काँडेखेत	साविक १ र २	खेत	३००० हे.
	डाँडा खोला	वडा ४	घट्ट खेत	५ कि.मि.
५	सुवागाड	५,६ र ११	घट्ट चलाएका	२ कि.मि.
	छेडागाड	१,५ र ११	घट्ट चलाएका	६.५ कि.मि.
	धनी खेत	५	धान गह मक फलाउन	१०
	डाड खेत	५	धान गह मक फलाउन	५
	मनाघाट	५	धान गह मक फलाउन	५
	मेडुका खोला	वडा नं. ६	घट्ट, सिचाइ	
नाउली खोला	वडा नं. ६	घट्ट, सिचाइ		
कालेधारा खोला	वडा नं. ६	घट्ट, सिचाइ		
७	ठुला खोला	जुनीचाँदे ६ र	सिचाइ	२ कि.मि.

	छे.न.पा.		
पैराम खोला	७ नं. वडा म पानी घट्ट सिमित्त		१.५ कि.मि.
आर्या खोला	७ नं. वडा म विद्युत, पानी घट्ट सिमित्त		२.५ कि.मि.
टिकाचौर ठुला खोला	७ नं. वडा म सिमित्त		
पैराम कुलिवाँध	७ नं. वडा म खेत सिमित्त		१५ रोपनी
टिकाचौर	७ नं. वडा म खेत सिमित्त		२ रोपनी
८ आर्सिखोला	८ र ९	सिचाइ तथा पानी घट्ट	५ कि.मि.
पौजा खोला गाँउ	६ र ८	सिचाइ तथा पानी घट्ट	२० कि.मि.
मुप्राँ	वडा नं. ८	खेत रोपाइ	५० रोपनी
चिउरी खेत	वडा नं. ८	खेत रोपाइ	६५ रोपनी
पौजा	वडा नं. ८	खेत रोपाइ	१५ रोपनी
९ आर्सि खोला	८ र ९	पानी घट्ट, मिल	६ कि.मि.
सरु गाड	९, १० र ११	पानी घट्ट	५ कि.मि.
सुवा गाड	५ र ९	पानी घट्ट	३ कि.मि.
थलथल	९	खेत	१५ रोपनी
१० लम्ति खोला	११ र १२	विद्युत, सिचाई, घट्ट, पानी मिल	९ कि.मि.
समगाड	९ र १०	पर्यटकिय स्थल	अनिश्चित
राचिपुरी खोला	१०	पानी घट्ट, सिचाइ	५ कि.मि.
जलजला सिमसार क्षेत्र	१०	खेत	२ हे.
११ कालढुंगा खोला	११	पानी घट्ट, खेत	८ कि.मि.
१२ बठार खोला	१२	पानी घट्ट, खेत	१२ कि.मि.
स्याला खोला	१२	पानी घट्ट, खेत	१० कि.मि.
१३ थानवाडा खोला	१३	पानी घट्ट, खेत	५ कि.मि. २ हे. चाडाइ

स्रोत: नगर प्रोफाइल, २०७६

२.५ भौतिक पूर्वाधारको अवस्था

नगरपालिकामा पूर्वाधार तथा भौतिक स्रोत-साधनको अवस्था अझै पर्याप्त र गुणस्तरीय छैन। खानेपानी, विद्युत तथा सडक सेवाको पहुँच सीमित छ, जसलाई विस्तार र मजबुत बनाउने आवश्यकता छ। स्वास्थ्य सेवाका क्षेत्रमा १ नगर अस्पताल, ६ स्वास्थ्य चौकी, ८ आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र तथा १ सामुदायिक स्वास्थ्य इकाइ रहेपनि सेवाको स्तरोन्नति र सामग्री व्यवस्थापनको आवश्यकता देखिन्छ। यस नगरपालिकाका स्वास्थ्य संस्थाहरू (नगर अस्पताल, बर्थिङ सेन्टर तथा स्वास्थ्य चौकीहरू) मार्फत उपलब्ध यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्य अधिकार (SRHR) सम्बन्धी सेवाहरूमा मातृ तथा नवजात शिशु स्वास्थ्य सेवाअन्तर्गत गर्भजाँच (ANC), संस्थागत सुत्केरी सेवा, सुत्केरीपछिको जाँच (PNC) तथा आधारभूत आपतकालीन प्रसूति सेवा समावेश छन्। परिवार नियोजन सेवा (अस्थायी साधन, परामर्श र फलोअप) स्वास्थ्य चौकी र नगर अस्पतालबाट उपलब्ध छन्। हालै सेवा विस्तारसँगै नगर अस्पतालमा स्त्रीरोग तथा बालरोग सेवापनि प्रदान हुँदै आएका छन्। नवजात तथा बाल स्वास्थ्य सेवा, खोप कार्यक्रम र पोषण परामर्श स्वास्थ्य चौकी तथा आउटरीच सेवामार्फत सञ्चालन भइरहेको छ। केही स्वास्थ्य संस्थाहरू (जस्तै पजारु स्वास्थ्य चौकी) मा सौर्य ऊर्जासहितका बर्थिङ सेन्टरसञ्चालनमा छन्। यद्यपि, किशोरमैत्री सेवा, महिनावारी स्वास्थ्य तथा यौनजन्य संक्रमण (STI) सम्बन्धी सेवासीमित रूपमा मात्र उपलब्ध छन्। समग्रमा SRHR सेवाहरू उपलब्ध भए पनि भौगोलिक कठिनाई, पूर्वाधार तथा जनशक्ति अभाव, औषधि र सामग्रीको कमी तथा जलवायुजन्य विपद्का कारण सेवाको पहुँच, निरन्तरता र गुणस्तर असमान रहेको देखिन्छ।

शिक्षा क्षेत्रमा १ क्याम्पस, १५ माध्यमिक विद्यालय तथा ७७ आधारभूत विद्यालय रहेका छन्। नगरमा मात्र १ वटा एम्बुलेन्स उपलब्ध छ र दमकल तथा पोर्टेबल फायर पम्प सेवा नहुँदा आगलागी नियन्त्रणमा चुनौती देखिएको छ। यस्तो अवस्थामा सबै वडामा सामान्य खोज-उद्धार सामग्री, स्वास्थ्य तथा सुरक्षा सामग्रीको व्यवस्था गर्न आवश्यक छ। साथै, आपतकालीन अवस्थाका लागि सामुदायिक भवन तथा खुला स्थानलाई आश्रय स्थलका रूपमा विकास गर्दै त्यहाँ खानेपानी, विद्युत तथा सडकको पहुँच सुनिश्चित गर्न जरुरी छ। नगर क्षेत्रमा बारम्बार आगलागीको जोखिम देखिएकाले उपयुक्त दमकल तथा पोर्टेबल फायर पम्प सेवाको स्थापना अत्यावश्यक देखिन्छ।

२.६ नगरपालिकामा कार्यरत संघसंस्थाहरूको अवस्था तथा उपलब्ध सेवाहरू

यस नगरपालिकामा सहभागितामूलक विकासलाई अघि बढाउन विभिन्न संघ-संस्थाहरू सक्रिय रूपमा कार्यरत छन्। पहाडी क्षेत्र विकास अभियान, पाँचतारा युवा संरक्षक मञ्च, सहकर्मी समाज, आशा

कार्यक्रम, हेल्भेटास, रेडक्रसलगायतका संस्थाहरू नगर क्षेत्रमा विविध कार्यक्रम सञ्चालन गरिरहेका छन्। यिनिहरूले जलवायु अनुकूलन, विपद् न्यूनीकरण, जीवनस्तर सुधार, खानेपानी तथा सरसफाइ, बालपोषण, गरिबी निवारण, सुशासन, भौतिक पूर्वाधार विकास तथा महिला सशक्तीकरण जस्ता क्षेत्रमा महत्वपूर्ण भूमिका निभाउँदै आएका छन्।

चित्र १ : छेडागाड नगरपालिकाको संस्थागत रोटीचित्र

२.७ नगरपालिकामा जलवायु सुशासनको अवस्था

नेपाल सरकारको राष्ट्रिय नीतिअनुसार सन् २०२० भित्र विद्युतीय सुशासन प्रणालीमा प्रवेश गर्ने उद्देश्यका साथ छेडागाड नगरपालिकाले आर्थिक तथा प्रशासनिक कार्यसम्पादनका क्षेत्रमा ई-सुशासन प्रवर्द्धन गर्दै गएको छ। नगरपालिकामा हाल वित्तीय व्यवस्थापन प्रणाली (FMIS) मार्फत लेखा-व्यवस्था र अभिलेख राख्ने कार्य प्रारम्भ भइसकेको छ। सूचना प्रविधि प्रयोगमार्फत सहज सेवा प्रवाह गर्नका लागि नगरपालिकाले वेबसाइट सञ्चालन तथा अद्यावधिक गर्दै आएको छ, साथै नगर क्षेत्रमा

इन्टरनेट पहुँच विस्तार गरी सूचना तथा सञ्चार प्रणाली सुदृढ बनाउने लक्ष्य राखिएको छ। आर्थिक प्रशासनमा पारदर्शिता र जवाफदेहिताका लागि नगरपालिकाले प्रत्येक योजनामा सार्वजनिक सुनुवाइलाई प्राथमिकता दिएको छ। प्रत्येक वडा र नगर स्तरमा वार्षिक सामाजिक लेखापरीक्षण तथा सार्वजनिक सुनुवाइ नियमित रूपमा सञ्चालन हुँदै आएको छ।

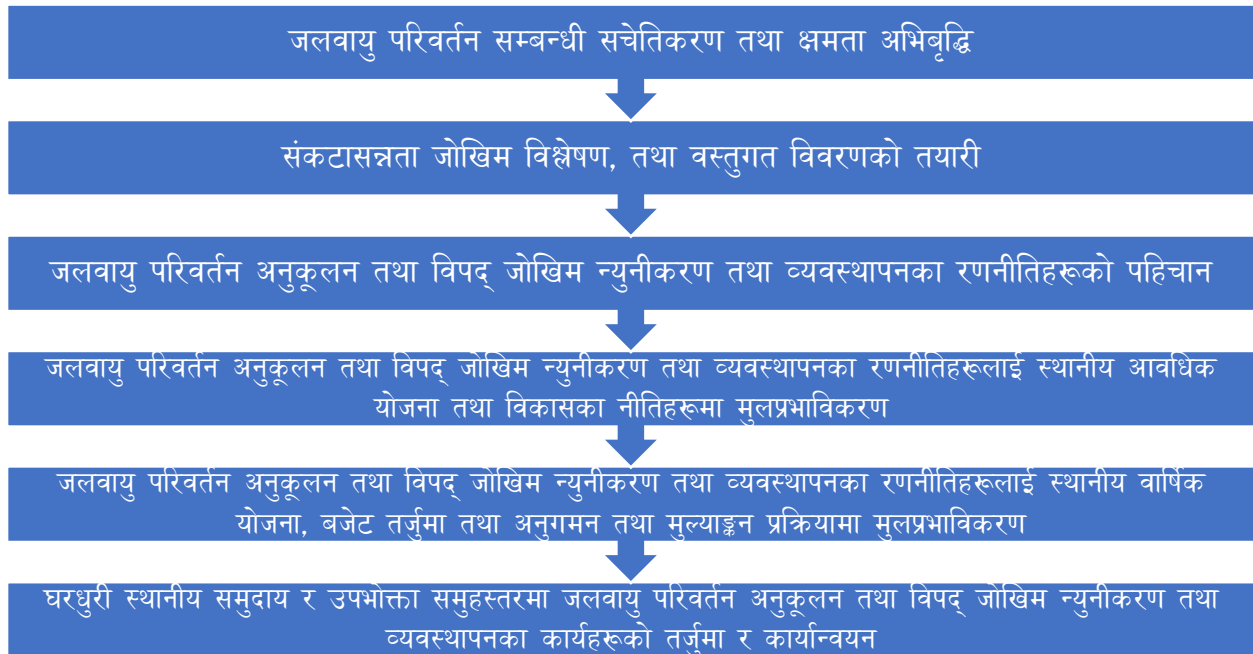
२.८ नगरपालिकामा जलवायु वित्तका साथै जलवायु बजेटको अवस्था

छेडागाड नगरपालिकामा स्थानीय स्तरबाट जलवायु वित्त (climate finance) र जलवायु बजेटको व्यवस्थापन सम्बन्धी विस्तृत विवरण सरकारी वेबसाइटहरूमा खुला रूपमा उपलब्ध नभए पनि नेपाल सरकारको नीति तथा बजेट ढाँचासँग तालमेल गरी नगरपालिकाले आफ्ना वार्षिक बजेटमा जलवायु अनुकूलन र प्रकोप जोखिम न्यूनीकरणका गतिविधिहरू समावेश गर्ने प्रयास गर्दै आएको देखिन्छ। नगरपालिकाले वार्षिक बजेट प्रकाशित गर्दै आएको “नीति” र “बजेट तथा कार्यक्रम” दस्तावेजहरूमा विकास, खानेपानी, सडक, स्वास्थ्यजस्ता साधारण खर्चका साथै जलवायु जोखिम न्यूनीकरण र प्राकृतिक प्रकोपबाट निम्तिने विपद् प्रतिकार्य लगायत समग्र विपद् व्यवस्थापनका रणनीतिक कार्य योजनाहरूसमेत समावेश हुने गर्छन्, जसले प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष रूपमा जलवायु बजेटको भूमिका दर्शाउँछ। अनुकूलन र जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरूमा स्थानीय सरकारको लगानी बढाउन आवश्यक छ भनेर राष्ट्रिय नीति र स्थानीय योजनामा जोड दिइएको छ, जसले स्थानीय तहमा पनि जलवायु वित्त प्रवाहको सुनिश्चितता गर्न मद्दत गर्दछ।

परिच्छेद ३ : स्थानीय अनुकूलन कार्य योजना निर्माणको विधि र प्रक्रिया

३.१ कार्ययोजनाको तर्जुमा विधि र प्रक्रिया

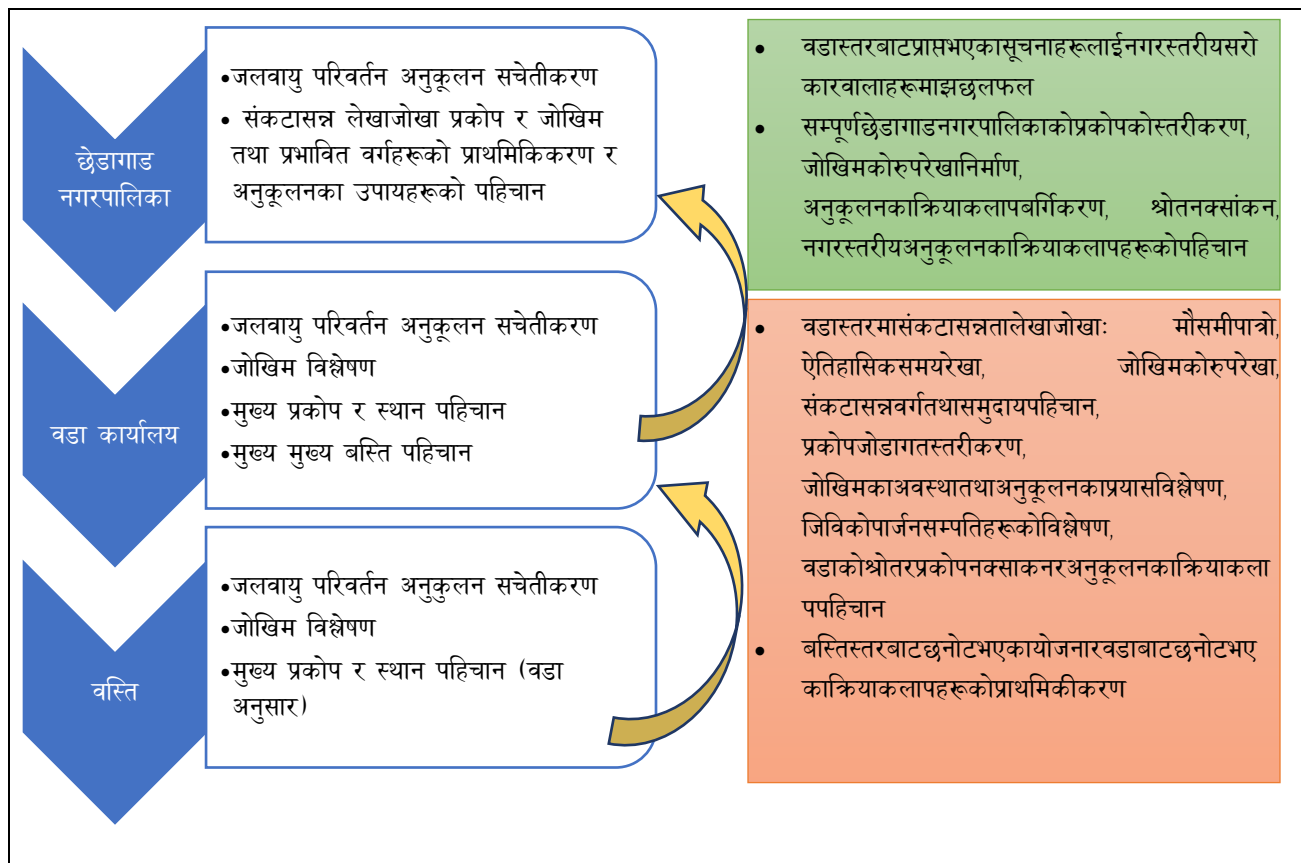
स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गर्दा जलवायु परिवर्तन नीति २०७६, राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम २०६७, परिमार्जित स्थानीय अनुकूलन कार्य योजनाको राष्ट्रिय संरचना २०७६, स्थानीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना तर्जुमा निर्देशिका २०६८, विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय नीति २०७५, विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना २०१८-२०३०, वातावरण नीति, २०७६ लाई आधार मानिएको छ। स्थानीय जलवायु परिवर्तन अनुकूलन कार्ययोजनाको (लापा) राष्ट्रिय संरचनाका चार निर्देशक सिद्धान्तहरू (उद्भवगामि, तत्परता, लचकता र समावेशी) र छ चरण अन्तर्गत विभिन्न सहभागितामूलक विधि तथा औजारहरूको प्रयोग गरी यो कार्ययोजना तर्जुमा गरिएको छ।

चित्र २: लापाको समग्र प्रक्रिया

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमा गााष्ट छडागाड नगरपालिकामा १५ मात २०८२/०८/१६ गतेका दिन जनप्रतिनिधीहरू र पालिका स्तरीय सरोकारवालाहरूलाई जलवायु परिवर्तन अनुकूलन सचेतिकरण गरेर शुरुवात गरिएको थियो। सो गोष्ठिमा नगरपालिकामा क्षेत्रमा मुख्य मुख्य प्रकोपहरूको पहिचान साथै जोखिमहरूको विश्लेषण गरिएको थियो। त्यसैगरी वडा स्तरमा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतिकरण, प्रकोपको पहिचान र बस्तिहरू छनौट पश्चात् बस्तिहरूमा संकटासन्नता लेखाजोखा र अनुकूलनका क्रियाकलापहरूको पहिचान गरिएको थियो। वडामा संकटासन्नता

लेखाजोखा, प्रकोप श्रोत नक्सांकन समेत तयार गरी अनुकूलनका क्रियाकलापहरू पहिचान गरिएको थियो। प्रत्येक क्रियाकलापहरूलाई विभिन्न सुचकको आधारमा प्राथमिकिकरण गरिएको थियो। प्रत्येक वडा बाट आएका सुचनाहरूलाई पुन नगरपालिकामा मिति २०८२/०८/२५ गतेका दिन प्रस्तुत गरिएको थियो। वडाहरूको स्तरीकरण, श्रोतनक्सांकन, नगरपालिकामा जोखिम विश्लेषण, नगरपालिकास्तरीय अनुकूलनका क्रियाकलापहरू पहिचान साथै वर्गिकरण गरिएको थियो।

चित्र ३: स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना प्रक्रिया

यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाका तयारी गर्दा अपनाईएका चरण तथा तिनका नतिजाहरू परिच्छेद ४ मा उल्लेख गरिएका छन्।

परिच्छेद ४ : स्थानीय अनुकूलन कार्य योजना तर्जुमा चरणहरू

४.१ जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना तथा क्षमता अभिवृद्धि

जलवायु परिवर्तन नविनतम विषयवस्तु भएकाले जलवायु परिवर्तनले पार्ने असर तथा प्रभावलाई सम्बोधन गर्नका लागि प्रभावकारी स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गर्न जलवायुले के कस्तो असर पारेको छ, के कस्तो प्रभाव पार्न सक्दछ, अनुकूलनका विद्यमान अवसर वा चुनौती के के छन् र त्यसको सामना गर्नका लागि आवश्यक स्रोत र साधन कसरी जुटाउने आदि सूचना स्थानीय स्तरमा जानकारी गराउन समुदाय, वडा तथा बस्ती र नगरपालिका स्तरमा १५ वटा सचेतना तथा अभिमुखीकरण क्रियाकलाप संचालन गरिएको थियो। सो क्रियाकलापबाट प्रत्यक्ष रूपमा ३६८ (पुरुष ११० र महिला २५८, दलित -९५, जनजाती -२३, बाहुन/क्षेत्री /ठकुरी -२३८ र अन्य १२ जना सहभागीहरूलाभान्वित भएका थिए।

सचेतना कार्यक्रममा सङ्गटासन्न समुदाय, स्थानीय निकाय, राजनीतिक दल, कर्मचारी,शैक्षिक एवं सेवा प्रदायक संघ-संस्था, विज्ञ, दलित, जनजाति, किसान, युवा, समुदायिक वन उपभोक्ता र सर्वसाधारणलाई सहभागी गरिएको थियो। सचेतना अभिवृद्धि कार्यक्रमको लागि जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी प्रस्तुति, फ्लेक्स चार्ट, सामुहिक छलफल, लक्षित वर्ग छलफल, सामुहिक कार्य आदिको प्रयोग गरिएको थियो।

४.२ संकटासन्नता, जोखिम विश्लेषण तथा वस्तुगत विवरणको तयारी

यस प्रक्रिया मार्फत संकटासन्न व्यक्ति तथा समुदायहरू र जीविकोपार्जन तथा पर्यावरणीय प्रणालीको विवरण तयार गरी सो बमोजिम अनुकूलन र जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका कार्यक्रमहरू तयार गर्न मद्दत पुगेको छ। संकटासन्नता तथा अनुकूलन मूल्याङ्कन तथा लेखाजोखाका लागि मौसमी पात्रो, बाली पात्रो, ऐतिहासिक समय रेखा, संकटासन्नता नक्सांकन, जलवायु परिवर्तनको क्षेत्रगत प्रभाव, पारिस्थितिकीय प्रणालीमा परेका प्रभाव, जीविकोपार्जनका स्रोत र प्रकोप विच अन्तर सम्बन्ध, जोखिम तथा अनुकूलनको विश्लेषण, अनुकूलनका उपायहरूको प्राथमिकीकरण, फरक प्रभाव विश्लेषण र सेवा प्रदायक/संस्थागत विश्लेषण जस्ता सहभागितामूलक अभ्यास तथा विश्लेषण गरि सोबाट आएका नतिजाहरू तल उल्लेख गरिएको छ।

४.२.१ प्रकोपको ऐतिहासिक घटनाक्रम

यस छेडागाड नगरपालिका, जाजरकोटमा विगतमा भएका विभिन्न जलवायुजन्य प्रकोपका घटनाक्रमहरूको प्रकृति र प्रभाव विश्लेषण गर्न विगत ३० वर्ष वा सोभन्दा आघिदेखि हालसम्मको जलवायुजन्य प्रकोप, प्रभाव, प्रभावित समुदाय र त्यससँग जुध्न समुहले गरेका प्रयासहरूका साथै सो

प्रकोपको असरहरूको भविष्यको परिदृष्यको बारेमा छेडागाड नगरपालिकाको बस्तिहरू, वडा र पालिका स्तरमा जनप्रतिनिधिहरू, जेष्ठ नागरिक, वृद्धिजिवी तथा सम्भावित सूचनादाताहरूको उपस्थितीमा समग्र विश्लेषण गरी संकटासन्नताको समग्र अवस्था निम्न तालिकामा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका १: प्रकोपको ऐतिहासिक घटनाक्रम

वडा	प्रकोप	वर्ष	प्रकोपले ल्याएको असर तथा प्रभावहरू	भविष्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति, असर तथा प्रभावहरू	असर तथा प्रभावसंग जुध्न समुदायले अपनाएका उपायहरू	कसले सहयोग
१	पहिरो	२०२८	साबिक साल्मा-३, गुसरा टोलमा बाढीपहिरोले ४ घर र २० बिगाहा जमिन तहसनहस	बढी नै जनधनको क्षेती हुन सक्ने	स्थानीय जनताले बोरा प्रयोग गरेर रोकथामका उपाय गरेको	
१		२०४५	साबिक सलमा ५ धुन्गेखादी पहिरो गयर जुम्ली धारा - ,सहित पानीको मुहान सुकेकोझन्डै ६० घरधुरी लै केहि साल पानीको हाहाकार	खडेरीले खाद्यको समस्याआपसी , झगडा	पानीको मुहानमा बिरुवा लगायर र गोगंखोली बाट पनि लगेर व्यवस्था मिलायको	
१		२०५३	साबिक सलमा २ घर त ५ , १ निम्चल टोलमा पहिरो- बस्तु क्षेती	समुदाय नै बिस्थापित हुन सक्ने	तारजाली लगायर र बोटबिरुवा लगायर रोकथाम गरेको	
१	सलह किरा	२०४८	किसानका मकै बाली सलह किराले क्षेतीसाबिक सालमा , गाबिस माभोकमारी को अवस्था सिर्जना भयको	भोकमारी	मकैका बिरुवामा औषधि प्रयोग गरेर रोकथाम गरेको	
२	मानवीय महामारी	२०६५	साल्मामा झाडापखालाले २ जनाको मृत्यु	नयाँ नयाँ भाइरस तथा रोगहरूको विकास हुने तथा स्वास्थ्य क्षेत्रमा	पानी उमालेर खाने गरेको	नेपाल सरकार

				खर्च बढने		
२		२०७६ ०७७/	कोभिड १९ बाट ३ जनाको मृत्यु	नयाँ नयाँ भाइरस तथा रोगहरूको विकास हुने तथा स्वास्थ्य क्षेत्रमा खर्च बढने	स्वास्थ्य मापदण्ड पालना गरिएको र नगरपालिका मार्फत कोरोना प्रभावित घरधुरीलाई राहत रकम तथा सामग्रीहरू वितरण गरिएको, एकान्तबासको व्यवस्था गरिएको	नेपाल सरकार
२	पहिरो	२०३९	डेडकुलो पहिरोले १ जनाको मृत्यु, १ घरमा क्षेती, ४०-४५ रोपनी खेतीयोग्य जमिनको क्षेती	बढी नै जनधनको क्षेती हुन् सक्ने	नगरपालिकालाई तारजाली माग गरिएको	नर .पा. वडा कार्यालय
२		२०१७	भकारी पहिरोले २ जनाको मृत्यु, ३ घर क्षेती, २ रोपनी जग्गा नष्ट र मझारी पहिरोले ३०-४० रोपनी जग्गा क्षेती	घटनाहरूको आवृत्ति बढ्न सक्ने र क्षेति पनि बढ्ने		
२	बाढी	२०३५	सनाक स्थित आएको बाढीले ४ जना बगेको र २५ रोपनी जग्गा नष्ट	बैमोसमि तथा एक्कासी आउने बाढीको आवृत्ति बढ्न सक्ने तथा क्षति पनि बडने तर पूर्व सुचना		

				प्रणालीको विकास भएमा क्षति कम हुने		
२		२०७८	रुमे खोला थुनेर १ बिगाहा र १० घट्ट क्षेत्री	घटनाहरूको आवृत्ति बढ्न सक्ने र क्षेति पनि बढ्ने		
२		२०८२	रुमे खोला र जोगाड खोलामा आएको बाढीले १ जना घाइते			
२	असिना	२०६८	गहुँबाली र फलफुलमा सुन्तला खेतीमा १०० क्विन्टल जति नष्ट	अल्पवृष्टि अनावृष्टि, अतिवृष्टि जस्ता जलवायुजन्य परिवर्तन र असिना पानीको बारम्बारतालाई हेर्दा भविष्यमा असिना पानीको समस्या बढ्दै जाने देखिन्छ		
२		२०७७	२०० रोपनी गहुँबालीमा क्षेत्री			
२	हावाहुरी	२०८१	हावाहुरीले २०० रोपनी खेतीबाली नष्ट			
२	जनावर आतंक	२०८०	भालुको आक्रमणबाट झुसे नेपाली र भीम बहादुर खड्कालाइ घाइते बनाएको र उपचारमा करिब १२० हजार रकम खर्च भएको	घटनाहरूको आवृत्ति बढ्न सक्ने र क्षेति पनि बढ्ने	सबैरै र झम्के साझमा बढी आक्रमण गरेकोले उक्त समयमा	वडा कार्यालयले सिफारिस

					बालबालिका, अपाङ्ग र जंगल नजिकको बासिन्दालाई सचेत गरिएको	गरि डिभिजन वन कार्यालय मा मुचुल्का पेश गरिएको
२		२०८१	मार्पिंग जंगलमा भालुको आक्रमणबाट प्रेम बुढाको कान च्यातिएको अवस्थामा भेटिएको र थप उपचारको क्रममा मृत्यु भएको			न .पा.र वडा कार्यालय
२		२०७० पछी हरेक वर्ष	खरायो, भालु, बाँदर, बदेल र दुम्सी आतंकबाट मकैवाली, तरकारी- फर्सी, पाप्रो, मुला तथा फलफूल बालीमा करिब १०१५ लाख बराबरको क्षेती व्यहोर्नुपरेको			
२	आगला गी	२०७८	दुदिला र भकारे सामुदायिक वनको करिब १२ हे . क्षेत्रफलमा आगलागीबाट नष्ट			
२	भूकम्प	२०८०	वडाको २२३ घर पूर्ण नष्ट तथा १५० घर आंशिक रुपमा नष्ट			
२	पशु महामारी	२०८०	५०० जति बाखामा पिपिआर र २०८ गोरुमा लम्कीस्कन रोगबाट मरेको ७००० कुखुरामा क्षेती ,			
२	खडेरी	हरेक	वडा नं २ को ६६५ घरधुरीको औषत २० मुरी			

		वर्ष	प्रतिघरको दरले गहुँमकैबाली क्षेत्री पुर्याएको ,			
३	बाढी	२०६८	टंक प्रसाद उपाध्याय र भिम प्रसाद उपाध्याय र अर्को एक जना गरी ३ जना बाढीले बगाएको	बैमोसमि बाढीको आवृत्ति बढन सक्ने तथा क्षति पनि बडने		
३		२०७०	साल्मा खोला, दसेरा गाउँको तुल बहादुर टमाटाको २ गोरु मरेको			
३	पहिरो	२०२८	कोल गाउँको १ मानिसको मृत्यु र १ घर पूर्ण क्षेत्री	पहिरोका घटनाहरूको आवृत्ति बढन सक्ने भएपनि पूर्व सुचना प्रणालीको विकास सगै क्षति कम हुने		
३		२०३८	हरेक वर्ष पोखरीडाँडादेखि गैहीखोला पहिरोले २०० रोपनी जग्गा क्षेत्री			
३		२०२७	चुवां दलित वस्तीको ३५ घरधुरी जोखिम रहेको			
३		२०५३	आदरकट्टेरी पहिरो र गिट्टीखोला पहिरोले खानेपानी मुहानको पाईप बगाएको, ९घट्टमा क्षेत्री र ४ हेक्टर गिट्टीखोला सामुदायिक वन क्षेत्रको जग्गा बगाएको			
३	चट्याङ	२०६६	फाल्मा गाउँको शशीराम जैसीको चट्याङ लगेर मृत्यु भएको	भविष्यमा चट्याङका घटनाक्रमहरू बढने		

				तथा क्षति पनि बढने		
३	चट्याड	२०७२	हरी बहादुर चदाराको १ खच्चड मरेको	भविष्यमा चट्याङ्गका घटनाक्रमहरू बढने तथा क्षति पनि बढने		
३	चट्याड	२०७३	दसेरा स्वास्थ्य चौकीमा चट्याङ्गबाट १ कि. वा. को ४ ब्याट्री सहित १ भवनमा क्षेती	भविष्यमा चट्याङ्गका घटनाक्रमहरू बढने तथा क्षति पनि बढने		
३	चट्याड	२०७४	धन बहादुर थापाको १ भैसी १ बाखा मरेको ,	भविष्यमा चट्याङ्गका घटनाक्रमहरू बढने तथा क्षति पनि बढने		
३	खडेरी	२०३६	रैथाने गहुँको बीऊ र खुर्सानी मासिएको र वडाभरी केरा, घैया खेतीमा करिब ६ लाख जति नोक्षण पुर्याएको	घटनाहरूको आवृत्ति तथा असरहरू भविष्यमा अझ बढि बडने साथै पानीका मुलहरू सुक्ने क्रम		

				पनि बढन सक्ने, खडेरी सहन सक्ने बाली तथा प्रविधिको प्रयोग नभए उत्पादन पनि कम हुने		
३		२०७२	गैहीखोला गोप्यानी, दसेरा, कोल, वडायु, पाचुने र खकसेना गाउँको केरा उत्पादनमा बार्षिक ४ लाख जति नोक्सान			
३	झाडाप खाला	२०६६	चुवा र नमरा गाउँका २ जनाको मृत्यु र सेरा गाउँको ३ जनाको मृत्यु			न. पा र वडा कार्यालय
३	पशु महामारी	२०८०	वडाभरी २०० गोरु ,५०० बाखा ,१२०० कुखुरामा क्षेती पुर्याएको	नयाँ नयाँ भाइरस तथा रोगहरूको विकास हुने तथा स्वास्थ्य क्षेत्रमा खर्च बढने		न. पा र वडा कार्यालय
३	मानवीय महामारी	२०७६	कोभिड१९ बाट ६०० जना संक्रमित भएको	नयाँ नयाँ भाइरस तथा रोगहरूको विकास हुने तथा स्वास्थ्य क्षेत्रमा खर्च बढने	नगरपालिका मार्फत कोरोना प्रभावित घरधुरीलाई राहत रकम तथा सामाग्रिहरू वितरण गरिएको,	न. पा र वडा कार्यालय

					एकान्तबासको व्यवस्था गरिएको	
३		२०७३	आरनमा द्वन्दकालिन बम बिस्फोटन भई १ जनाको मृत्यु हुनुको साथै ३ जना घाइते भएको			
३	रोग किराको प्रकोप	२०७८	वडाभरी मकै ६० क्विन्टल, कोदो ७० क्विन्टल, भटमास २५क्विन्टल र गहत २०क्विन्टल क्षेत्री गरेको	भबिष्यमा रोग किराको प्रकोपहरू बढदै जाने तथा उत्पादन पनि घटने		
३		२०६५	हरेक वर्ष छर्के र झुसिलो किराको प्रकोपबाट अन्नवाली , गेडागुडी र तरकारी बालीमा १५० क्विन्टल जति क्षेत्री पुर्याएको	भबिष्यमा रोग किराको प्रकोपहरू बढदै जाने तथा उत्पादन पनि घटने		
३	जनावर आतंक	२०८२	चुवा गाउँको रत्न बहादुर लुवार (ख बर्गको अपांगता भएको व्यक्ति) बिहान करिव ४ बजे पानी लिन जाने क्रममा भालुको आक्रमणमा परी घाइते बनेको र रु २ लाख खर्च लागेको	घटनाहरूको आवृत्ति बढ्न सक्ने र क्षेत्री पनि बढ्ने	सबैरै र झम्के साझमा बढी आक्रमण गरेकोले उक्त समयमा बालबालिकाअपांग र , जंगल नजिकको बासिन्दालाई सचेत गरिएको	वडा कार्यालयले सिफारिस गरि डिभिजन वन कार्यालय मा

						मुचुल्का पेश गरिएको
३		२०८१	चुवां गाउँको भवन प्रसाद जैसीको छातीमा भालुद्वारा आक्रमण गरी घाइते बनेको करिव डेड लाख उपचार खर्च लागेको			
३			गोल्डुंगा र कल गाउँमा हरेक वर्ष ३० लाख बराबरको अन्नबाली र फलफूलमा (सुन्तला र अम्बा) क्षेत्री र १५० बाखाको पाठा स्यालको आक्रमणबाट घाइते गरेको			
३	आगला गी	२०८१	दसेरा स्थित स्वास्थ्यको भवनमा सिलिन्डर पड्केर ३० लाख बराबरको क्षेत्री, हरि बहादुर चुनाराको घरमा आगलागी जसबाट २५ बराबरको धनको क्षेत्री, कल्लेरीमा हरेक वर्ष गिट्टीखोला, गैजेनी र अस्पतालभिर सा.व.उ.स हरुमा आगलागीबाट नोक्सानी परेको			न. पा र वडा कार्यालय
३	असिना	२०७९	मकै गहुँबालीमा बार्षिक १४० ,क्विन्टल क्षेत्री पुर्याएको			
३	हावाहुरी	२०७९	हरेक वर्ष चैत र बैशाख महिना ४० घरको छाणा उडाएको र आन्नावालीमा ७० क्विन्टल जति खेती नोक्सानी पुर्याएको			
३	तुसारो	२०६५	हरेक वर्ष बाहुनगाउँ, हाँडीतोला र देउती टोलमा उत्पादन हुने आलु खेतीमा ५० क्विन्टल क्षेत्री पुर्याएको			
४	पहिरो	२०४२	१ जनाको मृत्यु ,६ जना घाइते ,१ घरमा क्षेत्री	पहिरोले जनधनको क्षति हुने र समुदाय	केहि नभयको	

				बिस्थापित हुने		
४		२०८२	६५ घरधुरी प्रभावित	समुदाय बिस्थापित हुने		
४	बाढी	२०२२	५ गजको मृत्यु ,४ जना घाइते ,१० घरमा क्षेती	जनधनको क्षति हुने		
	असिना पनि	२०७६	५०० घरधुरी को बालीनाली क्षति			
४	हवाहुरी	२०४२	३०० घरधुरीको, बालीनाली क्षतिघरको छाना क्षति ,			
		२०८१	२०० घरधुरीको, बालीनाली क्षतिघरको छाना क्षति ,			
४	महामारी	२०४२	ददुराले १०० जना प्रभावित			
		२०४८	झाडापखालाले १२ जना बाढी प्रभावित			
		२०६३	झाडापखालाले ४ जना बाढी प्रभावित			
	भूकम्प	२०८०	६०० घरधुरी प्रभावित			
५	पहिरो	२०६६	पैयमा ६ रोपनी जमिन बगाएको दहमा ८ ,बिगाहा जमिन बगाएकोसमुदाय बिस्थापित ,	सिंगो टोल नै बिस्थापित हुने , जनधनको क्षति	बोटबिरुवा रोपेको, तारजाली भरेको	
		२०८१	धैयातल्लो टोल १३ रोपनी जमिन र ११ घर बगा ,एको , भंगखोला टोल ६ रोपनी जमिन र १ घर बगायको	सिंगो टोल नै बिस्थापित हुने , जनधनको क्षति		
	खडेरी	२०२८	भोकमरी भयको, गहु, मकै क्षतिबालबालिका मा कुपोषण , को समस्या	भोकमरी ले समुदाय बिस्थापित हुनसा सक्ने		
		२०८१	मकै गहु ,बालिको उत्पादन घट्यो			

६	बाढी	२०८२	कपननौली खोला र थाना खोला १ गाइ १ घट्ट , ,बगाएकोगोरेटो बाटोमा क्षेत्री ,धनखोलाबाढीले ३ घट्ट , ,५० मिटर गोरेटोमा क्षेत्रीमेडुका गाउँमा १ घर बगेको र राँकाडाँडा खानेपानी ट्यांकीमा क्षेत्री र ३०० मिटर पाइपमा क्षेत्री	बैमोसमि तथा एक्कासी आउने बाढीको आवृति बढन सक्ने तथा क्षति पनि बडने तर पूर्व सुचना प्रणालीको विकास भएमा क्षति कम हुने		न. पा र वडा कार्यालय
६		२०८१	पुरनपनी खानेपानीमा क्षेत्रीपाल्तमा २ खानेपानी , ट्यांकीमा क्षेत्री जसले ४५ घरधुरी प्रभावित र ३०० मिटर पाईपक्षेत्री			
६	पहिरो	२०७६	सुवाटोल पहिरोले खड्का रावतको मृत्यु र निम बरावत . घाईते	पहिरोका घटनाहरूको आवृति बढन सक्ने भएपनि पूर्व सुचना प्रणालीको विकास सगै क्षति कम हुने		न. पा र वडा कार्यालय
६		२०८०	साजमेला पहिरोमा १ गोरु क्षेत्रीदेवलवस्ती पहिरोले १३ , घरधुरीविस्थापित , ३०० रोपनी जग्गामा क्षेत्री ,भैरव बालविकासको १ भवनमा क्षेत्री र भैरव मन्दिर क्षेत्री र माइ मन्दिरमा पनि क्षेत्री	पहिरोका घटनाहरूको आवृति बढन सक्ने भएपनि पूर्व सुचना		

				प्रणालीको विकास सगै क्षति कम हुने		
६	पशु महामारी	२०८२	सुवाटोलमा शेर बहादुर थापाको १३ बाखाथानाटोलको , नाउली टोलको ,संजय शर्माको ३ वटा बाख्र मरेको महिन्द्रा शर्माको १६ खसीबाखा र दुर्ग प्रसाद शर्मा ,देवी प्रसाद शर्माको १ भैसी र १ गोरु मरेको ,१भैसी थापाको १६ खसीबाखा मरेको .सुवाखोला कर्ण ब			न. पा र वडा कार्यालय
६		२०७९	२५० गाई गोरु लम्कीस्कन रोगबाट मरेको			न. पा र वडा कार्यालय
६	मानवीय महामारी	२०५१	झाडापखालाले १० जनाको मृत्यु भएको	नयाँ नयाँ भाइरस तथा रोगहरूको विकास हुने तथा स्वास्थ्य क्षेत्रमा खर्च बढने		न. पा र वडा कार्यालय
६		२०६६	झाडापखालाले नाउली,पुल्ला ,अफगाम ,जाइरे ,सुवा , मेडुकामा ९ जनाको मृत्यु भएको			
६		२०७७	कोभिड महामारीले १ जनाको मृत्यु भएको र वडा भरि संक्रमित	अनुमान गर्न नसकिने	नगरपालिका मार्फत कोरोना प्रभावित घरधुरीलाई राहत रकम तथा सामाग्रिहरू वितरण गरिएको,	नगरपालि का

					एकान्तबासको व्यवस्था गरिएको	
६	खडेरी , असिना हावाहुरी	२०६० बाट निरन्तर	फौजी किरा-रातोकमिला ,आलु ,सलहबाट धानखेती , मकै) कालोकिरा बाट कोदो र खुम्रेकिराबता अन्नबालीमा धान २०० ,गहुँ २५०क्विन्टल ,२०० क्विन्टल तरकारी बाली ५० ,कोदो १५० क्विन्टल ,क्विन्टल वार्षिक क्षेत्री (क्विन्टल र गेडागुडी ५० क्विन्टल पुर्याएको	घटनाहरूको आवृत्ति तथा असरहरू भविष्यमा अझ बढि बडने साथै पानीका मुलहरू सुक्ने क्रम पनि बढन सक्ने, खडेरी सहन सक्ने बाली तथा प्रविधिको प्रयोग नभए उत्पादन पनि कम हुने		
६						
६	जनावर आतंक	२०७५ सालदे खि निरन्तर	भालु ,रतुवा ,चितुवा ,दुम्सी ,बादर ,बदेल ,खरायो द्वारा अन्नबालीमा वार्षिक ३०० क्विन्टल क्षेत्री पुर्याएको	घटनाहरूको आवृत्ति बढ्न सक्ने र क्षेत्री पनि बढ्ने	सबैरै र झम्के साझमा बढी आक्रमण गरेकोले उक्त समयमा बालबालिकाअपांग र , जंगल नजिकको वासिन्दालाई सचेत गरिएको	
६		२०८२	भालुको आक्रमणबाट वार्ना बस्तीको सन्त बहादुर			

			थापालाई घाइते बनाएको र कृष्ण बहादुर थापालाई पनि आक्रमण गरी थप उपचार गर्दा रु ५० हजार खर्च लागेको			
६						
६	आगला गी	२०८१	नाउलेमा १ हाल गोरु पोलिएकोराकाँडाँडामा १० बाखा , बमा .धामीलडा र खोपेओडार सा ,ब.मरेको र राप्ले सा ५० हेक्टर वनमाआगलागीद्वारा क्षेती पुर्याएको			
६	तुसारो	२०७७ देखि निरन्तर	आलु र गहुँ खेतीमा २५०घरधुरीमा करिब १२ क्विन्टलको दरले क्षेती पुर्याएको			
६	भूकम्प	२०८०	२२३ घरधुरी पूर्ण क्षेती र ३९० घरधुरीमा आंशिक क्षेती पुर्याएको			न. पा र वडा कार्यालय
७	रोग किराको प्रकोप	२०६५ बाट निरन्तर	आलु, मुला, कागती, काउली, साग, पिडालु, प्याज, फलफुल (माल्टा, किवी र सुन्तला) गरेर यस क्षेत्रको बार्षिक ५ लाख जतिको क्षेती र मुख्यबाली आलु २४० क्विन्टल र किवी ११०० क्विन्टल क्षेती	भबिष्यमा रोग किराको प्रकोपहरू बढदै जाने तथा उत्पादन पनि घटने		
७	पहिरो	२०३०	उत्तिसेनी पहिरोले १५० रोपनी जग्गा बगेको, ८ घर क्षेती र ३ पानी घट्ट क्षेती	पहिरोका घटनाहरूको आवृत्ति बढन सक्ने भएपनि पूर्व सुचना		न. पा र वडा कार्यालय

				प्रणालीको विकास सगै क्षति कम हुने		
७		२०६५	सिस्नेपातलमा ९०रोपनी जग्गामा क्षेत्री पुर्याएको			
७	पशु महामारी	२०६१	भारनापैजार गाउँ, पिराम, टिकाचौरमा करिब १७०० बाखा र भेडा पिपिआर रोगले मरेको र ९ हल गोरु लम्की स्किन रोगबाट मरेको	नयाँ नयाँ भाइरस तथा रोगहरूको विकास हुने तथा स्वास्थ्य क्षेत्रमा खर्च बढने		न. पा र वडा कार्यालय
७	मानवीय महामारी	२०६६	झाडापखालाबाट टीकचौरमा ३ जनाको मृत्यु भएको	नयाँ नयाँ भाइरस तथा रोगहरूको विकास हुने तथा स्वास्थ्य क्षेत्रमा खर्च बढने		न. पा र वडा कार्यालय
७		२०७६	कोभिड१९ बाट २२० जना संक्रमित		नगरपालिका मार्फत कोरोना प्रभावित घरधुरीलाई राहत रकम तथा सामाग्रिहरू वितरण गरिएको, एकान्तबासको व्यवस्था गरिएको	
७	खडेरी , असिना ,	२०४४	वडाभारी धान -१००० क्विन्टल- मकै ,१७६० क्विन्टलगहुँ १००० क्विन्टल ,कोदो ४४० क्विन्टल ,			

	हावाहुरी	२०६५	र आलु ४४० क्विन्टल बार्षिक रुपमा क्षेत्री भएको			
७	जनावर आतंक	२०६५	बाँदरमुसा र सुगाचराबाट बार्षिक रुपमा ,बदेल ,दुम्सी , आलु र) २२०० क्विन्टल अन्नावाली र तरकारी बाली क्षेत्री पुर्याएको (कवीवी	घटनाहरूको आवृत्ति बढ्न सक्ने र क्षेति पनि बढ्ने	सबैरै र झम्के साझमा बढी आक्रमण गरेकोले उक्त समयमा बालबालिकाअपांग र , जंगल नजिकको बासिन्दालाई सचेत गरिएको	
७	आगला गी	२०६६	प्रतिभा र लालीगुराँस साको करिब १२ हेक्टर .व. क्षेत्रफलमा आगलागी भइ क्षेत्री पुगेको			
७		२०७४	धन बहादुर रोकाको घर पूर्ण रुपमा क्षेत्री करिब १० लाख बराबरको आर्थिक क्षेत्री			
७		२०७६	काली बहादुर बुढाको घर पूर्ण रुपमा क्षेत्री करिब १० बराबरको आर्थिक क्षेत्री			
७		२०८१	कर्ण बहादुर क्षेत्रीको टहरा जलेको जसबाट २ लाख जतिको आर्थिक क्षेत्री भएको			न. पा र वडा कार्यालय
७		२०८२	राम बहादुर पुनको टहरा जलेको करिब ५० हजार जतिको आर्थिक क्षेत्री भएको			न. पा र वडा कार्यालय
७	भूकम्प	२०८०	पैरम टोलको शशीला रोकाय घाईते र ८ घर क्षेत्री			न. पा र वडा

						कार्यालय
८	खडेरी	२०२८	भोकमरी ले ५० घरधुरी बिस्थापित			चामल किनेर खाएको
८	असिना	२०६८	साबिक वार्ड ६ र ७ प्रभावित ,खेतीपाती नस्ट			
९	रोग किराको प्रकोप	२०६५ पछी हरेक वर्ष	मतारगाड ,लोरिवाल ,सेराखहरे ,बस्नेतगाउँ ,रेल्कोट , रसाइला र भाटीकाटियामा बाषिक १२ क्विन्टल ,झिग्रा अन्नबाली तथा तरकारीबालीमा क्षेती	भबिष्यमा रोग किराको प्रकोपहरू बढदै जाने तथा उत्पादन पनि घटने		
९	पहिरो	२०३५	ढाँडखेतमा पहिरोले ५ विगा जमिन बगाएको	पहिरोका घटनाहरूको आवृति बढन सक्ने भएपनि पूर्व सुचना प्रणालीको विकास सगै क्षति कम हुने		
९	बाढी	२०५४	ढाँडखोलामा पहिरो बाढीले धन बहादुर अधिकारीको ४ गोरु ,४ बाखा ,७ घट्ट बगाएको			
९		२०५६	गैहामा १३ घर विस्थापित भएको			
९		२०७८	सल्यानामा २ मन्दिर ४ घट्ट क्षेती ,			
९		२०६३ भदौ ११	सरुघाट किनारको ५०-६० रोपनी जग्गा बगाएकोर , घट्ट पनि बगाएको			
९		२०७६	साँधीखोला फुटेर १०० रोपनी जमिनमा क्षेती २ घट्टमा ,			

			क्षेत्री र दल्ल्यानमा १५० रोपनी जति जग्गामा क्षेत्री			
९	पशु महामारी		पजारु, बस्नेतगाउँ, महतारा गाउँ, रेलकोट, बुर्दान र सेरारुहरेमा ६० पशुचौपायामा क्षेत्री			न. पा र वडा कार्यालय
९	मानवीय महामारी	२०७६	कोभिडबाट अधिकांस वडाबासी संक्रमित	नयाँ नयाँ भाइरस तथा रोगहरूको विकास हुने तथा स्वास्थ्य क्षेत्रमा खर्च बढने		न. पा र वडा कार्यालय
९	चट्याङ	२०७७	लुवारगाउँको गोपाल नेपालीको घर आंशिक क्षेत्री, बस्नेत टोलको मान बहादुर बस्नेतको घर १ लाख बराबरको आर्थिक क्षेत्री	भविष्यमा चट्याङका घटनाक्रमहरू बढ्ने तथा क्षति पनि बढ्ने		
९	खडेरी,	२०७८	शेरखरी भेजमडी ८ ,रेलकोट ,क्विन्टल अन्नबालीमा क्षेत्री	घटनाहरूको आवृत्ति तथा असरहरू भविष्यमा अझ बढि बडने साथै पानीका मुलहरू सुक्ने क्रम पनि बढन सक्ने, खडेरी सहन सक्ने बाली तथा		

				प्रविधिको प्रयोग नभए उत्पादन पनि कम हुने		
९	आगला गी		भेडामुडी, स्याकुडाँडा, मौरीपाखा, कारलीचौर कोशपाखा सावउसमा आगलागीबाट करिव ५ हेक्टर क्षेती			
९	असिना	२०६५ देखि हरेक चैत्र र बैशाख महिना	मतारगाड, लोरिवाल, सेराखहरे, बस्नेतगाउँ, रेलकोट, रसाईला, झिग्रा र भाटीकाटियामा बार्षिक १६ क्विन्टल अन्नबालीमा क्षेती	अल्पवृष्टि अनावृष्टि, अतिवृष्टि जस्ता जलवायुजन्य परिवर्तन र असिना पानीको बारम्बारतालाई हेर्दा भविष्यमा असिना पानीको समस्या बढ्दै जाने देखिन्छ		
९	हिमपात	हरेक वर्ष	झिग्रारेल्कोट र लोरिवानमा ,रसाइला ,भाटीकाटिया , अन्नबालीमा क्षेती			
९	भूकम्प	२०८०	अधिकांस घरमा क्षेती पुगेको			
१०	पहिरो	२०६१ र २०८२	टिमुरे पहिरोले तुल ब. को १ गाई, २ गोरु, ५ बाखा, १ गाईगोठ, ३५ रोपनी जग्गामा क्षेती, ५ वटा काठेपुल र ३०० मिटर खानेपानीको पाईपमा क्षेती पुर्याएको, ३०० क्विन्टल धान, मकै बालीमा क्षेती, ५ घट्ट पुरिएको, ५५ लाख जति फलफुल (सुन्तला, कागती र टिमुरखेती), २२	पहिरोका घटनाहरूको आवृति बढन सक्ने भएपनि पूर्व सुचना प्रणालीको विकास		

			क्विन्टल तरकारी बाली (आलु, भटमास)मा क्षेत्री पुगेको	सगै क्षति कम हुने		
१०	बाढी	२०६१	बाटुलेदेखी थलाह बजारसम्म १५० घर क्षेत्री, २३ बाखा मरेको	बैमोसमि बाढीको आवृति बढन सक्ने तथा क्षति पनि बडने		
१०	हावाहुरी	२०६६ हेरेक वर्ष	खलटाकुरा, सल्लीभिर, नाउले, काँडा, नाल्फु, काफ्ला, गाम्का र रागा गरी ८ स्थानमा ४०० क्विन्टल मकैमा क्षेत्री पुगेको			
१०	असिना	२०६९	खलटाकुराकाँडा, गुडियाचौरहरुमा गहुँ ५०० क्विन्टल, जौ ४०० क्विन्टल, स्याउ १० क्विन्टल, टिमुर ७५ क्विन्टल र तरकारी (काउली, बन्दा र आलु) १०० क्विन्टल	अल्पवृष्टि अनावृष्टि, अतिवृष्टि जस्ता जलवायुजन्य परिवर्तन र असिना पानीको बारम्बारतालाई हेर्दा भविष्यमा असिना पानीको समस्या बढ्दै जाने देखिन्छ		
१०	चट्याङ	२०८१	खलटाकुराको टक बहादुर परियारको छोरा राजु परियारको मृत्यु भएको, १ भैसी, २ गाई, १ बाखा मरेको	भविष्यमा चट्याङ्गका घटनाक्रमहरू बढने तथा क्षति पनि बढने		न. पा र वडा कार्यालय

१ ०	पशु महामारी	२०८१	नाउलीको बुधे बि- कको बाखा.१० मरेकोनाउलीकै , कर्ण बहादुरचदराको भैसी-३- बाखा ,२ मरेको र खलटाकुराको बिर बहादुर खड्का भैसी -३- बाखा ,२ मरेको			
१ ०		२०८०	खलटाकुराको कर्ण खड्काको भैसी -१खसीबाखा ७० , - ओटा र नाल्फुमा बाखा१०० र गोरु ६,			
१ ०		२०८१	नाउलीको ललीत महाराको भैसी राँगो -१ वटा मरेको			
१ ०		२०८२	खलटाकुरा गाउँमा खसीबाखा ७० ओटा र नाल्फुमा बाखा -१०० र गोरु ६ र नाउलीको गोरख चदाराको भैसी -१- बाखा ,३ मरेको			
१ ०	मानवीय महामारी	२०७६	कोभिडबाट २००जना संक्रमित	नयाँ नयाँ भाइरस तथा रोगहरूको विकास हुने तथा स्वास्थ्य क्षेत्रमा खर्च बढने	नगरपालिका मार्फत कोरोना प्रभावित घरधुरीलाई राहत रकम तथा सामाग्रिहरू वितरण गरिएको, एकान्तबासको व्यवस्था गरिएको	
१ ०		२०६६	झाडापखालाले वडा भरी १६ जनाको मृत्यु भएको			
१ ०	जनावर आतंक	२०८२	चितुवाले खलटाकुरामा ६ गाई, १ बाखा आक्रमण गरेको, बाँदर र दुम्सीले २२ क्विन्टल बार्षिक रुपमा अन्नबालीमा	घटनाहरूको आवृत्ति बढ्न सक्ने र क्षेति	सबैरै र झम्के साझमा बढी आक्रमण गरेकोले	

			क्षेती पुगेको	पनि बढ्ने	उक्त समयमा बालबालिकाअपांग र , जंगल नजिकको बासिन्दालाई सचेत गरिएको	
१	रोग ० किराको प्रकोप	२०७८	सलहले धान, मकैबाली २५०० क्विन्टल क्षेती, फौजीकिराले तरकारी बालीमा २० क्विन्टल र कागती र टिम्मुरबालीमा बार्षिक ६ क्विन्टल लाईकिराले सुन्तला बालीमा क्षेती पुगेको	भविष्यमा रोग किराको प्रकोपहरू बढ्दै जाने तथा उत्पादन पनि घटने		
१	खडेरी ०	२०८१	खडेरीले वडाभारी अन्नबाली -२२ क्विन्टल- तरकारी , ३००क्विन्टल र फलफूल -३०० क्विन्टल बार्षिक रुपमा क्षेती पुगेको	घटनाहरूको आवृति तथा असरहरू भविष्यमा अझ बढि बडने साथै पानीका मुलहरू सुक्ने क्रम पनि बढन सक्ने, खडेरी सहन सक्ने बाली तथा प्रविधिको प्रयोग नभए उत्पादन पनि कम हुने		
१	भोकमरी	२०२८	भोकमरी ले १५० घरधुरीका १५०० घरधुरी प्रभावित		बजार बाट चाचामल	

१					किनेर खाएको	
१	भूकम्प	२०४५	५० घरधुरी प्रभावित भूकम्पका कारण पहिरो गएको		पहिरो रोकथामको लागि बोटबिरुवा रोपेको, तारजाली भरेको	वार्ड, पालिका
		२०७२	२०० घरधुरीका ७०० मानिस प्रभावितघर ,हरू चर्किएको	घरबार बिहिन,	टहरा बेर बसेको	
		२०८०	७९० घरधुरी प्रभावितअधिकांस घर ,हरू भत्किएको	घरबार बिहिन, खानको अभाव ,		
	बाढी , पहिरो	२०७३	३० घरधुरी प्रभावित ,१० वटा पनि घट्ट क्षति ,१२ झोलुंगेपुल क्षति,५ जना मानिसको मृत्यु१५०० मानिस , प्रभावित	सम्पूर्ण गाउँ बिस्थापित हुन सक्ने	बोटबिरुवा रोपेको, जाली भरेको	
	दादुरा	२०४६	६० मानिस प्रभावित			
१	खडेरी	२०५६	साबिक को वार्ड ६ र ७ को ५० घरधुरी पुर्णरूपमा क्षति			
१	हावाहुरी	२०७२	साबिक ७मा २१ घर क्षति ,, १० घट्ट मा असर र २०० गाईगोरु क्षति ,			
१	पहिरो	२०४३	अल्मुल्ला र भुम्पामा २ मानिसको मृत्यु१२ घर पूर्ण , ,रूपमा क्षेती१५० रोपनी जग्गा बगाएको ,२०० बाखा , ७ भैंसी१३ गोरुको क्षेती भएको ,	पहिरोका घटनाहरूको आवृति बढन सक्ने भएपनि पूर्व सुचना प्रणालीको विकास सगै क्षति कम हुने		

१ ३	बाढी	२०५५	गाडेसाल स्थित जनज्योति आवि १२ घर . विस्थापित , -१२ वर्षको अन्तरालमा आउने बाढीबाट औसत १० क्षेत्री पुगेको	बैमोसमि बाढीको आवृत्ति बढन सक्ने तथा क्षति पनि बडने		
१ ३	हावाहुरी	२०७६	वडाभारी मकै.कोदो बाली ६ ,धान ,भट्टमास ,सिमि ,५ क्विन्टल बार्षिक क्षेत्री पुगेको			
१ ३	असिना	२०६३	अन्नबाली (मकै र जौ), तरकारी (बोडी, भटमास, सिमि, काक्रो, लसुन, बन्द, काउली र आलु) र फलफुल (माल्टा, कागती, स्याउ, आरु, नासपाती, किवी, हलुवाबेद र केरा) बार्षिक २५ क्विन्टल क्षेत्री हुने गरेको	अल्पवृष्टि अनावृष्टि, अतिवृष्टि जस्ता जलवायुजन्य परिवर्तन र असिना पानीको बारम्बारतालाई हेर्दा भविष्यमा असिना पानीको समस्या बढ्दै जाने देखिन्छ		
१ ३	पशु महामारी	२०८०	लम्की स्किनबाट २५० गाई र गोरु मरेको			न. पा र वडा कार्यालय
१ ३	आगला गी	२०६८	ढुग्रीकाँडा, सोमलथाना, जल्की, बासकोटी सावउस मा हेक्टर क्षेत्रफलमा आगलागी र चिउराघारी र बडाथुममा २०७३ पछी हरेक साल आगलागीबाट क्षेत्री पुगेको			
१	मानवीय	२०६५	झाडापखालाले पिपलतरा, गाडेसाल, लिती, खाटा,	नयाँ नयाँ भाइरस		न. पा र

३	महामारी		औलमल्ला गाउँ, अल्मुल्ला, थानवडाहरुमा १५ जनाको मृत्यु	तथा रोगहरुको विकास हुने तथा स्वास्थ्य क्षेत्रमा खर्च बढने		वडा कार्यालय
१ ३		२०७८	वडाभरी ६० जना संक्रमित		नगरपालिका मार्फत कोरोना प्रभावित घरधुरीलाई राहत रकम तथा सामाग्रीहरु वितरण गरिएको, एकान्तबासको व्यवस्था गरिएको	न. पा र वडा कार्यालय
१ ३	रोग किराको प्रकोप	२०६२ देखि हरेक वर्ष	अन्नबाली (मकै र जौ) तरकारी (सिमि, भट्टमास, बोडी, काक्रो, लसुन, प्याज, बन्द, काउली, आलु) र फलफुल (केरा, स्याउ, कागती, माल्टा, आरु, नासपाती, किवी, हलुवाबेद र ओखर) गरी ३७ क्विन्टल क्षेत्री हुने गरेको	भविष्यमा रोग किराको प्रकोपहरु बढदै जाने तथा उत्पादन पनि घटने		
१ ३	खडेरी	२०८०	वडाभरी गहुँ र मकै २ ,८ क्विन्टल र मुसुरो.जौ र आलु ३५ क्विन्टल क्षेत्री पुगेको	घटनाहरुको आवृति तथा असरहरु भविष्यमा अझ बढि बडने साथै पानीका मुलहरु सुक्ने क्रम पनि बढन सक्ने,	स्थानीय प्रजातिका बीउ संरक्षण गरिएको	

				खडेरी सहन सक्ने बाली तथा प्रविधिको प्रयोग नभए उत्पादन पनि कम हुने	
--	--	--	--	---	--

निष्कर्ष: छेडागाडनगरपालिकामा सबैभन्दा बढि पहिरोका घटना रहेका छन भने त्यस पछि क्रमशजनवारआतंक, मिचाह प्रजातिको प्रकोप, चट्याड, खडेरी, आगलागी, रोग किराको प्रकोप, पशु महामारी, हावाहुरी, मानवीयमहामारी, असिना, बाढी, सडक दुर्घटना, तुसारो, चिसो हावा र तातो हावा रहेका छन्। स्थानीय सहभागिता र अनुभवका आधारमा बनाइएकालेघटनाक्रमहरुको परिमाण यति नै हो भन्न नसक्ने स्थानीयहरुको भनाई थियो। सबैभन्दा बढि आवृत्ति पहिरो र बाढीका घटनाहरु भएपनि जनावर आतंक, मिचाह प्रजातिको प्रकोप, खडेरी, महामारी र किराकोप्रकोपहरु पनि निरन्तर बढेको देखिन्छ। पहिरो, बाढी, खडेरी, हावाहुरी, आगलागी, चट्याड, रोग तथा मानवीय महामारीजस्ता विभिन्न जोखिमहरुले यातायात, आवास, पानी, खाद्यान्न र स्वास्थ्य सेवा प्रणालीमा अवरोध सिर्जना गर्दायौन तथा प्रजनन स्वास्थ्य अधिकारमा गम्भीर नकारात्मक असर परेको छ। सडक अवरुद्ध र स्वास्थ्य संस्थामा पहुँच घट्दा सुत्केरी तथा गर्भवती महिलाले नियमित स्वास्थ्य जाँच, सुरक्षित प्रसूति सेवा र आवश्यक औषधि समयमै पाउन सकेका छैनन्। खाद्य उत्पादनमा कमी र पोषणयुक्त भोजनको अभावले मातृ तथा नवजात स्वास्थ्य जोखिम बढाएको छ भने खडेरीका कारण पानीका मुहान टाढा हुँदा महिलामाथि अतिरिक्त श्रम र स्वास्थ्य बोझ थपिएको छ। साथै, पहिरो गएर बाढी पस्ने डर, जनावर आतंकबाट अपाङ्ग तथा संकटासन्न बर्गलाइ आक्रमण गरिएको घटना भएको पाईयो। बारम्बार यस प्रकारको विपद्हरुले समुदायमा मानसिक त्रास र तनाव बढाई यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्य अधिकार सम्बन्धी सेवाको निरन्तरता, गुणस्तर र समान पहुँचलाई कमजोर बनाएको पाइयो।

४.२.२ परिवर्तित प्रकोप तथा मौसमी पात्रो

स्थानीय मौसम र मौसमी अवस्था, बाली तथा प्रकोपमा आएको परिवर्तन बारे जानकारी हासिल गर्न परिवर्तित प्रकोप तथा मौसमी पात्रो विधिको प्रयोग गरिएको थियो। समुदायको ज्येष्ठ नागरीक, बुद्धिजीवीसंगको छलफलबाट भएको जलवायु सम्बन्धी जानकारी विवरणका आधारमा तापक्रम, वर्षाको स्वरूप, बिरुवाको व्यवहार, प्रकोपको स्वरूप आदिमा आधारित यो पात्रो तयार गरिएको थियो। मौसमी पात्रो सम्बन्धी जानकारी हासिल गर्न बिगतको करिब ३० वर्ष पहिले र हालको बारे तुलनात्मक अध्ययन गरी प्रकोप, तापक्रम, बाली आदि हुने समयमा परिवर्तन आएको वा नआएको प्रस्ट समुदायमा देखिएको थियो। छेडागाड नगरपालिकामा तयार पारिएको परिवर्तित प्रकोप तथा मौसमी पात्रो तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ।

तलिका २: परिवर्तित प्रकोप तथा मौसमी पात्रो

सम्मुख ताको क्षेत्र	सूचक हरू	समय	वैशाख	ज्येष्ठ	असार	श्रावण	भाद्र	आश्विन	कार्तिक	मंसिर	पौष	माघ	फाल्गुण	चैत्र	समयमा देखिएको परिवर्तन (घटबढ)		
																प हि ले	अ हि ले
तापक्रम	गर्मीको दिन	प हि ले	√	√	√	√	√								√	गर्मीका दिन १ महिनाले बढेको र गर्मीको मात्रा पनि बढेको	
		अ हि ले	√	√	√	√	√							√	√	√	
	जाडोको दिन	प हि ले							√	√	√	√	√	√	√	√	जाडोका दिन करिब २.० महिनाले घटेको र चिसो अधिक हुने गरेको
		अ हि ले								√	√	√	√	√	√		
वर्षा तथा यसको स्वरूप	मनसुनी वर्षा	प हि ले			√	√	√	√	√	√	√	√	√	√		मनसुनी वर्षाका दिन १.५ महिनाले घटेको र मनसुनी	
		अ			√	√	√	√	√								

	हिले																				वर्षाको मात्रा बढेको	
हिउँदे वर्षा	पहिले									√	√	√	√								हिउँदे वर्षा छिटपुट मात्र हुने गरेको, र हिउँदे वर्षाको मात्रा घटेको	
	अहिले																					
तुसारो	पहिले									√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	तुसारो पर्ने दिनहरू २.५ महिनाले घटेको	
	अहिले																					
वनस्पति प्रजातिहरूको जीवनचक्र व्यवहार	लालीगुराँस फुल्ने	पहिले	√	√																	लालीगुराँस फुल्ने समय १.५ महिनाले अगाडि सरेको	
	अहिले																					
प्रकोपको स्वरूप	बाढीको घटना	पहिले				√	√	√	√													अहिले वर्षामा फेरबदल
		अहिले					√	√	√	√												
	पहिरोको घटना	पहिले				√	√	√	√													
		अहिले					√	√	√	√												

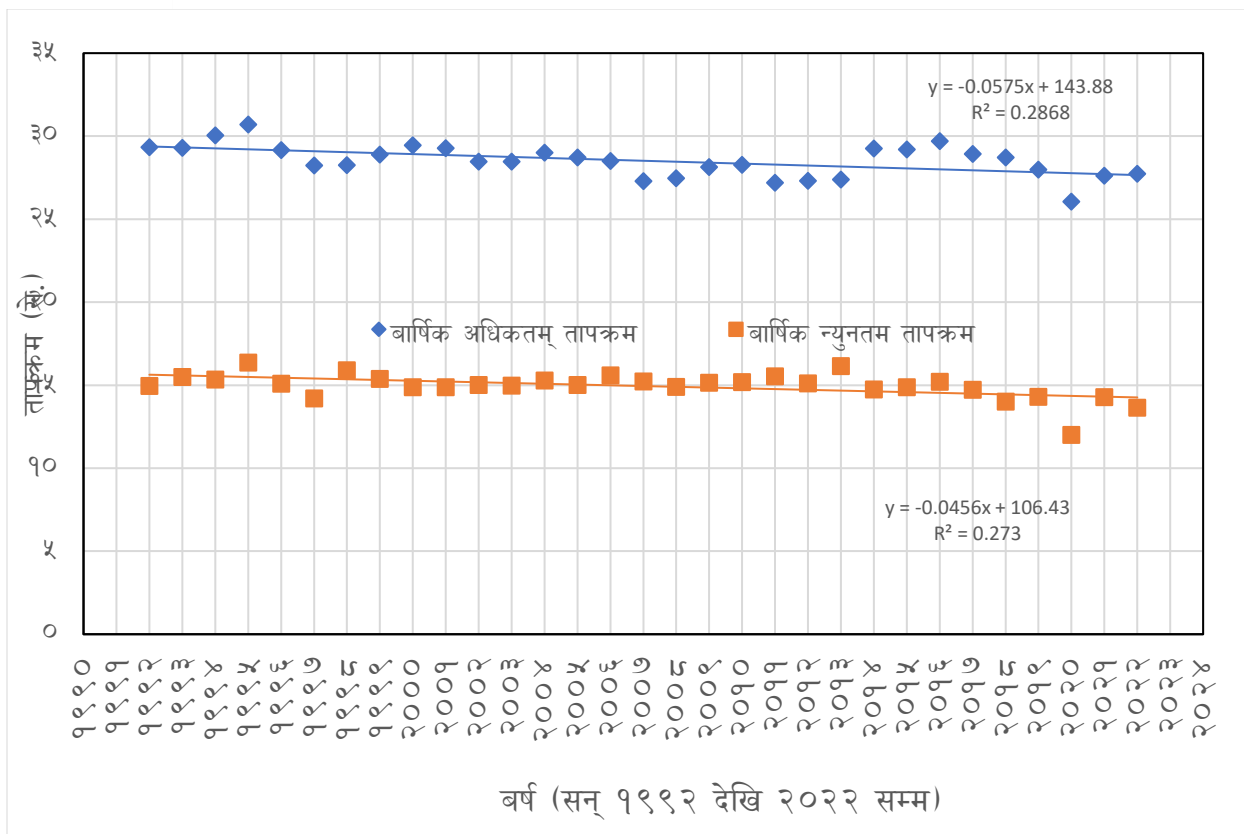
नोट : पहिले भन्नाले ३० वर्ष भन्दा माथि र अहिले भन्नाले विगत ५ देखि यताको समय सम्झनु पर्छ ।

निष्कर्ष: मौसम क्यालेन्डरको विश्लेषणले पछिल्ला वर्षहरूमा जलवायुको ढाँचामा उल्लेखनीय परिवर्तन देखाएको छ। गर्मीका दिन र तापक्रम बढेका छन् भने जाडो, तुसारो र हिउँदे वर्षाका दिनहरू घटेका छन्। मनसुनी वर्षाका दिन कम भए पनि वर्षाको मात्रा बढेको छ र वर्षा समय अस्थिर बनेको छ। जलवायु परिवर्तन हुनुको विविध अवयवहरूको कारण लालीगुराँस फुल्ने समय अगाडि सरेको छ र मकै रोप्ने समय पछि सरेको भए पनि उत्पादन उल्लेख्य रूपमा घटेको छ। साथै, पानीको उपलब्धता घट्दै गएको र समयमै नआउने अवस्थाले कृषि र जीविकोपार्जनमा नकारात्मक असर परेको देखिन्छ।

४.२.३ तापक्रम र वर्षाका तथ्यांकहरूको विश्लेषण

४.२.३.१ औसत न्यूनतम तापक्रम र अधिकतम तापक्रमको विश्लेषण

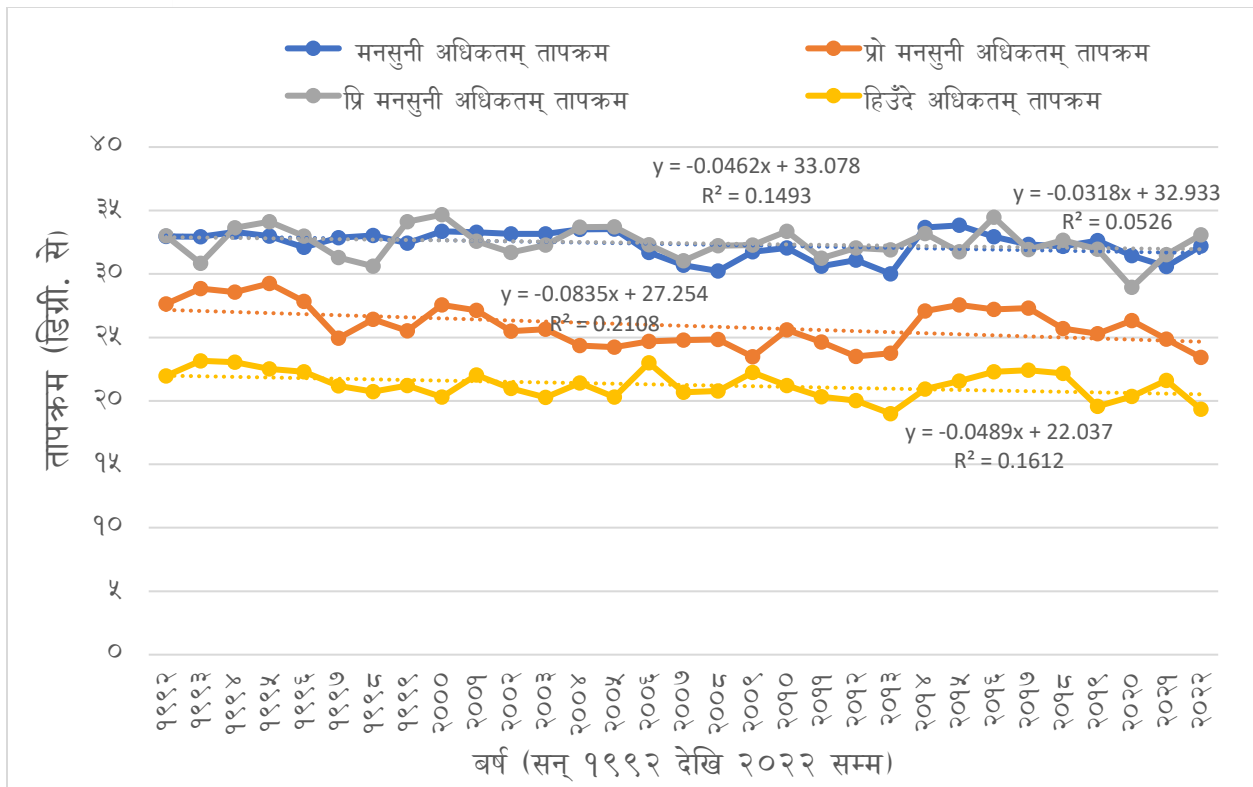
छेडागाड नगरपालिका वरिपरी नजिकै रहेका मध्ये तापक्रम तथा वर्षाको मापन केन्द्र चौरजहारीको सन् १९९२ देखिको २०२२सम्मको वार्षिक अधिकतम तापक्रम र वार्षिक न्यूनतम तापक्रमको तथ्यांकहरूको विश्लेषण गर्दा हालका दिनहरूको औसत अधिकतम तापक्रम -0.0575 डिग्री सेल्सियले घट्दो क्रममा छ र औसत न्यूनतम तापक्रम पनि -0.0456 डिग्री सेल्सियले घट्दो क्रममा छ।

चित्र ४ : सन् १९९२ देखि २०२२ सम्म औसत न्यूनतम तापक्रम र अधिकतम तापक्रममा देखिएका परिवर्तन

४.२.३.२ ऋतुहरूको औसत अधिकतम तापक्रमको विश्लेषण

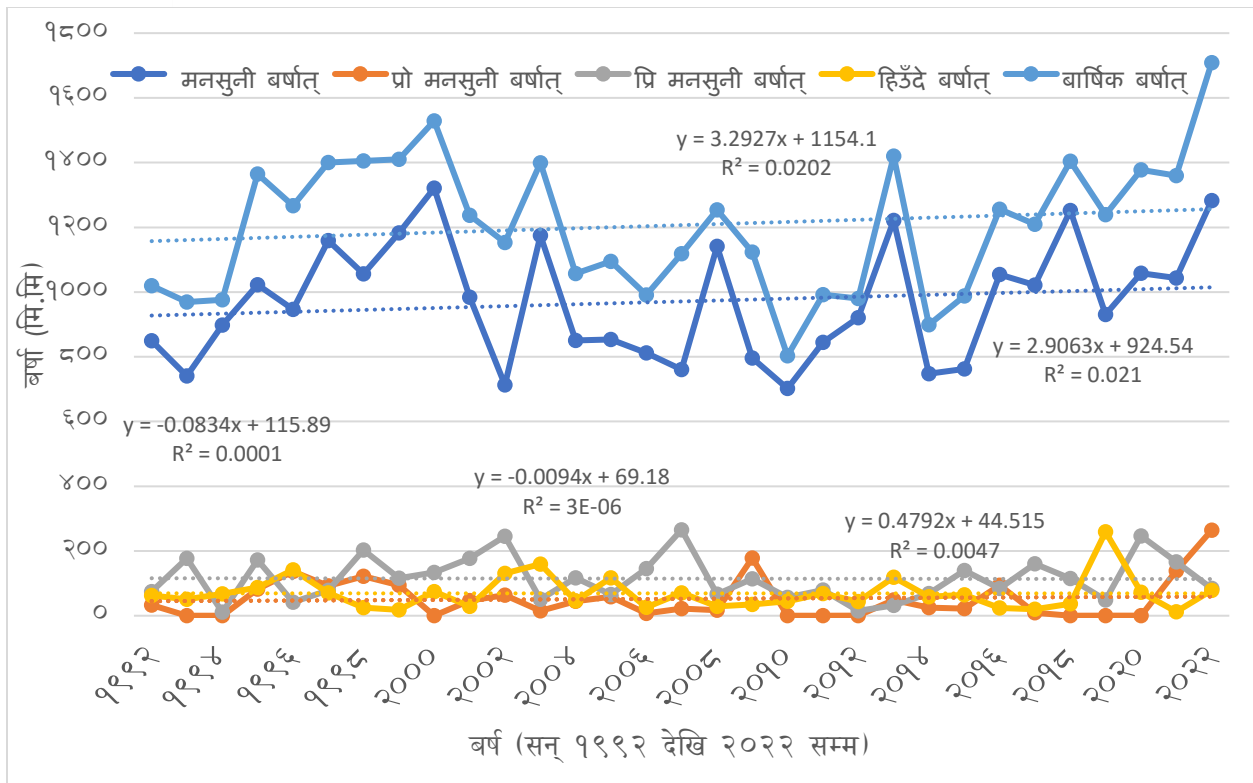
नजिकको तापक्रम तथा वर्षाको मापन केन्द्र चौरजहारीको सन् १९९२ देखिको २०२२सम्मको वार्षिक ऋतुहरूको औसत अधिकतम तापक्रमको तथ्यांकहरूको विश्लेषण गर्दा हालका दिनहरूमा सबै ऋतुहरूको औसत अधिकतम तापक्रम घट्दो क्रममा छ। मनसुनी अधिकतम तापक्रम -0.0462 डिग्री सेल्सियस, प्रो मनसुनी अधिकतम तापक्रम -0.0435 डिग्री सेल्सियस, प्री मनसुनी अधिकतम तापक्रम -0.0398 डिग्री सेल्सियस, हिउँदे अधिकतम तापक्रम -0.0489 डिग्री सेल्सियसले बढेको छ।

चित्र ५: सन् १९९२ देखि २०२२ सम्म औसत ऋतुहरूको औसत अधिकतम तापक्रममा देखिएका परिवर्तन

४.२.३.३ वर्षाका तथ्यांकहरूको विश्लेषण

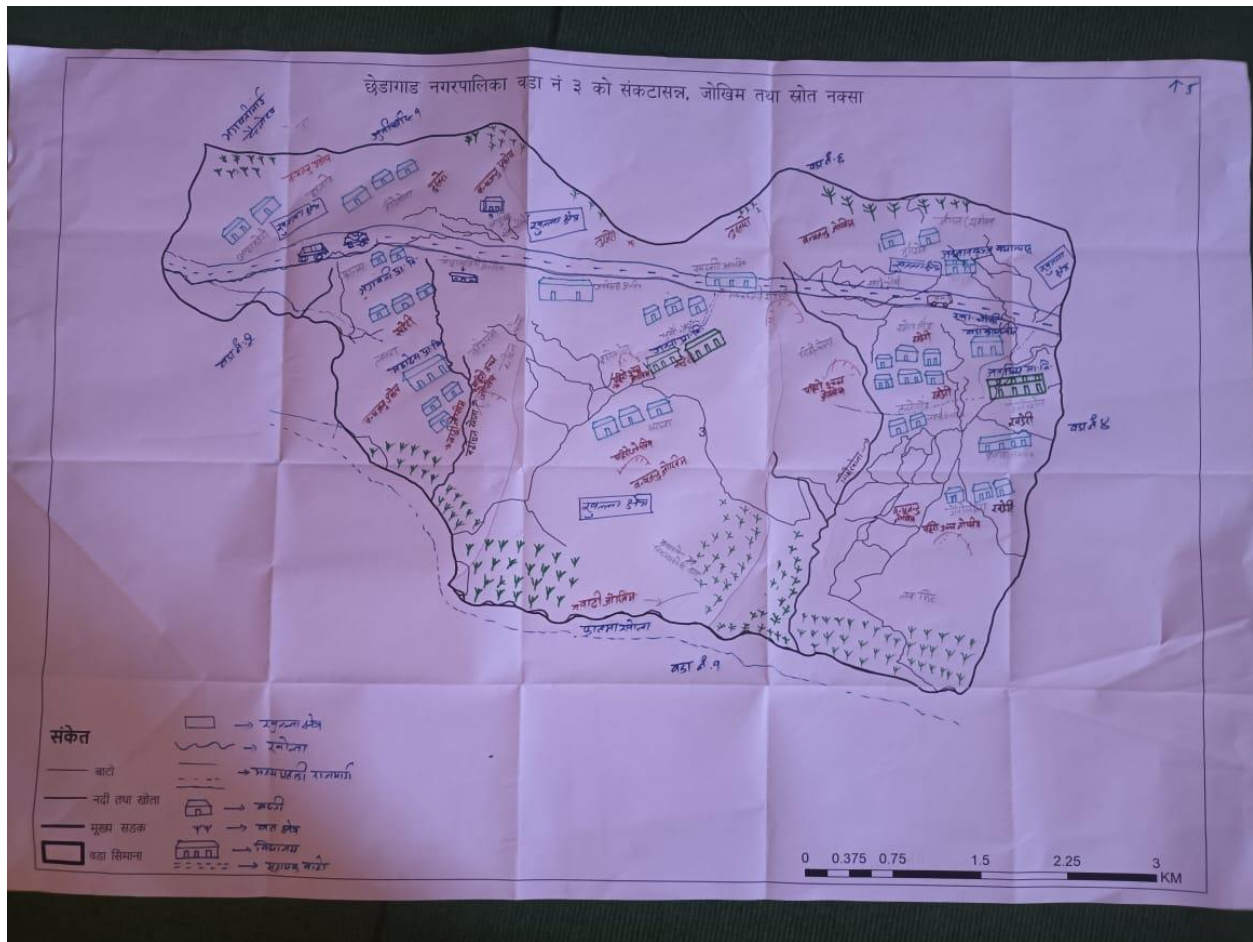
सबैभन्दा नजिकको तापक्रम तथा वर्षाको मापन केन्द्र, चौरजहारीको सन् १९९२ देखिको २०२२सम्मको वर्षाका तथ्यांकहरूको विश्लेषण गर्दा हालका दिनहरूको औसत वार्षिक वर्षा बढ्दो क्रममा रहेको छ। औसत वार्षिक वर्षा ३.९२७ मिमि र औसत मनसुनी वर्षा २.९०६३ मिमिले बढ्दो क्रममा छन्। प्री मनसुनी वर्षा -०.०८३४ मिमि र हिउँदै वर्षा -०.००९४ मिमिले घट्दो क्रममा छन् भने प्रो मनसुनी वर्षा ०.४७९२ मिमिले बढ्दो क्रममा रहेको छ।

चित्र ६: सन् १९९२ देखि २०२२ सम्म वर्षामा देखिएका परिवर्तन

४.२.४ सामाजिक स्रोत तथा संकटासन्नता नक्सांकन

माथि उल्लेखित मौसमी पात्रो, ऐतिहासिक घटनाक्रमको समय रेखा विश्लेषणको माध्यमबाट एकिन गरिएका प्रमुख प्रकोपले प्रभावित पारेका क्षेत्रलाई छेडागाड नगरपालिकाको नक्सामा चित्रित गर्न यो विधिको प्रयोग गरिएको छ। सहभागितामूलक तरिकाले तयार गरिएको तल उल्लेखित नक्सामा जलवायुजन्य प्रमुख प्रकोप दोहोरिन सक्ने स्थान र प्रभावित हुनसक्ने वस्ती तथा समुदाय देखाइएको छ।

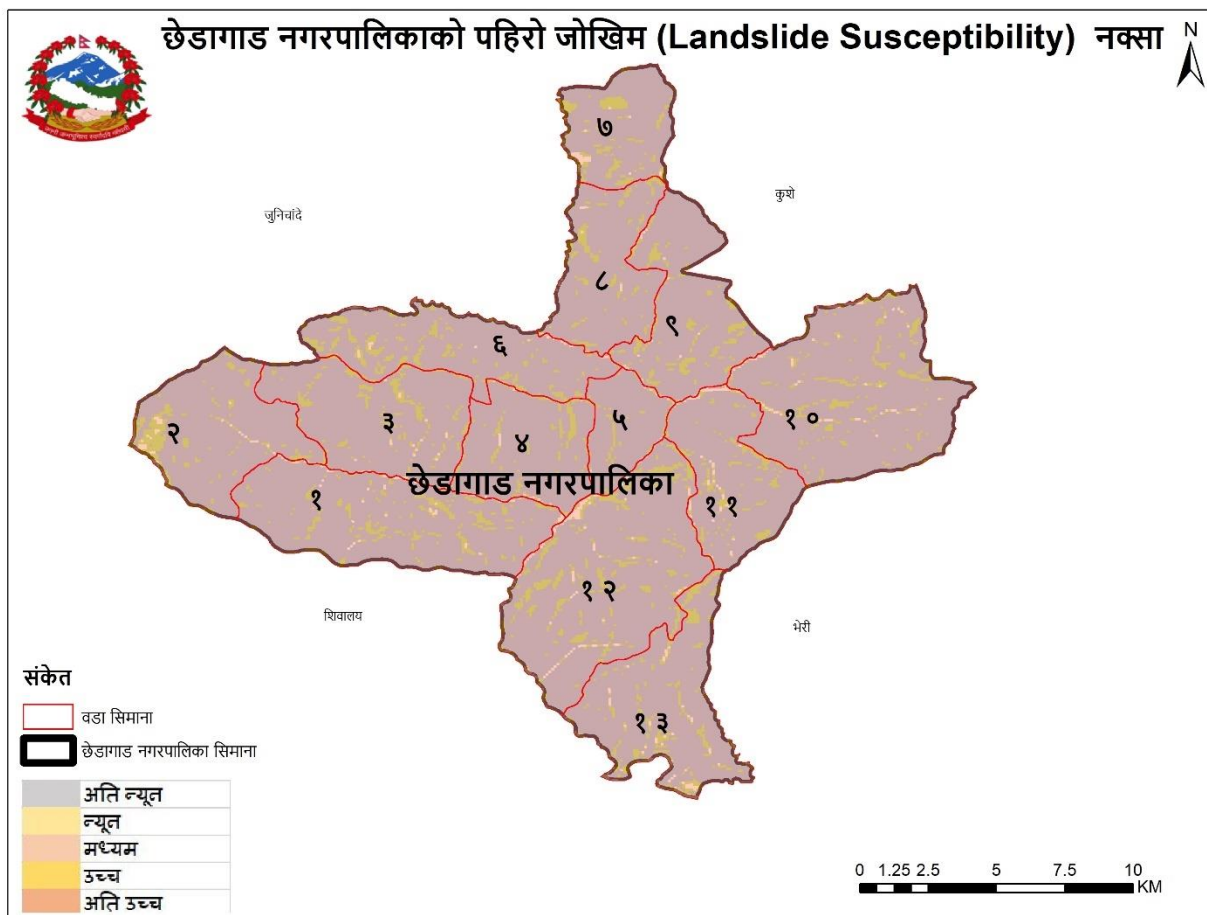

नक्सा ११ :स्थानीयहरूले तयार गरेको छेडागाड नगरपालिका वडा नं ३ को प्रकोप तथा स्रोत नक्शा

खडेरी, कृषिमा लाग्ने रोग, पशुमा लाग्ने रोग, मिचाहा प्रजाती, हावाहुरी, मानवमहामारी, असिनापानी, आगलागी/वनडढेलो, पहिरो तथा भू-क्षय, बाढीसँग पनि यस नगरपालिकाका स्थानीयहरूको सम्मुखता रहेको छ र यस्ता प्रकोपको जोखिमहरूसँग संकटासन्नता रहेका छन्। छेडागाड नगरपालिकामा खडेरी, कृषिमा लाग्ने रोग, पशुमा लाग्ने रोग, मिचाहा प्रजातीको वनस्पति, हावाहुरी, मानवमहामारी, नजिकको, असिनापानी, आगलागी/वनडढेलोको जोखिम अधिक छ तर पनि यी प्रकोपहरूको क्षति, सम्मुखतायति नै हो भन्ने अवस्था छैन। पछिल्ला अध्ययनहरूले पहिरो र बाढीका सबालमा केही आकडाहरू तयार गरेको छ।

पहिरो जोखिम

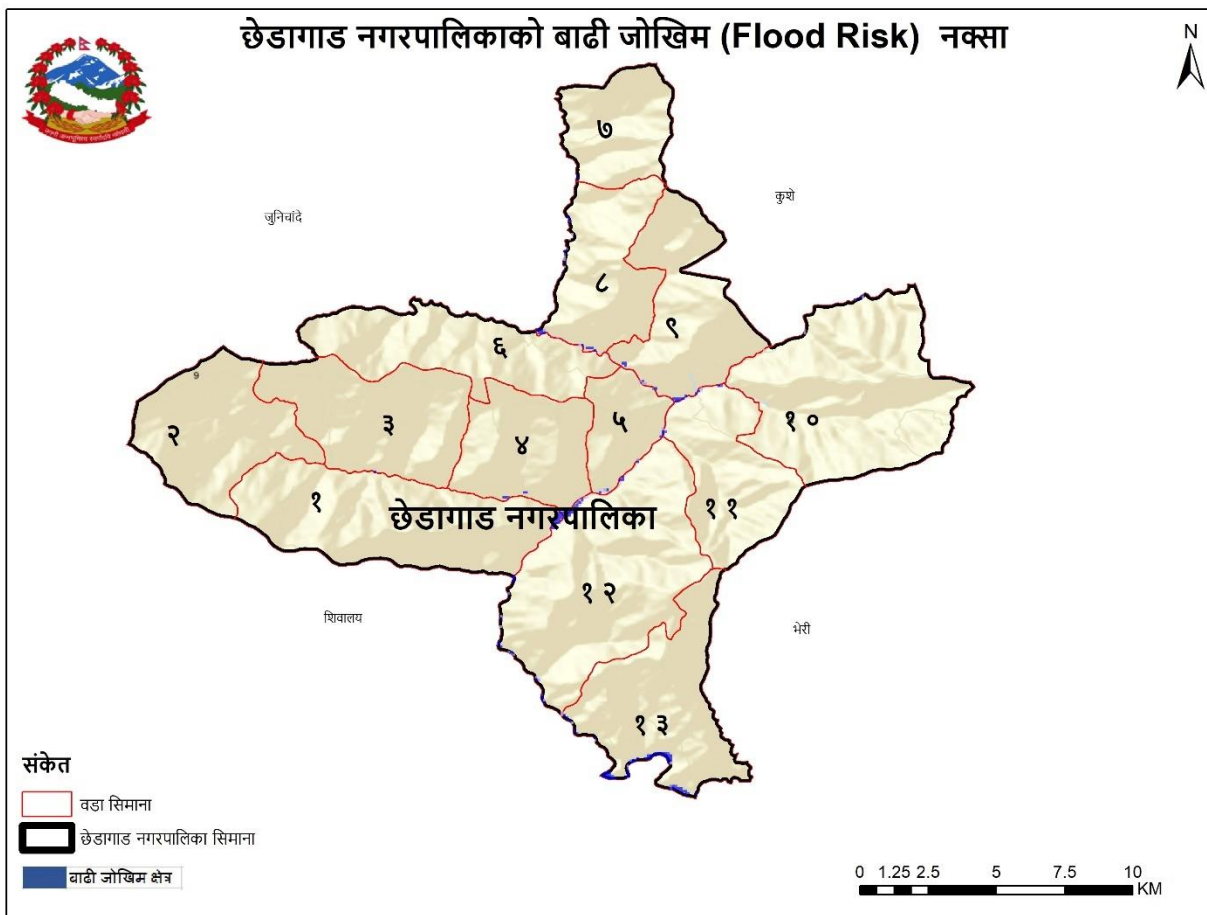
पहिरो जोखिम भन्नाले एक निश्चित समय र एक निर्दिष्ट क्षेत्र भित्र एक संभावित क्षतिग्रस्त पहिरोको घटनाको र सो ले गर्ने क्षतिको सम्भावना हो। यो नगरपालिका पहाडीय भौगोलिक अवस्थामा रहेको हुनाले र कमजोर भू-बनोट भएका कारण पहिरोको उच्च जोखिममा रहेको छ। छेडागाड नगरपालिकाको लागि पहिरो जोखिम नक्सा तयार गरिएको छ।

नक्सा १२ : छेडागाडनगरपालिकाकोपहिरो जोखिम क्षेत्र

बाढीको जोखिम

नदी वा खोलाका लागि बाढी केवल एक प्राकृतिक र दोहोरिने घटना हो। कुनैपनि नदी तथा खोलामा सामान्य अवस्था भन्दा पानीको स्तर उच्च हुँदाको अवस्थालाई बाढीको रूपमा लिइन्छ। छेडागाड नगरपालिकाको लागि बाढी जोखिम नक्सा तयार गरिएको छ। छेडागाड नदी तथा यसका सहायक खोला वरपर र यसको जलाधार क्षेत्र मा रहेका खहरे खोलाहरूमा बाढीको ठूलो समस्या छ। नदी वरपर ठूलो भू-भागमा जस्तै वडा न. १, २, ५, ६, ८, १०, ११, १२ र १३ मा बाढी मुख्य समस्याका रूपमा रहेको छ।

नक्सा १३ : छेडागाड नगरपालिकाको बाढी जोखिम क्षेत्र

४.२.५ जोखिमको रूपरेखा

यस विधिको प्रयोगबाट छेडागाड नगरपालिका क्षेत्रमा हाल विद्यमान प्रकोपहरू, ती प्रकोपहरूबाट भईरहेका र भविष्यमा हुन सक्ने समस्याको अवस्था तथा प्रकोप बाट प्रभावित र प्रभावित हुन सक्ने संकटासन्न समुदायहरूको विश्लेषण गरिएको थियो।

तालिका ३: छेडागाडनगरपालिकाको जोखिमको रूपरेखा

प्रकोप	संकटासन्न तथा जोखिम	अहिलेको अवस्था	भविष्यमा हुन सक्ने
पहिरो	संकटासन्न	महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा (ज्येष्ठ नागरिक), कृषक, घरपालुवा पशुपछी तथा वन्यजन्तु	महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा (ज्येष्ठ नागरिक), कृषक, घरपालुवा पशुपछी

			तथा वन्यजन्तु
	जोखिम	धन जनको क्षती, मानव तथा पशुपछी मर्ने, खेतबारीको माटो तथा पोषण तत्वहरू बगाउने, धन जनको क्षती, सिचाई, कुलोमा क्षति, वाटोघाटोमा क्षति, विद्यालय तथा वस्तीमा क्षति, खानेपानी टंकी तथा पाइपलाइनमा क्षति, पशुचौपायाको नाश तथा घाईते, धन जनको क्षती, मानव पशुपछी मर्ने	पानी पर्ने तरिकामा फेरवदल आउनुका साथै अवैज्ञानिक तरिकाले वाटो घाटो निर्माण, भिरालो क्षेत्रमा भइरहेको खनजोत जस्ता क्रियाकलापहरूले गर्दा भविष्यमा पहिरोका घटनाहरू बढ्ने देखिन्छ।
बाढी	संकटासन्न	महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा (ज्येष्ठ नागरिक), कृषक, घरपालुवा पशुपछी तथा वन्यजन्तु	महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा (ज्येष्ठ नागरिक), कृषक, घरपालुवा पशुपछी तथा वन्यजन्तु
	जोखिम	धन जनको क्षती, मानव पशुपछी मर्ने, खेतबारीको माटो तथा पोषण तत्वहरू बगाउने, धन जनको क्षती, सिचाई, कुलोमा क्षति, वाटोघाटोमा क्षति, विद्यालय तथा वस्तीमा क्षति, खानेपानी टंकी तथा पाइपलाइनमा क्षति, पशुचौपायाको नाश तथा घाईते, धन जनको क्षती, मानव पशुपछी मर्ने	पानी पर्ने तरिकामा फेरवदल आउनुका साथै अवैज्ञानिक तरिकाले वाटो घाटो निर्माण, भिरालो क्षेत्रमा भइरहेको खनजोत पुर्वाधार विकास, र भुउपयोगितामा आएको परिवर्तनव जस्ता क्रियाकलापहरूले गर्दा भविष्यमा अस्वभाविक स्थानहरूमा अस्वभाविक हिसाबको बाढीका घटनाहरू बढ्ने देखिन्छ।
आगलागी/वन डढेलो	संकटासन्न	महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा (ज्येष्ठ नागरिक), कृषक, घरपालुवा पशुपछी तथा वन्यजन्तु, जडीबुटी संकलक	महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा (ज्येष्ठ नागरिक), कृषक, घरपालुवा पशुपछी तथा वन्यजन्तु

	जोखिम	धन जनको क्षती, मानव पशुपछी मर्ने, घाईते हुने, भण्डारण गरेको खाद्यान्न नाश, रुखविरुवा, चराचुरुंगी तथा अन्य वन्यजन्तुमा क्षति, घाँस तथा जडिवुटिका प्रजातिहरू लोप हुदै गएको, बोट विरुवाको वृद्धि विकासमा असर, वन्यजन्तुहरू लोप हुदै गएको	हाल खडेरीको प्रकोपको जोखिम बढ्दै गएकोले गर्दा आगलागीको घटना पनि बढ्ने देखिन्छ। खरको छाना क्रमश विस्थापन भई आगलागीको जोखिम कम हुनेछ।
असिनापानी	संकटासन्न	महिला, बालबालिका, बृद्धबृद्धा (ज्येष्ठ नागरिक), कृषक, घरपालुवा पशुपछी तथा वन्यजन्तु	महिला, बालबालिका, बृद्धबृद्धा (ज्येष्ठ नागरिक), कृषक, घरपालुवा पशुपछी तथा वन्यजन्तु
	जोखिम	खाद्यबाली, नगदेबालीको क्षति हुने, खाद्यान्नको उत्पादनमा र गुणस्तरमा हास, कहिलेकाहीं बिउको लागि पनि जोगाउन नसकेको दृष्टान्त, पशु चौपायामा क्षति, तरकारी खेतीमा उच्च प्रभाव, उर्जाशिल जनशक्ति पलायन बाहिरी स्रोतबाट खाद्यान्नको आपूर्ति बढ्ने, मनौविज्ञानमा असर पर्ने, नजिकको , कुपोषण हुने	असिना पानीको बारम्बारतालाई हेर्दा भविष्यमा असिनापानीको समस्या बढ्दै जाने देखिन्छ जसले गर्दा पालिकाको खाद्यबाली, नगदेबालीको क्षति हुने, खाद्यान्नको उत्पादनमा र गुणस्तरमा हास आउने देखिन्छ।
रोग किराको प्रकोप	संकटासन्न	महिला, बालबालिका, बृद्धबृद्धा (ज्येष्ठ नागरिक), कृषक, पशुपालक	महिला, बालबालिका, बृद्धबृद्धा (ज्येष्ठ नागरिक), कृषक, पशुपालक
	जोखिम	अन्नवालीमा रोग किराको संक्रमणमा वृद्धि, खाद्यान्नको उत्पादनमा र गुणस्तरमा हास, भण्डारण गरेको बिउँमा किरा लाग्ने, रोग किराको प्रकोपसँग जुध्न बढी खर्च, बाहिरी स्रोतबाट खाद्यान्नको आपूर्ति बढ्ने, भाउ	भविष्यमा रोग किराको प्रकोपहरू बढ्दै जाने, रसायनिक पदार्थको प्रयोग बढी हुने, उर्जाशिल जनशक्ति पलायन बाहिरी स्रोतबाट खाद्यान्नको आपूर्ति बढ्ने, छेडागाड

		बढ्ने, मनौविज्ञानमा असर पर्ने, मानव रोगमा वृद्धि, कुपोषण हुने, पशुपालनका लागि अन्न दाना कमी, पशुपालनका लागि खाद्य सामग्रीका रूपमा प्रयोग हुने कृषिजन्य पराल, छवाली, मकैको ढोडको मात्रा र गुणस्तर घट्ने, कृषि उत्पादनको गुणस्तर घट्ने र भएका कृषि उत्पादनको मुल्यमा गिरावट आउने, रसायनिक पदार्थको प्रयोग बढी हुने	नपा भित्र पर्ने मध्य पहाडी लोकमार्गको वरिपरी रहेका ठुलाठुला कृषियोग्य जमिनहरू घडेरीमा परिणत हुने र शहरको विकास हुने
पशु महामारी	संकटासन्न	पशुपालक किसान, गोठालाहरू, महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा (ज्येष्ठ नागरिक)	पशुपालक किसान, गोठालाहरू, महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा (ज्येष्ठ नागरिक)
	जोखिम	पशुमा विभिन्न किसिमका रोगमा वृद्धि, पशु चौपाया मर्ने, बथान नै मर्ने, पशुपंक्षीबाट मानिसमा संक्रामक रोगहरू सर्न सक्ने, दुध, मासुको उपलब्धता घट्ने, पशु स्वास्थ्य सेवाको खर्च बढ्ने	भविष्यमा पशु महामारी बढ्दै जाने देखिन्छ, पशुपालनमा मानिसको चाहना हराउन सक्ने, यो सँगसँगै पशु स्वास्थ्य सेवाको पनि विस्तार हुनेछ, पशु स्वास्थ्य सेवामा मानिसहरूको पहुँच वृद्धि हुनेछ।
मानवीय महामारी	संकटासन्न	गृहिणी महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा (ज्येष्ठ नागरिक), विद्यार्थी, शिक्षक, अभिभावक, जडीबुटी संकलक, मजदुर, पशुपालक	गृहिणी महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा (ज्येष्ठ नागरिक), विद्यार्थी, शिक्षक, अभिभावक
	जोखिम	झाडापखाला, आखा पाक्ने रोग, औलो, टाईफाइड आदीको संक्रमणमा वृद्धि, गृहिणी महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा (ज्येष्ठ	चाउचाउ, फ्रुटी, चिसो पेयपदार्थहरूको प्रयोगले सबै स्थानीयहरू, विशेषगरी महिला तथा बालबालिकामा

		<p>नागरिक), विद्यार्थी, शिक्षक, अभिभावक, जडीबुटी संकलक, मजदुर, पशुपालकले क्षमता अनुसारको कार्यसम्पादन गर्न नसक्ने, मानसिक बिचलन पैदा हुनु, औषधीको खरिदमा रकम बाहिरिनु, दक्ष स्वास्थ्य जनशक्तिको माग बढ्नु, स्वास्थ्य सेवा प्रदायकहरूमा भीड हुनु, खर्चमा वृद्धि हुनु, घरभित्र हुने बायु प्रदुषणका कारणले खाना बनाउने समयमा घरभित्र धेरै समय बिताउने गृहिणी महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा (ज्येष्ठ नागरिक), विद्यार्थीलाई श्वासप्रश्वास सम्बन्धी समस्या बढ्दै गएको छ।</p>	<p>नकारात्मक प्रभाव पर्न सक्छ । दूषित खाद्य पदार्थको उपभोगबाट उत्पन्न हुने रोगहरूको फैलावट बढ्नेछ, सुनौला हजार दिनका आमाहरू सुरक्षित पौषण नपाएर कमजोर हुने, गर्भमै बच्चा मर्ने, रक्तअल्पता हुने जस्ता समस्याबाट ग्रसित हुनेछन्, बच्चाहरू कुपोषित हुन सक्नेछन्। प्रदुषणजन्य रोग बढ्नेछ, स्वास्थ्य सेवाको पनि विस्तार हुनेछ, स्वास्थ्य सेवामा मानिसहरूको पहुँच वृद्धि हुनेछ, खर्च वृद्धि हुनेछ।</p>
मिचाहा प्रजातीको वनस्पति	संकटासन्न	संकटासन्न	गृहिणी महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा (ज्येष्ठ नागरिक), जडीबुटी संकलक, पशुपालक
	जोखिम	<p>खाद्यबाली, नगदेबालीको उत्पादनमा कमी, घाँस प्रजातीको उपलब्धतामा कमी, जैविक विविधतामा असर, वन सामाग्रीको ओसारपसारले मिचाहा प्रजाती वनस्पति फैलाउने भेक्टरकारूपमा काम गर्न सक्ने, रैथाने घासहरू हराउने, वारीका कालना तथा वारीमा मिचाहा प्रजाती भएका कारण उत्पादनमा कमी, चरण क्षेत्रको अभाव घाँस संकलनका लागि टाढाटाढा जानुपर्ने</p>	<p>खाद्यबाली, नगदेबालीको उत्पादनमा कमी, घाँस प्रजातीको उपलब्धतामा कमी, जैविक विविधतामा असर, वन सामानको ओसारपसारले मिचाहा प्रजाती फैलाउने भेक्टरकारूपमा काम गर्न सक्ने, रैथाने घासहरू हराउने, वारीका कालना तथा वारीमा मिचाहा प्रजाती</p>

		हुनसक्छ, अत् भविष्यमा मिचाहा प्रजातीको प्रकोप बढ्दै जाने देखिन्छ।	भएका कारण उत्पादनमा कमी, चरण क्षेत्रको अभाव घाँस संकलनका लागि टाढाटाढा जानुपर्ने हुनसक्छ, अत् भविष्यमा मिचाहा प्रजातीको प्रकोप बढ्दै जाने देखिन्छ।
खडेरी	संकटासन्न	गृहिणी महिला, बालबालिका, बृद्धबृद्धा (ज्येष्ठ नागरिक), जडीबुटी संकलक, पशुपालक	गृहिणी महिला, बालबालिका, बृद्धबृद्धा (ज्येष्ठ नागरिक), जडीबुटी संकलक, पशुपालक
	जोखिम	पानीका मुहान सुक्ने, पानीको मात्रा घट्ने, पानीका मुहान कुवा, पधेरा सुक्ने, कृषि उत्पादनमा कमी, वन तथा जैविक विविधतामा क्षति तथा असर, मानव रोगमा वृद्धि, जग्गाको बाझोपना बढ्ने, उर्जाशिल जनशक्ति पलायन बाहिरी स्रोतबाट खाद्यान्नको आपुक्ति बढ्ने, मनौविज्ञानमा असर पर्ने, नजिकको, कुपोषण हुने, कृषि रोग, पशु रोग, वृद्धि, पानीका मुहानहरू सुकेको, आगलागीका घटनाहरूवृद्धि	उत्पादनमा कमी, खाद्य असुरक्षा, मिचाहा प्रजातीको जोखिम बढ्ने, कृषि रोग, पशु रोग, मानवरोगमा वृद्धि, पानीका थप मुहानहरू सुकेको, आगलागीका घटनाहरूवृद्धिले गर्दा भविष्यमा खडेरीका घटनाहरू अझै बढ्ने, मरुभुमीकरण हुन सक्ने, वढदो गर्मि तथा पानीका मुहानहरू सुक्ने कारणले गर्दा स्वच्छ पिउने पानीको अभाव भई अझै नया नया खालका रोगहरू देखा पर्ने र स्रोत को अभाव हुदाआपसी झैझगडा हुन सक्नेसम्भावना देखिन्छ। डढेलोका लागि ईन्धनका रूपमा काम गर्ने, जडीबुटीको फैलावटमा

			बाधा, उपलब्धतामा कमी, चराका घाँसेबासस्थान नाश, वन्यजन्तुको विचरण क्षेत्रमा प्रभाव, जलचरका बासस्थान विनाश
हावाहुरी	संकटासन्न	गृहिणी महिला, बालबालिका, बृद्धबृद्धा (ज्येष्ठ नागरिक), विद्यार्थी, शिक्षक, अभिभावक, जडीबुटी संकलक, मजदुर, पशुपालक	गृहिणी महिला, बालबालिका, बृद्धबृद्धा (ज्येष्ठ नागरिक), विद्यार्थी, शिक्षक, अभिभावक, जडीबुटी संकलक, मजदुर, पशुपालक
	जोखिम	मकै, धानका बोटहरू ढालिदिने र उत्पादनमा हास आउने, घर गोठ, विद्यालयहरू छानाको उडाएको, पठनपाठन बन्द भएको, आरन, घट्ट छानाको उडाएको, मानसिक विचलन पैदा भएको, ममर्तका लागि थप रकम विनियोजन गर्नुपरेको, घट्ट तथा आरनसंचालकहरू कतिपय अवस्थामा ममर्त गरी घट्ट तथा आरन संचालनमा ल्याउने अवस्थामा नरहेको, फलफुलको बोटहरू भाँचिदिएको	भविष्यमा हावाहुरीका घटनाहरू बृद्धि भई कृषि क्षेत्रमा हुने क्षति बढे तापनि भौतिक पूर्वाधारमा कम क्षति पर्ने देखिन्छ।
चट्याङ्ग	संकटासन्न	गृहिणी महिला, बालबालिका, बृद्धबृद्धा (ज्येष्ठ नागरिक), विद्यार्थी, मजदुर, पशुपालक	गृहिणी महिला, बालबालिका, बृद्धबृद्धा (ज्येष्ठ नागरिक), विद्यार्थी, मजदुर, पशुपालक
	जोखिम	पशु चौपायामा क्षति, मानव जनजिवनको क्षति, विद्युतीय उपकरणहरू, सोलार प्यानलहरूको नाश	गोठ राख्ने चलन क्रमश हट्दै जाने, पशुचौपाया उन्नत जातको बधुवा पाल्ने क्रम बढ्ने छ, अत उच्च क्षेत्रमा चट्याङ्गसँगकोपशुचौपाया र गोठालाको सम्मुखता घट्ने

छ, ग्रामिण विद्युतीकरणसँगै अर्थिकको व्यवस्थाले घरमा चट्याङ्गको प्रभाव कम पर्ने छ।

४.२.६ कार्यबोझ विश्लेषण

यस विधि तथा उपकरणको प्रयोगले घरभित्र महिला र पुरुषले गर्ने विभिन्न काम र तिनमा लाग्ने समयको अभिलेख राखेर उनीहरूबीचको कार्यभारको तुलना र विश्लेषण गर्न सकिन्छ। छेडागाडनगरपालिकाका गरिब तथा अति गरिब समुदायका महिलाहरूसँग गरिएको लक्षित समूह छलफलका आधारमा बिहानदेखि साँझसम्म महिलाहरू र पुरुषहरूका कामको समय तालिका तयार गरिएको छ।

तालिका ४: छेडागाड नगरपालिकामा गरिएको कार्यबोझ विश्लेषण

समय अवधि	महिलाद्वारा गर्ने कार्यहरू	पुरुषद्वारा गर्ने कार्यहरू
बिहान ५ देखि ७ बजेसम्म	गहुँपिस्न घट्टु जाने, घरको लागि पिउने पानी भर्न जाने, घर लिपपोत गर्ने र पूजापाठ गर्ने अनि घरको सदस्यलाई बिहानको चिया नास्ता तयार गर्ने	तरकारीखेतिमा सिचाइ गर्ने, छोरा छोरीलाई गृहकार्य गर्न लगाउने
८ देखि १० बजेसम्म	खाना पकाउने, बच्चालाइ विद्यालय पठाउने	जंगल जाने
११ देखि १ बजेसम्म	घाँस काटने, खाएको भाँडा माज्ने, गाई वस्तु चराउन जाने, मेलापात जाने	ज्याला मजदुरी गर्ने, सामाजिक कार्यको लागि बैठकमा जाने
२ बजे देखि ९ बजेसम्म	मेलापातको खाजा तयार गर्ने र पुर्याउने, खाना पकाउने, छोरा छोरीहरूलाई खाना खुवाउने, भाँडा माइने	चिया नास्ता खाने र बेलुका खाना खाने

कार्यबोझ विश्लेषणका लागि तयार गरिएको तालिकाबाट एउटै परिवारको उदाहरण हेर्दा घरभित्रका अधिकांश जिम्मेवारी महिलामाथि परेको स्पष्ट हुन्छ। यद्यपि महिलाहरू सामुदायिक सामाजिक काममा सहयोग गर्न सक्रिय देखिए पनि वडा तथा पालिकास्तरका बैठक, योजना छनौट तथा निर्णय प्रक्रियामा उनीहरूको पहुँच र सहभागिता सीमित रहेको पाइएको छ।

अति विपन्न परिवारका महिलाहरूका लागि जिल्ला बाहिर पुग्ने अवसर वा पहुँच कम पाइन्छ, तर सम्पन्न परिवारकी महिलाहरू विदेशसम्म घुम्न जाने अवसर प्राप्त गर्ने गरेको देखिन्छ। सामाजिक संरचना, महिलाहरूको भूमिका, पुरुषहरूको विदेश पलायन लगायतका कारणले महिलाहरूको कामको बोझ झनै बढेको छ। साथै विपद्को समयमा त महिलाको जिम्मेवारी र दबाव अझै बढ्ने तथ्य पाइएको छ।

४.२.७ संकटासन्न वर्ग तथा समुदाय पहिचान

प्रकोपले सिर्जना गरेका असरहरू विश्लेषण गरी उमेर समूह, लिंग, सामाजिक स्तर, वर्ग र जातजाती अनुसार पर्ने र पारेको प्रभावहरूमा छलफल गरियो। प्रकोपका असरहरूले समुदायका वर्ग, जातजातिमा कस्ता कस्ता प्रभाव पारेका छन् र ति प्रभावहरू कुन समुहमा बढि असर गर्दछन् भन्ने सवालहरूमा छलफल गरि सबै भन्दा उच्च असर पर्ने लाई ३, मध्यमलाई २ र न्युन असर गर्नेलाई १ अंक दिएको थियो।

तालिका ५: संकटासन्न वर्ग तथा सामाजिक समुहहरूको पहिचान

प्रकोप	प्रकोपका असरहरू	प्रकोपको संकटासन्नता वर्ग														
		उमेर समूह				लिंग		आर्थिक स्तर			सामाजिक स्तर			जातजाति		
		बालबालिका	युवा	वयस्क	वृद्धवृद्धा	महिला	पुरुष	अति विपन्न	विपन्न	मध्यम वर्ग	सम्पन्न वर्ग	अपांगता	एकल महिला	दलित	जनजाति	ब्राह्मण क्षेत्री
पहिरो	खेती योग्य जमिनमा क्षति, घरगोठ तथा चौपायामा क्षति, मानवीय क्षति, वालीनाली नष्ट, सिंचाई कुलोमा क्षति, पानीको मुहानमा क्षति, बाटोघाटोमा क्षति, वस्ती जोखिममा।	३	२	२	३	३	२	३	२	२	१	३	२	३	२	२
वाढी	खेती योग्य जमिन कटान, वाली नाली नष्ट, सिंचाई कुलोमा क्षति,	३	२	२	३	३	२	३	२	२	१	३	२	३	२	२

	पानी घट्टमा क्षति, पानीका मुहानमा क्षति, पशुचौपायाको क्षति, मानबिय क्षति, काठेपुलमा क्षति ।															
आगला गी/वन डढेलो	वोटविरुवाहरू नष्ट, जनावरहरूको क्षति, घर गोठमा क्षति,	१	३	३	१	२	२	२	२	२	२	२	२	२	२	२
खडेरी	पानीका मुहान सुकेको तथा पानीको मात्रा घटेको, कृषि उत्पादनमा कमी, वन तथा जैविक विविधतामा क्षति तथा असर, मानव रोगमा वृद्धि ।	३	२	२	३	३	२	३	२	१	१	३	३	२	२	२
हावाहुरी	बिद्यालय तथा घरका छानाहरू उडाएको, जंगलमा वोटविरुवाहरू ढलेको, मकै वालीमा क्षति	३	२	२	२	३	३	३	२	१	१	३	२	३	२	१
असिनापा नी	धानबाली, गहुवाली तथा फलफुल खेतीमा क्षति	३	२	२	२	३	३	३	२	१	१	३	३	३	२	१
मिचाह प्रजाति को प्रकोप	रैथाने घासहरू हराएको, वारीका काल्ना तथा वारीमा भएका कारण उत्पादनमा कमी, चरण क्षेत्रको अभाव	१	३	३	१	३	३	२	२	२	२	२	२	२	२	२
रोग किराको प्रकोप	मकै, गहुँ, धान जस्ता अन्नबाली तथा तरकारीबालीमा विभिन्न	३	२	२	३	३	२	३	२	१	१	३	२	३	२	१

	रोग लागेर कृषि उत्पादनमा कमी																
पशु महामारी	पशुमा विभिन्न किसिमका रोगमा वृद्धि, पशु चौपायाको मृत्यु	३	२	२	३	३	२	३	२	१	१	३	२	३	२	१	
मानव रोग	झाडा पखाला, औलो, टाईफाईड, भाईरल ज्वरो, जन्डिस जस्ता रोगहरूमा वृद्धि	३	२	२	३	३	२	३	२	१	१	३	२	३	२	१	
खाद्यसंकट	खाद्यको उपलब्धता कम हुने, भाउ बढ्ने, कुपोषणको शिकार, पशुपंछीको दाना असहज हुने, कृषि, संवेदनशील अवस्था बाल्यकाल, गर्भावस्था तथा वृद्ध उमेरमा पोषण कमी	३	२	२	३	३	२	३	२	१	१	३	२	३	२	१	
चट्याङ्ग	पशु चौपायामा क्षति, मानव जनजिवनको क्षति, विद्युतीय उपकरणहरू, सोलार प्यानलहरूको नाश	३	२	२	३	३	२	३	२	१	१	३	२	३	२	१	

यस नगरपालिकामा पनि अन्य ठाउँमा जस्तै खेतीपाती, जागिर, व्यापार जस्ता उत्पादनशील कार्यहरूमा पुरुषको सहभागिता धेरै पाईएको छ भने घास दाउरा, पानी पधेरो, भान्सा, केटाकेटीको रेखदेख जस्ता पुर्नउत्पादनशील कार्यहरूमा महिलाहरूको सहभागिता धेरै पाइएको छ। त्यसैगरी सामाजिक तथा राजनैतिक क्रियाकलापहरूमा पनि महिलाहरूको संलग्नता पुरुषहरूको तुलनामा निकै कम छ। समान कामको लागि पनि पुरुषलाई भन्दा महिलालाई कम ज्याला प्रदान गर्ने प्रचलन यहाँ पनि विद्यमान छ। तरपनि सरकारी तथा अन्य निकायहरूबाट हाल अवलम्बन गरिएका सामाजिक समावेशी र

महिला, दलीत तथा सिमान्तकृत वर्गहरू प्रतिको सकारात्मक विभेद सम्बन्धीनीतिगत प्रावधानहरूका कारण पनि महिलाहरूको चेतना स्तर बढ्दै गएकोले हाल उत्पादनशील, सामाजिक तथा राजनैतिक क्रियाकलापहरूमा महिलाहरूको संलग्नता बढिरहेको छ साथै गाउँमा विद्यमान छुवाछुतको कुरीतिमा केही भएको देखिन्छ।

तालिका ६:समग्र पालिकागत र वडागत संकटासन्न समुदाय/वस्ती पहिचान

वडा नं	वडागत जोखिम संकटासन्न समुदाय	पालिका स्तरमा सबैभन्दा उच्च संकटासन्न वस्ती
वडा नं १	घडेरी खार बजार ,भुषाडा ,	खार वस्ती
वडा नं २	डेडकुला दरपाखा ,	डेडकुला (बोजावाडी)
वडा नं ३	दलित वस्ती आदर कबेरी ,	चुवा दलित टोल
वडा नं ४	ढाँड वस्तीतलछानी ,	जवेदाँड वस्ती
वडा नं ५	पैरो टोलडाव ,बांका ,	-
वडा नं ६	देउलसाजमेला ,	देउल वस्ती
वडा नं ७	सिस्नेपाताल झाक्रीखोला ,	-
वडा नं ८	रुबपौजा ,	-
वडा नं ९	भेडामुडी राजिकोट ,	-
वडा नं १०	खलटाकुरा खराया ,	-
वडा नं ११	कालिमाटी कालढुंगा ,	-
वडा नं १२	सागाचौर काडो ,अमैसैना ,	सागाचौर
वडा नं १३	भुम्प र सिम्ले	-

तालिका ७: संकटासन्न वग तथा समुदायसमा परेको यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्यको असरको विवरण

संकटासन्न समूह	फरक असर	यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्यमा पर्ने	फरक असरलाई सम्बोधन गर्ने	यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्यमा
किशोरकिशोरी तथा बालबालिका	<ul style="list-style-type: none"> • विद्यालय जान नपाउनु। • बसोबासको उचित व्यवस्था नहुनु। • आफूलाई असुरक्षित महसुस गर्नु। • यौन हिंसाको सम्भावना बढ्नु। • मानसिक तनावको सम्भावना बढी हुनु। 	<ul style="list-style-type: none"> • साबुनपानीको अभाव। • सेनेटरी प्याड नपाउनु वा पर्याप्त मात्रामा नपाउनु। • नियमित औषधि सेवन गर्नुपर्ने व्यक्तिहरूका लागि औषधिको अभाव। 	<ul style="list-style-type: none"> • किशोर-किशोरीहरूलाई लक्षित गरी सरसफाइ सामग्री उपलब्ध गराउने। • यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धी चेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने। • विपद्का अवस्थामा सुरक्षित बसोबासको व्यवस्था मिलाउने। 	<ul style="list-style-type: none"> • जाडो मौसममा न्यानो कपडाको व्यवस्था गर्ने। • अध्ययन निरन्तरता कायम राख्न वैकल्पिक शिक्षा व्यवस्था गर्ने। • स्थानीय स्तरमा सेनेटरी प्याड उत्पादनलाई प्रोत्साहन गर्ने। • महिनावारीका समयमा पानी छुन नदिनु, दूध खान नदिनु, र भान्सामा जान नदिनेजस्ता परम्परा हटाउन चेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।

सकटा सन्न समह	फरक असर	यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्यमा पर्ने	फरक असरलाई सम्बोधन गर्ने	यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्यमा
पहिरो नजिकको वस्ती	<ul style="list-style-type: none"> • भूकम्पका कारण बनेका अस्थायी टहरामा क्षति । • घर भत्किनु र खेतीयोग्य जमिन चिरिनुले जीविकोपार्जन मा नकारात्मक प्रभाव । • सुरक्षित आवासको आवश्यकता । • कृषिजन्य पुनर्स्थापनाको आवश्यकता । • नकारात्मक असर परेकाले कृषिजन्य पुनर्स्थापनाको जरुरत छ । 	<ul style="list-style-type: none"> • पहिरोका कारण बाटो अवरुद्ध हुँदा स्वास्थ्य सेवा प्राप्त रोकिएको । • अस्थायी टहरा, खाद्यान्न र लत्ताकपडा बगाउँदा विशेष गरी सुत्केरी र गर्भवती महिलामा बढी असर । • प्रभावित समूहका लागि लक्षित राहत र सहायता आवश्यक । • 	<ul style="list-style-type: none"> • जोखिमयुक्त घर र टहरालाई सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण । • वृक्षारोपण र मोटरबाटो सञ्चालन गर्दा पहिरो सम्भावना अनुसार पूर्वसावधानी । • पहिरोसम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन । 	<ul style="list-style-type: none"> • सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरू सदैव पूर्वतयार अवस्थामा रहन आवश्यक राहत सामग्रीमा गर्भनिरोधक साधन अनिवार्य समावेश गर्ने • जलवायु प्रतिरोधी स्वास्थ्य संरचना निर्माण र सञ्चालनको तयारी गर्ने । • स्थानीय तहमा सेनेटरी प्याड उत्पादन तालिमको व्यवस्था गर्ने । • पहिरो प्रभावित क्षेत्रमा स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन गर्ने । • शिविर सञ्चालन गर्न प्राथमिक दिने

सकटा सन्न समह	फरक असर	यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्यमा पर्ने	फरक असरलाई सम्बोधन गर्ने	यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्यमा
भूकम्प	<ul style="list-style-type: none"> • भूकम्पका कारण धेरै घर भत्किएका छन् र खानेपानीका मुहान नष्ट भएको • परिवारका सदस्य घाइते भएका छन् वा मृत्यु भएको • घरभित्र चोरी-डकैती र नगद धनसम्पत्तिको क्षति हुने समस्या देखा परेको 	<ul style="list-style-type: none"> • सुत्केरी तथा गर्भवती महिलाहरूलाई नियमित स्वास्थ्य जाँच गराउन समस्या • बसोबास अस्थिर हुँदा चिसोका कारण निमोनिया जस्ता रोगको जोखिम • महिनावारी हुने महिलाहरूका लागि सेनेटरी प्याडको पर्याप्त अभाव र सरसफाइको समस्या • पुरुषहरूसँग एउटै असुरक्षित स्थानमा बस्नुपर्ने अवस्थाले महिलामा असुरक्षा बढ्नु • सुत्केरी र गर्भवती महिलाहरूका लागि पोषिलो खानाको कमी ठूलो चुनौती बनेको 	<ul style="list-style-type: none"> • भूकम्प प्रभावितहरूलाई तत्काल खोज तथा उद्धार गर्ने । • पालिका र अन्य संघ-संस्थाले राहत सामग्री वितरणमा सहयोग गर्ने • विद्यालय तथा सार्वजनिक स्थलहरूलाई अस्थायी बासस्थानका रूपमा प्रयोग गर्ने • प्रभावित परिवारहरूलाई असुरक्षित स्थानबाट सुरक्षित ठाउँमा स्थानान्तरण गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> • स्थानीय तहबाट यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्यका लागि छुट्टै बजेट विनियोजन गर्ने । • प्रजनन स्वास्थ्य शिविर तथा परामर्श कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने । • महिला सशक्तिकरणलाई प्राथमिकता दिँदै यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्य तथा अधिकारसम्बन्धी नीतिहरू जलवायु उत्थानशील योजना भित्र समावेश गर्ने • विपद्का समयमा स्वास्थ्य संस्थाले सेवा दिन सक्ने पूर्वतयारी गर्ने • एम्बुलेन्स र स्ट्रेचर पर्याप्त मात्रामा उपलब्ध गर्ने

सकटा सन्न समह	फरक असर	यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्यमा पर्ने	फरक असरलाइ सम्बोधन गर्ने	यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्यमा
	<ul style="list-style-type: none"> वर्षायाममा खोला थुनिने वा बग्ने जोखिम भएकाले खोला नजिकका बासिन्दा निरन्तर त्रासमा बस्न बाध्य भएको खोला छेउका धानबारी तथा पाखोबारी बग्ने समस्या देखिएको वर्षामा खोला बढ्दा बाटो अवरुद्ध हुने भएकाले आवतजावत अत्यन्त कठिन बन्ने अवस्था पैदा भएको 	<ul style="list-style-type: none"> वर्षायाममा बाटो अवरुद्ध हुँदा स्वास्थ्य संस्थामा पुग्न नसक्ने, नियमित औषधि सेवन गर्न नसक्ने समस्या भएकाले सुत्केरी तथा गर्भवती महिलाहरूमा गम्भीर असर खेतीपाती कटान तथा बहावका कारण खाद्यान्न उत्पादनमा कमी आएर यसको असर महिलाको यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्यमा परेको बस्तीमा बाढी पस्ने डरले मानसिक त्रास बढेको बाढीका कारण पानीका मुहानहरू दूषित भई स्वास्थ्यमा प्रत्यक्ष असर देखिएको अन्नबाली सुरक्षित राख्न समस्या आउँदा विशेषगरी महिलाको 	<ul style="list-style-type: none"> खोला कटान हुने स्थानमा तारजाली जडान गर्ने। सुरक्षित आश्रय स्थल निर्माण गर्ने। वृक्षारोपण तथा बाँस, निगालो, घाँस रोपेर कटान रोकथाम गर्ने। बाढी सम्बन्धी चेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने। तटबन्धन निर्माणका लागि स्थानीय तहबाट बजेटको व्यवस्था गर्ने। सरकारी तथा गैरसरकारी संस्था विपद् व्यवस्थापनमा सधैं पूर्वतयार अवस्थामा रहनु आवश्यक छ। स्थानीय स्तरमा अनुकूलन योजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने। जोखिमयुक्त बस्तीको पहिचान गरी सुरक्षित क्षेत्रतर्फ स्थानान्तरणको तयारी गर्ने। पालिका तथा वडा तहमा विपद् व्यवस्थापन समिति गठन गर्ने। 	<ul style="list-style-type: none"> विपद्का समयमा खोला नजिक बसोबास गर्ने सुत्केरी तथा गर्भवती महिलालाई राहत वितरणमा प्राथमिकता दिने। सुरक्षित प्रसूति सेवाका लागि आवश्यक संरचना एवं सामग्री उपलब्ध गराउने। विपद् प्रभावित क्षेत्रमा स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाउने।

सकटा सन्न समह	फरक असर	यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्यमा पर्ने	फरक असरलाइ सम्बोधन गर्ने	यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्यमा
अपांगता भएका व्यक्ति	<ul style="list-style-type: none"> बाढी आउँदा हिँडडुल गर्न कठिनाइ । भूकम्पको बेला सुरक्षित स्थानमा जान अरूको सहारामा निर्भरता । आत्मबल कमजोर हुनु । यौन हिंसाको सम्भावना बढ्नु । राहत सामग्री प्राप्तिसमा पहिचान र पहुँचको कमी । 	<ul style="list-style-type: none"> परिवारका सदस्य व्यस्त हुँदा भोजन र सरसफाइमा सहयोग नपाइनु अपांगता भएका महिलामा यौन हिंसाको जोखिम नियमित औषधि सेवन गर्ने व्यक्तिका लागि औषधि प्राप्तिसमा कठिनाइ गर्भपतनजस्ता स्वास्थ्य जटिलता उत्पन्न हुने जोखिम राहत वितरणमा प्राथमिकता नपाइनु 	<ul style="list-style-type: none"> विपद् जोखिमलाई ध्यानमा राखी सशक्तिकरण कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने । सभा-बैठक तथा निर्णय प्रक्रियामा अर्थपूर्ण सहभागिता सुनिश्चित गर्ने । अपांगता मैत्री आश्रय स्थल निर्माण गर्ने । विद्यालय, स्वास्थ्य संस्था, शौचालय र खानेपानी जस्ता भौतिक संरचना पहुँचयोग्य बनाउने । स्थानीय अनुकूलन योजनामा अपांगता सम्बन्धी आवश्यकताहरू समावेश गर्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> राहत वितरणमा अपांगता भएका व्यक्तिलाई प्राथमिकता । आवश्यक परेमा हीलचेयर उपलब्ध गराउने । परिवार नियोजन तथा प्रजनन स्वास्थ्य सेवामा पहुँच विस्तार गर्ने । सेनेटरी प्याड उत्पादन तालिमको व्यवस्था । अनुकूलन योजना बनाउँदा प्रजनन स्वास्थ्य आवश्यकतामाथि ध्यान दिने ।

सकटा सन्न समह	फरक असर	यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्यमा पर्ने	फरक असरलाइ सम्बोधन गर्ने	यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्यमा
दलितसमुदाय	<ul style="list-style-type: none"> राहत वितरणमा जातीय भेदभाव हुने सम्भावना। राहत सामग्री प्राप्तिसमा पहिचान र पहुँचको कमी। बाढी, पहिरा तथा भूकम्पका कारण घर स्थानान्तरण गर्दा खेतीयोग्य जमिनमा कमी। खडेरीका कारण पानीका मुहान सुकेर 	<ul style="list-style-type: none"> खडेरीका कारण पानीका मुहान टाढा हुँदा महिलाहरूलाई पानी ल्याउन धेरै समय खर्च। वनडढेलो, खडेरी र वन फडानीका कारण दाउरा तथा घाँस ल्याउन महिलाको कार्यबोझ बढ्ने। अन्न उत्पादन कम हुँदा सुत्केरी तथा गर्भवती महिलामा पौष्टिक भोजनको अभाव। महिनावारीमा सरसफाइका लागि आवश्यक पानी नपाउँदा प्रजनन 	<ul style="list-style-type: none"> पानीका मुहान संरक्षण तथा आकाशे पानी संकलनको व्यवस्था। धुवाँरहित सुधारिएको चुल्हा वितरण र निर्माण तालिम सञ्चालन गर्ने। विभिन्न बैठक, तालिम तथा योजना छनोट प्रक्रियामा दलित समुदायको सहभागिता सुनिश्चित गर्ने। कृषि र खाद्य सुरक्षाका लागि माटो परीक्षण तथा उन्नत जातका बीउबिजन वितरण गर्ने। दलित समुदायलाई स्वरोजगार तथा जीविकोपार्जनका क्षेत्रमा समावेश गर्ने। 	<ul style="list-style-type: none"> विपद्को समयमा दलित समुदायका सुत्केरी र गर्भवती महिलालाई राहत वितरणमा प्राथमिकता। यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्यका मुद्दासहित जलवायु उत्थानशील कार्ययोजना निर्माण। समुदाय लक्षित विपद् सम्बन्धी तालिम सञ्चालन। दलित समुदायका महिलालाई सुधारिएको चुल्हा वितरण। विपद् पूर्वतयारीका लागि आवश्यक सामग्री तथा तालिका व्यवस्था। जलवायु

सकटा सन्न समह	फरक असर	यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्यमा पर्ने	फरक असरलाई सम्बोधन गर्ने	यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्यमा
एकलमहिला	<ul style="list-style-type: none"> जातीय भेदभावको सम्भावना । राहत सामग्री वितरणमा पहिचान र पहुँचको कमी । कार्यभार / जिम्मेवारीमा वृद्धि । 	<ul style="list-style-type: none"> यौन हिंसामा पर्ने सम्भावना । सरसफाइको कमीका कारण स्वच्छतामा समस्या । परिवार नियोजनका साधन प्रयोग गर्न चाहँदा भेदभावको सामना । समस्या अरूलाई भन्न नसक्ने र आत्मबल कमजोर हुने अवस्था । कमजोर आर्थिक अवस्था । 	<ul style="list-style-type: none"> एकल महिलाको अधिकार सम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने । विपद्का समयमा राहत सामग्री वितरणमा एकल महिलालाई प्राथमिकता दिने । 	<ul style="list-style-type: none"> सरसफाइका सामग्री उपलब्ध गराउने व्यवस्था गर्ने । सीपमूलक तालिम प्रदान गर्ने । हिंसा तथा जोखिमबाट बचाउन सुरक्षित बसोबासको व्यवस्था गर्ने ।

४.२.८ प्रकोपको प्राथमिकीकरण

सहभागितामूलक तवरबाट गरिएको लेखाजोखाका, ऐतिहासिक घटनाक्रम तथा प्रकोप नक्शाकनबाट पहिचान गरिएका आधारमा छेडागाड नगरपालिकाअन्तर्गत १३ वडामा रहेका विभिन्न जलवायुजन्य प्रकोपहरू मध्ये सबैभन्दा बढी असर तथा प्रभाव पारेको प्रकोप कुन हो भनी स्तरीकरण गर्दै विश्लेषण गरिएको थियो ।

तालिका द: प्रकोपको जोडागत स्तरीकरण

प्रकोपको जोडागत स्तरीकरण																
प्रकोप	प हि रो	बा ढी	हा वा हु री	आ ग ला गी	च ट्या ड	रोग किरा को प्रकोप	मिचा हा प्रजा ती	पशु महा मारी	मानवी य महामा री	अ सि ना	खडे री	जन वार आतं क	तुसा रो	सडक दुर्घटना	चिसो हावा	ता तो हा वा
पहिरो	X	प हि रो	प हि रो	पहि रो	प हि रो	पहिरो	पहि रो	पहि रो	पहिरो	पहि रो	पहि रो	पहिरो	पहि रो	पहिरो	पहिरो	पहि रो
बाढी	X	X	बा ढी	आ ग ला गी	च ट्या ड	रोग किरा को प्रकोप	मिचा हप्र जाती	पशु महा मारी	मानव महामा री	अ सि ना	खडे री	बाढी	बाढी	सडक दुर्घट ना	बाढी	बा ढी
हावाहु री	X	X	X	आ ग ला गी	हा वा हु री	रोग किरा को प्रकोप	हावा हुरी	पशु महा मारी	हावाहु री	हा वाहु री	खडे री	जन वार आतं क	हावा हुरी	हावाहु री	हावाहु री	हा वाहु री
आग लागी	X	X	X	X	आ ग ला गी	रोग किरा को प्रकोप	मिचा हप्र जाती	पशु महा मारी	आग लागी	आ ग ला गी	खडे री	जन वार आतं क	आग ला गी	आग लागी	आग लागी	आ ग ला गी
चट्या ड	X	X	X	X	X	रोग किरा को प्रकोप	मिचा हप्र जाती	पशु महा मारी	मानव महामा री	अ सि ना	खडे री	जन वार आतं क	च ट्या ड	चट्या ड	चट्या ड	च ट्या ड
रोग किरा को प्रकोप	X	X	X	X	X	X	रोग किरा को प्रको प	पशु महा मारी	रोग किरा को प्रकोप	रोग कि रा को प्र	रोग कि रा को प्र	जन वार आतं क	रोग कि रा को प्र कोप	रोग किरा को प्रकोप	रोग किरा को प्रकोप	रोग कि रा को प्र

										को प	को प					को प
मिचा हा प्रजाती	X	X	X	X	X	X	X	पशु महा मारी	मिचाह प्रजाती	मि चाह प्रजा ती	खडे री	जन वार आतं क	मि चाहा प्रजा ती	मिचा हा प्रजाती	मिचा हा प्रजाती	मि चा हा प्रजा ती
पशु महामा री	X	X	X	X	X	X	X	X	पशु महामा री	पशु महा मा री	पशु महा मा री	जन वार आतं क	पशु महा मारी	पशु महा मारी	पशु महामा री	पशु महा मा री
मानवी य महामा री	X	X	X	X	X	X	X	X	X	मान वीय महा मा री	खडे री	जन वार आतं क	मान वीय महा मारी	मानवी य महा मारी	मानवी य महामा री	मान वीय महा मा री
असिना	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	खडे री	जन वार आतं क	असि ना	असि ना	असिना	अ सि ना
खडेरी	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	जन वार आतं क	खडे री	खडेरी	खडेरी	खडे री
जनाव र आतंक	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	जना वर आतं क	जनाव र आतं क	जनाव र आतंक	जना वर आ तंक
तुसारो	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	सडक दुर्घट ना	तुसारो	तुसा रो
सडक	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	सडक	सड

दुर्घटना															दुर्घटना	क दुर्घटना
चिसो हावा	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	चिसो हावा
तातो हावा	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
जम्मा	१६	६	९	११	१३	१०	१४	१०	८	७	१२	१४	३	५	२	१
स्तर	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१

सहभागितामूलक तवरबाट गरिएको लेखाजोखाका आधारमा छेडागाड नगरपालिकामा देखिएको विभिन्न प्रकारका जलवायुजन्य प्रकोपहरू मध्ये सबै भन्दा बढी असर पारेको प्रकोप र त्यसको असरको लेखाजोखा गरी जोखिम तथा प्रकोपको विश्लेषण गर्न यस विधीको प्रयोग गरिएको थियो। यस विश्लेषणले यस क्षेत्रमा पहिरो, जनवार आतंक र मिचाह प्रजातिको प्रकोप सबैभन्दा बढी असर गर्ने देखिन्छ साथै चट्याङ, खडेरी, आगलागी, रोग किराको प्रकोप, पशु महामारी, हावाहुरी, मानवीयमहामारी, असिना, बाढी, सडक दुर्घटना, तुसारो, चिसो हावा र तातो हावाले पनि क्रमश प्रभाव पारेको देखिन्छ।

४.२.९ वडा जोखिम स्तरीकरण

यस विधि अन्तगत विभिन्न वडाहरू बिच प्रकोप तथा जोखिमको आधारमा तुलना गर्दै सबैभन्दा जोखिममा रहेको वडा निर्धारण गरिएको थियो। यस विधि अपनाउँदा जलवायु परिवर्तनका असरसँगको सम्मुखता, संवेदनशिलता र अनुकूलन क्षमताको आधारमा विभिन्न जोखिम र अनुकूलित हुने क्षमताको विश्लेषण गर्दै सहभागीहरू बीच छलफलको माध्यमबाट वडा स्तरीकरण गरिएको थियो।

तालिका ९: वडा जोखिमको जोडागत स्तरीकरण

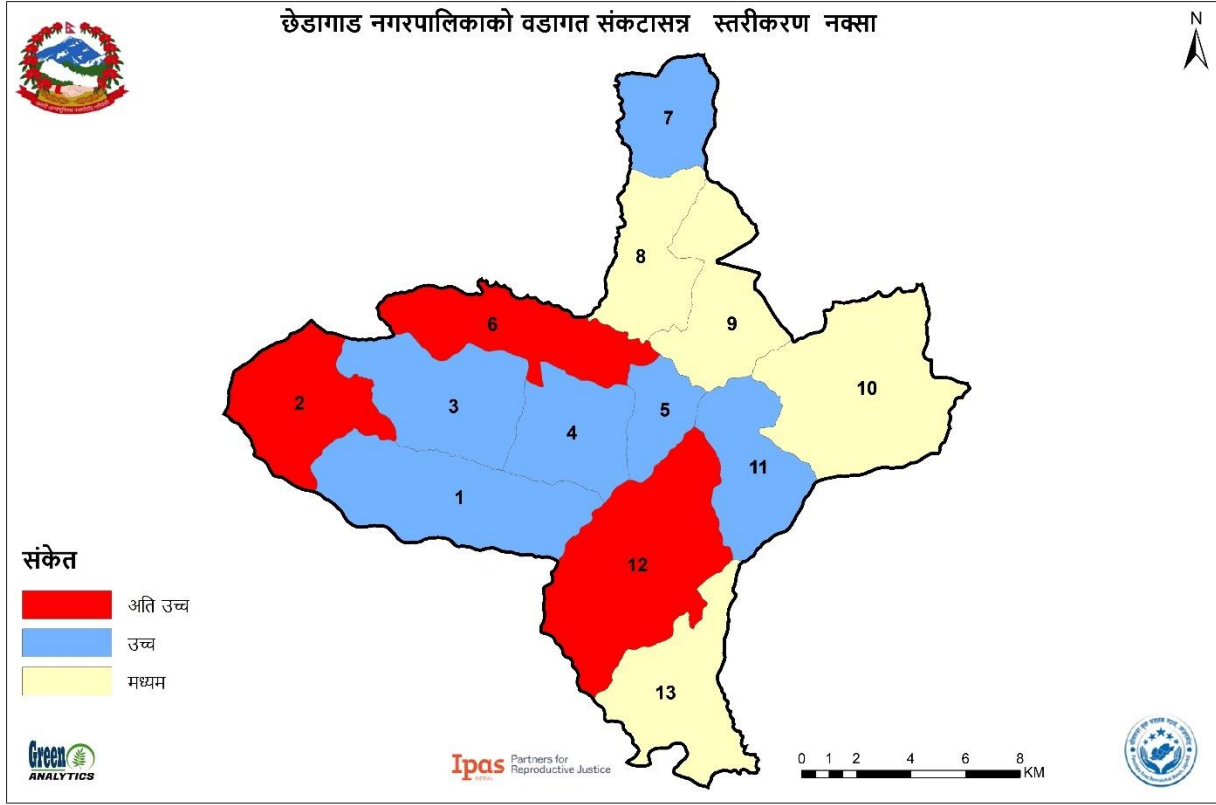
वडाहरूको संकटासन्नता स्तरीकरण											वडा स्तरीकरणको निष्कर्ष						
वडा	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	१	१	१	१	जम्मा अंक	संकटासन्नताको स्तर	संकटासन्नताको कारण तथा सूचकहरू
१	X	२	३	४	५	६	१	१	१	१	१	१	१	१	७	छैटौँ	बस्ती नै पहिरोको जोखिम तथा मिचाह प्रजातिको प्रकोप
२	X	X	२	२	२	६	२	२	२	२	१	१	२	९	तेस्रो	बहु-प्रकोपको उच्च जोखिम र क्षेती भएको	
३	X	X	X	३	३	६	३	३	३	३	१	१	३	८	पाचौँ	पहिरो र जनावर आतंकको उच्च जोखिम	
४	X	X	X	X	४	६	७	४	९	४	४	१	४	६	सातौँ	पहिरोको उच्च जोखिम	
५	X	X	X	X	X	६	५	५	५	५	१	१	५	६	आठौँ	पहिरोको उच्च जोखिम	
६	X	X	X	X	X	X	६	६	६	१०	६	६	६	११	पहिलो	पहिरोको कारण गाउँ नै बिस्थापित भएको र बहुप्रकोपको जोखिम	
७	X	X	X	X	X	X	X	७	७	७	१	१	१	४	नवौँ	तुसारोको उच्चजोखिम	
८	X	X	X	X	X	X	X	X	८	१०	१	१	१	१	तेह्रौँ	बहुप्रकोपको मध्यम जोखिम	
९	X	X	X	X	X	X	X	X	X	१०	१	१	१	१	बाह्रौँ	बहुप्रकोपको मध्यम जोखिम	
१०	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	१	१	१	३	एघारौँ	बाढी र पहिरोको उच्च जोखिम	

१ १	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	१ २	१ १	९	चौथो	पहिरो तथा सडक दुर्घटनाको उच्च जोखिम
१ २	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	१ २	११	दोस्रो	केही वस्तीविस्थापित गर्नुपर्ने अवस्थामा रहेको
१ ३	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	४	दशौँ	चट्याड लगायत अन्य प्रकोपको जोखिम

छेडागाडनगरपालिकाभित्र रहेका सबै १३ वटै वडाहरूलाई जलवायुजन्य प्रकोप तथा जोखिमको स्तरअनुसार वर्गीकरण गरिएको छ। यसका लागि वडाभित्र घटेका जलवायुजन्य प्रकोपहरूको बारम्बारता, प्रकोपबाट परेको प्रभाव, जोखिमप्रतिको सम्मुखता, प्रकोपसँग अनुकूलन गर्न सक्ने क्षमता, सडक तथा स्वास्थ्यलगायतका पूर्वाधारमा पहुँच, साथै तालिम प्राप्त जनशक्ति र उपलब्ध मानवीय स्रोतहरूको अवस्थालाई आधार मानिएको छ ।

तुलनात्मक रूपमा अन्य वडाहरूको भन्दा पहिरो बाहेकका जलवायुजन्य प्रकोपहरूको असर कम देखिएको वडालाई **मध्यम जोखिम**मा राखिएको छ । सबैखाले जलवायुजन्य प्रकोपहरूको असर परिरहे तापनि वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकी, प्रहरी चौकी/बिट, सडक तथा स्वास्थ्य पूर्वाधारमा सहज पहुँच र तालिम प्राप्त जनशक्ति उपलब्ध भएका वडाहरूलाई **उच्च जोखिम**मा वर्गीकरण गरिएको छ । त्यसैगरी, बाढी तथा खोला कटान, पहिरो, आगलागी, जनावर आतंक, रोग किराको प्रकोप, मिचाहा प्रजातिको प्रकोप जस्ता सबैखाले जलवायुजन्य प्रकोपहरूको असर अन्य वडाहरूको तुलनामा बढी रहेको र बस्ती नै पहिरोको कारण बिस्थापित गर्नुपर्ने अवस्था भएको, साथै सडक, स्वास्थ्य पूर्वाधार तथा सेवा प्रदायक निकायहरूबाट टाढा रहेका वडाहरूलाई **अति उच्च जोखिम** रहेको वडाका रूपमा स्तरीकरण गरिएको छ ।

वडा नं	संकटासन्नता स्तरीकरण
वडा नं ६, १२ र २ (क्रमशः)	अति उच्च संकटासन्नता
वडा नं ११, ३, १, ४, ५ र ७ (क्रमशः)	उच्च संकटासन्नता
वडा नं १३, १०, ९ र ८ (क्रमशः)	मध्यमसंकटासन्नता

नक्सा १४ : छेडागाड नगरपालिकाको वडागतसंकटासन्नता स्तरीकरण

यसरी जलवायु परिवर्तनका असरसँगको सम्मुखता, संवेदनशिलता र अनुकूलन क्षमताको आधारमा विभिन्न जोखिम र अनुकूलित हुने क्षमताको विश्लेषण गर्दै गर्दा विगतमा भएको धनजनको क्षति, मध्य पहाडी लोक मार्गको ठाउँ ठाउँको पहिरोको जोखिम, छेडागाड खोलाको कटान र लोकमार्ग वरपरका क्षेत्रहरूमा भएको बढ्दो बसाइसराइ क्रम र शहरीकरणका साथै यहाँ बस्ने जनसङ्ख्याको छेडागाड खोलाको संभावित जोखिमसँगको बढ्दो सम्मुखतालाई नकार्न नमिल्ने कुरामा बैठकका सहभागी सरोकारवालाहरूले जोड दिएका थिए। ग्रामिण दुर्गम बस्ती, देवल वस्ती पहिरोको उच्च जोखिम र उक्त बस्तीको १३ घरधुरीविस्थापित भएको र करिब ३०० रोपनी जग्गामा क्षेत्री भएको र पालिका मुकामबाट टाढा रहेकाले स्रोतहरूसँगको कम पहुँच, कमजोर अनुकूलन क्षमताका कारण वडा नं ६ ले पहिलो नंको प्राथमिकता पाएको छ र बहुप्रकोपको मध्यम जोखिम, नगरपालिकाको केन्द्र, स्रोतसँगको पहुँच, तुलनात्मकरूपमा अरु वडाभन्दा राम्रो अनुकूलन क्षमताका भएको कारण वडा नं ८ ले अन्तिम नंको प्राथमिकता पाएको छ तथापी भौगोलिक रूपमा दुर्गम र जोखिमपूर्ण ग्रामिण सडक मार्ग भएकाले कुनै पनि जोखिमसँगको सम्मुखता बढी रहने कुरा नकार्न सकिन्न।

४.२.१० प्रकोप तथा जोखिम विश्लेषण

समग्र नगरपालिकाको प्रकोपको प्रथमिकिकरण भन्दा वडाहरूमा भिन्न किसिमको प्राथमिकता तथा प्रभाव समेत हुन सक्छ भन्ने मान्यताका आधारमा निम्न तालिकाहरूमा सबै वडाहरूमा रहेको प्रकोपको प्रभाव, प्रकोपको प्रभावित क्षेत्रहरू विश्लेषण गर्नुका साथै भविष्यमा प्रकोप हुन सक्ने जोखिम र प्रकोपले पार्न सक्ने जोखिमको विश्लेषण गरिएको थियो। यो विधि प्रयोग गर्दा प्रभावको स्तर, प्रकोप हुन सक्ने जोखिम र प्रभाव पार्न सक्ने जोखिमहरूको स्तर लाई १ देखि ४ अंक भार दिई विश्लेषण गरिएको थियो जसमा १ भन्नाले न्यून प्रभाव तथा प्रयास र ४ भन्नाले सबैभन्दा उच्च प्रभाव तथा प्रयास भन्ने बुझिन्छ। यसरी प्रभावको स्तर, प्रकोप हुन सक्ने जोखिम र प्रभाव पार्न सक्ने जोखिमहरूको अंक भारलाई गुणाकं गरी प्रकोपको जोखिमको स्तर तय गरिएको थियो।

तालिका १०: नगरपालिकाको प्रकोपको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयासहरूको विश्लेषण

प्रकोप	असर तथा प्रभावहरू	असरको गम्भिरता	विपद् हुन सक्ने सम्भावना	असरको सम्भावना	स्कोर
खडेरी	पानीका मुहानहरूमा पानीको कमी	४	४	४	६४
	खडेरीका कारण समयमा वालीनाली नलाग्दा उत्पादनमा हास	४	४	४	६४
	पिउने पानी, सिँचाईको अभाव	४	४	४	६४
	फलफुलवाली र तरकारी वालीहरूको उत्पादनमा कमी	४	४	४	६४
	घाँस, डालेघाँसहरूको उत्पादन घटदै जाँदा पशु आहारामा कमी	४	३	३	३६
	रैथाने वनपैदावरहरू, जडीबुटीहरूको हास हुनुका साथै बन्यजन्तुहरू बसाई सराई गर्नुका साथै लोप हुने अवस्था	४	३	३	३६
	आगलागी र मिचाह प्रजातिको प्रकोपको वृद्धि	४	३	३	३६
	खाद्यको उपलब्धता कमी	३	३	३	२७
	कुपोषणको शिकार	३	४	३	३६
	विभिन्न पेशाका पेशाकर्मीहरूको मनोबलमा कमी	४	४	४	६४

	संवेदनशील अवस्था बाल्यकाल, गर्भावस्था तथा बृद्ध उमेरमा पोषण कमी	३	३	२	१८
रोग किराको प्रकोप	अन्नवालीहरूमा ढुसी, डढुवा, पर्हेलो हुने, जरा कुहिने, सिन्दुरे, पोके, फल कम लाग्ने रोगहरूले अन्नवाली उत्पादनमा हास	४	४	४	६४
	रैथाने अन्नवाली, तरकारीवाली, मसला वालीहरूमा रोग किराको कारण उत्पादन कमी हुनुका साथै केही प्रजातिहरूको विउविजन हराएको	४	४	४	६४
	सवै खालका कृषिवालीहरूमा जरा, पात, विरुवा, गुदी, टुप्पा खाने किराहरू (बँशेलु, चुर्ना, फटयाडग्रा, कमिला)हरूवृद्धि भई कृषि उत्पादनमा क्षति	४	३	३	३६
	सलहकिरा, फौजीकिराको जोखिम	४	३	३	३६
	गाई, गोरु, घोडा, खच्चर, भेडा, बाखामा खोरेत, मुखेत, पखाला, रगत पिसाव गर्ने, पातलो दिसा गर्ने रोगले मृत्यु	४	३	३	३६
पशु महामारी	कुखुराहरूमा कुझिने, बाउँडिने, न्याल छाड्ने, पाखाला लाग्ने लक्षणका रोगले धेरै कुखुराहरू मृत्यु	४	३	३	३६
	झाडापखाला, टाईफाईड, भाईरल ज्वरो, छाला चिलाउने, आखा पाक्ने, प्रेसर, जस्ता रोगहरूवृद्धि	४	४	४	६४
मानवीयमहामारी	कोभिड १९ले मान्छे संक्रमण बढ्दै गएको र मृत्यु	४	२	३	२४
पहिरो	मानविय क्षती तथा घाईते,	४	४	३	४८
	घरगोठ, चर्पीमा क्षती, घरहरू विस्थापित तथा जोखिम,	४	३	३	३६
	विद्यालयमा क्षती तथा जोखिम	४	३	३	३६
	सिंचाई कुलाहरू क्षती तथा जोखिम	४	३	३	३६
	खानेपानी मुहान र पाईप क्षती तथा जोखिम	३	२	२	१२

	वनक्षेत्रमा रहेका वनस्पति र प्रजातिहरूमा क्षति	३	२	२	१२
हावाहुरी	गाई, गोरु, भैसी, कृषियोग्य जमीन, अन्नवालीको क्षती	४	४	३	४८
	घर, गोठ र घट्टहरूमा क्षति	४	३	३	३६
	विद्यालयहरूको कमजोर छाना उडाउने गरेको	४	३	३	३६
आगलागी/वन डढेलो	कृषिवाली, फलफुल, अन्नवाली, वनप्रजातिको फुल, फलहरू नाश र रुखका हाँगाहरूमा क्षति	४	३	२	२४
	मानविय क्षती तथा घाईते	४	३	२	२४
	घरगोठमा क्षती	४	३	२	२४
	पशुचौपायाको मृत्यु तथा घाईते	४	४	३	४८
मिचाह प्रजातिको प्रकोप	वनक्षेत्रमा रहेका वनस्पति र प्रजातिहरूमा क्षति	४	३	२	२४
	रैथाने घास प्रजातिहरू लोप हुदै गएको	४	३	३	३६
	पाखो वारी तथा खेतहरूमा अनावश्यक झारहरूले गर्दा कृषि उत्पादनमा कमी	३	३	२	१८
	वोटविरुवाको वृद्धि विकासमा असर	३	३	१	९
असिनापानी	चरण क्षेत्रको अभाव	४	३	१	१२
	अन्नवाली क्षति तथा उत्पादनमा कमी	४	३	२	२४
बाढी	तरकारीवाली, फलफुलवाली, वनस्पति र वन्यजन्तुहरूमा क्षति	२	२	२	८
	खेतबारी, अन्नवाली र वनजंगलको क्षति	३	३	३	२७
चट्याङ्ग	जमीन कटान भई खोला वरिपरिका सिंचाई कूलो, घट्ट लगायतका भौतिक पुर्वाधारहरूमा क्षति	४	३	२	२४
	मान्छे मर्नु तथा घाईते	४	३	२	२४
	पशुचौपाया मर्नु तथा घाईते	४	२	१	८
	घरगोठमा आगलागी	४	३	३	३६
	सोलार प्यानल बिग्रनु र विद्युत आपूर्ति बन्द	४	३	३	३६

	रेडियो, टि.मि, मोबाईल, नष्ट हुनु र सम्पूर्ण विद्युतीय सामान विग्रनु	३	३	३	२७
सडक दुर्घटना	मान्छे मर्नु तथा घाईते जसबाट परिवारमा मानसिक तनाव	४	४	३	४८
	भौतिक संरचनामा क्षेती हुनु	४	३	२	२४
असिना	अन्नबाली, तरकारी बालीमा क्षेती जसले स्थानीयको जीविकोपार्जनमा असर	४	३	३	३६
जनावर आतंक	मान्छे तथा पशु चौपाया मर्नु तथा घाईते	४	३	२	२४
	अन्नबाली र तरकारीबालीमा क्षेती जसबाट खाध्य सुरक्षामा असर	४	३	३	३६
चिसो हावा	जाडोको मौसममा अत्यधिक चिसोको कारण बालबालिकाको स्वास्थ्यमा असर	४	४	२	३२
तातो हावा	विगतको समय भन्दा बने गर्मीमौसममा अत्यधिक तापक्रम वृद्धि भइ जीवनयापनमा कठिनाई	३	३	३	२७

४.२.११ जीविकोपार्जनका स्रोतहरूमा पर्न गएको प्रभावको विश्लेषण

प्रत्येक जीविकोपार्जनका स्रोतहरूमा हरेक प्रकोपहरूले पारेका प्रभावसँग तुलना गरी क्षति नपुन्याएको, थोरै क्षति पुन्याएको, धेरैक्षेतिपुन्याएको र अति धेरै क्षति पुन्याएको आधारमा १, २, ३ र ४ अंक क्रमशः प्रदान गरी सोही बमोजिम विश्लेषण गर्नुका साथै भविष्यमा जीविकोपार्जनका पुँजीको अवस्था कस्तो हुनेछ भनी तलको तालिकामा व्याख्या गरिएका छ।

तालिका ११: जीविकोपार्जनका स्रोतहरूमा प्रभाव विश्लेषण

जिविकोपार्जन का सम्पती	हालको अवस्था र गुणस्तर	भविष्यका अवस्था (परिदृश्य) र गणस्तर	स्तर (४-१)
प्राकृतिक सम्पती			

जिविकोपार्जन का सम्पत्ती	हालको अवस्था र गुणस्तर	भविष्यका अवस्था (परिदृश्य) र गणस्तर	स्तर (४-९)
वन	<ul style="list-style-type: none"> सामुदायिक वन र कवुलियति वन रहेका छन वन क्षेत्रमा डांफे,कालिज, तथा बदेल,घोरल, झारल र रतुवा जस्ता दुर्लभ वन्यजन्तु पाइन्छन त्यस्त वनमा सल्ला, सिमल, उत्तिस, गुरास, बाज, राम सलला र देवार जस्ता काष्ठजन्य बोटबिरुवाहरू रहेका छन । वन क्षेत्रका कटुकी बोजो,सतुवा गदाल्नु, पदमचाल, घिरमौला जस्ता जडिबुटिहरू पाइन्छन भने हालका वर्षहरूमा जडिबुटिहरूका उत्पादनमा कमि आएकोछ । वन फडानी गर्ने गरेका साथै वन डढेलोकाघटनाहरू बढने गरेका 	<ul style="list-style-type: none"> सामुदायिक वनले कडीकडाउ नगर्नेहो भने वनजंगलको क्षेत्रसँग वन्यजन्तु, वन पैदावर र जडीबुटीका प्रकार र संख्यामा कमी आउन सक्ने प्राकृतिक प्रकोपबाट वनक्षेत्र प्रभावित हुने (बाढी, आगलागी, खडेरी,हावाहुरी) मिचाहा प्रजातीका झारहरू अत्याधिक मात्रामा देखा पर्न सक्ने वृक्षारोपण तथा घरवार गर्नुपर्ने पहिरो तथा नदि कटानले वन क्षेत्रघटने वन क्षेत्रका संरक्षणका लागि नगरस्तरमा ऐन तथा कार्यविधिका निर्माण हुनेछ । नदी किनाराहरूमा र खाली ठाउँमा वृक्षारोपण गरी यसका गुणस्तर सुधार्न सकिने जडिबुटी संकलन केन्द्रका स्थापनागरी रोजगारीका सृजना गन सकिने, वन्यजन्तुका संरक्षण गरी पर्यटकलाइ आकर्षण गरी पर्यटन उद्योग विकास गर्ने सकिने 	३

जिविकोपार्जन का सम्पत्ती	हालको अवस्था र गुणस्तर	भविष्यका अवस्था (परिदृश्य) र गणस्तर	स्तर (४-९)
जलश्रोत	<ul style="list-style-type: none"> पानीका प्राकृतिक मूलहरू सुक्दै गएको पानी पर्ने प्रवृत्तिमा फरकपन हुनाले खोलामा कहिले पानीको बहाव एक्कासी बढने र कहिले पानीको मात्रा कम हुने गरेको पहिरोका कारण खानेपानीका मुलहरू सुकेकासाथै भासिएको 	<ul style="list-style-type: none"> पानीका मूलहरू अझ सुक्न सक्ने र पानीको हाहाकार मच्चिन सक्ने साथ पिउने पानी समेत नपाइने स्थिती हुन पानीका स्रोतहरू संरक्षणका लागि मुहानसंरक्षण तथा पुनर्भरण पोखरीहरूको निर्माण हुनेछन पानीका मुहान क्षेत्र वरिपरि वृक्षारोपण हुनेछ जंगल र जलाधारको संरक्षण गरेमा खानेपानी, सिँचाइका सुविधा हुनसक्छ 	
माटो	<ul style="list-style-type: none"> माटोमा पानीका मात्रा घटेका छ र रासायनिक मलका प्रयोगले उर्वराशक्ती घटदै गएका छ । खडेरीका कारण जमिनमा सुख्खापन बढदै गएका र प्राकृतिक सुख्खा पहिरोका घटना बढेका 	<ul style="list-style-type: none"> माटोमा अत्याधिक रासायनिक मलका प्रयोग हुदा माटो विषादीको भण्डार बन्न सक्ने छ व्यवस्थित तटबन्ध व्यवस्था भएमा जमिनको गुणस्तर बढद जानछ 	
भौतिक सम्पत्ती			

जिविकोपार्जन का सम्पती	हालको अवस्था र गुणस्तर	भविष्यका अवस्था (परिदृश्य) र गणस्तर	स्तर (४-९)
पूर्वाधार	<ul style="list-style-type: none"> मनाघाट झोलुंगे पुल र बेलीब्रिज 	<ul style="list-style-type: none"> विद्यालय भवन, बाटोघाटो, पुलपुलेसा बनाउनुपर्ने सडक कालोपत्रे हुने कुलो कुलेसा र नहर बन्द छन भविष्यमा राम्रो र गुणस्तर हुनेछन लोडसेडिडका अन्त्य हुनेछ 	९
सुचना संचार	<ul style="list-style-type: none"> प्रत्येक घरपरिवारको कम्तिमा एक जनासंग मोबाइल फोन भएका नेटवरकका पहुँचमा कमी 	<ul style="list-style-type: none"> राष्ट्रिय प्रशारण लाइन मार्फत विद्युत सेवाका सहज पहुच हुने भविष्यमा सबै परिवार सहज नेटवरकका पहुँचमा हुने 	
आर्थिक सम्पती			
आर्थिक सम्पती	<ul style="list-style-type: none"> नगरपालिकाका वडा न १२ मा बाणिज्यबैंक रहेको साथै र केहि सहकारी संस्थाहरू पनि सञ्चालन भएका सहकारी र समुहमा नियमित वचत संकलन गर्ने गरेको 	<ul style="list-style-type: none"> भविष्यमा सब जनताहरू बैंक र सहकारीको पहुँचमा पुग्ने विभिन्न लघु तथा साना उउद्वोगसंचालित भइ स्वरोजगार बढन सक्ने बैंकहरू, सहकारी संस्था थप गन र लगानी बढाउन सकिने आमा समूह, कुषि समुह तथा शहकारीहरू थप सक्रिय हुनेछन तथा समुहहरूका सामाजिक कार्यमा प्रभावकारिता बढने छ । 	९

जिविकोपार्जन का सम्पती	हालको अवस्था र गुणस्तर	भविष्यका अवस्था (परिदृश्य) र गणस्तर	स्तर (४-९)
सामाजिक सम्पति			
सेवा प्रदायक संघसंस्थाहरू	<ul style="list-style-type: none"> वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकी, इलाका प्रहरी, इलाका वन कार्यालय रहेका र सा अनुरूप कायसम्पादन भएका, हरेक वडामा आमा, युवा तथा पहिलेकातुलनामा कम लाग भएका टोल सुधारसमितिहरू रहेका 	<ul style="list-style-type: none"> सेवा प्रदायक संघसंस्थाहरू पहिलेका तुलनामा कम लाग भएका सेवा प्रदायक संघसंस्थाहरूसंगसमन्वय नगर भविष्यमा सब परियोजना नरहने अवस्था 	२
राजनैतिक नेताहरूसंग सम्बन्ध	<ul style="list-style-type: none"> राजनीतिक पहुँचमा अभिवृद्धि भएका साथै नेतृत्व विकास भएको महिलाहरूका निर्णय तहमा सम्मानजनक उपस्थिति रहेको 	<ul style="list-style-type: none"> राजनीतिक पहुँच अझ बढनेछ साथै निर्णय तहमा सबै समुदाय लिङ्ग र जातजातिका सहभागितामुलक उपस्थिति रहनेछ 	
सामाजिक मुल्य मान्यता	सामाजिक मुल्य मान्यतामा परिस्कृत हुदै गएको	सामाजिक मुल्यमान्यतामा परिवर्तन हुने	
मानवीय सम्पती			
साक्षरता	<ul style="list-style-type: none"> प्रत्येक घरमा सबै बालबालिकाहरू विद्यालय जाने गरेको 	साक्षरता प्रतिशत १०० पुग्ने	१

जिविकोपार्जन का सम्पत्ती	हालको अवस्था र गुणस्तर	भविष्यका अवस्था (परिदृश्य) र गणस्तर	स्तर (४-९)
जनशक्ती उत्पादन तथा रोजगारी	<ul style="list-style-type: none"> दक्ष जनशक्ती उत्पादन भएका तर बेरोजगार रहेका स्नाकोत्तरसम्मका अध्ययन पुरा गरेका व्यक्तिहरूसमेत बेरोजगार रहेका प्राविधिक विद्यालय धेरै नभएकोले दक्ष जनशक्ति तथा दक्ष शिक्षक नभएका सिकर्मी, डकर्मी, सिलाइ कटाइ, जाली बुनाइ जस्ता सिप भए पनि प्रायास नभएको गिट्टी कुटने जस्ता ज्यालादारीबाट गुजारा गर्ने धेरै रहेको जलवायु परिवर्तनमा सचेतना एवं ज्ञानका अवस्था केही शिक्षित वर्गसम्म मात्र रहेको 	<ul style="list-style-type: none"> दक्ष जनशक्ती उत्पादन हुने तर बेरोजगारीका समस्या रहने प्राविधिक जनस्रोत बढेर स्वरोजगारको जनसंख्या बढने दक्ष जनशक्ति तयार गरी आर्थिक सहयोगका व्यवस्था हुने युवा सशक्तिकरण अभियान हुने र कार्यसञ्चालन हुने सिपमूलक तालिम संचालन हुने क्षमता विकास कार्यक्रम गर्न सेवामूलक र व्यवसायिक कृषिमा जनस्रोत निर्माण भइ बाहिर जाने युवाको संख्यामा कमी आउने 	

४.२.१२ विषयगत क्षेत्रमा पारेको प्रभाव

परिमार्जित स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाका खाका २०७६ ले दस वटा विषयगत क्षेत्र र यस विधिबाट छेडागाड नगरपालिकामा विगत ३० वर्षमा जलवायुमा देखिएका परिवर्तनले विभिन्न क्षेत्रगत प्रभाव तथा हालका अवस्था र भविष्यका अनुमान प्रस्तुत गरिएको छ। पहिलेका अवस्थाबाट वर्तमान अवस्थामा भएका परिवर्तन र भविष्यमा पर्नसक्ने नकारात्मक असरका चित्रण गरिएका छ। जसले जलवायु परिवर्तनको असरबाट अनुकूलन हुन गर्नुपर्ने कामहरूका प्राथमिकीकरण र लेखाजोखा गर्न मद्दत भएको छ।

तालिका १२: प्रभाव विश्लेषण

३० वर्ष अगाडीको अवस्था	हाल सम्म महसुस गरेको प्रभाव	भविष्यको अनुमान	महिला तथा बालबालिकामा पर्नसक्ने प्रभाव)SRHR(
कृषि तथा खाद्य सुरक्षा			
प्राङ्गारिक कृषि तथा पशु पालन प्रणालीको कारण वातावरणीय तथा मानव स्वास्थ्यमा कुनै प्रतिकूल असर नभएको।	आधुनिक खेती तथा पशुपालन गर्ने भएकोले वातावरणीय र मानवीय स्वास्थ्यमा असर ।	रसायनिक पदार्थ कारणले उत्पादनमा हास, विभिन्न ग्यासको उत्सर्जनको कारण वातावारंमाप्रदुषणभै मानव स्वास्थ्यमा असर हुनु	वालवालिकामामानवीय वृद्धि विकासमाअसर हुनु, कुपोषण, रोग प्रकोपमा वृद्धि
प्रयास मात्रामा वनजंगल तथा पानीका मुहानहरू रहेको	वन जंगलकोविनासको कारण वाढी पहिरो संगसंगै पानीको स्रोत घटेको	उत्पादनमा हास, पशु चरण क्षेत्रमा विनास	महिला तथा वालवालिकालाई स्वास्थ्यमा खानपानमा प्रभाव
हावापानी अनुसारको फलफुलबोटविरुवा, खेतीपाती हुने गर्थ्यो	हिमालमा उत्पादन फलफुल तथा खाध्यन्नामा हास आइ तराई तथा पहाडी भेगमा हुने विरुवा हिमाली क्षेत्रमा उत्पादन हुने गरेको	तिब्र तापक्रम वृद्धिका कारण उत्पादनमा हास आउने	
वन, जैविक विविधता तथा जलाधार संरक्षण			
जताततै वन जंगलहराभरा भएको	जनसंख्याको उच्च वृद्धिदर भएर वन जंगल अनियन्त्रित रूपमाफडानी भइ वातावरण प्रदुषणतिर लागेको	यस्ता प्रकारका कार्य हुदै गए मानव तथा अन्य प्राणीहरूमावातावारणी य असर पर्न गइ स्वास्थ्य रूपमा	वन तथा वातावारणवाट प्राप्त हुने अक्सिजनको अभावले महिला तथा वालवालिकामा प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष रूपमा असर पर्न गइ अशक्त, अपांग,

		जिउन अष्ठ्यारो पर्ने	सुस्त मनस्थितिमा रहने
वन वातावरण तथा जैविक अन्तर्गत माटोमा पनि उर्वरा शक्ति प्रयासता भएको	माटोमा कृतिम पदार्थ मिसावट हुदा माटोमा उर्वरा शक्ति हास भएको	खेतीयोग्य जमिनको अभाव भैखाध्य पदार्थ अपुग हुने	
वन जंगलको प्रयासताले भूक्षय नभएर वाढी पहिरोको जोखिम नरहेको	वन जंगलमा पाइने वन्यजन्तुहरू लोप हुदै गएको		
जल तथा उर्जा			
दियाला बाल्ने गरेको, खाना पकाउन सब परिवारहरूले दाउरा प्रयोग गन गरेको, वैकल्पिक उजासम्बन्धी ज्ञान नभएको, जलका उपयोग सामान्य पिउने, पशुचौपायालाइ दिने, सिचाईका साथै घट्ट संचालन प्रयोजनका लागि हुने गरेको थिया । मुहान ठाउँठाउँमा फुटन । ती मुहानबाट घन्टौ पानी बोकेर धाउनुपर्ने अवस्था थियो ।	लघु जलविद्युतपूर्णरूपमा संचालनमा आए पनि ग्रा मिण विद्युतीकरणका लागि आवश्यक विजुलीका पोल र जलवायु जन्य प्रकोपका कारण वडा न ६ मा बिद्युत नहर भत्कीनाल विद्युत । खाना पकाउन अधिकाशं परिवार दाउरा र बजार क्षेत्रमा केही परिवारहरू एल. पि. जिग्यास प्रयोग गर्दैछन् । पानीको बहुउपयोग हुन गरेको छ र माग पनि बढदोछ । अव्यवस्थित	नगरपालिकामा पूर्णरूपमा विद्युतीकरण हुनेछ । वैकल्पिक उर्जासम्बन्धी तालिम संचालन भई प्रयोगमा आएका हुनेछ । एल. पि. जिग्यासका प्रयोग अधिक हुनेछ । जलका बहुउपयोग हुन र उद्योग कलकारखानाका लागि माग पनि बढदो हुनेछ र प्रति व्यक्ति जलका माग बढनेछ ।	खाना पकाउन अधिकाशं परिवारले दाउराका प्रयोग गर्ने हुँदा र स्वच्छ उर्जाको प्रयोग नहुँदा महिला, दुधे बालबालिका र वृद्धवृद्धाहरूमा श्वासप्रश्वासका जोखिम अधिक रहेका छ । खाना पकाउन दाउराका प्रयोग र रोजगारीका सिलसिलाका पुरुषहरू घरमा नहुँदा दाउरा संकलनमा जान महिलाहरू वन्यजन्तुसँगको जोखिम रहका हुन्छन् ।

	सडकल पानीका मुहान सुकेका छन । खानेपानी आयोजनाहरूल टोलटोलपाईप मार्फत पानी वितरण भएका छ ।		
--	---	--	--

स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई

प्रशस्त वनजंगल भएकोले पानीका मुहान प्रशस्त	वनजंगलफडानीहुदै जाँदा पानीको मुहानहरू सुक्दै	वनजंगलफडानीको कारण पानीका सोर्ट मुहान सकिनु	सरसफाई र शुद्ध खानेपानीको समस्या
प्राकृतिक मुहानहरू प्रशस्त थिए	पानीको स्रोत कृतिम जस्तै कुवा, इनार बोरिंग	जमिन भित्र /सतहमा समेत पानी सकिदै जाँदा स्रोतको अभाव	सरसफाईको अभाव महामारीजन्य प्रकोप बढ्छ जस्तै झाडापखाला हैजा
स्वच्छ वनजंगलको वरपर शुद्ध मुहान हुने गर्थे	वनजंगलमा छाडा पशु चौपायाको कारण कमी हुदै गएका मुहान प्रदुषित	मुहान सुक्दै जाँदा खानेपानी र सरसफाईको लागि पानीको अभाव	सरसफाई कमीको कारण मन्त्री तथा बाल मुत्युदरवढ्ने

स्थानीय ग्रामिण तथा शहरी बस्ती

ग्रामिण बस्ती तथा भौतिक पूर्वाधारहरूको विकास ज्येष्ठ नागरीक र आदिवासीहरूको वषादेखिको ज्ञान, सीप, अनुभव र परम्परागत अभ्यासका आधारमा आवश्यकता अनुसार स्रोतका पहुँचका आधारमा हुन्थ्यो ।	भौतिक पूर्वाधारहरूको योजना सहित निर्देशित जग्गा विकास कार्यक्रम जग्गा एकीकरण कार्यक्रम घडेरी तथा सेवा सुविधा कार्यक्रम विकास गन सकिएका छैन ।	भौतिक पूर्वाधारहरूको योजना सहित निर्देशित जग्गा विकास कार्यक्रम जग्गा एकीकरण कार्यक्रम घडेरी तथा सेवा सुविधा कार्यक्रम विकासमा पहल भएका हुनेछ । महिला, बालबालिका,	महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा, अपाङ्ग, संकटान्मुख समुदायहरू र सम्पूर्ण सरोकारवालाहरूको मुद्धा समेटिने गरी स्थानीय ग्रामिण तथा शहरी बस्ती निमाण नभएका ।
--	--	---	--

		वृद्धवृद्धा, अपाङ्गमैत्रीपुर्वाधार विकासका विनियमका निर्माण भएका हुनेछ।	
जलवायुजन्य प्रकोप जोखिम न्यूनीकरण तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन			
समयानुसार तापक्रम ठीक	अत्यधिक वर्षा तथा लामो खडेरी हुनु	तापक्रम थप वढ्दै जाने	महिलामा बाझोपन बढ्ने
मौसमअनुसार पानी पर्ने	तापक्रम वृद्धि हुनु	चरम मौसम घटनाहरूवढ्दै जाने	विपद्को समयमा हिंसा र शोषणको जोखिम
वाली तथा वोटविरुवामा रोग नलाग्ने	वाढी पहिरोको जोखिम बढ्नु	वाढी पहिरोको जोखिम बढ्ने	वालवालिकामा दुर्व्यवहार वढ्दै जाने
विपद् घटना हरू कम हुने थिए	वन आगलागीका घटना बढ्नु	वन आगलागी अझै जोखिम	वालवालिकाको शिक्षा र सिकाइमा असर बढ्नु
पानीका मुहानहरू सुकेको थिएनन	पानीका मुहन सुक्दै जानु	स्वास्थ्य जोखिमको जटिलता	रोगहरूको संक्रमणवढ्नु
वनजंगलमा व्यापक विनास थिएन	सरुवा रोगहरूको संक्रमण हुनु	हिमपात कम हुदै जाने, हावाहुरीवढ्दै जाने	पोषण तथा खाध्य सुरक्षामा असर पर्ने
वन पशुपंक्षी तथा जनावर प्रयास पाइनु	वनजंगल नास हुनु र जनावरहरुहराउदै जानु	अक्सिजन जस्ता ग्यासहरूको कमी हुने	मानसिक स्वास्थ्यमा असर पर्ने
अर्यानिकखानेकुराप्रयास पाइने	रशयानिक मल र विषादीको प्रयोग बढेको	अर्यानिकखानेकुरा पुन मुस्किल	पानी तथा सरसफाईमा असर पर्ने
उद्योग, यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार			
वाढी पहिरो भूक्षय नभएको ठाउमा सडक पूर्वाधारको अवस्था पनि विकास नभएको	वाढी पहिरो, भूक्षय हुने गरेको , जथाभावी सडक पूर्वाधार निर्माण हुने गरेको	जलवायु परिवर्तनलाई न्यूनीकरण गर्न नसकेवाढी, पहिरोको अवस्था बढ्नसकेनेछ	जलवायु परिवर्तन कारण संक्रमण रोग बढ्ने गरेको फैलिने गइ कमजोर स्वास्थ्य अवस्था रहेको छ

भवनहरू परम्परागत संरचना निर्माण हुने गरेको अत्यधिक मात्रामा स्थानीय स्रोत साधन प्रयोग गरेको प्रदुषण कमी थियो	अव्यवस्थित शहरीकरणप्रदुषण जस्तै क्रियाकलाप हुने गरेको, अव्यवस्थित सडक निर्माण	चुनौतिपूर्ण अवस्थामा रहेको छ	भौतिक पूर्वाधार वाढी पहिरो जाँदा बालबालिका मृत्यु हुने गरेको छ
मुहानहरू पानी प्रशस्त मात्रामा हुने गरेको थियो	हिमाल पहाड तराईमा पानी मुहान दिनप्रतिदिन सुक्दै जनाले थुप्रैगाउँवस्तीमावसो वास कष्टकर हुदै गरेको, भौतिक संरचना पनि वाढी, पहिरो गएको कारण ममर्त सम्भार मा लागत बढी लाग्ने	पानीका मुहान सुक्दै जाने हुनाले भौतिक संरचनाको प्रयोग विहीन हुने, वस्ती सदैँ जाने हुने	पानीका मुहान सुकेर अभाव हुदा समुदाय मा द्वन्द हुने र मेलमिलाप र शान्ति हराउने सम्भावना बढेको छ

पर्यटन एवं प्राकृतिक तथा सांस्कृतिक सम्पदा

दसेरा, टिकाचौर, कार्किगाउँ जस्ता स्थानीय स्थानहरू पहिचान भए पनि क्षेत्रीय हिसाबमा प्रवर्द्धन भएका थिएन । स्थानीय पर्यटनको पनि खास प्रवर्द्धन भएका थिएन ।	पालिकाकोरमणीय स्थानहरूरुलाइ पर्यटन एवं प्राकृतिक तथा सांस्कृतिक रूपमा प्रवर्द्धन गरेका छ । सामाजिक संजालका प्रयोगकर्ताहरूको वृद्धिले स्थानीय मेला, पर्यटनमा थप टेवा पुगेका छ ।	पर्यटन एवं प्राकृतिक तथा सांस्कृतिक सम्पदाका प्रवर्द्धन हुनेछ ।	स्थानीय मेला, चाडमा महिला तथा किशोरीमाथिको सम्भावितयौनजन्यआक्रमण जस्ता अपराधका घटनाहरूको जोखिम रहन हुन्छ ।
--	--	---	--

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिता, जीविकोपार्जन र सुशासन

समान पहुँच र सहभागिता नभएको	सामान्य रुपमासचेतनाहुदै गएको र क्रमिक रुपमा कम हुदै गएको	यसरी जलवायु परिवर्तनको असर बढ्दै गएको अवस्थामा जोखिम बढ्दै जान्छ	बाढी पहिरोमा बालबालिका, अपांगता भएका व्यक्ति, गर्भवती, सुत्केरी आमा, महिलालाई सबैभन्दा धेरै जोखिम हुने गर्दछ खानामा समस्या भौतिक रुपमा बढी क्षेती हुने जो विपद्को समयमा भाग्न सक्दैनन्
रोग प्रकोप तथा बाढी पहिरोको असर न्यून थियो	विभिन्न रोगको प्रभाव तथा बाढी पहिरोको जोखिम बढेको	जोखिम अझै बढ्दै जाने	औषधि उपचारमा सहज पहुचहुदै रोगहरूको जोखिम
समयमै पानी पर्ने तथा पृथ्वीको तापक्रम सामान्य थियो	समयमा वर्षा नहुने भएपनीअत्यधिक वर्ष हुने र बाढी तथा भूक्षयको अत्यधिक जोखिम	बेमौसमी वर्षा, अति वृष्टि, अन वृष्टिले बाढी, पहिरो, भूक्षय जस्ता प्रकोपको जोखिम बढेको छ	लैंगिक हिंसाको घटना बढ्ने
जनचेतना अभिवृद्धि तथा क्षमता विकास तथा अनुगमन			
जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद्जोखिम व्यवस्थापनकासबालमाजन चेतना अभिवृद्धि तथा क्षमता विकासमा कमी थियो। प्रकोप, संकटउन्मुखता तथा जोखिम आँकलन, व्याख्या र समय समयमा अद्यावधिक गर्ने, जोखिम	राजनीतिक दल तथा भातृ संगठनहरूका सदस्यहरू, निर्वाचित जनप्रतिनिधि, विषयगत निकायकासम्पर्क व्यक्ति, विपद् जोखिम व्यवस्थापन क्षेत्रमा कार्यरत संघ	महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा, अपाङ्ग, आदिवासी, दलित, विपन्नको लागि पवसचनापणालीबारे जानकारीमूलक सामाग्रीहरूको तयारी हुनेछ। विद्यालयका पाठ्यक्रममा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र	दलित, महिलाहरूल यस्ता जनचेतनाअभिवृद्धि तथाक्षमता विकास कार्यक्रममा प्रतिनिधित्व गर्न अवसर कम पाउनसक्नेसंभावना हुन्छ

संवेदनशील भ(उपयोग योजना तयारी, विपद् प्रभाव मूल्याङ्कन सम्बन्धमा सरोकारवाला र पेशाकर्मीहरूको क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम हुँदैन थिए । समुदायमा आधारित, तालिम प्राप्त, पूर्व अभ्यासशील स्वयंसेवकहरू थिएनन ।

संस्थाहरूलाइजलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन ऐन, नियम, नीति, रणनीतिककार्ययोजना बारे अभिमुखिकरण भएका छ । जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धमा सचेतना जगाउनकार्यक्रमहरूका विकास तथा संचालन गर्नका लागि समुदायमा आधारित संघ संस्था, गैरसरकारी सङ्गठन तथा अन्य सरोकारवालाहरूसँग सहकार्य भएका छ । जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धी चेतना तथा प्रशिक्षणका लागि विस्तृत नगरपालिका स्तरका कार्यक्रमका

व्यवस्थापन सम्बन्धीपाठ्यक्रम निर्माण गरी अध्ययन, अध्यापनलाई संस्थागत भएको हुनेछ । दलित, महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा, अपाङ्ग, संकटउन्मुख समुदायहरू र सरोकारवालाहरूका लागि जलवायुपरिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धी प्रशिक्षण कार्यक्रमहरू भएका हुनेछ । विद्यार्थी, अविभावक, शिक्षक, स्वास्थ्यकर्मी, खानेपानी सेवा प्रदायक, सामुदायिक संस्था तथा उपभोक्ताहरूका लागि जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापनमा खेलनुपर्ने भूमिकाबारेजानकारीमूलक सामग्रीबनाई

<p>विकास गरी संचालन भएको छ । वन तथा वन्यजन्त संरक्षण सम्बन्धी कानूनहरूको सचेतिकरण तथा क्षमता अभिवृद्धिका विशेष कार्यक्रमहरू संचालन भएका छन् । प्रकोप, संकटउन्मुखतातथा जोखिम आँकलन, व्याख्या र समय समयमा अद्यावधिक गर्ने, जोखिम संवेदनशील भ-उपयोग योजना तयारी, विपद् प्रभाव मूल्याङ्कन सम्बन्धमा सरोकारवाला र पेशाकर्मीहरूको क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम भएकोछ ।</p>	<p>प्रचारप्रसार गर्ने, तालिम प्रदान भएका हुनेछ । वन तथा वन्यजन्तु संरक्षण सम्बन्धी कानूनहरूका सचेतिकरण तथा क्षमता अभिवृद्धिका विशेष कार्यक्रमहरू संचालन भएका हुनेछ । विपद् जोखिम न्यूनीकरण र जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका सवाल, समस्या र समाधान माथि अनुसन्धान भएको हुनेछ । तालिम प्राप्त, स्वयंसेवकहरूका प्रथम उद्धारकर्ता संयन्त्रका विकास र क्षमता अभिवृद्धि भएका हुनेछ ।</p>
--	---

३.२.१४ पारिस्थितिकीय प्रणालीको संकटासन्नता चित्रण तथा विश्लेषण

छेडागाड नगरपालिकामा जलवायु परिवर्तनका प्रभावहरू तथा संभावित जोखिम र तिनीहरूले जैविक विविधता/वन जङ्गल, कृषि र जल पारिस्थितिकीय प्रणालीमा कस्तो असर पारिरहेको छ भनी पत्ता लगाउनु यस विश्लेषणको उद्देश्य रहेको छ ।

३.२.१४.१ वन जङ्गल पारिस्थितिकीय प्रणालीमा परेको जोखिमहरूको विश्लेषण

यस नगरपालिकामा जलवायु परिवर्तनका प्रभावहरू तथा संभावित जोखिमहरूले वनको अवस्थामा तथा जैविक विविधतामा के कस्तो असर पारिरहेको छ भनी पत्ता लगाउन यस विधिको प्रयोग गरीएको थियो। समुहमा छलफल र अन्तरक्रियाबाट जानकारी संकलन गरिएको थियो। पत्ता लगाईएका जोखिमहरूलाई उच्च-३, मध्यम-२ तथा न्यून-१ वर्गमा विभाजन गरी वनस्पतिप्रजातीमा परिवर्तन, जीवजन्तुका प्रजातीमा परिवर्तन, वनको अवस्था, यसका संयोजन तथा पारिस्थितिकीयप्रणालीको सेवामा कस्तो परिवर्तन आएको छ भनी विश्लेषण गरिएको थियो।

तालिका १३: वन जंगल पारिस्थितिकीय प्रणालीमा परेको जोखिमहरूको विश्लेषण

क्र. सं.	जोखिमहरू	वन प्रजातीमा परिवर्तन	जिवजन्तु प्रजातीमा परिवर्तन	वनको अवस्था/ गुणस्तर	संयोजन	वनको पारिस्थितिकीय प्रणाली सेवामा परिवर्तन	जम्मा
१	खडेरी	३	३	३	३	३	१५
२	रोग किराको प्रकोप	२	२	२	२	२	१०
३	पशु महामारी	१	२	१	१	१	६
४	मिचाहा प्रजातिको झारको प्रकोप	३	३	३	३	३	१५
५	हावाहुरी	३	१	२	२	२	१०
६	मानवीय महामारी	१	१	१	१	१	५
७	जनावर आतंक	३	३	३	३	३	१५
८	असिनापानी	३	३	३	३	३	१५
९	आगलागी/वन डढेलो	३	३	३	३	३	१५
१०	पहिरो	३	३	३	३	३	१५
११	बाढी	३	३	३	३	३	१५
१२	चट्याङ्ग	१	१	१	१	१	५
१३	तुसारो	१	१	१	१	१	५
१४	सडक दुर्घटना	१	१	२	१	१	५
१५	चिसो हावा	१	१	१	१	१	५
१६	तातो हावा	१	१	१	१	१	५

औसत	२.०६२	२.००	२.०६२	२.००	२.००	१०.०६ २
-----	-------	------	-------	------	------	------------

३.२.१४.२ कृषि पारिस्थितिकीय प्रणालीमा परेको जोखिमहरूको विश्लेषण

जलवायु परिवर्तनका प्रकोपहरूले कृषि पारिस्थितिकीय प्रणालीमा परेको प्रभाव विश्लेषण गर्नलाई यो विधि प्रयोग गरिएको थियो। समुहमा छलफल र अन्तरक्रियाबाट जानकारी संकलन गरिएको थियो। पत्ता लगाईएका जोखिमहरूलाई उच्च-३, मध्यम-२ तथा न्यून-१ वर्गमा विभाजन गरी प्रमुख बालीहरूलाई आधारमानि विश्लेषण गरिएको थियो।

तालिका १४: कृषि पारिस्थितिकीय प्रणालीमा परेको जोखिमहरूको विश्लेषण

क्र.सं.	जोखिमहरू	खेती प्रणालीमा परिवर्तन	कृषि भूमिमा बसोबास गर्ने जिवजन्तु प्रजातीमा परिवर्तन	कृषिजन्य उत्पादन गुणस्तर	कृषि पारिस्थितिकीय प्रणालीको सेवामा परिवर्तन	जम्मा
१	खडेरी	३	३	३	३	१२
२	रोग किराको प्रकोप	३	३	३	३	१२
३	पशु महामारी	१	२	१	१	५
४	मिचाहा प्रजातिको झारको प्रकोप	३	३	३	३	१२
५	हावाहुरी	३	३	३	३	१२
६	मानवीय महामारी	२	२	२	२	८
७	जनावर आतंक	३	३	३	३	१२
८	असिनापानी	३	३	३	३	१२
९	आगलागी/वन डढेलो	१	२	३	२	८
१०	पहिरो	३	३	३	३	१२
११	बाढी	३	३	३	३	१२
१२	चट्याङ्ग	१	१	१	१	४
१३	तुसारो	१	१	१	१	४
१४	सडक दुर्घटना	१	१	२	१	४

१५	चिसो हावा	१	१	१	१	४
१६	तातो हावा	१	१	१	१	४
	औसत	२.०६२	२.१८७	२.२५	२.१२५	८.५६२

३.२.१४.३ जल (खोला, ताल, नदी) पारिस्थितिकीय प्रणालीमा परेको जोखिमहरूको विश्लेषण

यस नगरपालिकामा भएका खोलानाला, पानीका मुहानमा जलवायु परिवर्तनले पारेको असर विश्लेषण गर्न यो विधिको प्रयोग गरिएको थियो। एकातिर जोखिमहरू राखेर र अर्कोतिर पानीका स्रोतहरूमा रहेका वनस्पति र जीवजन्तुमा परिवर्तन, पानीको गुणस्तरमा परिवर्तन, पारिस्थितिकीय प्रणालीको संयोजन तथा तिनका सेवामा परिवर्तन राखी जोखिमको अवस्था विश्लेषण गरिएको थियो। समुहमा छलफल र अर्न्तक्रियाबाट जानकारी संकलन गरिएको थियो। पत्ता लगाईएका जोखिमहरूलाई उच्च-३, मध्यम-२ तथा न्युन-१ वर्गमा विभाजन गरी विश्लेषण गरिएको थियो।

तालिका १५: जल (खोला, ताल, नदी) पारिस्थितिकीय प्रणालीमा परेको जोखिमहरूको विश्लेषण

क्र.सं.	जोखिमहरू	वनस्पती जल प्रजातीमा परिवर्तन	जिवजन्तु प्रजातीमा परिवर्तन	पानीको अवस्था गुणस्तर	संयोजन	जल पारिस्थितिकीय प्रणालीको सेवामा परिवर्तन	जम्मा
१	खडेरी	३	३	३	३	३	१५
२	रोग किराको प्रकोप	३	२	३	३	२	१३
३	पशु महामारी	१	२	१	१	३	८
४	मिचाहा प्रजातिको झारको प्रकोप	३	३	३	३	३	१५
५	हावाहुरी	२	२	२	२	२	१०
६	मानवीय महामारी	१	१	२	२	१	७
७	जनावर आतंक	३	३	३	३	३	१५
८	असिनापानी	२	२	२	२	२	१०
९	आगलागी/वन डढेलो	१	२	३	२	२	१०

१०	पहिरो	३	३	३	३	३	१५
११	बाढी	३	३	३	३	३	१५
१२	चट्याङ्ग	१	१	१	१	१	५
१३	तुसारो	१	१	१	१	१	५
१४	सडक दुर्घटना	१	१	१	१	१	५
१५	चिसो हावा	१	१	१	१	१	५
१६	तातो हावा	१	१	१	१	१	५
	औसत	१.८७५	१.९३७	२.०६२	२.००	२.००	९.८७५

३.२.१४.४ पारिस्थितिकय प्रणालीमा परेको तुलनात्मक रूपमा जोखिम विश्लेषण

विभिन्न पारिस्थितिकीय प्रणालीहरूको विश्लेषण गरे पश्चात निम्न बमोजिमको तालिका १६ मा राखी तुलनात्मक जोखिम विश्लेषण गरिएको थियो।

तालिका १६: पारिस्थितिकीय प्रणालीहरूको तुलनात्मक जोखिम विश्लेषण

क्र. सं	पारिस्थितिकीय प्रणाली	विविधता	अवस्था/गुणस्तर	संयोजन	पारिस्थितिकीय प्रणालीमा परिवर्तन	जम्मा	औसत
१	वन पारिस्थितिकीय प्रणाली	२.०३१	२.०६२	२.००	२.००	८.०९३	२.०२३
२	कृषि पारिस्थितिकीय प्रणाली	२.०६२	२.१८७	२.२५	२.१२५	८.६२४	२.१५६
३	जल पारिस्थितिकीय प्रणाली	१.९०६	२.०६२	२.००	२.००	७.९६८	१.९९२

विभिन्न पारिस्थितिकीय प्रणालीहरूको विश्लेषण गरे पश्चात सबैभन्दा बढी जलवायुजन्य जोखिम कृषि पारिस्थितिकीय प्रणाली त्यसपछि वन जङ्गल पारिस्थितिकीय प्रणाली र जल (खोला, ताल, नदी) पारिस्थितिकीय प्रणालीमा परेको पाईयो। कृषि पारिस्थितिकीय प्रणालीमा विविधतामा भन्दापनि अवस्था/गुणस्तरमा धेरै प्रभाव परेको छ। खडेरी, मिचाहा प्रजाती वनस्पतिले जोखिम थपेको

देखिन्छ। जल (खोला, ताल, नदी) पारिस्थितिकीय प्रणालीमा पहिरोलाई टेवा पुर्याउने अव्यवस्थित बाटोको निर्माण यसले सृजित खोला, नदीमा माटोका थिग्रने प्रक्रिया, खडेरी, मिचाहा प्रजाति, बजार क्षेत्रमा फोहोर फ्याक्ने प्रयोजनका निम्ति प्रयोग हुनाले र नवनिर्मित विद्युत आयोजनाले गर्दा जल (खोला, नदी) पारिस्थितिकीय प्रणालीमा विविधतामा भन्दापनि अवस्था/गुणस्तरमा धेरै प्रभाव परेको छ। बजार क्षेत्रमा बसाई सरेर बढ्दो क्रमले वन जङ्गल पारिस्थितिकीय प्रणालीमा तुलनात्मक हिसाबमा कम प्रभाव परेको पाईन्छ।

परिच्छेद ५ : स्थानीय अनुकूलन कार्य योजनाको स्थानीयकरण र व्यवस्थापनका रणनीतिहरू

५.१ स्थानीय अनुकूलन कार्य योजना (अनुकूलन, न्यूनीकरण तथा सह-लाभहरू)

विपद् जोखिम तथा जलवायु परिवर्तनका असरहरूको सामना गरी परिवर्तित सहज जीवनयापन गर्न सक्ने अवस्थाको सृजना गर्ने प्रक्रिया, स्थानीय परिस्थिति अनुसार अल्पकालीन र दीर्घकालीन अनुकूलनका रणनीतिहरूको अवलम्बन गर्न सकिन्छ। यस रणनीति तथा उपायहरू अवलम्बन गरी नगरपालिकाले तयार गरेको जलवायु परिवर्तन अनुकूलन योजना कार्यान्वयनमा सबै सरोकारवालाहरूको सहयोगमा सम्पन्न गरिने छ।

तालिका १७: जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनका रणनीतिहरूको पहिचान

जलवायु उत्पन्न प्रकोपहरू	प्रभावित जीविकोपार्जनका स्रोतहरू	प्रकोपका असरहरू	समुदायले अपनाएका उपायहरू	के ती उपायहरूले काम गरेको छन् ?	के ती उपायहरू दिगो छन् ?	वैकल्पिक अनुकूलनका उपायहरू तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण
खडेरी	खाद्यबाली, नगदेबाली खेती, जडीबुटी संकलन, ज्याला मजदुरी, पशुपंछीपालन, जागिर, व्यापार	पानीका मुहान, कुवा, पधेरा सुक्ने, पानीको मात्रा घट्ने, कृषि उत्पादनमा कमी, वन तथा जैविक विविधतामा क्षति तथा असर, मानव रोगमा वृद्धि, जग्गाको बाझोपना	देवी देवताको पुजा गर्ने, नेपालगञ्ज सुर्खेतबाट भेडा, खच्चर, घोडा हुनेले ती जनावरहरूमा र नहुनेले पैदल नै ढुवानी गर्ने गरेको, पोषणका लागि जंगलका च्याउ, सागपात संकलन तथा वन्यजन्तुको चोरीशिकारी गर्ने	छैन	छैन	माथिल्लो क्षेत्रका खाली भुभागमा वृक्षारोपण, पानीको मुहान संरक्षण, सिचाईको व्यवस्थापन गर्नुपर्ने, खडेरी साहना सक्नेस्थानीय वाली वीउको संरक्षण र प्रबर्द्धन

		बढ्ने, उर्जाशिल जनशक्ति पलायन, बाहिरी स्रोतबाट खाद्यान्नको आपूर्ति बढ्ने, मनोविज्ञान मा असर पर्ने, मिचाहा प्रजाति, नजिकको, कुपोषण हुने	गरेको, ज्याला मजदुरीमा परिवर्तन गरिएको, केही अरु उपाय नभएको, खोरियाखेती गर्ने गरेको			
रोग किराको प्रकोप	खाद्यबाली, नगदेबाली खेती, ज्याला मजदुरी, पशुपंछीपालन, व्यापार	अन्नबालीमा रोग किराको संक्रमणमा वृद्धि, खाद्यान्नको उत्पादनमा हास, भण्डारण गरेको बिउँमा किरा लाग्ने, रोग किराको प्रकोपसँग जुध्न बढी खर्च, बाहिरी	कम्पोस्ट मलको प्रयोग, प्रांगारिक मल तथा जैविक विषादीको प्रयोग, खोरियाखेती गर्ने गरेको	केहि हिसाब मा काम गरेको छ।	पुर्ण रुपमा छैन्	माटो परिक्षण, सामुदायिक बिउ बैंकको स्थापना गरी स्थानीय बालीलाई जोगाई राख्ने, उन्नत जातका वाली वीउ वितरण, तरकारी खेतीका लागि नर्सरी स्थापना तथा टनेल खेती प्रवर्धन, एकिकृत किट व्यवस्थापन गर्ने, सिचाईको व्यवस्थापन गर्ने

स्रोतबाट
खाद्यान्नको
आपूर्ति
बढ्ने, भाउ
बढ्ने,
मनोविज्ञान
मा असर
पर्ने, मानव
रोगमा वृद्धि,
कुपोषण
हुने,
पशुपालनका
लागि अन्न
दाना कमी,
पशुपालनका
लागि खाद्य
सामाग्रीका
रूपमा प्रयोग
हुने
कृषिजन्य
पराल,
छवाली,
मकैको
ढोडको
मान्ना र
गुणस्तर
घट्ने, कृषि
उत्पादनको
गुणस्तर
घट्ने र
भएका कृषि
उत्पादनको

		मुल्यमा गिरावट आउने, रासायनिक पदार्थको प्रयोग बढी हुने				
पशु महामारी	पशुपंछीपालन, जागिर, व्यापार,	पशुपंछीमा रोगको संक्रमणमा वृद्धि, पशुपंछीजन्य खाद्यान्न जस्तै दुग्ध पदार्थ, मासुको उत्पादनमा हास, पशुपंछीका रोगसँग जुध्न बढी खर्च, बाहिरी स्रोतबाट खाद्यान्नको आपुक्ति बढ्ने, भाउ बढ्ने, मनोविज्ञानमा असर पर्ने, मानव रोगमा वृद्धि, कुपोषण	झारफुक गर्ने, स्थानीय जडिबुटीको प्रयोग गर्ने, पशुपंछीमा रोगको संक्रमण छु भन्ने मेसो नपाएर खाने समेत गरेको, केही अरु उपाय नभएको	छैन्	छैन्	पशुपालन सम्बन्धी तालिम, पशु स्वास्थ्य शिविर /पशु खोप कार्यक्रम, भकारो सुधार, डिपिड टंकी निर्माण, वाखाको खोर सुधार, नश्ल सुधारका लागि बोका खरिद, नश्ल सुधारका लागि कृत्रिम गर्भाधान (गाई र भैसी), पशु बिमा

		हुने, खेतीका लागि मलको कमी, पशुपन्छी उत्पादनको गुणस्तर घट्ने र भएका उत्पादनको मुल्यमा गिरावट आउने, रोगी पशुहरू जन्मने				
मिचाह प्रजातिवन स्पतिको प्रकोप	खाद्यबाली, नगदेबाली खेती, जडीबुटी संकलन, ज्याला मजदुरी, पशुपन्छीपालन, जागिर, व्यापार,	खाद्यबाली, नगदेबालीको उत्पादनमा कमी, घाँस प्रजातीको उपलब्धतामा कमी, जैविक विविधतामा असर, वन डढेलोका लागि ईन्धनका रूपमा काम गर्ने, जडीबुटीको	मिचाह प्रजातिको पझारहरू जस्तै वनमारा, पातीझार/माओवा दीझार (स्थानीयका अनुसार) । (Partheniumhysterochorus L)लाई फुल उखेलने, बालने गरेको	छैन्	छैन्	मिचाह प्रजातिको पझारहरू जस्तै वनमारा, पातीझार/माओवादीझार(स्थानीयका अनुसार) (Partheniumhysterochorus L)लाई फुल फुलनु अगावै उखेलेर फालने र त्यस्ता प्रजातिहरूको प्रयोग गरी वायोत्रिकेट तथा वायोचार उत्पादन गर्न सकिने

		फैलावटमा बाधा, उपलब्धता मा कमी, चराका घाँसेबासस्था न नाश, वन्यजन्तुको विचरण क्षेत्रमा प्रभाव, जलचरका बासस्थान विनाश				
हावाहुरी	खाद्यबाली, नगदेबाली खेती, जडीबुटी संकलन, ज्याला मजदुरी, पशुपंछीपा लन, जागिर, व्यापार, पानी घट्ट तथा आरन संचालन	मकै, धानका बोटहरू ढालिदिने र उत्पादनमा हास आउने, घर गोठ, विद्यालयहरू छानाको उडाएको, आरन, पानीघट्ट छानाको उढाउने, मानसिक बिचलन पैदा हुनु, ममर्तका लागि थप रकम	ममर्त गरी पेशा व्यवसाय संचालन गरेको, थप केही नगरेको	छैन्	छैन्	हावाहुरी प्रकोप आँकलन, नक्शाङ्कन र प्रकोप क्षेत्र निर्धारण गर्ने र यसलाई सार्वजनिक रूपमा उपलब्ध गराउने, भौतिक पुवाधार विकास गर्दा प्रकोप क्षेत्र बाहिर निर्माण गर्ने, कृषि बिमा, पानीघट्ट तथा आरन घरलाई बलियो बनाउने ।

		विनियोजन गर्नुपर्ने, पानी घट्ट तथा आरन संचालन कतिपय अवस्थामा ममर्त गरी घट्ट तथा आरन संचालनमा ल्याउने अवस्थामा नरहेको, फलफुलको बोटहरू भाँचिदिने				
मानवीय महामारी	खाद्यबाली, नगदेबाली खेती, जडीबुटी संकलन, ज्याला मजदुरी, पशुपंछीपा लन, जागिर, व्यापार,	झाडापखाला , आखा पाक्ने रोग, औलो, टाईफाईड आदीको संक्रमणमा वृद्धि, कृषक, जडीबुटी संकलक, मजदुर, पशुपालक, जागिरेले क्षमता अनुसारको	झारफुक गर्ने, स्थानीय जडिबुटीको प्रयोग गर्ने	छैन्	छैन्	आयुर्वेदिक डाक्टरको परामर्श अनुसार स्थानीय जडिबुटीको प्रयोग गर्ने स्वास्थ्य सेवाको पहुँच स्थापित गर्ने, जनचेतनामुलक कार्यक्रम, प्राथमिक उपचार सम्बन्धी तालिम तथा प्राथमिक उपचार सामग्री वितरण, स्वास्थ्य ईकाईको सबलिकरण, पानीको शुद्धिकरण गरी प्रयोग, पोषण सम्बन्धी तालिम,

		कार्यसम्पादन गर्न नसक्नु, मानसिक बिचलन पैदा हुनु, औषधीको खरिदमा रकम बाहिरिनु, दक्ष स्वास्थ्य जनशक्तिको माग बढ्नु, स्वास्थ्य सेवा प्रदायकहरूमा भीड हुनु, खर्चमा वृद्धि हुनु				स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई, कोभिड— १९, कोरोनाजस्ता महामारीका लागि क्वारिन्टिन तथा होल्डीङ सेन्टर सहित अत्यावश्यक उपचारको व्यवस्था गर्ने, कोरोनाजस्ता महामारीका बिरामीको सम्पर्क ट्रेसिङ गरी उपचारको व्यवस्था गर्ने, मानव महामारी साथै पुश तथा बालीको महामारी प्रकोपक्षेत्रका लागि महामारी प्रकोप आँकलन, नक्शाङ्कन र प्रकोपक्षेत्र निर्धारण गर्ने र यसलाई सार्वजनिक रूपमा उपलब्ध गराउने ।
जनावर आतंक	खाद्यबाली, नगदेबाली खेती, जडीबुटी संकलन, ज्याला मजदुरी, पशुपंछीपालन,	तरकारी र बालीनालीमा नोक्सान, कृषि उत्पादनमा कमी, भोकमरी निम्त्याउन सक्ने,	गुलेली र आवाज आउने उपाय उपयोग गरेको	छैन्	छैन्	वन क्षेत्रमा फलफूल प्रजातिका बोटबिरुवा रोपण गर्ने, जंगलबाट सम्पूर्ण पानीको मात्रा बस्ती क्षेत्र नल्याई केहि मात्रामा प्राकृतिक रूपमा बग्ने दिने वा जंगल क्षेत्रमा संरक्षण पोखरी निर्माण

	जागिर, व्यापार	मानिस वा विशेषगरी बालबच्चा घाइते, अंगभंग एवं मृत्यु समेत निम्त्याउन सक्ने, मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व/अन्तर सम्बन्ध बढ्ने				गर्ने, अनावश्यक (सम्बन्धित परिस्थितिकिया प्रणालीले धान्न सक्ने भन्दा बढी) वन्यजन्तुको संख्या नियन्त्रणको लागि नीतिगत व्यवस्था, घरवरिपरी झाडी सरसफाई राख्ने, खेतीयोग्य जमिनमा वार्षिक खेतीपाती (धान, गहुँ, मकै र कोदो) प्रणालीलाई बहुवर्षे नगदे बाली र बेसार, अदुवा, खुर्सानी खेतीद्वारा प्रतिस्थापन गर्ने
असिनापानी	खाद्यबाली, नगदेबाली खेती, पशुपंछीपालन, ज्याला मजदुरी, जागिर, व्यापार,	खाद्यबाली, नगदेबालीको क्षति हुने, कहिलेकाहीँ बिउको लागि पनि जोगाउन नसकेको दृष्टान्त, पशु चौपायामा क्षति, तरकारीखेतीमा उच्च	धामीबाट असिना तर्काउने गरेको, कृषिमा आधारित जिविकोपार्जनका स्रोतहरूलाई वैदेशिक रोजगार, ज्याला मजदुरीमा परिवर्तन गरिएको केही अरु उपाय नभएको	छैन्	छैन्	गोठ सुधार, प्लाष्टिक टनेल खेती प्रबर्द्धन गर्ने, असिना प्रतिरोधी जाली वितरण, पशु तथा बाली बिमा, वैकल्पिक जीविकोपार्जनको उपायहरूको पहिचान

		प्रभाव, ज्याला मजदुरीमा उच्च प्रभाव					
आगलागी/ वन डढेलो	खाद्यबाली, नगदेबाली खेती, जडीबुटी संकलन, ज्याला मजदुरी, पशुपंछीपा लन, जागिर, व्यापार,	धन जनको क्षती, मानव पशुपछी मर्ने, घाईते हुने, भण्डारण गरेको खाद्यान्न नाश, रुखविरुवा, चराचुरुंगी तथा अन्य वन्यजन्तुमा क्षति, घाँस तथा जडिवुटिका प्रजातिहरू लोप हुदै गएको, बोट विरुवाको वृद्धि विकासमा असर, वन्यजन्तुहरू लोप हुदै गएको	निभाउने भएको, क्रममा मरेको	प्रयास यस मान्छे	छैन्	छैन्	खरको छाना विस्थापित गर्नुपर्ने, डढेलो नियन्त्रणको कार्यक्रमहरूको संचालन गर्नुपर्ने, सुचना सहितको होडिंग बोर्ड ठाउँठाउँमा राख्नुपर्ने, रेडियो, टिभि, आदिबाट डढेलो सम्बन्धी सचेतान फैलाउने, वन व्यवस्थानपन कार्यक्रम, अग्नी नियन्त्रण सम्बन्धी औजार वितरण तथा जनशक्तीको विकास, अग्नीरेखाको निर्माण गर्ने, ग्रामिण विद्युतीकरणसँगै आगामी दिनहरूमा अर्थिङ्गको राम्रो व्यवस्था गर्ने जसले चट्याङ्गबाट संभावित हुने आगलागीलाई न्युनीकरण गर्छ ।
पहिरो तथा भू-क्षय	खाद्यबाली, नगदेबाली	धन जनको क्षती, मानव	जनश्रमदानवाट पहिरो हटाइएको,	केहि हिसाब	पुर्णरू पमा	गहराखेती, गहसुधर गर्ने, माथिल्लो तटीय	

	खेती, जडीबुटी संकलन, ज्याला मजदुरी, पशुपंछीपालन, जागिर, व्यापार,	पशुपंछी मर्ने, खेतबारीको माटो तथा पोषण तत्वहरू बगाउने, धन जनको क्षती, सिचाई, कुलोमा क्षति, वाटोघाटोमा क्षति, विद्यालय तथा वस्तीमा क्षति, खानेपानी टंकी तथा पाइपलाइन मा क्षति, पशुचौपायाको नाश तथा घाईते	सानासाना पहिरोव्यक्तिगत प्रयासबाट पन्छाएको, पहिरो आसपासको क्षेत्रमा छेक बाँध गरेको, पहिरो पन्छाएर सामान्य गोरेटो, खानेपानी टंकी तथा पाइपलाइनको मर्मत गरेको, खेतीयोग्यजमिनमा पहिरो पन्छाएको, कच्ची गारो लगाएको	मा काम गरेको छ।	छैन्	क्षेत्रमा खहरेमा डाईक तटबन्ध ग्याविन वायोइन्जीनियरिड (भकारी वाघ्ने), सिंचाई कुलो मर्मत तथा स्तरउन्नती, नदि किनार तथा खुल्ला स्थानमा वृक्षारोपण, थोरै खनजोत विधिबाट कृषि गर्ने, पहिरो पुर्वसुचना प्रणालीको स्थापना गर्ने, कोष स्थापना, पहिरो जोखिम न्यूनीकरण योजना निर्माण	सानासाना सानासाना निर्माण, निर्माण, पर्खाल, पर्खाल, (भकारी वाघ्ने), कुलो मर्मत तथा स्तरउन्नती, नदि किनार तथा खुल्ला स्थानमा वृक्षारोपण, थोरै खनजोत विधिबाट कृषि गर्ने, पुर्वसुचना स्थापना गर्ने, कोष स्थापना, जोखिम योजना निर्माण
बाढी	खाद्यबाली, नगदेबाली खेती, जडीबुटी संकलन, ज्याला मजदुरी,	धन जनको क्षती, मानव पशुपंछी मर्ने, खेती योग्य जमिन कटान तथा पुरेको,	जनश्रमदानवाट जमिन कटान तथा पुरेका जमिन सुधार गरिएको, बाढी आसपासको क्षेत्रमा छेक बाँध गरेको, खोलामा	केहि हिसाब मा काम गरेको छ।	पुर्णरू पमा छैन्	गहराखेती, तटीय सानासाना सानासाना निर्माण, निर्माण, पर्खाल,	माथिल्लो क्षेत्रमा खहरेमा डाईक तटबन्ध ग्याविन

	पशुपंछीपालन, जागिर, व्यापार,	सिंचाई कुलोमा क्षति, पशु चौपायामा क्षति, अन्नवालीमा डुवान तथा क्षति, माटोको उर्वराशक्ति मा कमी, कृषि उत्पादनमा कमी	बाढीको जोखिम रहेकाले ग्याबियन पर्खाल लगाएको			वायोइन्जीनियरिङ (भकारी वाघ्ने), सिंचाई कुलो मर्मत तथा स्तरउन्नती, नदि किनारमा वृक्षारोपण, बाढी पुर्वसुचना प्रणालीको स्थापना गर्ने, र संचालन गर्ने, पुर्वानुमनमा आधारित पुर्व कार्य र अग्रिम प्रतिकार्य कार्यविधि तयार गर्ने, कोष स्थापना गर्ने, बाढीव्यस्थापन योजना बनाउने, जोखिम नक्सांकन गर्ने, तालिम प्राप्त व्यक्तिहरु तयार गर्ने, सामग्रीहरु पुर्व भण्डार गर्ने
चट्याङ्ग	पशुपंछीपालन	पशु चौपायामा क्षति, मानव जनजिवनको क्षति, विद्युतीय उपकरणहरुको नाश	केही नगर्ने, चट्याङ्गपश्चात् घाईते पशु चौपायाको घरेलु उपचार	छैन्	छैन्	अर्थिङ्ग गर्ने, चट्याङ्ग सम्बन्धी जनचेतनामुलक काम गर्ने, रेडियो जिडल बेल बजाउने, ठाउँठाउँमा होर्डिङ्ग बोर्ड, पोस्टर टाँस्ने
तुसारो	खाद्यबाली, नगदेबाली खेती,	खाद्यान्न बाली तथा तरकारी	केहि नगरिएको	छैन्	छैन्	मौसम पुर्वानुमान सम्बन्धी जानकारी हुनु, तरकारी बाली

	जडीबुटी संकलन, ज्याला मजदुरी, पशुपंछीपालन, जागिर, व्यापार,	बाली उत्पादनमा हास				छोप्नको लागि नेट/जालीको व्यवस्था गरिनु
सडक दुर्घटना	ज्याला मजदुरी, पशुपंछीपालन, जागिर, व्यापार,	घाइते, भौतिक क्षति, अकालमा मृत्यु, पैदलयात्रीहरूलाई असहज, समयको बर्बादी, मानवीय क्षति, धनको क्षति, जनधनको क्षति, अपांगता, सामाजिक परिवेशमा असर, दुर्घटना, ध्वनि प्रदूषण, वातवरण प्रदूषण, मानवीय	सचेतना गरिएको	छैन्	छैन्	ट्राफिक नियम पालना गर्ने, सडक बत्ति, सि. सि. टी. भि. (CCTV) जडान गर्ने, स्पीड ब्रेकर राख्ने, जनचेतना जगाउने, सडकपेटी अतिक्रमणलाई हटाउने, स्थानीय तहबाट नियमित अनुगमन गर्नुपर्ने, ट्राफिक संकेत उचित स्थानमा राख्नु पर्नेसी.सी.टि.भी. जडान गर्ने, कडा नियम लागु गर्ने जनचेतना जगाउने कार्यक्रमहरू, CCTV को व्यवस्था, ट्राफिक संकेतहरू ठाउँठाउँमा व्यवस्था गर्ने बाटोको अवस्था सुधार गर्ने, आवश्यक स्थानमा ट्राफिक संकेत राख्ने, चालक

		क्षति				एवम् पैदल यात्रुलाई सचेत गराउने, गति सिमितका संकेतहरूको बोर्ड ठाउँठाउँमा राख्ने, सडक व्यवस्थापन राम्रो गर्नुपर्ने, सवारी चालकले अनुशासित भई ट्राफिक नियमको पालना गर्नुपर्ने, बाटोको स्तर सुधार गर्ने, CCTV जडान, सडक पेटी मा बत्ति जडान गर्ने
चिसो हावा	पशुपंछीपालन, जागिर, व्यापार,	बालबालिक, वृद्ध, असक्त र अपांग व्यक्तिहरूलाई जीवनयापन गर्न कठिनाई	घरको संरचना बलियो बनाएको	छैन्	छैन्	बालबालिका, वृद्ध, असक्त र अपांग व्यक्तिहरूलाई जाडोको समयमा न्यानो कपडा र थर्मस वितरण कार्यक्रम, चिसो हावाबाट बच्ने उपयाहरूलो बारेमा जनचेतना फैलाउने
तातो हावा	पशुपंछीपालन, जागिर, व्यापार,	बालबालिक, वृद्ध, असक्त र अपांग व्यक्तिहरूलाई जीवनयापन गर्न कठिनाई	घरको संरचना वातावरणमैत्री बनाउन जोड	छैन्	छैन्	तातो हावा नियन्त्रण सम्बन्धी सचेतना कार्यक्रम

५.२ स्थानीय अनुकूलन कार्य योजनाका कार्यहरूको प्राथमिकीकरण

पहिचान भएका जोखिम तथा प्रकोपहरूको प्रभावहरू तथा त्यसको लाभ लागत अनुपात लाभान्वित वर्ग आदिलाई मध्यनजर गरी अनुकूलनका उपायहरूको प्राथमिकीकरण तय गरिएको छ।

४.२.१ अनुकूलन उपायहरूको प्राथमिकीकरण

प्राथमिकीकरण गर्ने क्रममा प्रभावकारिता, खर्चको मितव्ययीता, सम्भावना, महिलाप्रति संवेदनशिलता जस्ता उल्लेखित विषय वस्तुहरूलाई अङ्क १ देखि ३ निर्धारण गरिएको थियो जसमा अङ्क १ ले आधार राम्ररी पुरा गर्न नसक्ने तथा अङ्क ३ ले राम्ररी पुर्याउन सक्ने जनाउँछ। यस विधिमा खर्चको मितव्ययीता भने कम खर्चिलोलाई अङ्क ३ र धेरै खर्चिलोलाई अङ्क १ मानिएको छ।

सबै विश्लेषणको नतिजालाई जोडेर आएको कुल अङ्कहरूलाई ३ भागमा विभाजन गरिएको थियो जसमध्ये १४-१५ अङ्क आएका उपायहरूलाई तत्काल र अत्यावश्यक अवलम्बन गर्नुपर्ने १२-१३ अङ्कलाई उच्च आवश्यक र ११ भन्दा कमका अङ्क आएकाहरूलाई आवश्यक भनी वर्गीकरण गरिएको थियो। सोअनुसार प्राथमिकीकरण क्रमशः प्रथम, द्वितीय र तृतीय गरी क्रमशः श्रेणीबद्ध गरिएको छ।

अदुवा खेती, तरुल, पिडालु, भुईँ स्याउ कृषि सम्बन्धी तालिम							
सामुदायिक बिउँ बैंकको स्थापना	३	३	२	३	३	१	४
मौसमी तथा बेमौसमी खाद्य र कृषि उपज संकलन गोदाम स्थापना	३	३	२	३	३	१	४
उन्नत जातका वाली वीउ वितरण	३	३	३	३	३	१	५
तरकारी खेतीका लागि नर्सरी स्थापना	३	३	३	३	३	१	५
पशु नस्ल सुधार कार्यक्रम र उन्नतजातको बाखा, बोका, सुगुर वितरण	३	२	१	३	३	१	२
उन्नत जात तथा पोषिलो घाँस वितरण तथा रोपण	३	२	१	२	३	१	१
खाद्य तथा सुरक्षित माछामासु बजार व्यवस्थापन	३	२	१	२	२	१	१
दुग्धजन्य पदार्थका व्यवस्थापनका चिस्यान केन्द्र तथा लागि डेरीको स्थापना	३	२	१	२	३	१	१
घर बगैँचा तालिम	३	२	१	३	३	१	२
कृषि औजारहरूको मिनी टिलर, थ्रयेसर, मकै छोडाउने हाते मेसिन, दाँते, मेसिन लगायतका मेसिन खरिद तथा वितरण	३	२	१	२	२	१	०
फलफुल विरुवा वितरण (ओखर, टिम्बुर, केरा, निबुवा आप, अनार, सुन्तला, कागती)	३	३	३	३	३	१	५
फलफुल खेती, व्यवसायिक कुखुरा, बाखा, बंगुर पालन, अगुवा कृषक तालिम (तरकारी, फलफुल, अचार), व्यवसायिक माछा पालन तालिम (लोहोरे, पदमखोला र द्वारीखोलाका तल्लो तटीय क्षेत्र), माहुरीपालन, च्याउ खेती तालिम	३	३	३	३	३	१	५
माहुरीको घर वितरण	३	२	१	३	३	१	२
च्याउ खेती	३	३	२	३	३	१	४

रोग किराको प्रकोप	कम्पोस्ट मल तयारी तालिम	३	३	३	२	२	१३	॥
	सुख्खा सहने तथा रोग किरा प्रतिरोधी प्रजातिहरूको प्रवर्द्धन	३	३	२	२	२	१	॥
	प्रान्गारिक मल तथा जैविक विषादी तयारी तालिम	३	३	३	२	२	१३	॥
	सुपर ग्रेन ब्याग खरिद	२	२	३	२	२	१	॥
	वाली विमा वारे जनचेतना	३	२	२	२	२	१	॥
	वाली विमा	२	२	१	२	२	९	॥
	माटो परिक्षण शिविर	३	३	१	२	३	१	॥
	माटोको उपचार	३	३	१	२	३	१	॥
	जैबिक मल र विषाधि तयारी तालिम	३	३	२	२	२	१	॥
	३	३	२	२	२	१	२	॥
पशु महामारी	पशुपालन सम्बन्धी तालिम	३	३	२	२	३	१३	॥
	पशु शिविर तथा औषधि वितरण/पशु खोप कार्यक्रम	३	३	१	२	३	१	॥
	मिनिरल ब्लक तयारी तालिम	२	२	२	१	३	१	॥
	भकारो सुधार	३	३	२	२	२	१	॥
	वाखाको खोर सुधार	३	२	२	२	२	१	॥
	नस्र सुधारका लागि बोका खरिद	३	२	१	२	२	१	॥
	नस्र सुधारका लागि कृतिम गर्भाधान (गाई र भैसी)	३	२	१	१	२	९	॥
	पशु विमा वारे जनचेतना	२	२	१	२	२	९	॥
	पशु विमा	२	२	१	२	२	९	॥
	उच्च लेकका गोठ सुधार कार्यक्रम	२	२	१	१	१	७	॥
भेटनरी तालिम	३	२	१	१	१	८	॥	
मिचाह	झाडि सफाई	३	२	२	२	२	१	॥
							१	

प्रजातिको प्रकोप	मिचाहा प्रजाती तथा शत्रु जिव व्यवस्थापन तालिम	३	२	२	२	२	१	१	III
	मिचाह प्रजातिको प्रकोपहरू जस्तै वनमारा उखेलेर फाल्ने र त्यस्ता प्रजातिहरूको प्रयोग गरी वायोत्रिकेट तथा वायोचार उत्पादन	३	२	२	२	२	१	१	III
	वन व्यवस्थापन (हाँगा काटछाट)	३	२	२	२	२	१	१	III
हावाहुरी	विद्यालय छाना सुधार कार्यक्रम	३	३	२	२	३	१३	II	
मानवीय महामारी	जनचेतनामुलक कार्यक्रम	३	३	२	२	३	१३	II	
	मोटर बाटोबाट सहज आवातजावतको सुविधा नपुगेका विशेष वडा नं ७, ८ र ९का दुर्गम बस्तीहरूलाई स्टेचर वितरण	३	३	३	२	३	१३	II	
	प्राथमिक उपचार सम्बन्धी तालिम तथा सामग्री खरिद	३	३	३	२	३	१३	II	
	स्वास्थ्य ईकाईको मर्मत	३	३	१	२	२	१	१	III
	वीथिड सेन्टर	३	३	१	२	३	१	२	II
	पानीको शुद्धिकरण	३	३	३	३	३	१	५	I
	सार्वजनिकशौचालय	२	३	२	१	३	१	१	III
	स्वास्थ्य शिविर	३	३	२	२	३	१३	II	
	खाद्य तथा पोषण व्यवहार परिवर्तन तालिम	३	२	२	२	३	१	२	II
	जुठेलन सुधार कार्यक्रम	३	२	२	२	३	१	२	II
	सुधारीएको चुलो प्रयोगका फाइदावारे चेतनामुलक कार्यक्रम	३	२	२	२	३	१	२	II
	सुधारीएको चुलो निर्माण तालिम	३	२	२	२	३	१	२	II
	सरसफाई सम्बन्धी सडक नाटक	३	२	२	२	३	१	२	II
जनावर	वैकल्पिकखेती	३	३	२	२	२	१	२	II

आतंक	व्यवस्थापन/गोठसुधार	३	२	१	२	३	१	१	॥
	सुरक्षित खोर निर्माण	३	३	२	२	२	१	२	॥
	वन क्षेत्रमा फलफूल प्रजातिका बोटबिरूवा रोपण गर्ने	३	२	१	२	३	१	१	॥
	जंगल क्षेत्रमा संरक्षण पोखरी निर्माण गर्ने	३	२	२	२	३	१	२	॥
	घरवरिपरी झाडी सरसफाई	३	३	२	२	२	१	२	॥
असिनापानी	असिनापानी प्रतिरोधी जाली वितरण	३	२	१	२	३	१	१	॥
	टनेल खेती	३	२	२	३	३	१	३	॥
आगलागी /वनडढे लो	अग्नी नियन्त्रण सम्बन्धी तालिम तथा सामान खरिद	३	२	२	२	२	१	१	॥
	अग्नी रेखा निर्माण	३	३	२	२	२	१	२	॥
	सुख्खा मौसम शुरु हुनु अगावै वनमा जम्मा भएका प्रज्वलनशील वस्तुहरू हटाउने	३	३	२	२	२	१	२	॥
	डढेलो नियन्त्रण सामग्री वितरण तथा जनशक्ती उत्पादन	३	२	२	१	२	१	०	॥
	डढेलो नियन्त्रणको सुचनासहितको होडिंग बोर्ड स्थापना	३	२	३	३	३	१	४	॥
	)FireExtinguisher) प्रयोग गर्नेसाथैव्यवस्थापनगर्ने	३	३	२	२	२	१	२	॥
	पोर्टेबल फायर पम्प खरिद	३	३	२	२	२	१	२	॥
पहिरो तथा भुक्षय	पहिरो पूर्व सूचना प्रणालीको स्थापना	३	३	१	१	२	१	०	॥
	बाँसको क्रीब वाल)BambooCribWallनिर्माण (संरक्षण-कम खर्चिलो भू ,गर्ने)LowCostSoilStabilizationTechnology (का प्रविधिहरूको अवलम्बन तथा वायोइन्जीनियरिंग प्रविधि)Bio-engineeringTechnique को प्रयोग (	३	३	३	२	३	१	४	॥

	प्रकृतिमा आधारित समाधान (NatureBasedSolutionका उपायहरू अवलम्बन गर्ने)	३	३	३	२	३	१	४	१
	तटवन्ध निर्माण, ग्याविन पर्खाल	३	३	३	२	३	१	४	१
	वायोइन्जीनियरिड (भकारी वाधने, निगालो, बाँस रोपण))	३	३	२	३	३	१	४	१
	सिंचाई कुलो मर्मत तथा स्तरउन्नती	३	२	१	३	३	१	२	११
	नदि किनारमा वृक्षारोपण	३	३	३	२	३	१	४	१
	पशु विमा	२	२	३	३	३	१	३	११
	वाली विमा	२	२	३	२	३	१	२	११
	गह्रा सुधार	३	३	३	२	२	१	३	११
	कृषि वन प्रणाली प्रर्वद्धन	३	३	३	३	३	१	५	१
वाढी	खानेपानी मुहान संरक्षण	३	३	३	३	३	१	५	१
	खानेपानी मुहान संरक्षण	३	३	१	२	२	१	१	११
	पूर्व सूचना प्रणालीको स्थापना	३	३	१	१	३	१	१	११
	तटवन्ध/टेवा पर्खाल/चेकड्यामतथानालीमर्मततथानिर्माण, गोरेटो बाटो सुधार	२	३	३	२	३	१	४	१
सडक दुर्घटना	गतिसिमितबोर्डराखे, स्पिडब्रेकरराखे	३	३	३	२	२	१	३	११
	सिसिटिभी जडान	२	२	३	२	३	१	२	११
बहु-प्रकोप जोखिम	मौसम सम्बन्धी जानकारी तथा स्टेसन स्थापना	३	३	१	२	२	१	१	११
	विस्तृत बहु-प्रकोप जोखिम आँकलन तथा नक्शाङ्कन	३	३	१	२	२	१	१	११
	लापाका योजनाहरू मुलप्रभाहिकरण कार्यशाला	३	३	३	३	३	१	१	१

						५	
लापा सचेतीकरण कार्यशाला	३	३	३	३	३	१	I
						५	
स्थानीय जोखिम संवेदनशील भुउपयोग योजना (RiskSensitiveLandUsePlanningRSLUP) तर्जुमा	३	३	१	२	१	१	III
						०	
स्थानीय निर्वाचित प्रतिनिधिहरूका लागि विपद् प्रभाव मुल्याङ्कन (DisasterImpactAssessmentDIA) सचेतीकरण कार्यशाला	३	३	१	२	१	१	III
						०	
स्थानीय विपद् पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना (DisasterPreparednessandResponsePlanDPRP) तर्जुमा	३	३	१	३	३	१३	II
स्थानीय विद्यालयहरूका विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना (SDRMP) निर्माण	३	३	१	१	३	१	III
						१	
नगरपालिकाका आपत्कालिन उद्धार सामग्री भण्डारण गृहको स्थापना	३	२	१	१	३	१	III
						०	
सबै सार्वजनिक भवनहरू, विद्यालयहरू, अस्पतालहरूमा धुँवा डिटेक्टर र आगलागी अलार्मको विकास र जडान	३	२	१	१	३	१	III
						०	
जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम तथा स्थानीय शैक्षिक कार्यक्रमको पाठ्यक्रममा समावेश गर्न तालिम	३	२	१	१	३	१	III
						०	
खोज तथा उद्धार तालिम	३	३	३	३	३	१	I
						५	
खोज तथा उद्धार सामग्री वितरण तथा व्यवस्थापन	३	३	१	१	३	१	III
						१	
महत्वपूर्ण फोन नम्बरहरू विभिन्न स्थानमा टाँसन होडीग बोर्ड	३	३	३	३	३	१	I
						५	
विपद् को समयमा र विपद् पश्चात गर्नुपर्ने कार्य सम्बन्धी जनचेतनामुलक कार्यक्रम	३	२	२	२	२	१	III
						१	
क्षति विवरण संकलन तालिम	३	२	२	२	२	१	III
						१	

राहत सामाग्री वितरण तालिम	३	२	२	२	२	१	१	III
जलवायुजन्य प्रकोप न्यूनीकरण तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापनका लागि वैकल्पिक तथा सृजनशील आर्थिक साधनहरू (Innovative Financial Instruments-IFI) जस्तै पूर्वानुमानमा आधारित लगानी (Forecast Based Financing-FbF), साना लगानी, लघु ऋण, बीमा, पुनर्बीमा आदिको विकास तथा प्रवर्धन गर्न सचेतना कार्यक्रम	३	२	१	१	२	१	१	III
विपद् प्रभावित व्यक्ति तथा समुदायहरूलाई लघुवित्त, निद्रयाजी ऋण, ससर्त नगद स्थानान्तरण आदिको व्यवस्था स्थापित गर्न सचेतना कार्यक्रम	३	२	१	१	२	१	१	III
व्यवसायिक सामाजिक जिम्मेवारी (Corporate Social Responsibility) कार्यक्रम मार्फत विपद् पश्चातको पुनर्लाभ र पुर्ननिर्माणमा निजी लगानी वृद्धि गर्न सचेतना कार्यक्रम	३	२	२	१	२	१	१	III
विपद् पश्चात हुने मनोविज्ञान सम्बन्धी परामर्श तालिम	३	२	१	१	२	१	१	III
प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा (Initial Rapid Assessment-IRA) बहुक्षेत्रगत प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा (Multi Sector Initial Rapid Assessment MIRA) सम्बन्धी तालिम	३	२	१	१	२	१	१	III
विपद्बाट प्रभावित व्यक्ति तथा समुदायलाई मानवीय सहायता उपलब्ध गराउँदा स्पेयर (Sphere) अवधारणा अन्तर्गतका आधारभूत मानवीय मापदण्ड (Core Humanitarian Standard) सम्बन्धी तालिम	३	२	१	१	२	१	१	III
सुरक्षित वसोवास तथा निर्माण सम्बन्धी जनचेतनामुलक कार्यक्रम	३	३	१	३	२	१	२	II
डकमी तालिम	३	२	१	१	२	१	१	III

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिता, जीविकोपार्जन र सुशासन सम्बन्धी तालिम	३	३	३	३	३	१	१
विषयगत क्षेत्रमा पर्ने प्रभावसँग अनुकूलन हुने उपायहरू							
वन, जैविक विविधता तथा जलाधार संरक्षण							
उपल्लो र तल्लो तटीय सम्बन्धका आधारमा जैविक विविधता र जलाधारको एकीकृत व्यवस्थापन योजना तयार	३	२	१	१	३	१	III
वन व्यवस्थापनका तथा गैहकाष्ठ वनपैदावार खेतीका लागि नर्सरी व्यवस्थापन	३	३	१	२	२	१	III
गैहकाष्ठ वनपैदावार खेती संचालन	३	३	१	१	२	१	III
वन, जैविक विविधता तथा जलाधारमा आधारित पर्यापर्यटनको प्रवर्धन	३	३	१	२	१	१	III
संवेदनशिल वृक्षारोपण क्षेत्रमा तारवार	३	३	१	२	२	१	III
समुदायमा आधारित वन व्यवस्थापन गर्ने समूहको प्राविधिक, व्यवस्थापकीय तथा संस्थागत क्षमता विकास तालिम	३	३	१	२	२	१	III
जैविक विविधता संरक्षण सचेतना तालीम	३	३	२	२	२	१	II
वन व्यवस्थापन तालीम	३	३	२	२	२	१	II
वन, जैविक विविधताका अध्ययन, अनुसन्धान तथा अनुगमनका लागि समुदायका सदस्यहरूलाई नागरिक अन्वेषकका रूपमा तालिम तथा परिचालन	३	३	१	१	१	९	III
कार्वन उत्सर्जन न्यूनीकरण वापत् अन्तर्राष्ट्रिय संयन्त्रहरूबाट भुक्तानी पाउने अवसरका बारेमा सचेतना तथा जनचेतना कार्यक्रम	३	२	१	१	१	८	III
स्थानीय ग्रामिण तथा शहरी बस्ती							
भौतिक पूर्वाधारहरूको योजना सहित निर्देशित जग्गा विकास कार्यक्रम (GuidedLandDevelopmentProgramme), जग्गा	३	३	१	१	२	१	III

एकीकरण कार्यक्रम (LandPoolingProgramme), घडेरी तथा सेवा सुविधा कार्यक्रम (Site&ServicesProgramme) विकासका लागि अध्ययन गर्ने							
उद्योग, यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार							
नाली मर्मत तथा निर्माण	३	३	१	२	१	१	III
नगरपालिका, वडा कार्यालय र सार्वजनिक भवनहरूलाई अपाङ्गमैत्री भौतिक पुर्वाधारको विकास गरी सबलिकरण	३	३	१	२	३	१	II
दुरसंचार टावरको स्तरीकरण	३	३	१	२	१	१	III
पानी घट्ट सुधार कार्यक्रम	३	३	२	२	१	१	III
सुरक्षित सामुदायिक भवन मर्मत संभार	३	३	१	१	२	१	III
हरित उद्यान निर्माण	३	३	१	१	२	१	III
खेलमैदान निर्माण	३	३	१	१	१	९	III
व्यवस्थित बसपार्क निर्माण	३	३	१	१	२	१	III
जडिबुटी प्रशोधन उद्योग स्थापना	३	३	२	३	३	१	I
ग्रील उद्योग स्थापना	३	२	२	२	२	१	III
काष्ठ तथा हस्तकला उद्योग स्थापना	३	२	२	२	२	१	III
पर्यटन उद्योग तथा होमस्टे स्थापना तथा विकास	३	२	२	२	२	१	III
पर्यटन एवं प्राकृतिक तथा सांस्कृतिक सम्पदा							
पाटी तथा चौतारा मर्मत	३	३	२	२	२	१	II
झरना संरक्षण तथा प्रबर्धन कार्यक्रम	३	३	२	२	२	१	II
मठ मन्दिर जिर्णोद्धार	३	३	२	२	२	१	II

व्यवस्थित घाट निर्माण	३	३	२	२	२	१	॥
स्थानीय पञ्चे बाजा संरक्षण कार्यक्रम,	३	३	२	२	२	१	॥
स्थानीय कला संस्कृति, भेषभुषा, जिविकोपार्जन, र संस्कृति झल्किने संग्रालयको निर्माण	३	३	१	२	२	१	॥
प्राकृतिक, सास्कृतिक तथा पर्यटकिय स्थानको प्रबर्धनका लागि वृत्तचित्र निर्माण	३	३	१	२	२	१	॥
लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिता, जीविकोपार्जन र सुशासन							
महिलामैत्री स्नान गृह निर्माण	३	२	१	१	२	९	॥
विद्यालयमा महिलामैत्री शौचालयको निर्माण	३	३	२	३	३	१	॥
सहकारी अवधारणामा घरेलु सुरक्षीत महिनावारी प्याड उद्योग तालीम	३	२	१	१	३	१	॥
सुधारिएको आरन निर्माण	३	३	२	२	१	१	॥
सहकारी अवधारणामा सिलाई कटाई तथा होजियारी(बुनाई) उद्योग स्थापना	३	३	२	२	३	१३	॥
समुदायद्वारा संचालन गरिने कपडा, फलामे औजारका कोसेलीघर निर्माण	३	३	२	२	३	१३	॥

५.३ कार्ययोजनाको निर्माण

अघिल्ला खण्डहरूमा भएका प्राथमिकता अनुसार सहभागितामूलक खुल्ला छलफलको आधारमा र हालसम्म भएको प्रगति तथा बाँकी क्रियाकलापहरू समेतलाई ध्यानमा राखी निम्नानुसार योजना (२०८२/०८३ देखि २०८६/०८७ सम्म) जलवायु परिवर्तन स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना, छेडागाड नगरपालिकाले तयार गरिएको छ। यस योजनामा बजेट अनुमान गर्दा सहभागितामूलक छलफलबाट स्थानीय अनुभव तथा वर्तमान दररेटका आधारमा गरिएको छ। यस कार्ययोजना आगामि ५ वर्ष भित्रमा कार्यान्वयन गर्नको लागि आवश्यक बजेट रु ९६,७८,३५,००० (अक्षेरूपी छयानब्बे करोड, अठहत्तर लाख, पैतीस हजार रुपैयाँ मात्र) अनुमानित गरिएको छ।

तालिका १९: स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना

छेडागाड नगरपालिकाको स्थानीय जलवायु अनुकूलनकार्ययोजना (२०८२/२०८३ देखि २०८६/२०८७ सम्म) बजेट रु हजारमा छ

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
क	कृषितथा खाद्य सुरक्षा		२,११०	६,१६०		७,५३५	४७५	४६,३००	५७१	५४,५००	४५	३२,०५०	४४	२६,३५०	२६	१४,०५०	१७३,२५०	

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
१.	फलफुलखेति विस्तार (सुन्तला, कागती)	घरधुरी	२००	१५०	घडेरी, भुपाडा, खार बजार, डेडकुला, मजेरी, डेडकुला, मरपिंग, दुनी, अन्दरकोट, दरपाखा, तोली, पानीगौहा, रिक्का, महातोली, काँडा सोती, ढाँड वस्ती, तलछानी, बांका, डाव, रुब, पौजा, थाम वाडा, गोडखेना, अल्मुल्ला, गाडेसाल, खलटाकुरा, खराया, कालिमाटी, कालढुंगा, सागाचौर, अमैसैना, काडो, चैतटाकुरा, लासी, पिपलताडा, खारालिसा, पैयाचौरलुमारा र	२००	३०	४,५००	७०	१०,५००	५०	७,५००	५०	७,५००	-	-	३०,०००	नगरपालिका कार कृषि शाखा

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
					धारला गाउँ													
२.	तरकारीखेतिको लागि प्लास्टिक घर निर्माण र थोपासिचाई	घरधुरी	१५०	१००	मतारगाड, रेल्कोट, बस्नेतगाउँ, सेराखहरे, लोरिवाल, झिप्रा, रसाइला, भाटीकाटिया, फाल्मा, पहरोफुटे, डोलढुंगा, थरला, घुर्न, दसेरा र चौर डाँडा, तल्लागाउँ रगौहीखोला	१५०	५०	५,०००	५०	५,०००	२५	२,५००	२५	२,५००	-	-	१५,०००	नगरपालिका कार कृषि शाखा

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
३.	कृषिउपज संकलन केन्द्र स्थापना	स्थान	३	२,०००	खलटाकुरा (केरा र आँप), रागा, नाल्फु, नाफले (काउली, बन्, प्याज, लसुन, अदुवा, वेसार), नाउली, कोटमारा (केरा, आँप), नाल्फु र पैराम (फलफुल)	३००	१	२,०००	१	२,०००	१	२,०००	-	-	-	-	६,०००	नगरपालिका कार कृषि शाखा
४.	बाखापालनव्यसाय सुधार तथा विस्तार	घरधुरी	२००	१००	सुवानाउली, बरादु, मतारगाड, रेलकोट, बस्नेतगाउँ र सेराखहरे	२००	५०	५,०००	५०	५,०००	५०	५,०००	५०	५,०००	-	-	२०,०००	नगरपालिका कार पशु शाखा
५.	पशुउपचार घुम्ती शिविर	पटक	६	१५०	थामवाडा, ओखेना, पन्चासे, नाल्फु, कफला र नाउले	६००	१	१५०	२	३००	१	१५०	१	१५०	१	१५०	९००	नगरपालिका कार पशु शाखा
६.	तरकारी तथा फलफुल खेति नर्सरी स्थापना	वटा	७	२००	टिकाचौर, भारल्ला, घडेरी, भेडामुडी, राजिकोट, भुम्प र सिम्ले	१५०	२	४००	२	४००	१	२००	१	२००	१	२००	१,४००	नगरपालिका कार कृषि शाखा

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
७.	कृषिऔजार वितरण	वार्षिक	६	१५०	अन्दरकोट, दरपाखा, तोली, पानीगैहा, रिक्का र महातोली,	६००	१	१५०	२	३००	१	१५०	१	१५०	१	१५०	९००	नगरपालिका कार कृषि शाखा
८.	कृषितथा पशु विमा	वार्षिक	३	३००	सुवानाउली (बाखा), रहादेउ (कुखुरा), पुल्ला मेडुका र वार्नथिली	१००	१	३००	१	३००	१	३००	-	-	-	-	९००	नगरपालिका कार कृषि शाखा
९.	सुन्तलापकेट क्षेत्र विस्तार र तालिम	पटक	३	२००	काँडासोती, थाम वाडा, गोडखेना, अल्मुल्ला, गाडेसाल, चैतटाकुरा, लासी, पिपलताडा, खारालिसा, पैयाचौर	९०	१	२००	१	२००	१	२००	-	-	-	-	६००	नगरपालिका कार कृषि शाखा
१०	माटोपरिक्षण	पटक	३	१००	चैतटाकुरा, लासी, पिपलताडा, मरपिग, दुनी, अन्दरकोट, दरपाखा, तोली, पानीगैहा, खारालिसा र पैयाचौर	६००	१	१००	-	-	१	१००	-	-	१	१००	३००	नगरपालिका कार कृषि शाखा

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
११	नक्षसुधार कार्यक्रम	घरधुरी	२००	५०	सुवानाउली (बाखा), भेडामुडी, राजिकोट, खार बजार, डेडकुला, मजेरी, डेडकुला, मरपिग, दुनी, अन्दरकोट, दरपाखा, तोली, पानीगौहा, रिट्का, महातोली, काँडा सोती, ढाँड वस्ती, तलछानी, बांका, डाव, रुव, पौजा, थाम वाडा, गोडखेना, अल्मुल्ला, गाडेसाल, खलटाकुरा, खराया, कालिमाटी, कालहुंगा, सागाचौर, अमैसैना, काडो, चैतटाकुरा, लासी, पिपलताडा, खारालिसा,	२००	५०	२,५००	५०	२,५००	५०	२,५००	-	-	५०	२,५००	१०,०००	नगरपालिका पशु शाखा

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
					पैयाचौरलुमारा र धारला गाउँ													
१२	नगदेबाली विस्तार कार्यक्रम	वार्षिक	६	५००	लुमार, धमरा, गैहीकुलामा केरा, अदुवा, वेसार, बदाम, सलुन खेती, खल्टाकुरा, नल्कु, राँगा र काफला	१००	१	५००	२	१,०००	१	५००	१	५००	१	५००	३,०००	नगरपालिका कार कृषि शाखा
१३	कृषकसमूह गठन तथा परिचालन	वार्षिक	६	१००	मजेरी, डेडकुला, मरपिंग, दुनी, अन्दरकोट, दरपाखा, तोली, पानीगैहा, रिक्का, महातोली, काँडा सोती, थाम	१८०	२	२००	२	२००	-	-	-	-	२	२००	६००	नगरपालिका कार कृषि शाखा

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
					वाडा, गोडखेना, अल्मुल्ला, गाडेसाल, चैतटाकुरा, लासी, पिपलताडा, खारालिसा, पैयाचौरलुमारा र धारला गाउँमा सुन्तला, माल्टा र कागती खेती विस्तार													
१४	एकीकृतशत्रुजिव व्यस्थापन तालिम	वटा	१२	७५	रागा, नाल्फु, नाफले, नाउली र कोटमारा	३६०	२	१५०	२	१५०	२	१५०	३	२२५	३	२२५	९००	नगरपालिका कृषि शाखा
१५	वेमौसमीतथा मौसमी तरकारी खेति तालिम	वटा	१२	७५	मतारगाड, रेलकोट, बस्नेतगाउँ, सेराखहरे, लोरिवाल, झिग्रा, रसाइला, भाटीकाटिया, महातोली, काँडा सोती, थाम वाडा,	३६०	२	१५०	२	१५०	२	१५०	३	२२५	३	२२५	९००	नगरपालिका कृषि शाखा

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
					गोडखेना, अल्मुल्ला, गाडेसाल, चैतटाकुरा, लासी, पिपलताडा, खारालिसा र पैयाचौर													
१६	गोठेमलव्यस्थान तथा गोठ सुधार कार्यक्रम	घरधुरी	२००	१०	नाल्फु, कफला, नाउले, खार बजार, डेडकुला, मजेरी, डेडकुला, मरपिग, दुनी, अन्दरकोट, दरपाखा, तोली, पानीगैहा, रिक्का, महातोली, काँडा सोती, ढाँड वस्ती, तलछानी, बांका, डाव, रुब, पौजा, थाम वाडा, गोडखेना, अल्मुल्ला, गाडेसाल, खलटाकुरा, खराया, कालिमाटी, कालढुंगा, सागाचौर,	२००	५०	५००	१००	१,०००	५०	५००	-	-	-	-	२,०००	नगरपालिका पशु शाखा

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
					अमैसैना, काडो, चैतटाकुरा, लासी, पिपलताडा, खारालिसा, पैयाचौरलुमारा र धारला गाउँ													
१७	दलितसमुदायको लागि आरन सुधार कार्यक्रम	घरधुरी	५०	१००	सेराखहरे, लोरिवाल, झिप्रा, रसाइला, भाटीकाटिया, मटेला र नौली र गैहापजारु दलित टोल	५०	१०	१,०००	१०	१,०००	१०	१,०००	१०	१,०००	१	१,०००	५,०००	नगरपालिका कार सामाजिक विकास शाखा र वडा कार्यालय
१८	टिम्बुर र ओखर खेती विस्तार कार्यक्रम	वटा	२	१००	वडानं ३ को हाडेतोला र बाहुनगाउँ	१००	१	१००	१	१००	-	-	-	-	-	-	२००	नगरपालिका कार कृषि शाखा
१९	व्यावसायिकमौरी	वटा	१	२००	वानथेली	२००		-	-	-	१	२००	-	-	-	-	२००	नगरपालिका

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
.	पालन तालिम र घर वितरण																	कार कृषि शाखा
२०.	जलवायुकृषक पाठशाला संचालन गर्ने	वटा	१३	५०	वडा १-१३ सम्म	२६०	२	१००	२	१००	५	२५०	४	२००	-	-	६५०	नगरपालिका कार कृषि शाखा
२१.	मौसममा आधारित कृषिसूचना (Agromet Advisory Services) जस्तै: जियो कृषि, स्मार्ट कृषि, आदीको प्रवर्द्धन	घरधुरी	२५	१,०००	वडा १-१३ सम्म	२५	१२	१२,०००	१३	१३,०००	-	-	-	-	-	-	२५,०००	नगरपालिका कार कृषि शाखा
२२.	कृषि वनप्रणाली (Agro-forestry) को विकासकासाथै कृषि वन उद्यमको प्रवर्द्धन	वटा	२६	२००	प्रत्येकवडामा २ ओटा	७८०	१३	२,६००	१३	२,६००	-	-	-	-	-	-	५,२००	नगरपालिका कार कृषि शाखा

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
२३	बहुउपयोगीपानी प्रयोग प्रणाली (Multi-water use system, MUS को प्रवर्धन जस्तै खेर गएकोपानी संकलन, आकासे पानी संकलन आदी	घरधुरी	२५०	१००	सुख्खातथा खडेरीको जोखिम समुदायहरू (घडेरी, भुषाडा, खार बजार, डेडकुला, दरपाखा, दलितवस्ती, आदर कबेरी, ढाँड वस्ती, तलछानी, पैरो टोल, बांका, डाव, देउल, साजमेला, सिस्नेपाताल, झाक्रीखोला, रुव, पौजा, भेडामुडी, राजिकोट, खलटाकुरा, खराया, कालिमाटी, कालढुंगा, सागाचौर, अमैसैना, भुम्प र सिम्ले)	२५०	५०	५,०००	५०	५,०००	५०	५,०००	५०	५,०००	५०	५,०००	२५,०००	नगरपालिका कार कृषि शाखा

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
२४	रैथानेवालीहरुको संरक्षण तथा प्रवर्द्धन	घरधुरी	२००	३०	घडेरी, भुपाडा, खार बजार, डेडकुला, दरपाखा, दलित वस्ती, आदर कबेरी, ढाँड वस्ती, तलछानी, पैरो टोल, बांका, डाव, देउल, साजमेला, सिस्नेपाताल, झाक्रीखोला, रुब, पौजा, भेडामुडी, राजिकोट, खलटाकुरा, खराया, कालिमाटी, कालढुंगा, सागाचौर, अमैसैना, भुम्प र सिम्ले	२००	४०	१,२००	४०	१,२००	४०	१,२००	४०	१,२००	४०	१,२००	६,०००	नगरपालिका कार कृषि शाखा
२५	पुनर्भरणपोखरी (Recharge pond) को प्रवर्द्धन	वटा	२६	१००	प्रत्येकवडामा २ ओटा	७८०	५	५००	५	५००	५	५००	५	५००	६	६००	२,६००	नगरपालिका कार कृषि शाखा

क्र. सं.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
																	तथा डिभिजन वन कार्यालय	
२६	महिलातथा अपांग मैत्री कृषीऔजारहरु कोप्रवद्धन	घरधुरी	५००	२०	घडेरी, भुषाडा, खार बजार, डेडकुला, दरपाखा, दलित वस्ती, आदर कबेरी, ढाँड वस्ती, तलछानी, पैरो टोल, बांका, डाव, देउल, साजमेला, सिस्नेपाताल, झाक्रीखोला, रुब, पौजा, भेडामुडी, राजिकोट, खलटाकुरा, खराया, कालिमाटी, कालहुंगा, सागाचौर, अमैसैना, भुम्प र सिम्ले	५००	१००	२,०००	१००	२,०००	१००	२,०००	१००	२,०००	१००	२,०००	१०,०००	नगरपालिका महिला विकास शाखा

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
	ख.वन, जैविक विविधता तथा जलाधार संरक्षण		४१२	३,४८०	०	३,९८०	९१	१६,९३०	८९	१४,५३०	९४	१५,९३०	८	१६,३३०	५	१८,३३०	८२,०५०	
१	वृक्षारोपण	स्थान	३१	३००	भिर्सेरानीवन, दुदिला, गागीमेला, भागरे, भैरी, काडाखेत, बुडीखेत, लामाडाँडा, गिट्टीखोला, अस्पताल, खोपेओडार, मौरीडाँडा, चुलेसीडाँडा, प्रतिभा, लालीपुराँस, बोनेखोला, धुलेपाखा, सालघारी, स्याकुडाँडा, जयदुर्गा, देउराली, लिखुर्का, सरस्वती मष्ट, काडाँजलजला, न्याउली ढुंगा, चौके ढुंगा, राताखाली, ढुंग्रीकाडा, बासकोटी,	६००	५	१,५००	५	१,५००	९	२,७००	५	१,५००	७	२,१००	९,३००	नगरपालिका, वातावरण र विपद व्यवस्थापन शाखा

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
					जल्की, सोमलथानासा.व.स. हरुको हैसियत बिप्रेको जमिनमा													
२	डालेघासनर्सरी निर्माण	स्थान	८	२००	भैरी, अस्पताल, खोपेओडार, मौरीडाँडा, लालीगुराँस, बोनेखोला, धुलेपाखार हुंग्रीकाडा	२४०	२	४००	२	४००	२	४००	-	-	२	४००	१,६००	नगरपालिकार वन, वातावरण र विपदव्य वस्थापन शाखा

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
३	खानेपानीमुहान सरक्षण	मूल	३३	२००	ठुलोखोला, आल्लेवारी, जुक्रुखोला, अन्नपूर्ण आ. वि नाडी, फुर्केखोला, खडकाटोल / खलटाकुरा, पैयागाउँ, मुग्राहखोला, रातिखाली / गोडानुखोली, कान्ला, तारेपातल, सन्त्यमूल, खोरियामुल, भौन्यखोला, मूलधारा, धखोला, नौमुले, झाईखोरेला, रासीमूल, किमेरामूल, डाँडाखेत, खोरेलाबुर्दान, स्यालामूल, सायाखोला, चौराखेत, मानेपरमे, बुनिखेत,	६००	५	१,०००	५	१,०००	५	१,०००	५	१,०००	१३	२,६००	६,६००	नगरपालिका, वातावरण र विपद व्यवस्थापन शाखा

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
					ओग्नेन, माइखडा, रेलकोट, महालेनी र गैहापजारु दलित टोल													
४	अग्निनियन्त्रण रेखा निर्माण	वटा	१५	२००	भिर्सेरानीवन, भागरे, भैरी, काडाखेत, गिटीखोला, अस्पताल, खोपेओडार, मौरीडाँडा, चुलेसीडाँडा, लालीगुराँस, सालघारी, न्याउली ढुंगा, राताखाली, ढुंग्रीकाडा रसोमलथानासा.व.	१८०	३	६००	३	६००	३	६००	३	६००	३	६००	३,०००	नगरपालिका, वातावरण र विपद व्यवस्थापन शाखा

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
५	पोखरी तथा ताल निर्माण	वटा	१६	१,२००	तिवातु, झारडीभिर, लयभिर र लामपोखरी, मेल्ने, भल्म, राँका, थाना, सुगुरखाली, बाहुनचौरैली, पुरानखोरिया, नयावस्ती, मूलडाँडा, गाडेसाल, थुम्का र वडाभुम	१२०	४	४,६००	२	२,४००	२	२,४००	४	४,६००	४	४,६००	१९,२००	नगरपालिका, वातावरण र विपद व्यवस्थापन शाखा

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
६	बयोइन्जिनियरिंग (जैविक तटबन्धन)	वटा	४५	७००	डेडकुला, अन्दकोटसनाकखोला, मजेरीखेतवारी, रामेखोला, मर्पिंग, घट्टेखोला, चुवा दलितवस्ती, काडाखेत, डाठीउकालीपाँचछनेसम्म, गौही खोलादेखि पाँचछनेसम्म, अन्दरकट्टेरी, गाडा पधेरा, चुलेसीडाँडा, धनखोलाहुदैकानेखोला, गौहाखेतखोला, खोल्याखोला, घट्टेखोला, महादेव आ. वि देखि सिल्पखोलासम्म, साँधीखोला, दल्यानखोला,	४५०	९	६,३००	९	६,३००	९	६,३००	९	६,३००	९	६,३००	३९,५००	नगरपालिका, वातावरण र विपद व्यवस्थापन शाखा

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
					भेडामुडीखोला/ सायाँखोला, राजीकोट, पैहाखोला/शेराखेत, घट्टेखोला, स्यालेखेतदेखिघलघ लेसम्म, गिरिखर्क, जुकेना, देउतासेरादेखिघाडीलु मती, समैजादेखिकाफलामे लासम्म, लुमतीखोलादेखिबाटु ल्लेबजारसम्म, भगभडो खोलादेखिखलटाकरा सम्म, खरायखोला, टिमुरेखोलादेखिखल टाकुरासम्म, अल्मुलाभुम्पा, खोलेखेत, ओडखेना,													

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
					घट्टेखोला, गाडीसाल, सिमधारा, वीरकुले, बाग्ने, स्यानीपधेरो, चिउराघारीवडाथुम र वालीगाड													
७	विभिन्नसचेतनामु लकहोर्डिंग बोर्ड निर्माण	वार्षिक	३०	७५	झारडीभिर, लयभिर र लामपोखरी, मेल्ले, भल्म, राँका, थाना, सुगुरखाली, बाहुनचौरैली,	९००	६	४५०	६	४५०	६	४५०	६	४५०	६	४५०	२,२५०	नगरपालिका, वातावरण र विपदव्य

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
					पुरानखोरिया, नयावस्ती, मूलडाँडा, गाडेसाल, थुम्का र वडाभुम												वस्थापन शाखा	
८	वन्यजन्तु तथा जलचर सरक्षण सम्बन्धी सचेनता	वार्षिक	१६	२५०	तिवातु, झारडीभिर, लयभिर, लामपोखरी, मेल्ले, भल्म, राँका, थाना, सुगुरखाली, बाहुनचौरैली, पुरानखोरिया, नयावस्ती, मूलडाँडा, गाडेसाल, थुम्का र वडाभुम	१५०	३	७५०	३	७५०	३	७५०	३	७५०	४	१,०००	४,०००	नगरपालिका, वातावरण र विपद व्यवस्थापन शाखा र सबडिभिजन वन कार्यालय
९	सुरक्षितखोर निर्माण सहयोग	वटा	२००	१५	वार्न, मथेली, पुल्ला मेडुका, थाना र राँकामा	२००	५०	७५०	५०	७५०	५०	७५०	५०	७५०	-	-	३,०००	नगरपालिका, वातावरण र विपद व्यवस्थापन शाखा र सबडिभिजन वन

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
																		कार्यालय
१०	वनक्षेत्रमा फलफूल प्रजातिका बोटबिरुवा रोपण गर्ने	हेक्टर	१०	४०	राँका, थाना, सुगुरखाली, बाहुनचौरैली, पुरानखोरिया, नयावस्ती, मूलडाँडा, गाडेसाल, थुम्का र वडाभुम	३००	२	८०	२	८०	२	८०	२	८०	२	८०	४००	नगरपालिका, वातावरण र विपद व्यवस्थापन शाखा र सबडिभिजन वन कार्यालय
११	घरवरिपरीझाडी सरसफाई राख्ने, खेतीयोग्य जमिनमा वार्षिक परम्परागत खेतीपाती प्रणालीलाइबहुवर्षे नगदे बाली	स्थान	४	२००	मूलडाँडा, गाडेसाल, थुम्का र वडाभुम	१२०	१	२००	१	२००	२	४००	-	-	-	-	८००	नगरपालिका, वातावरण र विपद व्यवस्थापन शाखा र सबडिभिजन वन

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
	खेतीद्वारा प्रतिस्थापन गर्ने																	कार्यालय
१२	जंगलक्षेत्रमा संरक्षण पोखरी निर्माण गर्ने (जंगलबाट सम्पूर्ण पानीको मात्रा वस्तीक्षेत्र नल्याई केहि मात्रामा प्राकृतिक रूपमा बगन दिने) र अनावश्यक (सम्बन्धितपरि स्थितिक्रिय प्रणालीले धान्न सक्ने भन्दा बढी) वन्यजन्तुको	वटा	४	१००	लयभिरर लामपोखरी, मेल्ले, भल्म,	१२०	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	-	-	४००	नगरपालिका, वातावरण र विपद व्यवस्थापन शाखा रसबडिभि जन वन कार्यालय

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
	संख्या नियन्त्रणकोलागि नीतिगत व्यवस्थाका लागि पैरवी																	
ग.खानेपानीका श्रोततथा उर्जा			२९०	९,३००		१,१३९	११८	३५,७००	११७	३५,३००	१७३	३०,३००	२३४	४०,२००	१५२	२५,२५०	१६६,७५०	
१	थोपासिचाई डेमो/प्रवर्धन	वटा	९	५०	खलटाकुरा, खराया, कालिमाटी, कालदुंगा, सागाचौर, अमैसैना, काडो, भुम्प र सिम्ले	९	२	१००	२	१००	२	१००	२	१००	१	५०	४५०	नगरपालिका, कृषि शाखा र सिंचाई कार्यालय
२	लिफ्टिंगसिचाई तथा खानेपानी	वटा	८	५,०००	भेडामुडी, राजीकोट, फलेदा, फुकेखोला, ढाडबाधेखोला, टिम्पुरे वडा ७को स्वास्थ्य भवन, थुम्का र वडाभुम	२४०	२	१०,०००	२	१०,०००	२	१०,०००	१	५,०००	१	५,०००	४०,०००	नगरपालिकार खानेपानी कार्यालय

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
३	सिंचाई आयोजना	वटा	२९	३,५००	हावारेमूल/आएजरादे खिआरेटोलहुदै स्वास्थ्य भवन सम्म, आल्लेवारी, दुर्गाटोल, दुर्गाटोल, सल्यान, डाँडापजार, डाँडाखेत, रेलकोट, तल्लासैन, राजीकोट, स्यालागाउँबाट जुकेना सम्म, चुत्रेचौर, खोरिया गैहापजारुघट्टेपिन्न, तुलधारावडागैहा, धनीखोलादेखि डाँडाखेत, डीमाखेत, गिरीखर्क, लम्तीखोलानाउली, नयाखोलाबुकेरा, कोटमारा, फुर्केखोलादेखि नाउलीसम्म, फलेदा,	३००	५	१७,५००	५	१७,५००	५	१७,५००	९	३१,५००	५	१७,५००	१०१,५००	नगरपालिका, कृषि शाखा र सिंचाई कार्यालय

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
					ढाडबाधेखोला, टिम्पुरेखोलादेखिबके रासम्म, सिम्लीखारा, सिमधाराबाग्ने, घट्टेखोलाअल्मुल्ला, छ्यारे/क्षेरेवलन र दमरालिसा													
४	सुधारिएकोचुलो प्रवर्धन	घरधुरी	२००	५०	घडेरी, भुषाडा, खार बजार, डेडकुला, दरपाखा, दलित वस्ती, आदर कबेरी, ढाँड वस्ती, तलछानी, पैरो टोल, बांका, डाव, देउल, साजमेला, सिस्नेपाताल, झाक्रीखोला, रुब,	२००	१००	५,०००	१००	५,०००	-	-	-	-	-	-	१०,०००	नगरपालिका वडा कार्यालय

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत		
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७					
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
					पौजा, भेडामुडी, राजिकोट, खलटाकुरा, खराया, कालिमाटी, कालहुंगा, सागाचौर, अमैसैना, काडो, भुम्प र सिम्ले															
५	ताल/पोखरीसरक्षण	वटा	१६	४००	तिवातु, झारडीभिर, लयभिर, लामपोखरी, मेलने, भल्म, राँका, थाना, सुगुरखाली, वाहुनचौरैली, पुरानखोरिया, नयावस्ती, मूलडाँडा, गाडेसाल, थुम्का र वडाभुम	१५०	४	१,६००	३	१,२००	३	१,२००	३	१,२००	३	१,२००	३	१,२००	६,४००	नगरपालिका वडा कार्यालय

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
६	सिचाईकुलो स्तर उन्नति	वटा	२८	३००	घडेरी, भुषाडा, खार बजार, डेडकुला, दरपाखा, दलित वस्ती, आदर कबेरी, ढाँड वस्ती, तलछानी, पैरो टोल, बांका, डाव, देउल, साजमेला, सिस्नेपाताल, झाक्रीखोला, रुब, पौजा, भेडामुडी, राजिकोट, खलटाकुरा, खराया, कालिमाटी, कालढुंगा, सागाचौर, अमैसैना, भुम्प र सिम्ले	२४०	५	१,५००	५	१,५००	५	१,५००	८	२,४००	५	१,५००	८,४००	नगरपालिका कार वडा कार्यालय
घ.जलवायुजन्य प्रकोप न्यूनीकरण तथा विपद व्यवस्थापन			५५३	१४,७९५		८,१८३	१५७	२८,३६५	१३६	२४,९००	८६	२३,२०५	७९	२७,७७५	९५	२०,९००	१२५,१४५	

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
१	तटबन्धननिर्माण	स्थान	५३	१,०००	डकुला, अन्दकोटसनाकखोला, मजेरीखेतवारी, रामेखोला, मर्पिंग, घट्टेखोला, चुवा दलितवस्ती, काडाखेत, डाठीउकालीपाँचछनेसम्म, गौही खोलादेखि पाँचछनेसम्म, अन्दरकट्टेरी जैविक, गाडा पधेरा, चुलेसीडाँडा, धनखोलाहुदैकानेखोला, गौहाखेतखोला, खोल्यखोला, घट्टेखोला, महादेव आ. वि देखि सिल्पखोलासम्म, साँधीखोला,	६००	१०	१०,०००	१०	१०,०००	१०	१०,०००	१३	१३,०००	१	१०,०००	५३,०००	नगरपालिका, वातावरण र विपद व्यवस्थापन शाखा र वडा कार्यालय

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
					दल्यानखोला, भेडामुडीखोला/सायाँखोला, राजीकोट, पैहाखोला/शेराखेत, घट्टेखोला, स्यालेखेतदेखिघलघलेसम्म, गिरिखर्क, जुकेना, देउतासेरादेखिघाडीलुम्ती, समैजादेखिकाफलामेलासम्म, लुम्तीखोलादेखिबाटुल्लेबजारसम्म, भगभडो खोलादेखिखलटाकरासम्म, खरायखोला, टिमुरेखोलादेखिखलटाकुरासम्म, अल्मुलाभुम्पा,													

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
					खोलेखेत, ओडखेना, घट्टेखोला, गाडीसाल, सिमधारा, वीरकुले, बाग्रे, स्यानीपधेरो, चिउराघारीवडाथुम, वालीगाड, काँडाखेत, कल्यानखोला, सान्ताखोला, जेवातडा, तिजुखोला, वैसेनी, दह, सुवाकुला र बैकुन्द													
२	जैविकतटबन्धन निर्माण	स्थान	१०	४००	घडेरी, भुषाडा, खार बजार, डेडकुला, दरपाखा, दलित वस्ती, आदर कबेरी, ढाँड वस्ती, तलछानी, पैरो टोल, बांका, डाव, देउल, साजमेला, सिस्नेपाताल, झाक्रीखोला, रुव,	३००	२	८००	२	८००	२	८००	२	८००	२	८००	४,०००	नगरपालिका कार वडा कार्यालय

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
					पौजा, भेडामुडी, राजिकोट, खलटाकुरा, खराया, कालिमाटी, कालढुंगा, सागाचौर, अमैसैना, काडो, भुम्प र सिम्ले, सागाचौर, देउलवस्ती, जवेदांडवस्ती, चुवा दलित टोल, डेडकुला (बोजावाडी) र खार वस्ती													

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
३	समुदायलाईविपद् जोखिम न्यूनीकरण तालिम	वटा	१०	२००	घडेरी, भुपाडा, खार बजार, डेडकुला, दरपाखा, दलित वस्ती, आदर कबेरी, ढाँड वस्ती, तलछानी, पैरो टोल, बांका, डाव, देउल, साजमेला, सिस्नेपाताल, झाक्रीखोला, रुब, पौजा, भेडामुडी, राजिकोट, खलटाकुरा, खराया, कालिमाटी, कालढुंगा, सागाचौर, अमैसैना, काडो, भुम्प र सिम्ले, सागाचौर, देउलवस्ती, जवेदांडवस्ती, चुवा दलित टोल, डेडकुला	२४०	२	४००	२	४००	२	४००	२	४००	२	४००	२,०००	नगरपालिका वडा कार्यालय

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
					(बोजावाडी) र खार वस्ती													
४	स्थानीयविपद् व्यवस्थापन समितिलाई पूर्व सूचना प्रणाली र विपद् जोखिम न्यूनीकरणसम्बन्धीतालिम	वार्षिक	३	३५०	घडेरी, भुषाडा, खार बजार, डेडकुला, दरपाखा, दलित वस्ती, आदर कबेरी, ढाँड वस्ती, तलछानी, पैरो टोल, बांका, डाव, देउल, साजमेला, सिस्नेपाताल, झाक्रीखोला, रुव, पौजा, भेडामुडी, राजिकोट,	४८	१	३५०	-	-	१	३५०	१	३५०	-	-	१,०५०	नगरपालिका, वातावरण र विपद् व्यवस्थापन शाखा र वडा कार्यालय

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
					खलटाकुरा, खराया, कालिमाटी, कालढुंगा, सागाचौर, अमैसैना, काडो, भुम्प र सिम्ले, सागाचौर, देउलवस्ती, जवेदांडवस्ती, चुवा दलित टोल, डेडकुला(बोजावाडी) र खार वस्ती													
५	अर्थिगजडान	स्थान	१७	२००	पौजा, भेडामुडी, राजिकोट, खलटाकुरा, खराया, कालिमाटी, कालढुंगा, सागाचौर, अमैसैना, काडो, भुम्प र सिम्ले, सागाचौर, देउलवस्ती, जवेदांडवस्ती, चुवा दलित टोल, डेडकुला	३००	४	८००	४	८००	४	८००	१	२००	४	८००	३,४००	नगरपालिका, वातावरण र विपद व्यवस्थापन शाखा र वडा कार्यालय

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत		
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७					
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
					(बोजावाडी) र खार वस्ती															
६	वर्षामापन केन्द्र स्थापना	स्थान'	५	३००	साल्मा-दसेरा, झाप्री, पजारू, सुवानाउलीरकार्कीगाउँ	५००	१	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१,५००	नगरपालिका, वातावरण र विपद व्यवस्थापन शाखा र वडा कार्यालय
७	बहुप्रकोप पूर्व सूचना प्रणाली स्थापना र संचालन	स्थान	५	७००	दसेरा, कार्कीगाउँ, गंगेतडा, ज्यामीतरा र धनखोलामा	१००	१	७००	१	७००	१	७००	२	१,४००	-	-	-	-	३,५००	
८	भू-उपयोगनिति निर्माण र कार्यान्वयन	वटा	१	२,०००	नगरपालिका	सबै	१	२,०००	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	२,०००	

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
९	झटपटझोला निर्माण	घरधुरी	२००	५	सागाचौर, अमैसैना, काडो, भुम्प र सिम्ले, सागाचौर, देउलवस्ती, जवेदांडवस्ती, चुवा दलितटोल, डेडकुला (बोजावाडी) र खारवस्ती	२००	५०	२५०	५०	२५०	२५	१२५	२५	१२५	५०	२५०	१,०००	नगरपालिका, वातावरण र विपद व्यवस्थापन शाखा र वडा कार्यालय
१०	जलवायुपरिवर्तन र अनुकुलनसम्बन्धी अनुशिक्षण	वटा	१०	१००	सागाचौर, अमैसैना, काडो, भुम्प, सिम्ले, सागाचौर, देउलवस्ती, जवेदांडवस्ती, चुवा दलितटोल, डेडकुला (बोजावाडी) र खारवस्ती	३००	२	२००	२	२००	२	२००	२	२००	२	२००	१,०००	नगरपालिका, वातावरण र विपद व्यवस्थापन शाखा र वडा कार्यालय
११	विभिन्नकार्यदल गठन	स्थान	१३	५	खारबजार, डेडकुला, दलित वस्ती, ढाँड वस्ती, तलछानी, पैरो टोल, डाव, देउल, साजमेला, राजिकोट,	६५	१३	६५	-	-	-	-	-	-	-	-	६५	नगरपालिका, वातावरण र विपद व्यवस्थापन

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
					खलटाकुरा, खरायार कालढुंगा													न शाखार वडा कार्यालय
१२	विपदव्यवस्थापन कोष स्थापना	स्थान	२०	२००	नगरपालिका	सबै	५	१,०००	५	१,०००	५	१,०००	५	१,०००	-	-	४,०००	नगरपालिका, वातावरण र विपद व्यवस्थापन शाखार वडा कार्यालय
१३	जोखिमनक्सांकन	वटा	१४	५०	वडा १ देखि १३ सम्म र समग्र पालिका	सबै	५	२५०	५	२५०	१	५०	१	५०	२	१००	७००	नगरपालिका, वातावरण र विपद व्यवस्थापन शाखार वडा कार्यालय

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
१४	उद्धारसामाग्रीहरु वितरण	पटक	१	२,०००	घडेरी, भुपाडा, खार बजार, डेडकुला, दरपाखा, दलित वस्ती, आदर कबेरी, ढाँड वस्ती, तलछानी, पैरो टोल, बांका, डाव, देउल, साजमेला, सिस्नेपाताल, झाक्रीखोला, रुब, पौजा, भेडामुडी, राजिकोट, खलटाकुरा, खराया, कालिमाटी, कालढुंगा, सागाचौर, अमैसैना, काडो, भुम्पर सिम्ले, सागाचौर, देउलवस्ती, जवेदांडवस्ती, चुवा दलित टोल, डेडकुला	सबै	-	-	-	-	-	-	१	२,०००	-	-	२,०००	नगरपालिका, वातावरण र विपद व्यवस्थापन शाखा र वडा कार्यालय

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
					(बोजावाडी) र खार वस्ती													
१५	राहतसामग्री पूर्व भण्डारण	स्थान	५	५,०००	साल्मा-दसेरा, झाप्री, पजारू, सुवानाउलीरकार्कीगाउँ	सबै	१	५,०००	१	५,०००	१	५,०००	१	५,०००	१	५,०००	२५,०००	नगरपालिका, वातावरण र विपदव्यवस्थापन शाखा र वडा कार्यालय

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
१६	वडार पालिका स्तरमा प्रमुख प्रकोपको कृत्रिम घटना अभ्यास गर्ने	वार्षिक	२६	२००	घडेरी, भुपाडा, खार बजार, डेडकुला, दरपाखा, दलित वस्ती, आदर कबेरी, ढाँड वस्ती, तलछानी, पैरो टोल, बांका, डाव, देउल, साजमेला, सिस्नेपाताल, झाक्रीखोला, रुब, पौजा, भेडामुडी, राजिकोट, खलटाकुरा, खराया, कालिमाटी, कालढुंगा, सागाचौर, अमैसैना, काडो, भुम्पर सिम्ले, सागाचौर, देउलवस्ती, जवेदांडवस्ती, चुवा दलित टोल, डेडकुला	सबै	५	१,०००	५	१,०००	५	१,०००	५	१,०००	६	१,२००	५,२००	नगरपालिका, वातावरण र विपद व्यवस्थापन शाखा र वडा कार्यालय

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक वर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
					(बोजावाडी) र खार वस्ती													
१७	स्थानीयविपद तथा जलवायु उत्थानशिलयोजना/कार्यढाँचा बनाउने	वटा	१	७००	समग्रनगरपालिका	सबै	१	७००	-	-	-	-	-	-	-	-	७००	नगरपालिका, वातावरण र विपद व्यवस्थापन शाखा र वडा कार्यालय
१८	गतिसिमित बोर्ड राख्ने, स्पिड ब्रेकर राख्नेर सिसिटिभी जडान	स्थान	५	३००	चंखेली, दसेरा, थालह र लोकमार्गकोरणीति कस्थानहरू	१००	१	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१,५००	नगरपालिका, वातावरण र विपद

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
																		व्यवस्थापन शाखार वडा कार्यालय
१९	विद्युतीयसुरक्षा नीति तथा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने, एल.पि.ग्याँस जोखिम नियन्त्रण गर्ने तालिम सञ्चालन गर्ने र पोर्टेबल फायर पम्पखरिद	वटा	१३	१००	चंखेली, मनघाट, दशेरा, टिकाचौर, सागाचौर, अमैसैना, काडो, भुम्प, सिम्ले, सागाचौर, देउलवस्ती र जवेदांडवस्ती	२००	३	३००	३	३००	३	३००	२	२००	२	२००	१,३००	नगरपालिका, वातावरण र विपद व्यवस्थापन शाखार वडा कार्यालय
२०	अग्निनियन्त्रण सम्बन्धी तालिम प्रदान र पोर्टेबलफायर पम्प खरिद	वटा	१३	५०	वडा१-१३ सम्म	१५०	३	१५०	३	१५०	३	१५०	३	१५०	१	५०	६५०	नगरपालिका, वातावरण र विपद व्यवस्थापन शाखा

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
																		र वडा कार्यालय
२१	एकवडा एक हरित विद्यालय (सफा, सुरक्षित, समावेशी तथा जलवायु उत्थानशील) को विकास	विद्यालय	१३	१००	प्रत्येकवडा	३९०	६	६००	७	७००	-	-	-	-	-	-	१,३००	नगरपालिका, वातावरण र विपद व्यवस्थापन शाखा
२२	विद्यार्थीकोनेतृत्वमा हरित कार्यहरू (जस्तै: हरियाली प्रवर्द्धन, फोहर व्यवस्थापन विद्यालयघर बगैचा, आदी) को प्रवर्द्धन	क्रियाकलाप	५०	१००	प्रत्येकवडा	१,५००	१०	१,०००	१०	१,०००	१०	१,०००	१०	१,०००	१०	१,०००	५,०००	नगरपालिका वन, वातावरण र विपद व्यवस्थापन शाखा

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
२३	विद्यालयतथा स्थानीय पाठ्यक्रममा जलवायु परिवर्तन तथा अनुकूलन सम्बन्धी विषयको समावेशी	पालिका	१	२००	पालिका	५००	१	२००	-	-	-	-	-	-	-	-	२००	नगरपालिका, वातावरण र विपद व्यवस्थापन शाखा
२४	युवातथा बालबालिकाहरूलाई जलवायु अभियन्ता (Climate Champion/Hero) को विकासका साथै जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी पैरवी र अभिमुखिकरण	युवातथा बालबालिका	२०	७५	प्रत्येकवडा	२०	१०	७५०	१०	७५०	-	-	-	-	-	-	१,५००	नगरपालिका, वातावरण र विपद व्यवस्थापन शाखा

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
२५	जलवायुपरिवर्तन सँग सम्बन्धित बाल संरक्षण जोखिमहरूको नक्साङ्कन गर्ने (जस्तै: बालश्रम, बाल विवाह, विद्यालय छोड्ने समस्या)	वटा	१३	६०	प्रत्येकवडा	३९०	५	३००	५	३००	३	१८०	-	-	-	-	७८०	नगरपालिका, वातावरण र विपद व्यवस्थान शाखा
२६	जलवायुजन्य विपद्को बेलामा बालबालीकाहरु माथी हुने हिंसा र जोखिमको बारे समुदाय तथाविद्यालय स्तरमा अभिमुखिकरण तथा तालिम	वटा	१३	५०	घडेरी, भुषाडा, खार बजार, डेडकुला, दरपाखा, दलित वस्ती, आदर कबेरी, ढाँड वस्ती, तलछानी, पैरो टोल, बांका, डाव, देउल, साजमेला, सिस्नेपाताल, झाक्रीखोला, रुव, पौजा, भेडामुडी, राजिकोट,	३९०	१०	५००	३	१५०	-	-	-	-	-	-	६५०	नगरपालिका, वातावरण र विपद व्यवस्थान शाखा

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
					खलटाकुरा, खराया, कालिमाटी, कालहुंगा, सागाचौर, अमैसैना, भुम्प र सिम्ले													
२७	जलवायुजन्यविपद्को समयमा शिक्षकहरूलाई मनोसामाजिक प्राथमिक सहयोग (Psychological First Aid) र बाल संरक्षणसम्बन्धी तालिम प्रदान गर्ने	वटा	१३	५०	विपदजोखिम विद्यालयहरू	३९०	३	१५०	५	२५०	५	२५०	-	-	-	-	६५०	नगरपालिका, वातावरण र विपद व्यवस्थापन शाखा

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
२८	विपद्कासमयमा बालमैत्री स्वास्थ्य सेवामा बालबालिकाको पहुँच सुनिश्चितका लागि स्थानीयस्वास्थ्य चौकीको सहयोगमा स्वास्थ्य शिविर(Clinical Camp) को संचालन	शिविर	५	३००	वडा १-१३ सम्म	१,५००	१	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१,५००	नगरपालिका, वातावरण र विपद् व्यवस्थान शाखारसबडिभिजन वन कार्यालय
डग्रामिण तथा शहरी बसोबास			१३६	५५,४००		२,०९०	२८	४५,७००	२८	४०,४२०	२९	११७,७००	२	६४,४२०	२	७०,३००	३३८,५४०	
१	बाटोनिर्माण	कि.मि	८	४,०००	सागाचौर, अमैसैना, काडो, भुम्प, सिम्ले, सागाचौर, देउलवस्ती, जवेदांडवस्ती, चुवा	२००	४	१६,०००	४	१६,०००	-	-	-	-	-	-	३२,०००	नगरपालिका तथा भौतिक पूर्वाधार शाखा

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
					दलितटोल, डेडकुला (बोजावाडी) र खारवस्ती													
२	सडककालो पत्रे गर्ने	कि.मि	५	७,०००	सुवानाउलीर कार्कीगाउँ	१५०	-	-	-	-	५	३५,०००	-	-	-	-	३५,०००	नगरपालिका तथा भौतिक पूर्वाधार शाखा
३	कल्वर्टनिर्माण	वटा	५	२,०००	सागाचौर, अमैसैना, काडो, भुम्प, सिम्ले, सागाचौर, देउलवस्ती, जवेदांडवस्ती, चुवा दलितटोल, डेडकुला (बोजावाडी) र खारवस्ती	५०	२	४,०००	२	४,०००	१	२,०००	-	-	-	-	१०,०००	नगरपालिका तथा भौतिक पूर्वाधार शाखा
४	झुलुंगेपुल निर्माण	वटा	७	३,५००	अमैसैना, काडो, भुम्प, सिम्ले, सागाचौर, देउलवस्ती,	३००	१	३,५००	१	३,५००	१	३,५००	२	७,०००	२	७,०००	२४,५००	नगरपालिका तथा भौतिक पूर्वाधार

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
					जवेदांडवस्ती, चुवा दलित टोल, डेडकुला(बोजावाडी) र खार वस्ती												शाखा	
५	सानोपक्कि पुल निर्माण	वटा	६	६,०००	पिखने, इमि, खराया, भुम्प,, कोटमारा रडाँडाटोल	१८०	-	-	-	-	-	३	१८,०००	३	१८,०००	३६,०००	नगरपालिका तथा भौतिक पूर्वाधार शाखा	
६	तटबन्धनगर्ने	स्थान	८	३,५००	काडो, सिम्ले, सागाचौर, देउलवस्ती, जवेदांडवस्ती, चुवा दलित टोल, डेडकुला (बोजावाडी) र खार वस्ती	२४०	२	७,०००	२	७,०००	२	७,०००	१	३,५००	१	३,५००	२८,०००	नगरपालिका तथा भौतिक पूर्वाधार शाखा
७	ठुलोपक्कि पुल निर्माण	स्थान	३	२५,०००	झापी, पजारू र सुवानाउली	२४०	-	-	-	-	१	२५,०००	१	२५,०००	१	२५,०००	७५,०००	नगरपालिका तथा भौतिक पूर्वाधार

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत		
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७					
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
																		शाखा		
८	सडकस्तर उन्नति गर्ने	स्थान	५	२,०००	साल्मा-दसेरा, झाप्री, पजारू, सुवानाउलीरकार्कीगाउँ	१५०	१	२,०००	१	२,०००	१	२,०००	१	२,०००	१	२,०००	१	२,०००	१०,०००	नगरपालिका तथा भौतिक पूर्वाधार शाखा
९	ह्युमपाइप निर्माण	वटा	३४	१००	घडेरी, भुषाडा, खार बजार, डेडकुला, दरपाखा, दलित वस्ती, आदर कबेरी, ढाँड वस्ती, तलछानी, पैरो टोल, बांका, डाव, देउल, साजमेला, सिस्नेपाताल, झाक्रीखोला, रुब, पौजा, भेडामुडी, राजिकोट,	३६०	७	७००	७	७००	७	७००	७	७००	६	६००	३,४००	नगरपालिका तथा भौतिक पूर्वाधार शाखा		

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
					खलटाकुरा, खराया, कालिमाटी, कालहुंगा, सागाचौर, अमैसैना, काडो, भुम्पर सिम्ले, सागाचौर, देउलवस्ती, जवेदांडवस्ती, चुवा दलित टोल, डेडकुला (बोजावाडी) र खार वस्ती													
१०	सडकनालीनिर्माण	स्थान	२२	१,३००	आदरकबेरी, तलछानी, डाव, देउल, साजमेला, सिस्नेपाताल, झाक्रीखोला, रुब, पौजा, भेडामुडी, राजिकोट, खलटाकुरा, कालिमाटी, कालहुंगा, सागाचौर, सागाचौर, सागाचौर,	१००	५	६,५००	५	६,५००	५	६,५००	३	३,९००	४	५,२००	२८,६००	नगरपालिका तथा भौतिक पूर्वाधार शाखा

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
					देउलवस्ती, जवेदांडवस्ती, चुवा दलित टोल, डेडकुलार खार वस्ती													
११	गोरेटोबाटो निर्माण/सुधार	स्थान	३३	१,०००	घडेरी, भुपाडा, खार बजार, डेडकुला, दरपाखा, दलित वस्ती, आदर कबेरी, ढाँड वस्ती, तलछानी, पैरो टोल, बांका, डाव, देउल, साजमेला, सिस्नेपाताल, झाक्रीखोला, रुब, पौजा, भेडामुडी, राजिकोट, खलटाकुरा, खराया, कालिमाटी, कालहुंगा, सागाचौर,	१२०	६	६,०००	६	७२०	६	३६,०००	६	४,३२०	९	९,०००	५६,०४०	नगरपालिका तथा भौतिक पूर्वाधार शाखा

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
					अमैसैना, काडो, भुम्प र सिम्ले, सागाचौर, देउलवस्ती, जवेदांडवस्ती, चुवा दलित टोल, डेडकुला (बोजावाडी) र खारवस्ती													
	च.उद्योग, यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार		१६	५,०००	०	३३०	४	६,०००	२	२,०००	४	६,०००	२	२,०००	४	६,०००	२२,०००	
१	सुन्तलातथा अमिलो फलफुलप्रसोधन] केन्द्र स्थापना गर्ने/ जुस उद्योग स्थापना गर्ने	वटा	३	२,०००	मजेरी, महातोली र धारला गाउँ	९०	१	२,०००	-	-	१	२,०००	-	-	१	२,०००	६,०००	नगरपालिका तथा कृषि शाखा

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
२	सामुदायिकवन समूह, कृषि समूह, आमा समूह घर निर्माण गर्ने	वटा	१०	१,०००	सागाचौर, अमैसैना, काडो, भुम्प र सिम्ले, सागाचौर, देउलवस्ती, जवेदांडवस्ती, चुवा दलित टोल, डेडकुला (बोजावाडी) र खार वस्ती	१५०	२	२,०००	२	२,०००	२	२,०००	२	२,०००	२	२,०००	१०,०००	नगरपालिका तथा कृषि शाखा र डिभिजन /सब डिभिजन वन कार्यालय
३	अचारउधोग निर्माण गर्ने	वटा	३	२,०००	डेडकुला, काँडा सोती र पिपलताडा	९०	१	२,०००	-	-	१	२,०००	-	१	२,०००	६,०००	नगरपालिका तथा कृषि शाखा	
४	सुरक्षितडम्पिङ्साईटको सम्भाव्यता अध्ययन	अध्ययन	१	७५०			१	७५०	-	-	-	-	-	-	-	७५०		
५	बजारकेन्द्रित सुरक्षित डम्पिङ्ग साईटको स्थापना	स्थान	१		वडार नगरपालिकाको पहलमा प्राविधिक सर्वेक्षण गरी		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
					कार्यान्वयन गर्ने गराउने													
	छ.पर्यटन एवं प्राकृतिक तथा साँस्कृतिकसम्पदा		४९	९५०		५२०	१०	२,९५०	१०	२,९५०	१०	२,९५०	१०	२,९५०	९	२,५००	१४,३००	०
१	पिकनिकस्थल दृष्यावलोकन	वटा	१४	५००	पैराम, धौलाडाँडा, धारे टाकुरा, कुहिलागनु टाकुरा, खसेनी, भोटे स्तम्भ, सुवाकोटीडाँडा, झिँप्रा, मालिका डाँडा, सुयाडा, मालिका गुफा, रनेवन, तीनतारे डाँडा रचिन्कम्दा	सबै	३	१,५००	३	१,५००	३	१,५००	३	१,५००	२	१,०००	७,०००	नगरपालिका कार सामाजिक विकास शाखा

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
२	मन्दिरव्यवस्थापन	वटा	२९	२००	सोडारी, कोटिला, नारायण, मनिखरे, डेडकुलो मस्टो, मादेउ, कालिका, रूमाला बज्यै, सामाइजी, जोगिदेउ, कैलाश, मुसापुजी, गोरदेउ, भैरवथान, सरस्वती विद्या मन्दिर, धौला मन्दिर, कुहिलागनु टाकुरा, घोगी, जाल्पाथान, माइ भगवती, सुवाकोटीथान, भेरी, वाविरो, बर्माबुवा, कफला मस्टा, मालिका, समल्थाना, मस्टा र शिव मन्दिर	५००	६	१,२००	६	१,२००	६	१,२००	६	१,२००	५	१,०००	५,६००	नगरपालिका कार सामाजिक विकास शाखा

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
३	घेराबार, बगैचा व्यवस्थापन	वटा	६	२५०	सागाचौर, देउलवस्ती, जवेदांडवस्ती, चुवा दलित टोल, डेडकुला (बोजावाडी) र खार वस्ती	२०	१	२५०	१	२५०	१	२५०	१	२५०	२	५००	१,५००	नगरपालिका कार सामाजिक विकास शाखा
ज. स्वास्थ्य खानेपानी तथा सरसफाई			३९	४,७९		४,५२	१४	९,८५	१४	७,४५	४३	४,४	३८	४,६९	३९	४,२७	३०,६	
१	सार्वजनिकशौचालय निर्माण	स्थान	४	२,०००	देउलवस्ती, चुवा दलित टोल, डेडकुला (बोजावाडी) र खार वस्ती	२००	१	२,०००	-	-	१	२,०००	१	२,०००	१	२,०००	८,०००	नगरपालिका कार स्वास्थ्य शाखा
२	महिलास्वास्थ्य सेविकालाई जलवायू सम्बन्धी तालिम	वार्षिक	२	५००	वडा १- १३ सम्मका सबै	२६	१	५००	-	-	-	-	१	५००	-	-	१,०००	नगरपालिका कार स्वास्थ्य शाखा

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
३	सुधारिएकोचुलो विस्तार गर्ने कार्यक्रम	घरधुरी	२००	५०	घडेरी, भुपाडा, खार बजार, डेडकुला, दरपाखा, दलित वस्ती, आदर कबेरी, ढाँड वस्ती, तलछानी, पैरो टोल, बांका, डाव, देउल, साजमेला, सिस्नेपाताल, झाक्रीखोला, रुब, पौजा, भेडामुडी, राजिकोट, खलटाकुरा, खराया, कालिमाटी, कालढुंगा, सागाचौर, अमैसैना, काडो, भुम्पर सिम्ले, सागाचौर, देउलवस्ती, जवेदांडवस्ती, चुवा दलित टोल, डेडकुला(बोजावाडी)	२००	१००	५,०००	१००	५,०००	-	-	-	-	-	-	१०,०००	नगरपालिका कार स्वास्थ्य शाखा

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
					र खार वस्ती													
४	स्वास्थ्यकर्मीहरूलाई गर्व निरोधक साधन र सुरक्षित गर्वपतन सम्बन्धी तालिम दिने	वार्षिक	२	५००	सागाचौर, अमैसैना, काङ्ग र भुम्प	२६	१	५००	-	-	-	-	१	५००	१,०००	नगरपालिका स्वास्थ्य शाखा		
५	स्वास्थ्यशिविर (VIA) गर्ने	वार्षिक	४	६००	वडा १- १३ सम्मका सबै	४००	-	-	१	६००	१	६००	१	६००	१	६००	२,४००	नगरपालिका स्वास्थ्य शाखा
६	ROUSE Camp (ग्रामीण स्वास्थ्य शिविर)	पटक	१४	५५	नगरपालिका सबै वडा	७००	४	२२०	४	२२०	४	२२०	२	११०	-	-	७७०	नगरपालिका,

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
																	स्वास्थ्य शाखा र बाह्य सहयोगी निकाय	
७	LARC Camp (स्वास्थ्यशिविर)	पटक	१४	५५	नगरपालिकार सबै वडा	७००	४	२२०	४	२२०	४	२२०	२	११०	-	-	७७०	नगरपालिका, स्वास्थ्य शाखा र बाह्य सहयोगी निकाय
८	किशोरीस्वास्थ्य तथा परामर्श शिविर	पटक	१४	६०	नगरपालिकार सबै वडा	७००	४	२४०	४	२४०	४	२४०	२	१२०	-	-	८४०	नगरपालिका, स्वास्थ्य शाखा र बाह्य सहयोगी निकाय
९	महिलास्वयं सेविकालाई ई-	पटक	५	१५०	नगरपालिका	३०	१	१५०	१	१५०	१	१५०	१	१५०	१	१५०	७५०	नगरपालिका,

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
	तालिम																स्वास्थ्य शाखा र बाह्य सहयोगी निकाय	
१०	प्रजननस्वास्थ्य सम्बन्धितपरामर्श बैठकसंचालन	पटक	५	१५०	नगरपालिका	३०	१	१५०	१	१५०	१	१५०	१	१५०	१	१५०	७५०	नगरपालिका, स्वास्थ्य शाखा र बाह्य सहयोगी निकाय
११	जलवायुउत्थानशील स्वास्थ्य संस्था निर्माण तथा स्तरोन्नति	स्वास्थ्य संस्था			वडार नगरपालिकाको पहलमा प्राविधिक सर्वेक्षण गरी कार्यान्वयन गर्ने गराउने												-	नगरपालिका, स्वास्थ्य शाखा र बाह्य सहयोगी निकाय
१२	Hygiene Kit and Dignity kit को	पटक	५	१६०	सवैबडा	२००	१	१६०	१	१६०	१	१६०	१	१६०	१	१६०	८००	नगरपालिका,

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
	व्यवस्थापन																स्वास्थ्य शाखा र वाहय सहयोगी निकाय	
१३	सरसफाईसामग्री को व्यवस्थापन	वडा	१३	१२०	सबैवडा	२६०	२	२४०	२	२४०	२	२४०	२	२४०	५	६००	१,५६०	नगरपालिका, स्वास्थ्य शाखा र वाहय सहयोगी निकाय
१४	School Health Program	पटक	५०	६	सबैवडा	३००	१०	६०	१०	६०	१०	६०	१०	६०	१०	६०	३००	नगरपालिका, स्वास्थ्य शाखा र वाहय सहयोगी निकाय

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
१५	स्वास्थ्यसंस्थामा विपद्को बेलामा आउन सक्ने समस्या समाधानको लागि पूर्व तयारी रहन जस्तै EOP कार्यान्वयन गर्ने				सबैवडा												-	नगरपालिका, स्वास्थ्य शाखा र बाह्य सहयोगी निकाय
१६	प्रजननस्वास्थ्य सुध्दीकरण आवश्यक सामग्री खरीद	वार्षिक	४	२७५	सबैवडा	१५०	१	२७५	१	२७५	१	२७५	१	२७५	-	-	१,१००	नगरपालिका, स्वास्थ्य शाखा र बाह्य सहयोगी निकाय
१७	MNH onsite coaching (मातृ तथा शिशु स्वास्थ्य)	पटक	१२	३०	सबैवडा	१००	३	९०	३	९०	३	९०	३	९०	-	-	३६०	नगरपालिका, स्वास्थ्य शाखा र बाह्य सहयोगी

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
																		निकाय
१८	आमासमूह परिचालन र सबलीकरण	पटक	५०	५	सबैवडा	५००	१०	५०	१०	५०	१०	५०	१०	५०	१०	५०	२५०	नगरपालिका, स्वास्थ्य शाखा र बाह्य सहयोगी निकाय
झ. जलवायु परिवर्तन सचेतना अभिवृद्धि, क्षमता विकास तथा लैंगिक तथा सामाजिक समावेशीकरण			२३	२,९५०		६९०	३	१,५५०	३	१,५५०	५	२,९५०	६	३,०५०	६	३,१००	१२,२००	
१	यौनतथा प्रजनन स्वास्थ्य, गर्भ निरोधक साधन र सुरक्षित गर्भपतन सम्बन्धीसचेतना मुलक कार्यक्रम	वार्षिक	४	१,२००	घडेरी, भुपाडा, खार बजार, डेडकुला, दरपाखा, दलित वस्ती, आदर कबेरी, ढाँड वस्ती, तलछानी, पैरो टोल, बांका, डाव, देउल,	१२०	१	१,२००	-	-	१	१,२००	१	१,२००	१	१,२००	४,६००	नगरपालिका र स्वास्थ्य शाखा

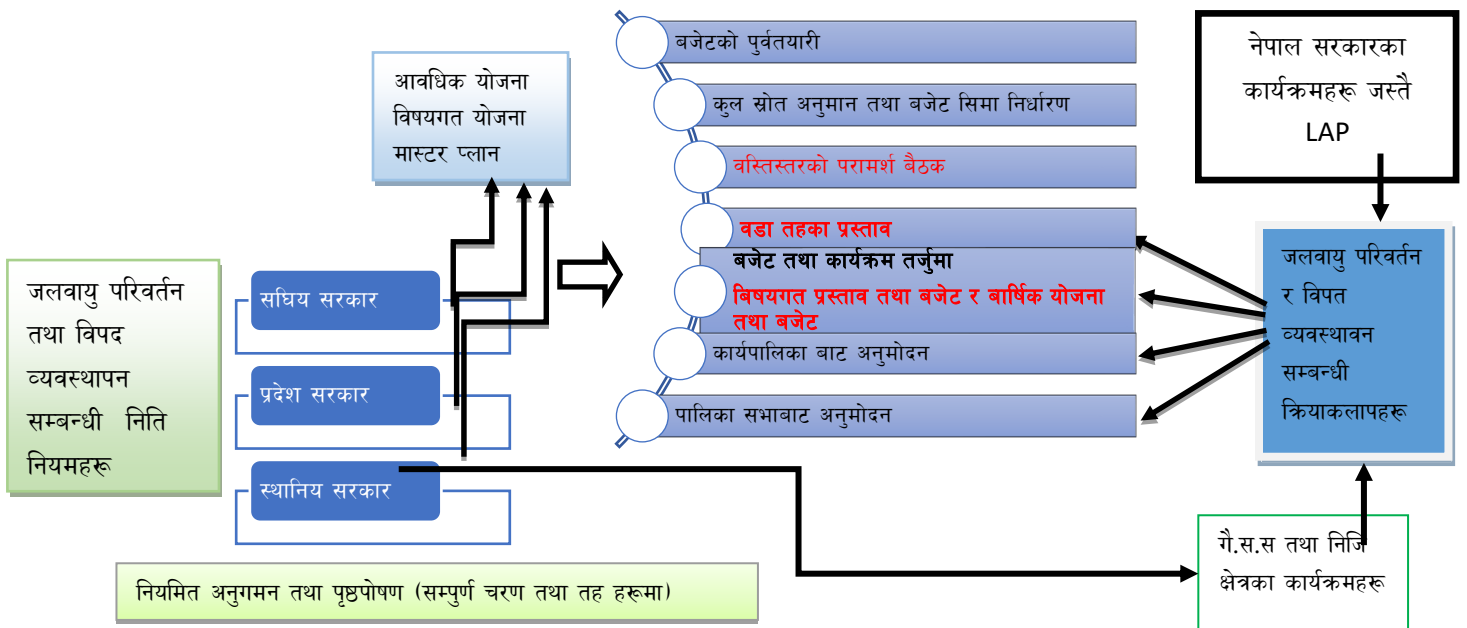
क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
					साजमेला, सिस्नेपाताल, झाक्रीखोला, रुब, पौजा, भेडामुडी, राजिकोट, खलटाकुरा, खराया, कलिमाटी, कालढुंगा, सागाचौर, अमैसैना, काडो, भुम्प र सिम्ले,													
२	जलवायुपरिवर्तन को प्रभाव सम्बन्धीसचेतना मुलक गीत, कविता र नाटक	वार्षिक	४	१,२००	वडा १- १३ सम्मका सबै	१२०	-	-	१	१,२००	१	१,२००	१	१,२००	१	१,२००	४,८००	नगरपालिका स्वास्थ्य शाखा
३	नेतृविकाश सम्बन्धी तालिम	वार्षिक	३	२००	वडा १- १३ सम्मका सबै	९०	१	२००	-	-	१	२००	-	-	१	२००	६००	नगरपालिका स्वास्थ्य शाखा

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
४	कृषकहरुलाई अवलोकन भ्रमण	पटक	४	२००	वडा १- १३ सम्मका अगुवा कृषकहरु सबै	१२०	-	-	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	८००	नगरपालिका स्वास्थ्य शाखा
५	लैंगिकहिंसा अन्त्यसम्बन्धी तालिम	पटक	८	१५०	वडा १- १३ सम्मका सबै	२४०	१	१५०	१	१५०	१	१५०	३	४५०	२	३००	१,२००	नगरपालिका स्वास्थ्य शाखा
ज.योजना अनुगमन मुल्यांकन तथा संस्थागत विकास			३६	५००		-	८	७००	६	४२५	८	७००	६	४२५	८	७००	२,९५०	
१	संयुक्त अनुगमन तथा मुल्यांकन	पटक	३	७५	वडा १- १३ सम्मका सबै	सबै	१	७५	-	-	१	७५	-	-	१	७५	२२५	नगरपालिका
२	चौमासिक समीक्षा बैठक	पटक	१५	७५	वडा १- १३ सम्मका सबै	सबै	३	२२५	३	२२५	३	२२५	३	२२५	३	२२५	१,१२५	नगरपालिका
३	वार्षिक समीक्षा	पटक	५	१००	वडा १- १३ सम्मका सबै	सबै	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	५००	नगरपालिका
४	योजना पुनरावलोकन	पटक	१०	५०	नगरपालिका	सबै	२	१००	२	१००	२	१००	२	१००	२	१००	५००	नगरपालिका

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (रु हजारमा)	स्थान	लाभान्वित घरधुरी	आर्थिक बर्ष										कुल अनुमानित बजेट, रु	बजेटको श्रोत
							०८२/८३		०८३/८४		०८४/८५		०८५/८६		०८६/८७			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
५	सहभागितामुलक अनुगमन तथा मुल्यांकन तालिम	पटक	३	२००	समग्रपालिका	सबै	१	२००	-	-	१	२००	-	-	१	२००	६००	नगरपालिका
	जम्मा		४,०२३	१०३,२५१		२८,९८९	१,०४१	१९४,०५०	१,१०४	१८४,०३०	७४४	२३६,२४०	६२०	१८८,११५	५१४	१६५,४००	९६७,८३५	

परिच्छेद ६ : स्थानीय अनुकूलन कार्य योजनाहरूको मूलप्रवाहीकरण/कार्य योजनाहरू कार्यान्वयन गर्नका लागि शासन संरचना

जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्युनिकरणका सवालहरूलाई नीति, नियम, आवधिक योजनामा र वार्षिक योजना तर्जुमा मूलप्रवाहिकरण गर्न विभिन्न तहमा भएका तहगत संरचना, मन्त्रालय, स्थानीय सरकार र सरोकारवालाहरूको ठाडो र तेस्रो समन्वयन हुनुपर्ने देखिन्छ।

चित्र ७ : अनुकूलनकार्ययोजनाहरूकोमूलप्रवाहीकरण/कार्यान्वयनगर्नकालागिशसनसंरचना

स्थानीय योजना प्रक्रियामा छनौटमा परेका तर स्थानीय सरकारले लगानी गर्न नसक्ने, बहुवर्षे योजनाहरूलाई समेत प्रदेश र सघंबाट विनियोजन हुने बजेटहरूबाट विनियोजित गर्ने साथै विभिन्न तहबाट नियमित अनुगमन तथा पृष्ठपोषण गरेमा वस्ति वा वडा स्तरमा समेत जलवायु र विपद्सम्बन्धीका योजनाहरूले प्राथमिकता पाउनेछन । योजना तथा विकासका नीतिहरूमा मूलप्रवाहीकरण र स्थानीय तहको वार्षिक योजना, बजेट तर्जुमा र अनुगमन तथा मूल्यांकन प्रक्रियामा मूलप्रवाहीकरण ६.१ र ६.२ अनुसार हुनेछ।

६.१ आवधिक योजना तथा विकासका नीतिहरूमा मूलप्रवाहीकरण

जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी स्थानीय सूचना, जोखिमको अवस्था, श्रोत साधनको उपलब्धता, गुणस्तर तथा त्यस माथिको पहुँच र अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणको आवश्यकता पहिचानको आधारमा जलवायु परिवर्तनलाई छेडागाड नगरपालिकाका आवधिक योजना तथा विकासका नीतिहरूमा मूलप्रवाहीकरण गरी जलवायु परिवर्तन व्यवस्थापनलाई संस्थागत गरिनेछ। जलवायु परिवर्तनको जोखिममा रहेका परिवार, समुदाय, वडालाई आफ्ना अनुकूलन प्राथमिकताबारे प्रष्टसँग अभिव्यक्त गर्न र प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि सरकारी, गैरसरकारी र निजी क्षेत्रका श्रोत परिचालन गरिनेछ। जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी विश्लेषण, अनुकूलन र जोखिम न्यूनीकरणका रणनीतिहरू स्थानीय आवधिक योजना अथवा दीर्घकालिन योजनामा समावेश गरिनेछ।

राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक योजना आयोगहरूको आधार पत्र तथा आवधिक विकास योजनालाई प्रस्थान बिन्दु बनाएर जलवायु उत्थानशीलताका दीर्घकालीन लक्ष्य तथा सोचहरू आवधिक योजनामा समायोजन गरिनेछ। प्राविधिक रूपले कार्यान्वयन गर्न कठिन तथा धेरै श्रोत लाग्ने अनुकूलनका योजनाहरू बहुवर्षीय, दीर्घकालीन तथा आवधिक योजनामा समायोजन गरेर कार्यान्वयन गर्ने। स्थानीय तह बीच वा स्थानीय तह र प्रदेश एवं संघसँग समन्वय गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने प्रकृतिका जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका आयोजनाहरू आवधिक योजनामा एकीकरण गरी कार्यान्वयनमा सहजीकरण गर्ने। स्थानीय आवधिक योजना तथा विकासका नीतिहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि सरकारी निकाय, गैरसरकारी संघ संस्था, विकास साझेदार र निजी क्षेत्रका श्रोत परिचालन गर्न मार्गचित्र तथा खाका तयार गरिनेछ।

६.२ स्थानीय तहको वार्षिक योजना, बजेट तर्जुमा, अनुगमन तथा मूल्यांकन प्रक्रियामा

मूलप्रवाहीकरण

अनुकूलन योजनालाई विकास र विषयगत योजनामा साथै स्थानीय सेवा प्रदान गर्ने निजी तथा गैर सरकारी संस्थाहरूको योजना प्रक्रियामा समायोजन गर्नका लागि वडा एवं नगरपालिकाको जनप्रतिनिधि, राजनैतिक दलहरू, अन्य बहुसरोकारवालाहरू र एकीकृत योजना तर्जुमा समितिसँग यस अनुकूलन योजना तर्जुमा प्रक्रिया देखि नै छलफल र समन्वय गरिएको छ। यसरी नै पालिका स्तरमा अनुकूलन कार्य योजनाका र प्रक्रियाको सम्बन्धमा प्रस्तुतिकरण गरी पालिकाका सेवा प्रदायक निकायहरूसँग छलफल गरियो। छेडागाड नगरपालिकाको हरेक वडा स्तरका स्थानीय राजनीतिक दल, सामाजिक संस्थाहरू, सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरू संग विस्तृत छलफल तयार गरी अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिएको छ र नगरपालिकाबाट अनुमोदन भए पश्चात यो लागु हुनेछ।

यसरी नै छेडागाड नगरपालिकाको वार्षिक योजनामा समावेश नभएका योजनाहरूलाई नियमित योजना तर्जुमा प्रक्रिया मार्फत जिल्ला समन्वय समिति तथा सम्बद्ध विषयगत कार्यालयहरू तथा अन्य सरोकारवाला निकायमा पनि पेश गरी मूलप्रवाहिकरणको लागि पहल हुनेछ। भविष्यमा नगरपालिकाले तयार गर्ने आबधिक तथा वार्षिक योजना तथा रणनीतिहरू, १८औं नगरसभाको नवौं बजेट अधिवेशनबाट पारित आ.व. २०८२/०८३ को नीति, बजेट तथा कार्यक्रम, छेडागाड नगरपालिकाको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना - २०८१, स्वास्थ्य संकट एवं विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना-२०७९, पालिकाको १० वर्षे शिक्षा योजना (२०७१/२०८२-२०९०/२०९१) र विपद् व्यवस्थापन कोषमा यस स्थानीय अनुकूलन योजना (लापा) लाई उच्च प्राथमिकताका साथमा समायोजन गरिनेछ। यस योजनाका प्राथमिकताहरूलाई केन्द्रिय स्तरमा वन तथा वातावरण मन्त्रालय मार्फत राष्ट्रिय योजना आयोगबाट तयार गरिने रातो किताब मार्फत राष्ट्रिय विकास योजनामा समायोजन गर्न समेत आवश्यक पहल गरिनेछ। योजना समायोजनका लागि निम्नानुसार कार्यहरू समेत पहिचान गरिएका छन्।

क) तत्काल गर्नुपर्ने

- योजनाका बारेमा सचेतना जागरण गर्ने र अपनत्वको बिकास गर्ने।
- योजना पुस्तिका वा सो अन्तर्गत प्राथमिकतामा परेका क्रियाकलापहरू आवश्यक प्रक्रिया पुर्याई सम्बन्धित विषयगत तथा अन्य सरोकारवालाहरू समक्ष पेश गरी सहयोगको लागि पहल र पैरवी गर्ने।

ख) योजना तर्जुमा प्रक्रियाको समयमा समायोजन गर्नुपर्ने

ग) फलोअप कार्यक्रम

कार्यक्रम पेश गरेर मात्र दुक्क हुने अवस्था नहुने भएकाले सो को निर्णयको अवस्थाका बारेमा नियमित रूपमा बुझ्ने तथा ताकेता गर्ने। संभव भए माथिल्लो तहसम्म समेत फलोअप गर्ने।

परिच्छेद ७ : कार्यहरूको तर्जुमा र कार्यान्वयन

अनुकूलन योजनाको तर्जुमा तथा कार्यान्वयनको नेतृत्व नगरपालिकाले गर्नेछ। नगरपालिकाले योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन बाहेक स्थानीय स्तरमा घरधुरी, स्थानीय समुदाय र परियोजनाहरूले स्थानीय अनुकूलन र विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन कार्य, समुदायमा आधारित अनुकूलन कार्यक्रम, पारिस्थितिकीय प्रणाली, संरक्षण क्षेत्र व्यवस्थापन र विषयगत क्षेत्रसँग सम्बन्धी र समूहको योजनामा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनका कार्यहरू समायोजन गर्नेछ। जोखिम तथा संकटासन्नता र यसका अन्तरनिहित कारणहरू व्यक्ति, घरधुरी र समुदाय स्तरमा फरक फरक भएका कारण स्थानीय योजना तर्जुमा प्रकृत्यामा जलवायु परिवर्तनबाट बढी प्रभावित महिला तथा संकटासन्न घरधुरीको विशिष्ट समस्यालाई समाधान गर्ने अनुकूलनका कार्यक्रमहरू समावेश गरिनेछ। अनुकूलन र जोखिम न्यूनीकरणका योजनाहरू घरधुरी, स्थानीय समुदाय, उपभोक्ता समूह, संघ-संस्था र परियोजनास्तरमा निर्माण र कार्यान्वयन गर्नलाई प्रोत्साहन गरिनेछ। जलवायु परिवर्तन अनुकूलन र विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका कार्यहरू व्यक्ति, घरधुरी, स्थानीय समुदाय र उपभोक्ता समूहको जीविकोपार्जन तथा पारिस्थितिकीय प्रणालीमा आधारित हुन सक्नेछ।

यस योजनाको सफल तर्जुमा तथा कार्यान्वयन र समन्वयात्मक भूमिकाका लागि वडा समिति तथा कार्यपालिका समिति क्रियाशील रहनेछ। पालिकाले प्रदेश, सघिय सरकार, गै.स.स को सहयोग तथा समन्वयनमा क्रियाकलापहरूको कार्यान्वयन गर्ने छ। जलवायु वित्तका लागि पनि स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना महत्वपूर्ण दस्तावेज हुनेछ। अनुकूलन योजनामा उल्लेखित कार्यहरूलाई नगरपालिका, विषयगत शाखा, समुदायमा स्थापित भई क्रियाशील रहेका विद्यमान समुह, संस्था, क्लब तथा उपभोक्ता समितिहरू मार्फत कार्यान्वयन गरिनेछ। भौतिक पूर्वाधार सम्बन्धी कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा आवश्यकता अनुरूप प्राविधिक तथा उपलब्ध अन्य विज्ञहरूबाट विस्तृत लागत अनुमान (इष्टिमेट) गराउनुका साथै कार्यान्वयनमा समेत सहयोग लिईनेछ। अनुकूलन कार्ययोजना कार्यान्वयनको सहजिकरण वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समिति (विद्यमान समितिले गर्ने छ। जलवायु परिवर्तन, विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यक्रमहरूलाई थप प्रभावकारी बनाउने, स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना कार्यान्वयनलाई थप प्रभावकारी बनाउन आवश्यक पृष्ठपोषण गर्ने काम वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समिति मार्फत गरिने छ। वार्षिक बजेट तर्जुमा तथा जलवायु परिवर्तन, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यक्रमहरूलाई मुलप्रवाहिकरण गर्न आवश्यक सहजिकरण गर्ने तथा बजेट विनियोजनका लागि कार्यपालिकामा पैरवि समेत यस समिति मार्फत गरिने छ। यस समितिको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने आवश्यक क्रियाकलापहरू समेत समावेश गरिने छ।

यस योजनामा अन्य सरोकारवाला निकायहरूको सहयोग पनि आवश्यक पर्ने हुनाले सो कार्यक्रमहरूका लागि सरोकारवाला निकायको वार्षिक योजनामा समावेश गर्नका लागि वडा एवं नगरपालिकाले पहल गर्नेछ। प्राथमिकतामा परेका हरेक क्रियाकलापहरूको विस्तृत कार्यान्वयन योजना र जिम्मेवारी तय गरी सम्बन्धित व्यक्ति, संस्था निकायहरूसँगको समन्वय र सहकार्यमा स्रोत तथा सेवा जुटाई कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ। योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि व्यक्तिगत बानी व्यवहार देखि नै परिवर्तनको खाँचो देखिएको छ। त्यसैगरी यस योजनाको कार्यान्वयनमा नीजि क्षेत्रको भूमिका अहम् हुन सक्छ। नीजि क्षेत्रको संभावित भूमिका यसै योजनामा उल्लेख गरिएको छ। यसका लागि वडा तथा नगरपालिकाले सम्बन्धित नीजि क्षेत्र, व्यवसायिक क्षेत्र एवं स्थानीय उद्योग बाणिज्य संघ मार्फत समेत पहल गर्नेछ।

परिच्छेद ८ : अनुगमन, मूल्यांकन तथा पृष्ठपोषण

छेडागाड नगरपालिकाअन्तर्गत अनुकूलन योजनामा समेटिएका सबै घरधुरी तथा सरोकारवालाहरूको प्रत्यक्ष सहभागिता तथा नगरपालिकाको विद्यमान वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समन्वय समिति, कार्यपालिका सदस्यहरू र खासगरी पालिका स्तरीय अनुगमन मूल्यांकन समितिको अगुवाईमा अनुकूलन कार्ययोजना कार्यान्वयनको अनुगमन अर्धवार्षिक रूपमा गरिनेछ।

अभिलेखिकरणमा उल्लेखित आवश्यक सूचनाहरूलाई ध्यान दिई अनुगमन गर्नुपूर्व अनुगमनको खाका तयार गरी सोही अनुसार अनुगमन र प्रतिवेदन तयार गरिनेछ। अनुगमनको लागि समितिका पदाधिकारीहरू अनुगमन सम्बन्धी अभिमुखीकरणमा सहभागि भएर मात्र अनुगमन कार्यमा संलग्न हुनेछन् जसबाट गरिएका प्रभावकारिताको लेखाजोखा गर्न सहज हुनेछ। त्यसैगरी वार्षिक रूपमा मूल्याङ्कन गरिनेछ भने योजनाको अन्तमा अन्तिम मूल्याङ्कन गरी पुनःआगामी दिनको मुल्याङ्कन योजना तयार गरिनेछ। यसरी नै अनुकूलन कार्ययोजनालाई सघाउन अनुगमन तथा मूल्याङ्कनले सिकाइ, चिन्तन-मनन र पृष्ठपोषणका लागि अवसर प्रदान गर्दछ।

कार्यक्रम सञ्चालनको क्रममा कार्यक्रम गुणस्तरीय तथा उद्देश्य मुलक बनाउन सम्बन्धित लाभान्वित वर्ग तथा सम्बन्धित सरोकारवाला संस्थाहरूको सुझावलाई सम्बोधन गरिने छ। साथै नगरपालिका तथा सम्बन्धित समूहले स्व अनुगमन मुल्याङ्कन गरिनुका साथै सहयोगी निकायहरू संग संयुक्त रूपमा समेत कार्यक्रमको नियमित अनुगमन मूल्याङ्कन गरिनेछ। कार्यक्रम सम्पादन पश्चात सम्बन्धित क्रियाकलापको सार्वजनिक लेखा परिक्षण गरिने छ।

कार्यक्रम संचालनको क्रममा कार्यक्रम गुणस्तरीय तथा उद्देश्य मुलक बनाउन सम्बन्धित लाभान्वित वर्ग तथा सम्बन्धित सरोकारवाला संस्थाहरूको सुझावलाई सम्बोधन गरिनेछ। साथै वडा, नगरपालिका तथा सम्बन्धित समूहले स्व अनुगमन मूल्याङ्कन गरिनुका साथै सहयोगी निकायहरूसंग संयुक्त रूपमा समेत कार्यक्रमको नियमित अनुगमन मूल्याङ्कन गरिनेछ। कार्यक्रम सम्पादन पश्चात सम्बन्धित क्रियाकलापको सार्वजनिक लेखा परीक्षण गरिने छ।

सन्दर्भ सामग्री

राष्ट्रिय जलवायु परिवर्तन नीति, २०७६

राष्ट्रिय स्वास्थ्य अनुकूलन योजना (HNAP) २०८०-२०८७

स्थानीय अनुकूलन योजनाको राष्ट्रिय संरचना, २०७६ (परिवर्तित)

विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना २०१८-२०३०

विपद् जोखिम न्यूनीकरण नीति २०७५

छेडागाडनगरपालिका, छेडागाड नगरपालिकाको बस्तुगत विवरण (पाश्वचित्र), २०७६

छेडागाडनगरपालिकाको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना, २०८१

छेडागाड नगरपालिकाको स्वास्थ्य संकट एवं विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना, २०७९

स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना २०६८

केन्द्रिय तथाक विभाग (२०७८) राष्ट्रिय जनगणना

राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम- नापा, २०६६

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना-लापा, २०६७

सेन्डाई कार्यढाँचा २०१५-२०३०

अनुसूची

अनुसूची १: स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति (LDMC), छेडागाड नगरपालिका, जाजरकोट

क्र.सं.	नाम	पद	सम्पर्क नम्बर	कैफियत
१	रत्न बहादुर खडका	संयोजक	९८५८०२१७२५	
२	चन्द्र बहादुर थापा	सदस्य	९८६८१८६५८३	
३	लोकेन्द्र बहादुर थापा	सदस्य	९८५११२७४४६	
४	गणेश बहादुर थापा	सदस्य	९८४६७२४४१६	
५	टोपेन्द्र आधिकारी	सदस्य	९८५८०२८७२२	
६	धन बहादुर थापा	सदस्य	९८५८०३१६३२	
७	गणेश प्रसाद जैसी	सदस्य	९८६८९६२३३३	
८	चन्द्र वराल मगर	सदस्य	९८४४८४३०९६	
९	खुविराज शाही	सदस्य	९८४९३०२१८१	
१०	गंग बहादुर रोकाय	सदस्य	९८६८०१८७०३	

स्रोत: छेडागाड नगरपालिकाको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना (DPRP), २०८१

अनुसूची २ : स्थानीय अनुकूलन योजना, छेडागाड नगरपालिकाको प्रारम्भिक बैठकको माइन्सुट

उपस्थिति

क्र.सं.	नाम	पद	होना	व्यवस्था
१	श्री. सन्तु रं. बापा	गाउँपालिका अध्यक्ष	होना	होना
२	श्री. गंगा बहादुर	सहायक अध्यक्ष	होना	होना
३	श्री. राम रं. मुगा	सहायक अध्यक्ष	होना	होना
४	श्री. प्रेम रं. खत्री	सहायक अध्यक्ष	होना	होना
५	श्री. बालरं. दाहा	सहायक अध्यक्ष	होना	होना
६	श्री. अल्प रं. थापा	सहायक अध्यक्ष	होना	होना
७	श्री. विर रं. शर्मा	सहायक अध्यक्ष	होना	होना
८	श्री. दिनेश रं. शर्मा	सहायक अध्यक्ष	होना	होना
९	श्री. अ. अ. अ. अ. अ.	सहायक अध्यक्ष	होना	होना
१०	श्री. अ. अ. अ. अ. अ.	सहायक अध्यक्ष	होना	होना
११	श्री. अ. अ. अ. अ. अ.	सहायक अध्यक्ष	होना	होना
१२	श्री. अ. अ. अ. अ. अ.	सहायक अध्यक्ष	होना	होना
१३	श्री. अ. अ. अ. अ. अ.	सहायक अध्यक्ष	होना	होना
१४	श्री. अ. अ. अ. अ. अ.	सहायक अध्यक्ष	होना	होना
१५	श्री. अ. अ. अ. अ. अ.	सहायक अध्यक्ष	होना	होना
१६	श्री. अ. अ. अ. अ. अ.	सहायक अध्यक्ष	होना	होना
१७	श्री. अ. अ. अ. अ. अ.	सहायक अध्यक्ष	होना	होना
१८	श्री. अ. अ. अ. अ. अ.	सहायक अध्यक्ष	होना	होना
१९	श्री. अ. अ. अ. अ. अ.	सहायक अध्यक्ष	होना	होना
२०	श्री. अ. अ. अ. अ. अ.	सहायक अध्यक्ष	होना	होना
२१	श्री. अ. अ. अ. अ. अ.	सहायक अध्यक्ष	होना	होना
२२	श्री. अ. अ. अ. अ. अ.	सहायक अध्यक्ष	होना	होना

उपस्थिति

२३	श्री. अ. अ. अ. अ. अ.	सहायक अध्यक्ष	होना	होना
२४	श्री. अ. अ. अ. अ. अ.	सहायक अध्यक्ष	होना	होना
२५	श्री. अ. अ. अ. अ. अ.	सहायक अध्यक्ष	होना	होना
२६	श्री. अ. अ. अ. अ. अ.	सहायक अध्यक्ष	होना	होना
२७	श्री. अ. अ. अ. अ. अ.	सहायक अध्यक्ष	होना	होना
२८	श्री. अ. अ. अ. अ. अ.	सहायक अध्यक्ष	होना	होना
२९	श्री. अ. अ. अ. अ. अ.	सहायक अध्यक्ष	होना	होना
३०	श्री. अ. अ. अ. अ. अ.	सहायक अध्यक्ष	होना	होना
३१	श्री. अ. अ. अ. अ. अ.	सहायक अध्यक्ष	होना	होना
३२	श्री. अ. अ. अ. अ. अ.	सहायक अध्यक्ष	होना	होना

१) स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना (LAPA) कार्यान्वयन
 २) विविध

निर्णय १: १ मा बलाफल गर्दा यस नगरपालिकामा -
 स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना निर्धारण लागू प्राकृतिक
 बलाफल गरी जनसामान्य परिवर्तन विभिन्न क्षेत्रहरूमा
 प्रयोग हुनेगर्ने जहाँ निवृत्त विवरण संलग्न गरी LAPA
 निर्धारण तथा संयोजनको रूपमा परिभाषित गर्न निर्णय गरियो।

निर्णय २: २ मा बलाफल गर्दा स्थानीय जनसामान्य अनुकूलन
 कार्ययोजना लागू निर्धारण लागू कार्ययोजना प्रस्तावित
 क्षेत्र संयोजन क्षेत्र र क्षेत्रगत नगरपालिकामा बलाफल
 परिभाषित कार्ययोजना बलाफल निर्णय कार्ययोजना
 गरी कार्ययोजनाको रूपमा परिभाषित निर्णय गरियो।

निर्णय ३: ३ मा बलाफल गर्दा स्थानीय प्रवृत्ति परिवर्तन तथा
 बलाफल निर्धारणको रूपमा बलाफल लागू तथा निर्णय -

नगर पालिकाको कार्यालयबाट सञ्चालित सभाको माइन्ट
जसरी छनोट गर्नको लागि निर्धारण गरिएको।

सचिव

तस्विर : स्थानीय अनुकूलन योजना, छेडागाड नगरपालिकाको प्रारम्भिक बैठकको माइन्ट

अनुसूची ३ : स्थानीय अनुकूलनकार्ययोजना निर्माणको पालिका स्तरीय समापन बैठकको माइन्ट

आज मिति २०७२ साल अक्टोबर २४ गतेको मितिमा जलवायु अनुकूलन कार्ययोजनाको निर्माणको पालिका स्तरीय समापन बैठकको माइन्टको रूपमा तयार पारिएको थियो।

उपस्थित

- श्री रत्न बहादुर खड्का - नगर प्रमुख
- श्री चन्द्र बहादुर थापा - नगर उपप्रमुख
- श्री हेमकुमार ढकाल - प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
- श्री जंगा बहादुर खड्का - शाखा अधिकृत
- श्री जय बहादुर लुब्ध - न.त. वडा अध्यक्ष
- श्री प्रेम बहादुर बस्नेत - न.त. वडा अध्यक्ष
- श्री जयेश्वर शर्मा - कार्यपालिका सचिव
- श्री पद्म बहादुर शर्मा - वरिष्ठ शिप्रा अधिकृत
- श्री जगन्नाथ शर्मा - जनसम्पर्क अधिकृत
- श्री सुबोध शर्मा - IPAS Nepal
- श्री रवीन्द्र शर्मा - Green any where
- श्री सुबोध शर्मा - प्रशासकीय अधिकृत
- श्री सुबोध शर्मा - आर्थिक अधिकृत
- श्री सुबोध शर्मा - प्रशासकीय अधिकृत
- श्री सुबोध शर्मा - युवा प्रशिक्षण अधिकृत
- श्री सुबोध शर्मा - कानून सेवा अधिकारी
- श्री सुबोध शर्मा - वि.स.ई.ई. निर्देशक (ई.ई.)
- श्री सुबोध शर्मा - " " " "
- श्री सुबोध शर्मा - जनसम्पर्क अधिकृत
- श्री सुबोध शर्मा - उद्योग विकास शाखा
- श्री सुबोध शर्मा - प्राविधिक सहायक
- श्री सुबोध शर्मा - " " " "

- श्री श्री मिना बहादुर खड्का - PTSYM PC
- श्री श्री कल्याण शर्मा - PTSYM
- श्री श्री मिना बहादुर थापा - लेखापाल
- श्री श्री शिवाजी शर्मा - (कार्यपालिका)
- श्री श्री सुबोध शर्मा - PC/PTSYM
- श्री श्री सुबोध शर्मा - MIS operator
- श्री श्री सुबोध शर्मा - क-०७३
- श्री श्री सुबोध शर्मा - क. २१

१. कार्ययोजनाको समापन सम्पन्न
 २. जलवायु अनुकूलन कार्ययोजनाको निर्माणको पालिका स्तरीय समापन बैठकको माइन्ट तयार पारिएको थियो।

निवेदन नं. १ को तर्फबाट जलवायु अनुकूलन कार्ययोजनाको निर्माणको पालिका स्तरीय समापन बैठकको माइन्ट तयार पारिएको थियो। जलवायु अनुकूलन कार्ययोजनाको निर्माणको पालिका स्तरीय समापन बैठकको माइन्ट तयार पारिएको थियो।

१. मतदार संघ	१२
२. मतदार संघ	१२
३. मतदार संघ	१२
४. मतदार संघ	१

अनुसूची ४ : नगरपालिकाद्वारा स्थानीय अनुकूलनकार्ययोजनालाई पारित माइन्सुट

समपुरक(प्रदेश) अनुदान अन्तरगत संचालन हुने योजना तथा कार्यक्रम

सिं नं	योजना तथा कार्यक्रमको नाम	ठेगाना	कैफियत
१	बडा नं ८ को बडा कार्यालय भवन निर्माण	छेडागाड-८, जाजरकोट	
२	बडा नं ७ को बडा कार्यालय भवन निर्माण	छेडागाड-७, जाजरकोट	

विशेष(प्रदेश) अनुदान अन्तरगत संचालन हुने योजना तथा कार्यक्रम

सिं नं	योजना तथा कार्यक्रमको नाम	ठेगाना	कैफियत
१	पातलपानी चाल्ने मालिका खानेपानी योजना निर्माण	छेडागाड-४, जाजरकोट	
२	गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवाका लागि बर्थिङ सेन्टर सेवा विस्तार कार्यक्रम	छेडागाड नगरपालिका	

निर्णय नं. २.

छेडागाड नगरपालिकाको सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउनको लागि निर्माण भएका तपशिलका प्रतिवेदन, कार्ययोजना, नक्सा तथा मापदण्डहरू पारित गर्ने :-

१. प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण (IEE) प्रतिवेदन,
२. स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना (LAPA),
३. भू- उपयोग नक्सा (LUM) अध्यावधिक
४. मध्यम (ग) वर्ग अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको लागि निशुल्क स्वास्थ्य बीमा कार्यक्रम संचालन मापदण्ड, २०८२,
५. तालिम, गोष्ठि तथा बैठकमा दिइने पारिश्रमिक तथा भत्ता सम्बन्धी कार्यविधि (पहिलो संशोधन), २०८२।

निर्णय नं. ३.

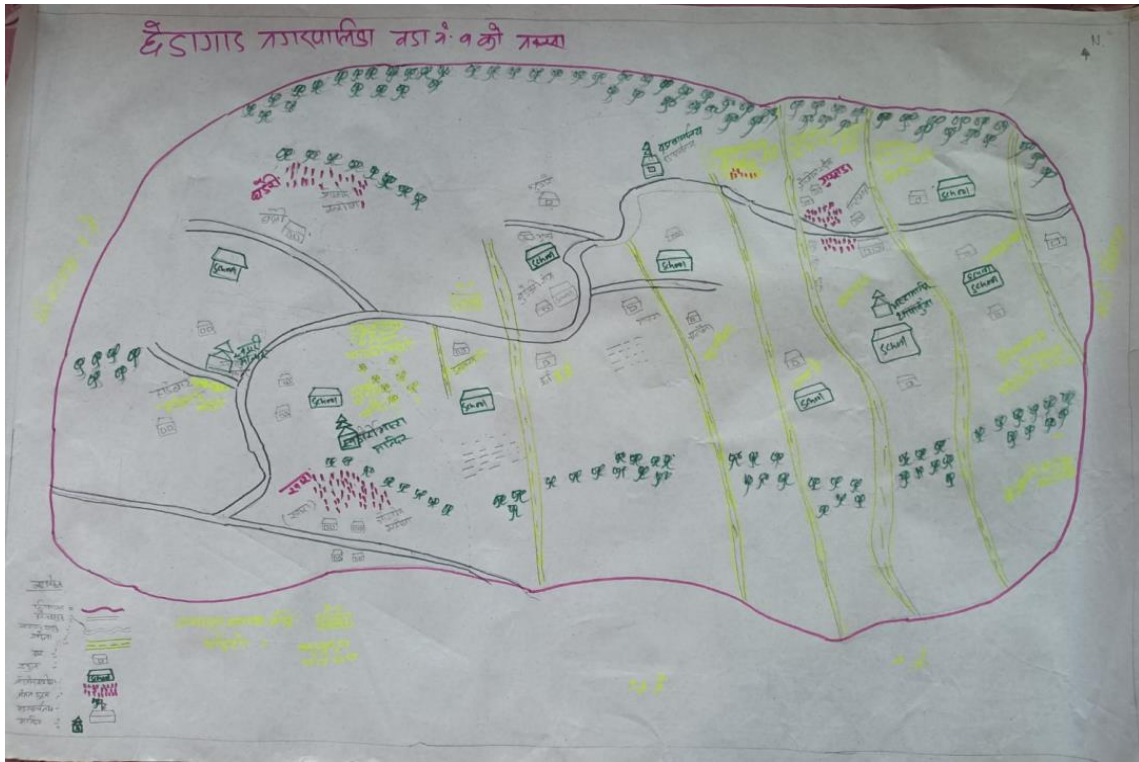
यस नगरपालिकाको विभिन्न वडाहरूबाट सामाजिक सुरक्षा लाभग्राही भई आ व २०७६/०७७ मा खोलिएको बैंक खाताहरू हालसम्म पनि नवीकरण नभई यथास्थान (Pending) रहेकोले वडा कार्यालयबाट प्राप्त लगत कट्टा प्रतिवेदन अनुसार उक्त लाभग्राहीहरूको बैंक खाता बन्द गर्नको लागि Globle IME Bank, छेडागाड शाखा, जाजरकोटलाई परिपत्र गर्ने ।

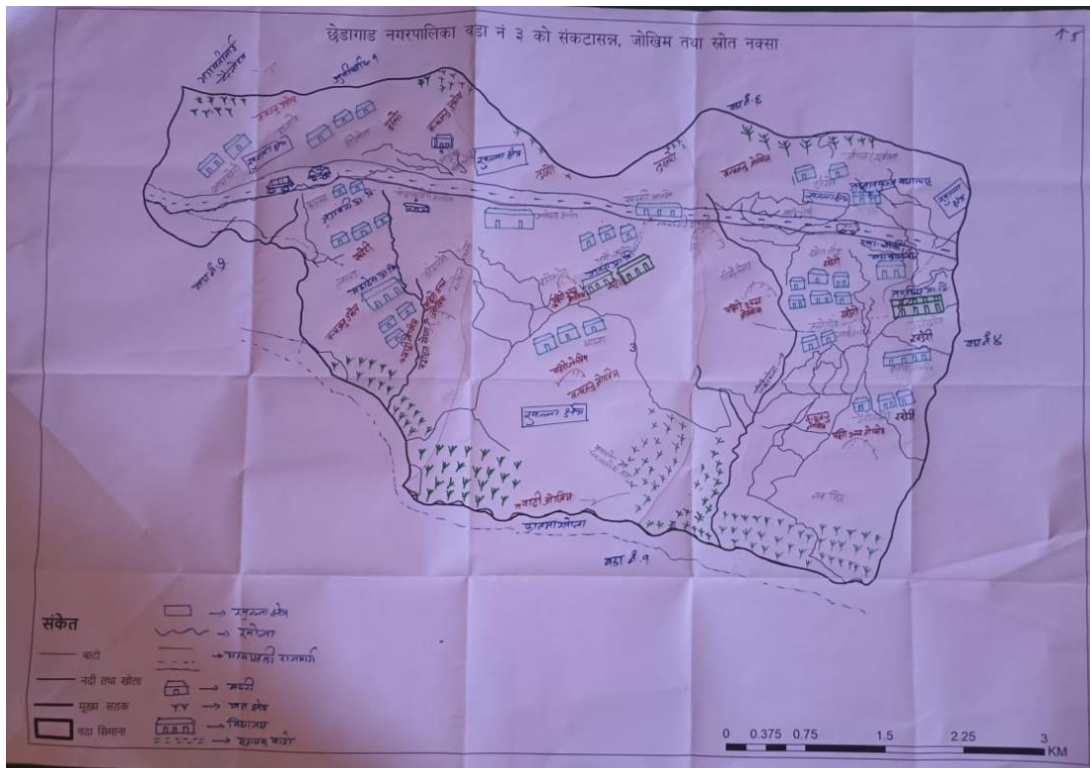
निर्णय नं. ४.

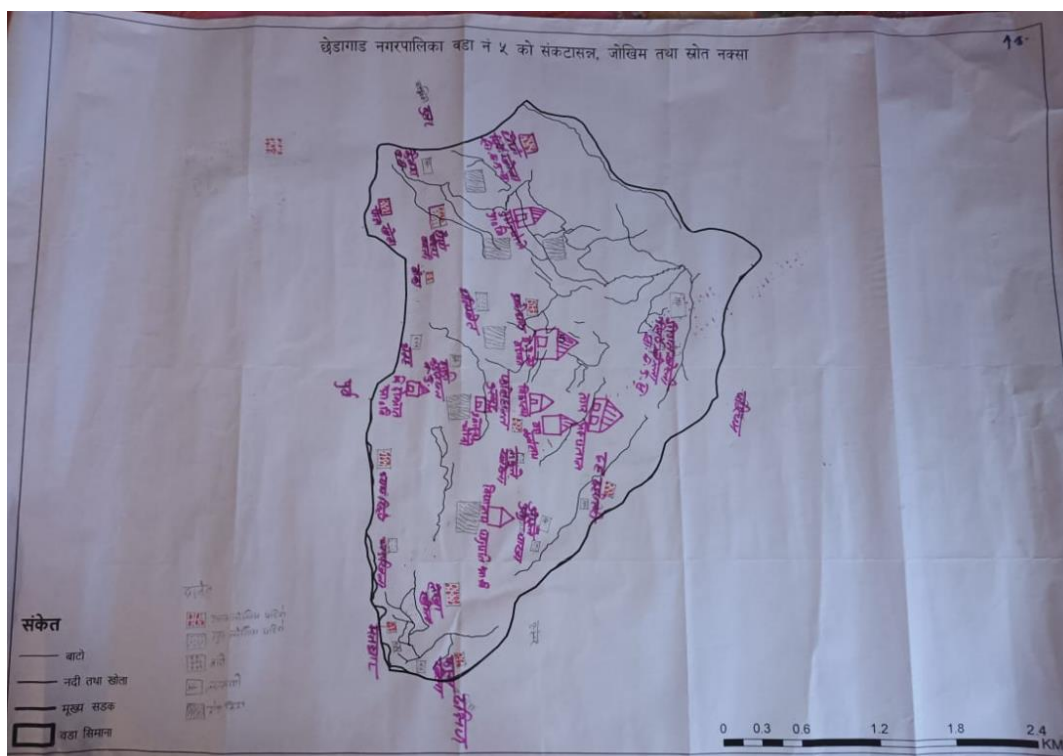
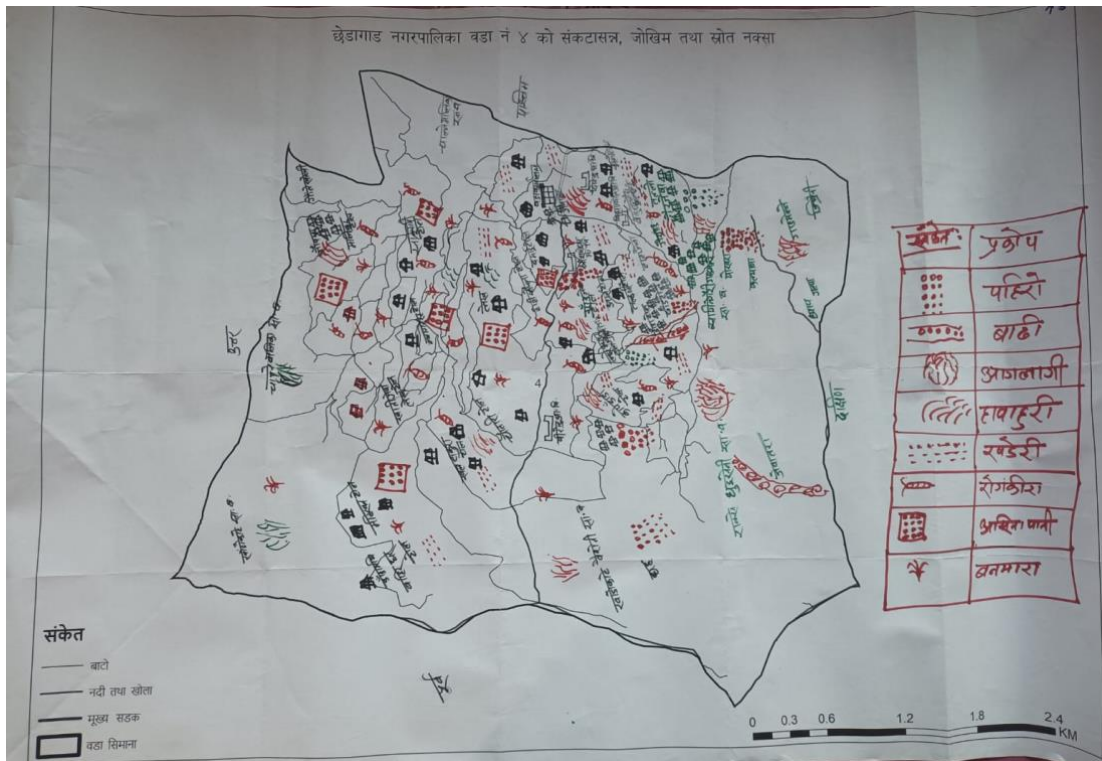
छेडागाड नगरपालिकालाई बालमैत्री नगरपालिका निर्माणका लागि सेभ द चिल्ड्रेन र पाँचतारा युवा संरक्षक मन्त्रालय जाजरकोटसँगको सहकार्यमा सन् २०२६ भित्रमा तपशिल अनुसारको वडाहरूलाई बालमैत्री तथा बाल विभागीय निषेधित वडा घोषणाको लागि आवश्यक सूचक तथा मापदण्ड अनुसारका कृयाकलापहरू सञ्चालन गर्नको लागि तपशिल अनुसार वडाहरूको छनौट गर्ने निर्णय पारित गरियो ।

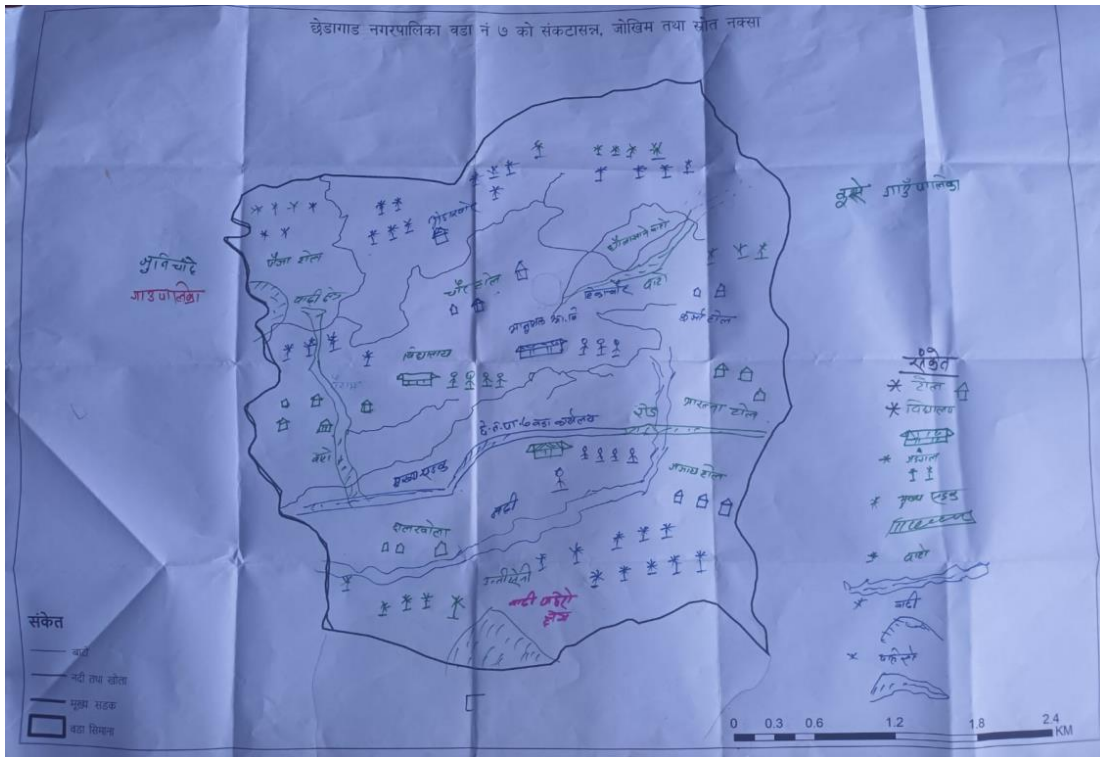
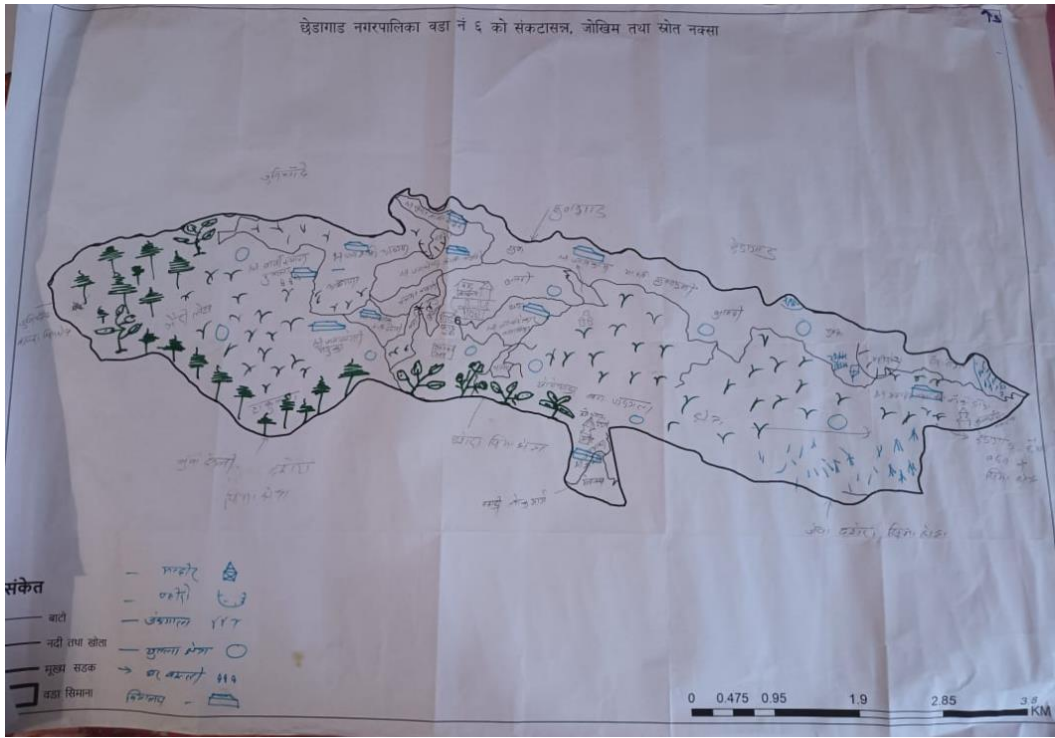

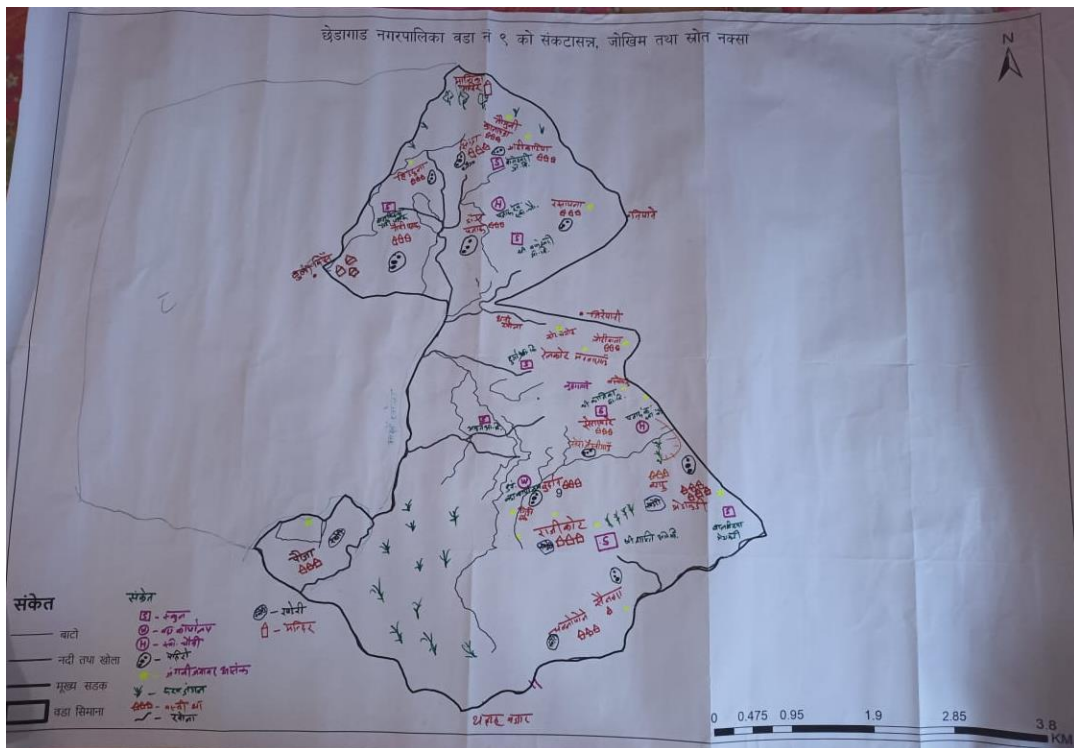
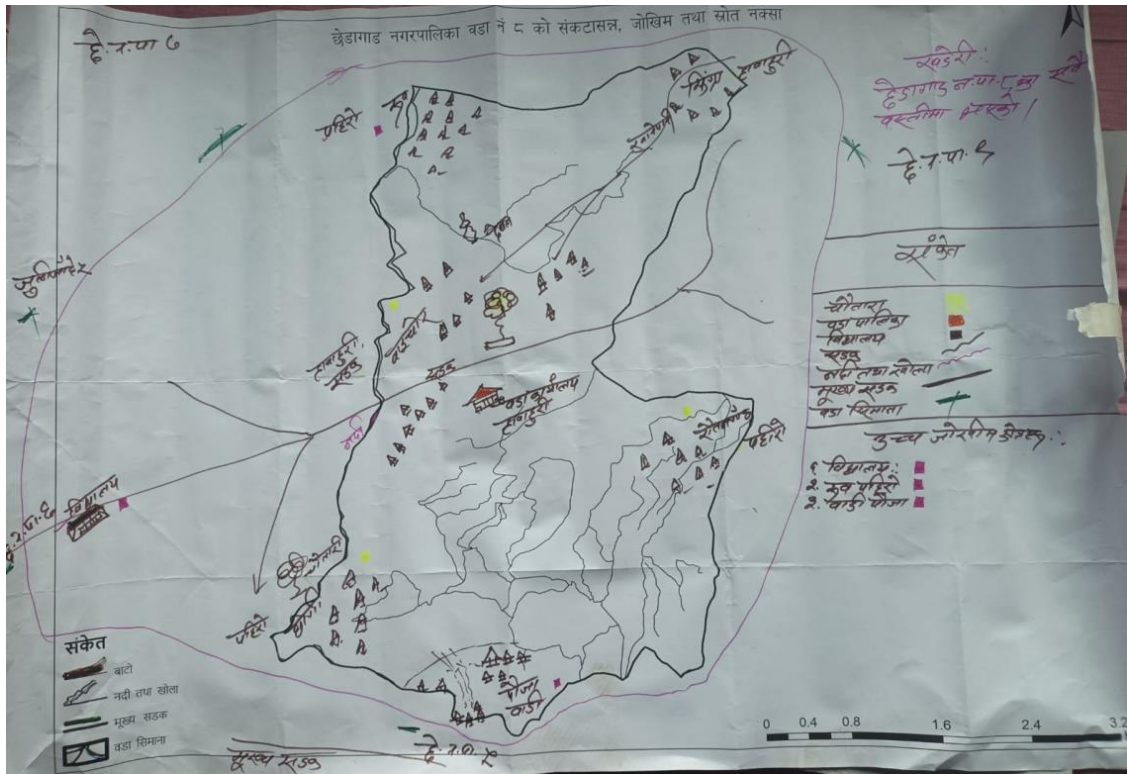
अनुसूची ५ : वडा (१-१३) स्तरीय संकटासन्नता, जोखिम तथा स्रोत नक्साहरू

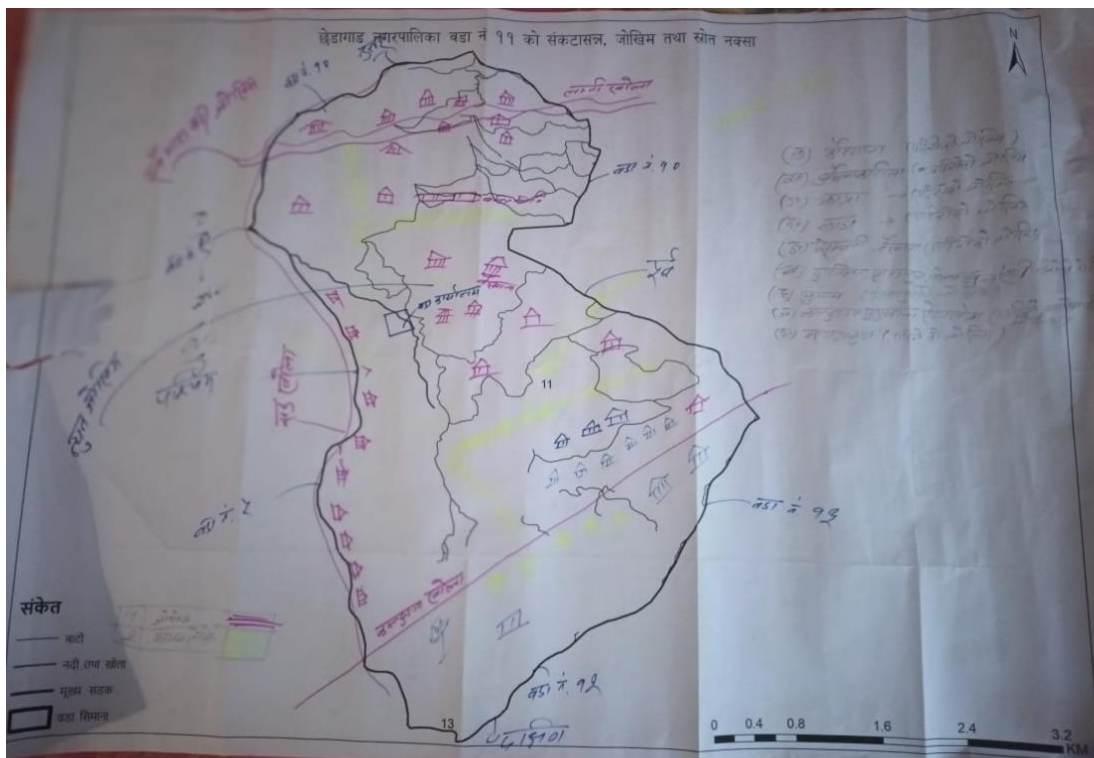
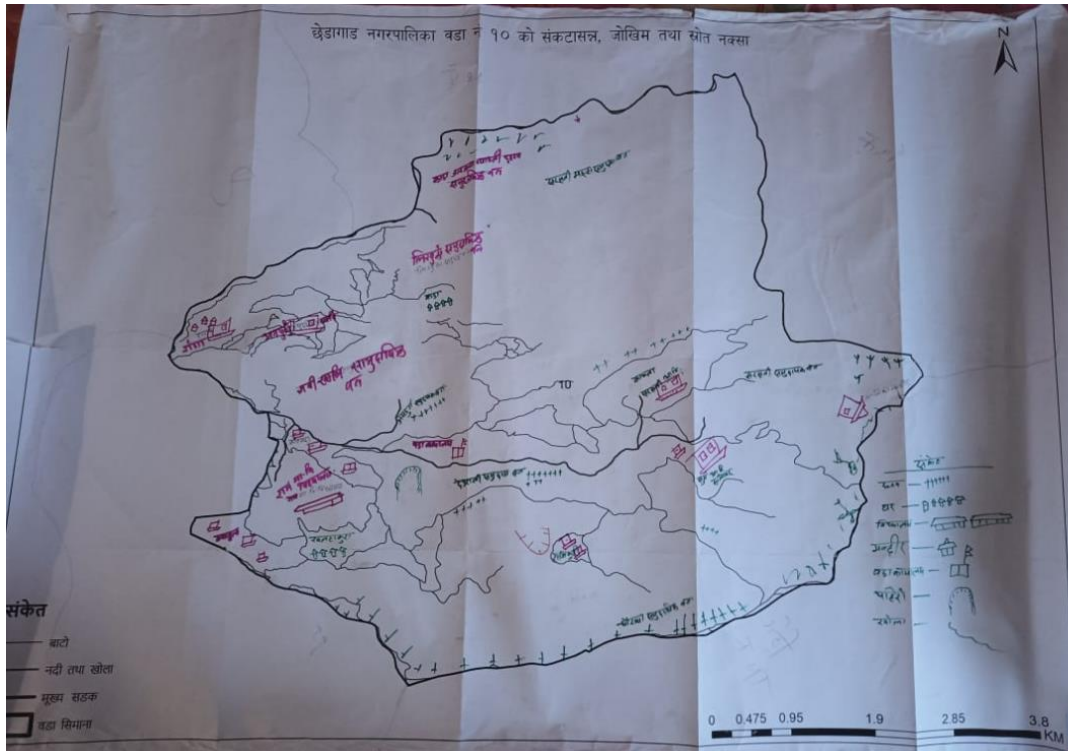

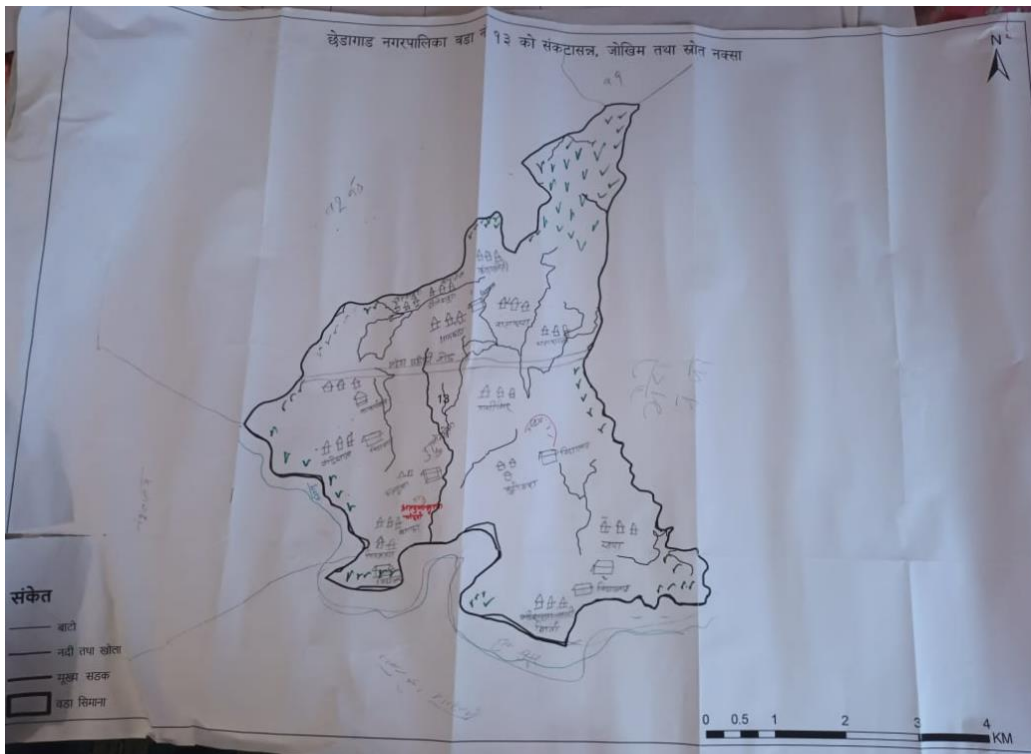
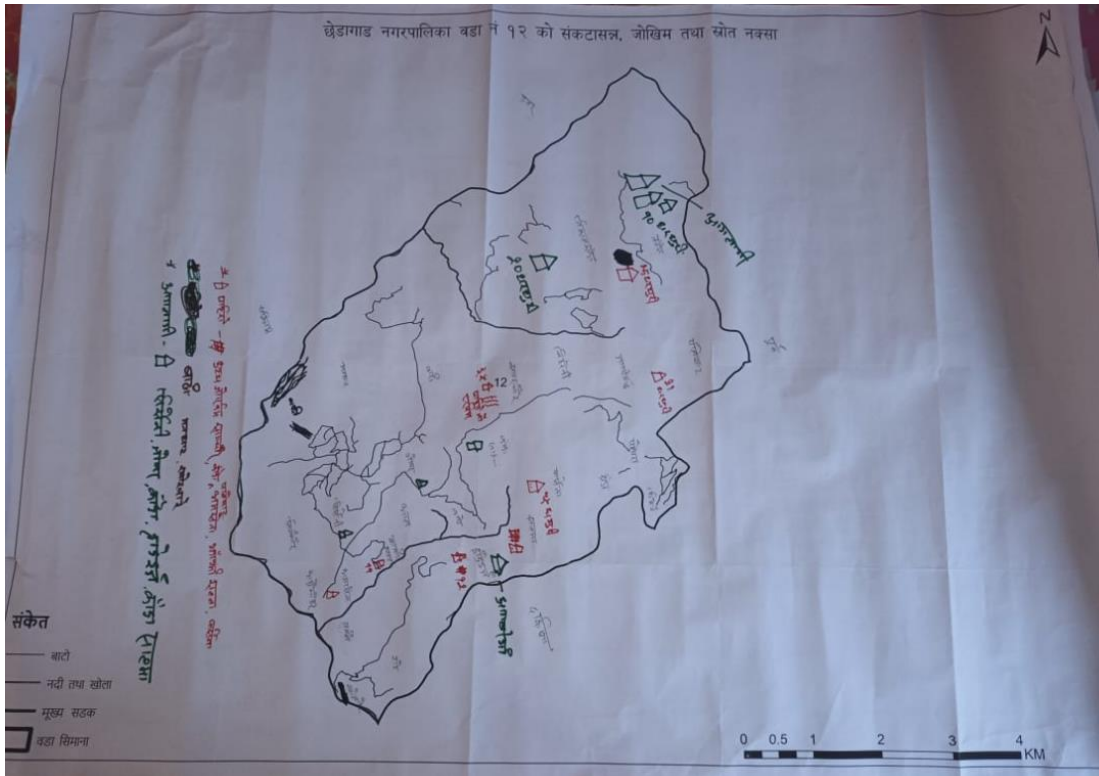

अनुसूची ५ : स्थानीय अनुकूलनकार्ययोजना निर्माणको क्रममा पालिका र वडा स्तरीय सहभागीहरूतथा जोखिम क्षेत्रको स्थलगत फोटोहरु

तस्विर : सहभागीहरूद्वारा वडा स्तरीय संकटासन्नता, जोखिम र स्रोत नक्सा तयार गर्दै

तस्विर : छेडागाड-६ देवल बस्ती नजिक रहेको पहिरोग्रस्त क्षेत्र

तस्विर : छेडागाड-१० स्थित पहिरोको जोखिममा रहेको वस्ती र छेडागाड-६ स्थित देवल बस्ती

तस्विर : छेडागाड-६ मा सहभागीद्वारा समुह कार्य गर्दै

तस्विर : छेडागाड-२ मा VRAसहभागीहरुकोसामुहिक फोटो

तस्विर :छेडागाड ३, सालमामाVRAसहभागीहरुकोसामुहिक फोटो

तस्विर :छेडागाड-७ टिकाचौरमाVRA कार्यशाला पश्चातसहभागीहरुकोसामुहिक फोटो

तस्विर : वडा स्तरीय संकटासन्नता तथा जोखिम विश्लेषण कार्यशालाका सहभागीहरु

तस्विर : वडा नं १० को वडाअध्यक्षVRAपश्चात समापन मन्तव्यराखुहुदै

तस्विर : वडा नं १० को वडाअध्यक्षVRAपश्चात समापन मन्तव्यराखुहुदै

तस्विर : छेडागाड-११ मा सहभागीद्वारा समुह कार्य गर्दै

तस्विर : छेडागाड-३ मा सहभागीहरुकोसामुहिक फोटो

तस्विर : छेडागाड-२ मा सहभागीहरुकोसामुहिक फोटो

तस्विर : छेडागाड-६ मा VRAपश्चातसहभागीहरुकोसामुहिक फोटो

तस्विर : छेडागाड-५ मा VRAपश्चातसहभागीहरुकोसामुहिक फोटो

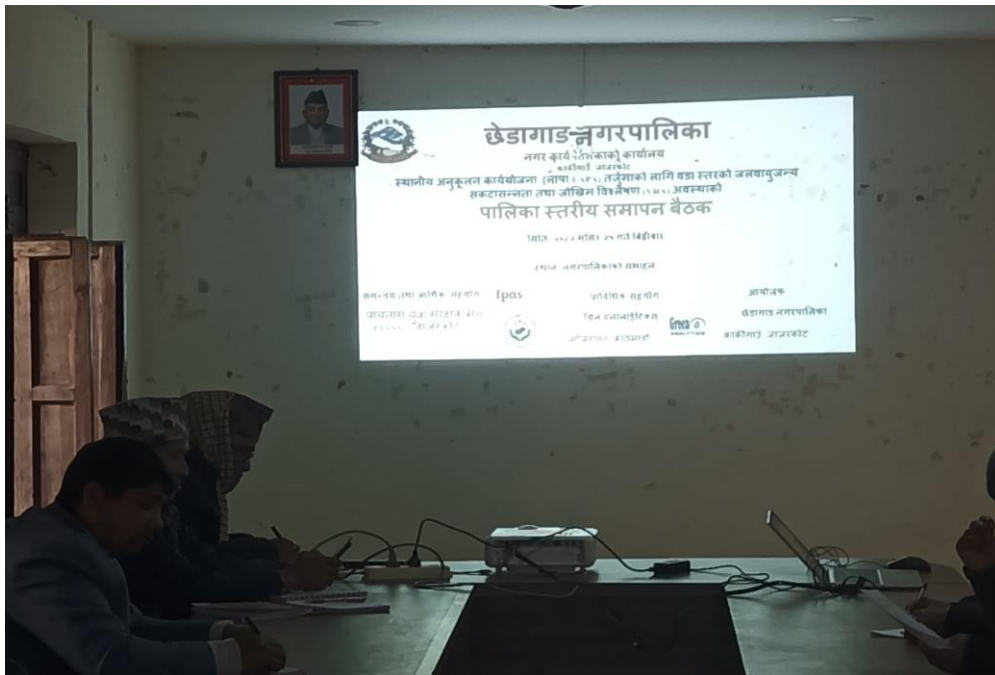

तस्विर : छेडागाडन.पा.मा पालिका स्तरीय प्रारम्भिक बैठकमा सहभागीद्वारा समुह कार्य गर्दै

तस्विर : छेडागाडन.पा.मा लापाको पालिका स्तरीय प्रारम्भिक बैठकका सहभागीहरु

तस्विर : छेडागाडन.पा.मा लापाको पालिका स्तरीय समापन बैठकका सहभागीहरु

तस्विर : छेडागाडन.पा.मा लापाको पालिका स्तरीय समापन बैठकका सहभागीहरु

तस्विर : छेडागाडन.पा.मा लापाको पालिका स्तरीय समापन बैठकमा विज्ञद्वारा नतिजा प्रस्तुतीकरण गर्दै

तस्विर : छेडागाडन.पा.मा लापाको पालिका स्तरीय समापन बैठकमा विज्ञद्वारा प्रस्तुतीकरण

छेडागाड नगरपालिका

कार्कीगाउँ, जाजरकोट,
कर्णाली प्रदेश, नेपाल